

הישיבה השלוש-מאות-ושלושים-ושש של הכנסת השתים-עשרה

יום רביעי, ט"ו בחשוון התשנ"ב (23 באוקטובר 1991)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:03

א. שאילתות בעל-פה

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

הסעיף הראשון: שאילתות בעל-פה. שר המשטרה ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 510 מאת חבר הכנסת שלמה דיין. בנושא: הפרעות בריונים כליל שבת בירושלים. חבר הכנסת שלמה דיין, בבקשה.

510. הפרעות בריונים כליל שבת בירושלים

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

כבוד היושב-ראש, אדוני השר, קבוצת צעירים דהרה בכלי רכב ובאופנוע כליל שבת האחרון בפתח כתי-הכנסת "פרושים" ו"חניכי הישיבות" ברחוב עמרם גאון בשכונת גבעת-שאל בירושלים. הם אף נכנסו עם האופנוע עד פתח בית-הכנסת ונסעו הלך ושוב על-מנת להכעיס את הציבור. יצוין כי ברחובות האלה מתגוררים אך ורק תושבים דתיים, ומדובר ברחובות שאינם עורקי תחבורה. חלק מהמוחים הוכו.

ברצוני לשאול:

1. האם מוכנה המשטרה לחקור מקרה זה?

2. האם ניתן למנוע הישנות מקרים כאלה?

3. האם תמליץ המשטרה על סגירת הרחובות שאינם עורקי תחבורה?

4. האם תיסגר התנועה בגבעת-שאל בשבת לאחר שנסלל הכביש העורקי? תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, 1 — 2. למשטרת מחוז ירושלים לא הגיעה כל תלונה בקשר לאירועים המפורטים בשאלתא ובקטעי העיתונות שצורפו לה, ולא נתקבלה כל הודעה על האירועים בעת התרחשותם.

כל תלונה שתוגש בנושא זה תיחקר על-פי החוק. כמובן, אם ייוודע למשטרה על אירוע מסוג זה בעת התרחשותו, תגיע המשטרה מייד למקום ותטפל בו על-פי הסמכויות המוקנות לה בחוק. משטרת ישראל צריכה לפעול לשמירת החוק ולמניעת מעשים כגון אלה, הפוגעים ברגשותיהם של אנשים שאין כל סיבה לפגוע בהם, ויש מקום להתחשב ברגשות אלה במידת האפשר.

3 — 4. אני הקשבתי לדבריו של חבר הכנסת דיין, שנוהר ושאל האם תמליץ המשטרה על סגירת הרחובות. אני רוצה לומר, שנושא סגירתם של רחובות בפני תנועת כלי רכב בשבת, דבר הידוע גם לחבר הכנסת דיין, נתון לסמכותה של הרשות המקומית, במקרה זה עיריית ירושלים. המשטרה איננה

מתערכת בנושא של סגירת רחובות. המשטרה, לצורך זה, דואגת אך ורק ליישום החלטות בשמירה על עורקי התנועה בזמן שהם פתוחים על-פי החלטת הרשות המקומית. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שלמה דיין, בבקשה.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני השר, תודה רבה על תשובתך.

כפי שידוע וברור לך, אין כל אפשרות שבעת התרחשותם של האירועים יוכלו להתלונן, כי הרי מדובר בשבת ואי-אפשר, לא להתקשר ולא להגיע לתחנת המשטרה.

בכל אופן, קיימת התחייבות של המשטרה, שברגע שייסלל כביש עוקף שיגיע לבית-החולים "עזרת נשים", אפשר יהיה לסגור את כל הכבישים בגבעת-שאל. מאחר שהכביש כבר נסלל, האם תעמוד המשטרה בהתחייבותה? הרי המשטרה זכאית להמליץ בפני הרשויות, כדי למנוע מריבות ומלחמות וכיוצא באלה.

אדוני השר, אני רוצה לומר לך שבשבת האחרונה בשכונתי, שכונת הר-נוף, ש-100% תושביה הם תושבים חרדים, כאשר טיילתי בשכונה ראיתי שהגיעו עשרות מכוניות של אנשים שאינם תושבי השכונה, וזאת על-מנת להכעיס. לא היתה שם הפגנה, לא היתה שם מחאה, אנשים פשוט לא הגיבו.

האם יכולה המשטרה למנוע תופעות כאלה ופשוט להמליץ על כך בפני הרשויות המקומיות? תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מיכאל ברוזה, ואחרי — לחבר הכנסת יהודה פרח.

מיכאל ברוזה (העבודה):

אדוני השר, מאחר שמדברים כאן על בריונות, ברצוני לשאול: האם אתה נוקט צעדים כלפי אותם בריונים שהתנפלו בסוף השבוע שעבר ברחובות ירושלים על האב דיבואה, אחד מדידינו הנאמנים ביותר, חתן פרס ירושלים, בגידופים, בקללות ובהתקפות? ואין תפעל לכך שדברים כאלה לא יקרו להבא. כאשר מדובר בכל אדם, ועל אחת כמה וכמה באדם העושה כל כך הרבה למען מדינת ישראל וירושלים, פרופסור באוניברסיטה העברית ואחד האנשים שכולנו מוקירים גם את מתינותם, גם את סובלנותם, גם את מסירותם למדינה הזאת ולעם הזה? תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אני מבקש ששאלה נוספת תהיה צמודה לנושא הכלול בשאלה העיקרית. השר רשאי כמובן

כהחלט חושב שהרשויות המקומיות צריכות לנהוג במחשבה ובהתחשבות בעניין זה, ולכן אני מברך מבחינת המשטרה על כל פעולה המונעת בעיה של פגיעה ברגשותיהם של אנשים מכל הזרמים ומכל הדעות. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שר המשטרה ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 551, מאת חבר הכנסת מיכאל בריזר, בנושא: הפצת סרטים פורנוגרפיים בהשתתפות קטינים. אני רק רוצה לציין, שבטקסט המונח בפני חברי הכנסת חלה טעות דפוס. במקום "קריית-ים" כתוב "קריית-גת". נא להתייחס לזה כאילו תוקנה הטעות.

קריאה:

גם בקריית-גת יש.

שבח וייס (העבודה):

אל תגידו בגת.

היו"ר ד' שילנסקי:

הנה תלמיד חכם אמר: אל תגידו בגת.

551. הפצת סרטים פורנוגרפיים בהשתתפות קטינים

מיכאל בריזר (העבודה):

החכמתי מכל הערותיכם, חברי, אולי עכשיו אוכל להמשיך.

לאחרונה קיימת התופעה של שידור סרטים פורנוגרפיים בהשתתפות קטינים בטלוויזיה פירטית בכבלים ופרסום מודעות בעיתונות, המצהירות בגלוי על מכירת קסטות וידאו פורנוגרפיות בשיתוף בני נוער.

לפי מכתב שהגיע אלי הוגשה על כך תלונה למשטרה, אך המשטרה נמסר למתלוננים, כי אין עניין ציבורי לפעילותם בנושא.

נודע לי כי בתחנת כבלים פירטית בקריית-ים משודרים סרטים פורנוגרפיים בשיתוף ילדים. ב־27 בספטמבר נראה בסרט מעשה אונס בילדה בת ארבע בידי גבר.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע לשר על תופעה זו?
2. מה בכוונתו לעשות לחיסול התופעה?
3. האם אכן אין עניין ציבורי לטיפול המשטרה בנושא?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

למשטרה לא ידוע על תופעה כמפורט בשאלתא. כמדיניות לא נתקבלה במשטרה כל תלונה לגבי המקרים המפורטים בשאלתא.

כל תלונה שתוגש למשטרה בנושא זה תיחקר על-פי החוק. אם יש לחבר הכנסת בריזר פרטים נוספים שיאפשרו למשטרה לאחר את התלונה, כגון: באיזה תאריך הוגשה, באיזו תחנת משטרה, מה מספר התלונה, או העתק התשובה שנתקבלה מן המשטרה, וכן קטע העיתון שמדובר בו — אני מבקש לשלוח אותם ללשכתי, והנושא ייבדק מייד.

יש לציין מייד, כי השאלתא מדברת על סרטים ששודרו על-ידי תחנת כבלים פירטית. יש קושי עצום באיתור התחנות האלה ובזיהוי בעליהן או מפעיליהן, ולכן גם קשה מאוד

לענות על כל דבר, אם הוא רוצה, אבל לא עומד לרשותו זמן נוסף לשאלות שמציגים מחוץ לנושא שבו דנים.

בבקשה, חבר הכנסת יהודה פרח.

יהודה פרח (הליכוד):

כבוד שר המשטרה, מאחר שהנושא הזה אינו נושא חדש, ובערים רבות קיימת תופעה מעין זו, של בריונים שבאים במכוון לחלל את קדושת השבת וליצור התנגדות אצל האנשים האלה ועושים ממש בזדון את מה שהם עושים, אין ספק שברגע שאנחנו יודעים עליהם רצוי שבמקומות האלה ננקוט עמדות חזקות יותר כלפיהם.

אבל, מגיוסיוני בעיר שלנו, נתניה, ראיתי שכאשר היתה הידברות בין המקום לבין משרד הפנים על סגירת המקום הזה רק בשבת, כשהוא נשאר מקום פתוח במשך כל השבוע, הצלחנו בצורה בלתי רגילה למנוע את התקלה הזאת. יש לי הרשם, שאם כבוד השר יפנה אל הכתובת המתאימה, אל שר הפנים, הוא יסיר את הרעה החולה הזאת מעל המשטרה, הסיבולת ממילא עומס רב כל כך.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

תודה רבה, אדוני היושב-ראש. ראשית, אני רוצה לומר לחבר הכנסת דין, שגם אם תוגש תלונה בריעבד, לא רק בעת האירוע עצמו, היא תטופל. תלמידי חכמים יכולים בנקל לזכור — גם אם לא ישתמשו בעט באותו זמן — את מספר כלי הרכב שעשה את המעשה או את תיאור האיש שעשה את המעשה. ברגע שתהיה תלונה היא תטופל.

במקרה שתהיינה תופעות מתמשכות כאלה, פעם אחר פעם, המשטרה תוכל גם לנקוט אמצעים נוספים העומדים לרשותה כדי לאתר את מי שמבצע את המעשים האלה.

אנחנו חושבים שכל ציבור, בין שהוא ציבור דתי שמתפלל בשבת ובין שזה ציבור אחר שרוצה חופש תנועה בשבת, זכאי שישמרו על זכויותיו, ובשום פנים ואופן אין לעשות דברים להכעיס, כדי לפגוע ברגשותיהם של אזרחים במדינת ישראל.

אשר לשאלה של חבר הכנסת בריזר לגבי האב דיבואה, קודם כל אני מצטער על כך שפגעו באב דיבואה. אני רק רוצה להזכיר שלא היתה שם שום פגיעה פיסית, גם לא הוגשה תלונה למשטרה.

אברהם שוחט (העבודה):

זה היה גרוע יותר מפגיעה פיסית, אדוני השר.

שר המשטרה ר' מילוא:

כן, אבל המשטרה לא יכולה לעשות צנזורה על מה שאנשים אומרים, חבר הכנסת שוחט. גם אם אני יכול להסתייג מהדברים ולומר שהדברים היו מיותרים, אין לנו יכולת כזאת. אנחנו צריכים לשמור על זכותו של כל אחד להביע את דעתו, אלא אם כן הוא עושה מעשה שהוא בגדר עבירה על החוק, ומבחינה זו לא היה, לשמחתי, שימוש בכוח, ואני מברך לפחות על כך שלא היינו צריכים לעמוד בפני צרה שכזו. די במה שהיה שם. אילו הוגשה תלונה, היינו בודקים אותה. מאחר שלא הוגשה תלונה, אני רק יכול לומר שאני מקווה שלהבא לא יקרו דברים כאלה, כי זה לא מוסר לא לכבדה של ירושלים וגם לא לכבודם של אלה שעשו את מה שעשו.

לגבי השאלה השלישית של חבר הכנסת יהודה פרח. אני

פה על-ידי חבר הכנסת בריזהר, ובתחנות פירטיות, וגם לא פירטיות, אנחנו עלולים להיתקל בשעות מסוימות בסרטים שהם נוראים מבחינת חינוך ילדינו. בסרטים המציגים בריזנות, זנות, אונס, מוסר ירוד. אסור לנו להרשות שהדבר הזה יימשך וישפיע לרעה על חינוך הדורות הבאים שלנו.

אני יודע מה העומס המוטל על המשטרה. אני גם לא משוכנע שהמשטרה היא הגוף היחיד שצריך לעסוק בזה. אבל אני קורא לך, אדוני שר המשטרה, להעלות את הנושא הזה בממשלת ישראל כסעיף שכדאי ורצוי וחשוב לטפל בו, על-מנת שנוכל להסיר דאגה מלב, על שילדינו מתחנכים על בריזנות ודברים שליליים דוגמתה בסרטים המגיעים בדרך כלל מן החוץ.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת יאיר צבן, בבקשה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני שר המשטרה, אני מסכים עם מה שעולה מדברי חשבוניתך כאן, גם מתשובתך הקודמת, שלעתים ראוי שתקדים תלונה את השאלתה, שהרי אז אפשר יהיה לדעת יותר במה מדובר. אבל נדמה לי שבשאלתה שהעלה חבר הכנסת בריזהר מדובר בתופעה, שגם אם לא תוגש תלונה לגביה, וכנראה לא תוגשנה תלונות ספציפיות — כמו בעניינים חשובים אחרים, כמו למשל עניין הסמים, שאינכם מחכים בו לתלונות אלא יוזמים בעצמכם, ראוי שתיוזמו מבצע של חקירה, לפחות בקטע מדגמי מסוים, כדי לעמוד על התופעה, כי עניין הגנת הילד הוא עבורנו נושא חשוב מאין כמוהו.

הייתי רוצה לשאול את שר המשטרה, האם הוא יכול למסור לכנסת כמה כתבי אישום הגישה המשטרה, נניח בחמש השנים האחרונות, בעיון אותן אשמות שהוזכרו כאן, של שימוש בקטינים לצורך פרסום בכלל, ובמיוחד בקשר למעשי חוֹעֵבָה? אם הוגשו, מה היו העונשים שהוטלו על האשמים?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

לגבי השאלה הראשונה, אדוני היושב-ראש, של חבר הכנסת בריזהר, על הליכה בנתיב הכבלים כדי לאתר את המקרינים, בנושא זה יש בעיות גם למשטרה, אף שזה נשמע הגיוני מאוד, מפני שלמדשרים יש בדרך כלל ציוד מוגבל ומצומצם מאוד, זו איננה תחנת שידור גדולה, והם נעים עם הציוד הזה ממקום למקום, ולא תמיד אפשר לעלות על עקבותיהם.

עם זה, כשהמשטרה נכנסת לנושא היא מאתרת משרדים בלתי חוקיים, וגם פועלת נגדם. לצערנו הרב, ברגע שפועלים נגד משרד אחד, מייד צץ צומח משרד נוסף.

על רקע זה אני רוצה להתייחס גם לדברים שדיבר עליהם חבר הכנסת מצא, והוא דיבר בצדק על חומרת העניין. אני מעריך שברגע שיקוף נושא השידורים החוקיים בכבלים את כל הארץ, ממילא יאבד הנושא של השידורים הפירטיים מכוחו ומהשפעתו, ולא יהיה עוד כפי שהוא היום. אני בטוח, שכאשר יוכל אזרח לבחור בין שידור פירטי לבין הכבלים המשוכללים של היום, עם 20 תחנות, עם שידורים לילדים, למבוגרים, הצגת סרטים, מופעי ספורט ועוד מבחר גדול הקיים בכבלים, הוא יבחר בכבלים החוקיים, ולא בכבלים הפירטיים. ואם למרות זאת יהיו כאלה שימשיכו לבקש כבלים פירטיים, אנחנו

לעלות על עקבותיהם של אלה האחראים לשידור סרטים מעין הסרטים שפירט אותם חבר הכנסת בריזהר בשאלתה.

מהבחינה המשפטית יש במקרים שצינו בשאלתה, אם הם נכונים, משום חשד לעבירה על-פי סעיף 214 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, כפי שתוקן לאחרונה ונתקבל בכנסת ביום 23 ביולי 1991, שעניינו פרסום והצגת תועבה, לאמור: "המשתמש בדמותו או בגופו של אדם שטרם מלאו לו 18 שנים בפרסום תועבה או בהצגת תועבה, דינו — מאסר חמש שנים".

כמרכן, לגבי המבוגרים שמשתתפים בסרט כפי שמתואר בשאלתה, יש חשד לכיצוע עבירות של מעשה מגונה בקטין באיננו. אולם אם מדובר בסרטים שמקורם בחוץ-לארץ — זה, כנראה, המקרה השכיח — עבירות אלו אינן רלבנטיות לטיפול המשטרה, שכן המבצעים אינם בארץ. אני מתייחס, כמובן, לעבירת הביצוע עצמו, ולא לעבירת ההקרנה, שכפי שאמרתי, היא עבירה על סעיף 214 לחוק.

הנושא הכללי של שידורי טלוויזיה פירטית מטופל על-ידי משטרת ישראל מעת לעת, על-פי תלונות ספציפיות ומידע מודיעיני, וזאת כשל חשד גם לעבירות על חוק הבזק.

יש בהחלט עניין ציבורי לטיפול המשטרה בנושא המפורט בשאלתה, ואם אכן תוגשנה תלונות מפורטות בנושא, הן תיבדקנה ותטופלנה על-ידי המשטרה, בסייגים שפורטו לעיל.

אין ספק שהנושא עצמו הוא נושא בעל חשיבות, ואני מודה לחבר הכנסת בריזהר שהעלה אותו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת בריזהר.

מיכאל בריזהר (העבודה):

אדוני השר, אם אני יכול להרשות לעצמי לתת עצה של הדיוט, הייתי מציע למשטרת ישראל בקריית-ים ללכת לפי הכבלים והחוטות המתוחים בין הבניינים. בוודאי יגיעו לאותה תחנה פירטית שמקבלת גם כספים מהאנשים שאליהם היא משדרת. אם דבר כזה אינכם יכולים לגלות, זה תמוה מאוד בעיני.

אשר להמשך השאלה שלי, מתפרסמות בעיתונים היומיים, בעיתוני ערב ובעיתונים אחרים ובמוספי סוף שבוע, מדי שבוע בשבוע, סדרות של מודעות תועבה לגבי מעשי מין עם קטינים, עם צילומים וכלי צילומים, בעיתון אחד עם צילומים ובעיתון אחר בלי צילומים. הדברים האלה הם עבירה על החוק. לא שמעתי עד היום אפילו על מקרה אחד שעתיד או מפרסם או אדם שמסר את המודעה נתבע על עבירה על החוק. על שפרסמו מודעות תועבה שהן בדיוק עבירה על החוק. שאתה, אדוני השר, ציטטת. אמור לי: האם אין במשטרה אף אחד שפותח מדי פעם את העיתון ורואה שם את העבירות הבוטות האלה על חוקי המדינה?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, פה נרשמו חברים רבים לשאלה נוספת, אבל אני חייב ללכת לפי הסדר והקדימות, הורזים וזכים. רשות השאלה לחבר הכנסת יהושע מצא, ואחריו — לחבר הכנסת יאיר צבן.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשטרה, המציאות בנושא תחנות הכבלים, ולאוו דווקא הפירטיות, מחייבת טיפול נמרץ. בהיות המציאות עגומה ביותר. המציאות היא אכן כפי שתוארה

לציין, כי אין לחברת "אגד" התנגדות להשתלבות המכוניות הפרטיות של תושבי השכונה בנתיב התחבורה הציבורית לכיוון הרה"רצל.

ברצוני לשאול: מה ייעשה לחיקון העיכובים האלה בתחבורה?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר התחבורה, בבקשה.

שר התחבורה מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, משרד התחבורה מבקש לעודד את הנסיעה בתחבורה ציבורית, ומשום כך אנחנו גם רוצים להעדיף את הנסיעה בתחבורה ציבורית על נסיעה ברכב פרטי. לכן אנחנו סוללים נתיבים מיוחדים לתחבורה ציבורית ככבישים עורקיים עירוניים ברחבי המדינה, ובכלל זה גם בירושלים.

למעשה, קטע הכביש שחברת הכנסת שרה דורון מתייחסת אליו הוא המשך המסלול של נתיב מיוחד לתחבורה הציבורית מהכניסה לירושלים לכיוון שכונת בית-הכרם. אנחנו פשוט סללנו עוד קטע, נוסף על קטע שהיה קיים כבר זמן רב.

בניגוד לרבריה של חברת הכנסת שרה דורון, כביש דגניה פניו, אין שם שום עיכובים ואין עומס בתנועה. התנועה זורמת, ואפשר בהחלט להשתמש בכביש דגניה.

אכן קרתה תקלה מצערת בשל ביצוע עבודות הסלילה בשדרות-הרצל, ויחד עם החלת החד-סטיות נגרמו שיבושים חמורים לתנועה, מאחר שהרמזור בצומת רחוב החלוץ — שדרות-הרצל, שדרכו תעבור עתה התנועה, לא עודכן. כתוצאה מכך היו פקקים גדולים ברחוב החלוץ. הרמזור עודכן ביום 17 באוקטובר 1991, והיום אין כבר קשיים ביציאה מרחוב החלוץ אל הדרך העוקפת.

אנחנו מתכננים, חברת הכנסת שרה דורון, סלילת קטע כביש באורך 150 מטר בלבד מרחוב אביהור אל מול בית-החולים "שערי-צדק", וזה יפתור לחלוטין את הבעיה. אנחנו מחכים לאישור ביצוע סלילה זו. אם יתאפשר לנו הדבר, הרי זה יפתור לחלוטין את הבעיות שחברת הכנסת שרה דורון ציינה.

במקרי חירום, כאשר רופא צריך להגיע במהירות לבית-החולים, אני משוכנע שהמטרה תגלה בהחלט הבנה ותאפשר לרופא לנסוע בכביש המיוחד לתחבורה הציבורית.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת.

שרה דורון (הליכוד):

אדוני שר התחבורה, בידי מכתב מ־21 באוקטובר 1991, מעריית ירושלים, ובו היא כותבת לוועד השכונה, שהיא מודעת לבעיה ומזדהה עם התושבים: מזדהה עם התושבים. החיים אינם קלים בבירת ישראל, ואין כל צורך לסבך ללא הצדקה את החיים, כפרט לרופאים ולתושבים בכלל.

המספר הרב של הרופאים מחריף, כמוכן, את הבעיה. אני מבקש מהשר שלא להסתמך על תוכניות עתידיות. אנחנו יודעים שאלה אורכות זמן רב, וכינתיים נגרם סבל רב. אני חושבת שהמצב הקיים הוא חלמאי, אדוני שר התחבורה, ולכן אני מבקש דיון מידי והחזרת המצב לקדמותו לאלתר. תודה רבה.

נטפל בעניין בכל האמצעים שהמטרה יכולה להעמיד לצורך העניין הזה.

אני גם מציע לחבר הכנסת בר-זהר, בעניין התלונות, שהוא יגיש תלונה כחבר כנסת, זה בהחלט לגיטימי. ואם יהיה חומר מתאים שיאפשר חקירה, אנחנו נעשה זאת.

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):

אין יום שבו לא מתפרסמות בעיתונות מודעות — — — והמטרה לא נוקטת עמדה ולא עושה דבר. לא צריך כלל לחפש את זה, כי זה מופיע מדי יום בעיתונות.

שר המטרה ר' מילוא:

אני לא רוצה להיכנס עכשיו לדיון בנושא הזה. אם יש כוונה לקיים דיון בנושא, אפשר להגיש הצעות לסדר-היום. נדמה לי שהעמדות של חבר הכנסת יאיר צבן ואלו של הרב הלפרט בעניין הזה אינן זהות לחלוטין, וגם לא העמדה של חבר הכנסת בר-זהר לגבי הבעיה בכללותה. פה עסקן בבעיות מיוחדות מאוד של הגנה על קטנים, ובהקשר זה אני יכול להגיד לחבר הכנסת צבן, שאני לא יכול להמציא כרגע זה את הנתונים שביקש, אבל אנחנו נבדוק זאת.

המטרה רואה בפגיעה בקטנים מעשה חמור מאוד, ואנחנו בהחלט נטפל בזה. גם בעבר טיפלנו בזה, ואני יכול להבטיח לכם, שכל תלונה בנושא זה נחקרת עד תום, והטיפול בה חמור מאוד. במקרה של פגיעה בקטנים, כידוע לחבר הכנסת צבן, מבצעים גם מעצד עד תום ההליכים, כאשר ברור לגמרי שאכן מדובר כמקרה מסוג זה. ובמקרים אחרים, גם אם אין ראיות ברורות, המטרה פועלת בחומרה ומטפלת בהם באמצעות קציני נוער, השירות למען הילד ועובדים סוציאליים. אנחנו בהחלט שותפים לדברים החמורים שנאמרו כאן גם עליידי חבר הכנסת צבן, גם עליידי חבר הכנסת מצא וגם עליידי חבר הכנסת בר-זהר.

אלי דיין (העבודה):

אילו רק הפעילו את הערוץ השני — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. תם הדיון בנושא זה. אני מודה לכבוד שר המטרה על תשובותיו.

שר התחבורה ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 513, מאת חברת הכנסת שרה דורון, בנושא: שינויים בתנועה באזור בית-הכרם המונעים הגעה מהירה של רופאים לבתי-החולים באזור.

513. שינויים בתנועה באזור בית-הכרם המונעים הגעה מהירה של רופאים לבתי-החולים באזור

שרה דורון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבדי השר, שכונת בית-הכרם מונה כ־19,000 תושבים; בתוכם מתגוררים יותר מ־120 רופאים. לאחר השינויים התעבורתיים בשדרות-הרצל הפך המסלול לכיוון הרה"רצל מסלול של תחבורה ציבורית בלבד. נתון זה מחייב את תושבי השכונה לחצות את השכונה לכל אורכה, לנקודה הצפונית ביותר, כדי לעבור לכביש העוקף את השכונה. בעבר היו קיימות שלוש אפשרויות לפניה מהשכונה לכיוון הרה"רצל.

השינויים בסדרי התנועה מהווים בעיה חמורה לגבי הרופאים המתגוררים בשכונה. כאשר נקרא רופא כדחיפות לאחד מבתי-החולים — "שערי-צדק" ו"הדסה עין-כרם" — מתארכת נסיעתו באופן ניכר, והדבר גובל בפיקוח נפש. ראוי

לחברת הכנסת שרה דורון, אני חוזר ומדגיש, אפשר בסלילה של 150 מטרים בלבד, שזו עבודה שאינה מתמשכת על פני זמן רב, לפתור לחלוטין את הבעיה של תושבי שכונת בית-הכרם. יש תקציב, יש תוכניות, צריך לאפשר לנו לבצע את העבודה. עיריית ירושלים, עם כל הכבוד לה, יכולה בקלות יחסית לתת לנו היתר לביצוע העבודה עליידי יציאה מרחוב אביזוהר, והבעיה תיפתר לחלוטין, לחלוטין.

אני חוזר ומדגיש, היו לנו ויכוחים כאלה גם כערים נוספות. תושבי רמת-השרון התנגדו לנתיב מיוחד לתחבורה ציבורית. עשינו זאת למרות התנגדות תושבי רמת-השרון. לא קל לעמוד בלחץ של בעלי הרכב הפרטי, אבל אנחנו מעדיפים מסלולים מיוחדים לתחבורה ציבורית. כך האוטובוס והמונית מגיעים מהר יותר לעדם. אולי יבינו בעלי הרכב, אם הם רוצים להגיע מהר יותר, בצורה בטיחותית יותר ואף נוחה יותר ליעדים שלהם, מוטב להם שייסעו בתחבורה ציבורית. לכן סוללים נתיבים מיוחדים לתחבורה הציבורית, וכך נהגנו גם בירושלים.

לחבר הכנסת אברהם שוחט, בהחלט, גם מע"צ, הנמצאת באחריות משרד הבינוי והשיכון, וגם משרד התחבורה משתדלים לרכז את עבודות הסלילה בתנאים כאלה שלא יקשו על בעלי הרכב הנוסעים בכבישים אלה. מובן שאנחנו גם עושים ככל שאפשר כדי לקצר את תהליכי האישור של התוכניות ובכך גם לפתור בעיות מעיקות.

לשאלה של חבר הכנסת אברהם שריר, ראשית, גם הצומת הזה, לצערי, נמצא באחריות משרד הבינוי והשיכון. אבל יש פתרון, יש תקציב לפתרון הבעיה בצומת רעננה — כפר-סבא. אני מצטער, הבוקר התלונן ראש העיר כפר-סבא, שהבעיה אינה נפתרת. היו לו קיתונות של ביקורת על משרד התחבורה. אילו פעל ראש העיר כפר-סבא כדי לתת היתר לביצוע העבודות, היה מקל מאוד על תושבי כפר-סבא ורעננה. לצערי הרב, אף שהתקציבים ישנם, אף שהתוכניות ישנן, אישור ביצוע עבודות בצומת הזה מתעכב כרשויות התכנון המקומיות. טוב היו עושות רשויות התכנון אילו אישרו את ביצוע העבודות, ויכולנו מייד להתחיל בהן. אני חוזר, יש תוכניות ויש תקציב.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. חבר הכנסת ריבלין, אני מאפשר לך קריאת ביניים מהמקום.

ראובן ריבלין (הליכוד):
אדוני השר, מדוע לא יחליפו את הנתיב הציבורי ברחוב דגניה ויפתרו את כל הבעיות. סוף מעשה במחשבה תחילה.

היו"ר ד' שילנסקי:
על מנת שלא יקרא לך את קריאת הביניים כאמצע דברך, אפשרתי לו לקרוא אותה בסוף דברך.

שר התחבורה מ' קצב:
אני מודה לחבר הכנסת ריבלין על שאלתו החכמה, אבל אנחנו מעדיפים את התחבורה הציבורית על פני רכב פרטי. תחבורה ציבורית מוטב שתיסע בכביש העורקי, והרכב הפרטי בכביש העוקף.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. סימנו בשלב זה את השאלות בעל-פה.

היו"ר ד' שילנסקי:
רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם שוחט, ואחריו — לחבר הכנסת אברהם שריר.

אברהם שוחט (העבודה):
אדוני השר, המקרה של סלילת הכביש בשכונת בית-הכרם והבעיה שהוא מעורר איננה יחידה במינה. בדרך כלל, לפי הערכתי, אנחנו לא נותנים די את הדעת לא ללוח הזמנים ולא לעיכובים אשר קורים כתוצאה מסלילה. הדבר התרחש בכביש ירושלים — תל-אביב, הדבר יתרחש בין צומת-ראם לצומת-נחשון.

הייתי מעוניין מאוד לדעת, האם אתם ומע"צ יכולים לגרום לכך שהתכנון של כביש ומשך הביצוע יהיו כאלה שיהיה ריכוז מאמץ, ולא ייגרם מטורד גדול מאוד לתחבורה ולנהגים ונוק למשק הלאומי.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. חבר הכנסת אברהם שריר.

ראובן ריבלין (הליכוד):
אני מבקש לשאול כתושב השכונה.

היו"ר ד' שילנסקי:
אני מצטער, אינני יכול. חבר הכנסת ריבלין, שאלה נוספת צריכה בעצם לכלול משפט אחד או שניים. אם אני נותן לך משפט אחד או שניים, זו כבר שאלה נוספת שלישית.

ראובן ריבלין (הליכוד):
משפט אחד.

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת ריבלין, אנחנו כולנו רשמנו לעצמנו שאתה תושב השכונה, ולכן יש לך עירנות מיוחדת לעניין. אני משוכנע שחברך, חבר הכנסת שריר, יביע גם את העירנות שלך. הנה כל הירושלמים מתעוררים. תנו לתל-אביבים לדאוג לירושלים. ירושלים היא בירת ישראל.

אברהם שריר (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, שר התחבורה, אני מעריך שבזמן שהוויכוח הזה יתקיים פה, ניתן יהיה לשאול חמש שאלות נוספות.

עם זאת, מן הצדק לומר, שבשנים האחרונות חלה התפתחות חיובית משמעותית ביותר בסדרי התחבורה והתעבורה במדינת ישראל. מי שנוסע בכבישי הארץ לא יכול שלא להעריך את העבודה הרבה שנעשתה בתחום זה.

הייתי רוצה להוסיף שאלה לדיון של הבוקר, ולשאול את שר התחבורה אם הוא יכול להוסיף פרטים לגבי ההפגנה שהייתה הבוקר בכפר-סבא וב-רעננה.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. אדוני השר, אתה רואה איזו עירנות יש סביב הנושא. לכבודה של הכנסת הוא שלא על עניין פוליטי אלא על עניין פשוט של תעבורה יש עירנות ואכפתיות. זה סימן שהכנסת דואגת לעם ישראל.

שר התחבורה מ' קצב:
אדוני היושב-ראש, יש מיליון כלי רכב בכבישי הארץ ומיליון ו-700,000 נהגים.

ב. הצעת חוק להבטחת שוויון זכויות, התשנ"א — 1991*

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

חבר הכנסת רובינשטיין, שאציג אותו מזווית הראייה שלי גם כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שחל, יש לי אליך שאלה. נניח שמגישים הצעת חוק פרטית ו-40 חברי כנסת חותמים על אותה הצעת חוק פרטית. הרי לפי מה שאתה אומר, ראוי כל אחד לנמק את הצעת החוק הפרטית, 40 חברי כנסת.

דן תיכון (הליכוד):

היה תקדים בעניין זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

כך אפשר לנהל עבודה סדירה של הכנסת?

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני אשמח לשבת יחד אתך בריון הזה ולהיכנס לפרטים. אבל עובדה היא, שעל-פי התקנון אין איסור. תקנון הכנסת קבע בסעיף 89 הסדר מיוחד לגבי הצעות לסדר, שבהן נאמר: אם הוגשה הצעה לסדר על-ידי כמה חברי כנסת, ינמק אותה רק אחד. דווקא בנושא של הצעות חוק, סתם התקנון ולא אמר דבר. על-פי כללי הפרשנות, משלא נאמר דבר ולא נאסר, המשמעות היא שמוותר.

אני רוצה לומר דבר אחרון. אם מדובר על חברי הכנסת מסיעות שונות, נדמה לי שהבעיה מוצאת את פתרונה בדבר פשוט מאוד, שחבר הכנסת המנמק מסיעה אחרת עושה זאת על חשבון המכסה שלו, ולכן לגיטימי ומותר שיותר מאחד יוכל לנמק את ההצעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שחל, עוד בדרכי מהלשכה שלי לפתוח את הישיבה הבאת בפני את הבעיה ואמרתי לך שנראה לי שהתשובה תהיה שלילית, כי יש נוהל בכנסת, ונוהל הוא חוק מאוד. לפי הנוהל הזה, רק אחד מקבוצת המציעים יכול לנמק.

אבל, בינתיים, בזמן שהיו פה השאלות, קצת חטאתי, ולפעמים לא האזנתי בדיוק למה שנאמר בשאלות כי הייתי עסוק בהצעה שלך. התקנון מחייב אותי, ואני רוצה לשמור על התקנון, בלי שזה ישמש תקדים; אני מודיע, בלי שזה ישמש תקדים. אני גם התייעצתי עם מזכיר הכנסת וסגן מזכיר הכנסת, ואני יכול לאפשר לך, בלי שזה ישמש תקדים, כי נראה לי שזה תקנוני — אינני בטוח, ולכן אני אומר: בלי שזה ישמש תקדים, אני יכול לאפשר לך לנמק, מאחר ששמך גם מופיע, אבל על החשבון שלך, כפי שזה יהיה על החשבון של חבר הכנסת רובינשטיין. זאת אומרת, בזאת אתה ממצה אחת משתי ההצעות שיש לך במושב זה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, לחבר הכנסת שחל יש זכויות מיוחדות בסיעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

פה אין עניין של סיעה, פה יש עניין של מכסה אישית שיש לחבר הכנסת.

חבר הכנסת רובינשטיין, גם לך ברור שזה על חשבונך. בבקשה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, יש לנו כמה נושאים הקשורים בעדה הדרונית, ואני רוצה לקדם כברכה את נציגי העדה הדרונית היושבים פה ביציע המכובדים.

אני רוצה לציין, שבהתאם לחקנה שנקבעה על-ידי ועדת הכנסת לאחרונה, הרי אין לאשר לחברי מרכזים ולאנשים הנוגעים בדבר לשבת ביציע המיוחד בזמן שדנים בנושא שהם קשורים בו.

אני אפטר להגדיר את האנשים היושבים פה "בעלי עניין מיוחד", כי העניין הוא כללי, שייך לכל מדינת ישראל, לכל העם היושבים בישראל. עם זאת, מאחר שאנחנו מעלים פה גם את רצח ג'מיל חסון מדלית-אל-כרמל, ודאי ירצו בני העדה ואנשי דלית-אל-כרמל לשבת ולשמע את הדיון, וזו סיבה נוספת להריגה הקטנה שלי מהתקנון. ויסלחו לי חברי הכנסת אם התרתי להריגה קטנה, ואני מאפשר לנציגים לשבת ביציע המיוחד גם כאשר דנים בעניין שהוא קשור בהם.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות, נוסף על המברק ששלחתי, ולמסור לכל הידידים ובני המשפחה של ג'מיל חסון, זיכרונו לברכה, תנחומים של הכנסת כולה. מי ייתן ולא ידעו צער עוד.

הסעיף הראשון הוא: הצעת חוק להבטחת שוויון זכויות, התשנ"א — 1991, של חברי הכנסת אמנון רובינשטיין, שולמית אלוני, יאיר צבן ומשה שחל. אני מזמין את חבר הכנסת אמנון רובינשטיין להביא את דברו בשם הקבוצה.

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

כמה עוד הצעות חוק יהיו לנו דוגמת הצעות החוק שהיו בעבר בעניין זה?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה, יש רגעים שצריך להתעלות. מדובר פה באדם, באורח ישראלי שנרצח — —

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אני מדבר על עניין הזכויות.

היו"ר ד' שילנסקי:

— — וכולנו הבענו תנחומים וכאב. בעניין הזה אני לא נוהג לך את רשות הדיבור.

חבר הכנסת שחל, ביקשת להעלות עניין טכני. אני מאפשר לך.

חבר הכנסת רובינשטיין, יש פה עניין תקנוני. אני מבקש את סליחתך רגע, כי בעניין התקנון, אני מאפשר לחבר הכנסת שחל לומר את טענתו. היות שקיבלתי את זה גם בכחב זה באמת עניין תקנוני, אם אחליט משהו, כדאי שכולם יבינו את החלטתי. בבקשה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הצעת החוק היא הצעה משותפת של כמה חברי כנסת מסיעות שונות. לכן ביקשתי, על דעתו של חבר הכנסת רובינשטיין, שינמק את ההצעה שני חברי כנסת. התקנון מאפשר זאת. בקשתי היא, אחרי הצגת העניין על-ידי

ועומדים מבחינת מילוי החובה במצבים קשים ביותר, ועמדו במבחן הבלתי אפשרי, הסיטוי, של מלחמת לבנון, ויצאו גם ממנו. מה עוד צריך לעשות כדי שממשלת ישראל תנהג לפי העקרונות המקובלים על כל מדינת תרבות — הכלל של זכויות שוות ומלאות לכל האזרחים, לכל היישובים?

קריאה:

— — —

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
חכה, אני אתייחס לדברים של חבר הכנסת דראושה, מייד. מייד אתייחס גם אליהם.

אני חושב שכעת, ביום הזה, כאשר לא דרושים רק חברי כנסת המדברים גבוהה-גבוהה ומשכחים במלים יפות את הקורבן של בני העדות הדרוזיות והצ'רקסיות, אנחנו מצפים כאן שהכנסת תתאחד על כך מתוך הסכמה לאומית, ללא חילוקי דעות מפלגתיים. זה לא נושא מפלגתי. זה נושא לאומי מהמדרגה הראשונה.

שואלים אותי חברי כנסת: ומה בדבר שוויון הזכויות לערביי ישראל? רבותי חברי הכנסת, את תעודת הזהות שלי בנושא הזה לא צריך להציג. יש תחום אחד שבו בוצע שוויון זכויות הלכה למעשה בזמן קצר ובצורה שאין לה אח ורע, זה התחום שהייתי ממונה עליו כשר התקשורת.

פה אני מציע חוק, שתכליתו לחייב את הממשלה לכבד את החלטותיה. אין לי החלטה דומה בקשר למגזר אחר. משום כך, אני הולך עקב בצד אגודל, באופן הדרגתי, לקראת היום שבו יישאו כל תושבי ישראל גם בחובות וגם בזכויות, ללא הבדל דת, גזע ומין, כאמור בהכרזת העצמאות.

אני רוצה להביע מכאן תקווה, שאותו אירוע היסטורי, בהחלט בעל חשיבות היסטורית, העומד להתרחש במדריד בשבוע הבא, הוא שיביא לנו גם את השלום, גם את ההבנה וגם את שוויון הזכויות המלא והאמיתי בין כל תושבי ישראל, ללא שום הכחנה.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
חבר הכנסת רובינשטיין, ממשלה שלא יודעת לעשות שלום עם אזרחיה החיים בתוכה לא תהיה מסוגלת לעשות שלום עם שכניה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה, קריאת-ביניים לגיטימית, אפשרתי לך בכבוד. עכשיו תואיל לאפשר לחבר הכנסת רובינשטיין להמשיך.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש חושב שיש משהו בקריאה הזאת.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
חבר הכנסת דראושה, אתה יודע שאני לא מייצג כאן את הממשלה.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

— — —

קריאות:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה, אתה רואה, קודם כולם האזינו לך. עכשיו אתה קורא קריאות ביניים, איש איננו שומע.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, לו היה כרשימה, הייתי מאפשר לו, אבל הוא לא ברשימה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גם אני רוצה להצטרף לברכותיו של היושב-ראש לראשי העדה הדרוזית, לראשי המועצות המקומיות, לכוהני הדת ולפעילי העדה ולקבל אותם בכרכה ולאחל להם, שמהישיבה הזאת יצאו נשכרים בכך, שבניגוד לשיבות קודמות של הכנסת, המסתיימות במלים יפות על ברית הדמים ועל שיתוף הפעולה, יתחיל תהליך חקיקה שישם קץ למצב מכביש ובלתי-נסבל, מצב שבו אזרחי ישראל הנושאים בכל החובות האזרחיות של המדינה, לרבות החובה לשרת את המדינה בכוחות הביטחון, שאזרחים מסוג זה לא יקבלו את מלוא הזכויות המגיעות להם מכוח העקרונות של חברת תרבות ושלטון החוק.

רבותי חברי הכנסת, היוזמה הזאת באה בעקבות השביתה הגדולה של ראשי העדה הדרוזית בחודש מאי שנה זו, שביתה שזעזעה רבים מאתנו. בעקבות השביתה הזאת, נפגשתי ב-6 באוגוסט 1991, ביוזמתו של חבר הכנסת לשעבר זיידאן עטשי, עם ראשי מועצות מקומיות, משפטים, כוהני דת מכל הזרמים והגוונים של העדה הדרוזית. המפגש היה בעכו. לאחר מכן, לאחר שהתייעצתי עם חבר הכנסת משה שחל, חברת הכנסת שולמית אלוני וחבר הכנסת יאיר צבן, החלטנו להגיש הצעת חוק, והצעת החוק שלנו פשוטה לחלוטין. אני אומר לכם את האמת, רבותי חברי הכנסת, קשה לי לדבר בזכותה, הרי היא מובנת מאליה.

מה אומרת הצעת החוק? הצעת החוק אומרת דבר אחר: החלטת הממשלה בעניין שוויון זכויות לכפרים של בני העדות הדרוזיות והצ'רקסיות, החלטה זאת תתגשם הלכה למעשה. אז מה אני יכול לומר לזכות הצעת החוק הזאת פרט לכך שאני פונה לשר דוד מגן, שאני מכבד אותו, ולחברי הכנסת מהקואליציה ומהליכוד, שיצטרפו להצעה הסבירה והאלמנטרית הזאת. איך אפשר להתנגד לה?

נכון, במשטר תקין לא צריך חוקים כאלה. במשטר תקין, קודם כול אין אפליה. כל אזרח ישראלי מקבל את זכויותיו על-פי קריטריונים הקבועים בחוק, ולא צריך טובות ולא צריך בקשות ולא צריך תחניות ולא צריך הפגנות. זה חל וצריך לחול על כל תושבי ישראל. דבר שני: במשטר תקין, ממשלה שמקבלת החלטה מבצעת אותה הלכה למעשה מייד עם קבלתה.

אומרים לנו, יש בעיה תקציבית. בסדר, אנחנו קובעים בהצעת החוק שלנו זמן מקסימלי, שבו צריך לבצע את ההחלטה בכל שלוחות הממשלה, לא רק במשרד הפנים. כל המשרדים — משרד הבריאות, משרד הדתות, כולם צריכים לעמוד בזה.

הרי הדבר מובן מאליי, קשה לדבר בזכותו. קשה לדבר בזכותו, שהרי צאו וראו, בעצם היה צריך להיות אינטרס לאומי ראשון במעלה למדינת ישראל להוכיח כלפי עצמה, כלפי תושביה, קבל העולם כולו, שמי שנושא בחובות מלאות מקבל זכויות מלאות.

הרי בעצם יש לנו כאן תופעה יוצאת דופן של בני העדות הדרוזיות והצ'רקסיות, הנותנים את חלקם בהגנת המדינה

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
הוא ביקש שאני אומר שאני בעד.

היו"ר ד' שילנסקי:

יפה. עכשיו, בבקשה, חבר הכנסת רובינשטיין.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

תאפשרו לחבר הכנסת רובינשטיין להשיב. בבקשה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

חבר הכנסת דראושה, אני רוצה לומר לך, שיש לי חרשות מרעישות עבורך, אני לא מדבר בשם ממשלת ישראל.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אני יודע.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

דבר שני, אני רוצה לומר לך, הצהרה אישית שלי, גם אני שותף לחששות ולספקות. גם לדעתי לא נעשו כאן הצעדים הדרושים כדי להכין את הנפשות, את הרקע, את האטמוספירה בשיחות שלום; אגב, לא רק ממשלת ישראל.

אני בהחלט חושב, שמה שצריך לעשות כאן הם צעדים מצד הפלשתינים, מצד מדינות ערב ומצד ממשלת ישראל, צעדי ביניים חד-צדדיים, כדי לקדם את תהליך השלום. צריך להפסיק את הטורר, צריך להפסיק את ההתנחלויות, צריך לשחרר את יהודי סוריה, צריך להפסיק את החרם הערבי, כדי להכין את השלום. אבל זה לא הנושא.

אני אמרתי רק דבר אחד — אני מקווה ומאמין, והלוואי שהליכוד יעשה את זה, אני מפרגן לכם את זה, שאתם תביאו את החלום המיוחד הזה של שלום ושל שוויון זכויות מלא.

בינתיים לנו, לחברי הכנסת, לאנשים כמונו, המאמינים בעניין הזה של שוויון זכויות, המתנגדים בכל תוקף לאפליה — אנחנו יכולים רק להתקדם בחזית הזאת או באמצעים מעשיים, כמו שהודמנו לי לעשות כשהייתי חבר בממשלה, או באמצעות חקיקה. אלה המכשירים שיש לנו.

לכן אני מבקש מהשר דוד מגן, המייצג כאן את ממשלת ישראל, ומחברי הכנסת של הקואליציה, שלא לטרפד את הצעת החוק הזאת, לתת לה לעבור בקריאה מוקדמת ולהעביר אותה לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת משה שחל, בבקשה.

יגאל הורביץ (הליכוד):

הוא ויתר.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
איך הוא יכול לוותר?

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בראש ובראשונה אני רוצה להודות ליושב-ראש הכנסת על החלטתו הנכונה והנבונה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מקווה שאתה תקבל את זה גם כשהחלטתי לא תמצא חן בעיניך, כי גם זה קורה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מי שאיננו יודע להפסיד בכבוד, איננו מנצח לעולם.

היו"ר ד' שילנסקי:

נכון.

משה שחל (העבודה):

אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת על מה מדובר.

במסמך שנמצא בידי, שנכתב על-ידי שר הפנים ב־6 במאי 1991, נקבעו הדברים הבאים — שבתקציב הרגיל ההוצאה לנפש ברשויות הדרוזיות מסתכמת ב־683 שקל, לעומת 1,685 שקל בעיירות פיתוח. ההכנסה העצמית ברשות מקומית דרוזית מסתכמת במוצק ב־252 שקל, לעומת 755 שקל בעיירות פיתוח. בעדה הדרוזית 65,000 נפש. לפיכך, אומר המסמך, הפער בהוצאה לנפש בסך 1,000 ש"ח משמעו 65 מיליון שקל לשנה, פער בין ההוצאה באזורי פיתוח לעומת ההוצאה בנפש ביישובים הדרוזיים.

פער זה הוא פער גדול, שלא צריך היה להיות מלכתחילה. אני אומר מראש, הוא נצבר במשך שנים, לדעתי, על חטא שחטאנו.

אני חושב שבשאלה של שוויון זכויות לכלל אזרחי המדינה חייבים כולנו, דווקא אנחנו כיהודים, להיות רגישים במיוחד לכך שיהיה שוויון מלא לכל אורח, כפי שנאמר במוצהר במגילת העצמאות.

ואכן, הנושא הזה עלה לדיון לא פעם אחת ולא פעמיים. עוד בהיותנו בממשלה, ב־1987, נתקבלה החלטה שהיו לגביה חילוקי דעות, היו ויכוחים, ואני אומר את זה לשר מגן. היו חברים שטענו, כי החלטה שאין עמה תקציב עלולה לטפח תקוות, וכאשר המעשים לא יהיו בהתאם להבטחות, תהיה האכזבה גדולה פי כמה וכמה.

אני חייב להזכיר, כי מי שהגיש אז את ההצעה לממשלה היה השר ארנס, שהיה אחראי לנושא הערבי והדרוזי.

אני הצבעתי בעד ההחלטה, אף שהבעתי ספקות ושאלתי היכן התקציב שבה לממש אותה. לצערי הרב, אלה מאתנו שאמרו שמדובר כאן בהצהרה בלבד, שאין מאחוריה מעשים, צדקו, ולא אני, שקיוויתי שלמרות הכול יימצא פתרון.

בסך הכול מה שקרה בפועל הוא, שארבע שנים לאחר שנתקבלה החלטת הממשלה, ב־1987, היא לא קיימה. והיה צורך בשתי שביחות. משום-מה שוכחים זאת. באוקטובר 1990 היתה שביחה של כמה ראשי רשויות, והשביחה השנייה הגדולה, במאי 1991, שבה השתתפו גם בני העדה הדרוזית, אבל ראשי הרשויות המקומיות הדרוזיות באו וישבו כאן, גרמה פשוט לתחושת בושה. מדוע צריך להגיע למצב שבו מה שאמור להינתן כדיון צריך להביא לתופעה של שביחות, של אווירה עכורה, של הצעות לסדר-היום בכנסת?

השר דוד מגן אמר בכנסת את הדברים הבאים, ואני מצטט: "לעומת זאת, מה קורה אצלנו? הממשלה מתעוררת באיחור". אדוני השר, אני חייב לומר לך, שאין אמת גדולה יותר מהאמת הזאת. אלה דברים.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

הממשלה הזאת מתעוררת אחרי שהממשלות הקודמות נדרמו.

משה שחל (העבודה):

השר מגן, אל תתקן את עצמך. אני דווקא מחמיא לך ואומר לך דברים בדיק רב, ואתה ממשיך ואומר: "מותר לי. חבר הממשלה, לבקר גם אותה בפנים". בוודאי לא היתה לך כוונה לבקר את הממשלה הקודמת. ביקרת את הממשלה שאתה יושב בה. ואכן היא התעוררה באיחור. אבל מה עשתה? חתמה הסכם. השכיחה הסתיימה. החברים הדרוזים יצאו שמחים. כמה חודשים עברו מאז, ולא מיניה ולא מקצתיה, ושוב לא מקיימים.

רבותי, אם כבר אין בוש, אם מותר להבטיח ולא לקיים, אני אומר לכם: משהו לקוי בכל המערכת. משהו אדיש או אטום לרגישויות הקשורות בנושא הזה.

עכשיו, גם מבחינת התכונה, הרי אני אינני מעלה את זה כנושא פוליטי, אני בא ואומר עוד הפעם: כאשר דיברתי עם חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, היתה לנו בעיה גם משפטית, כי אנחנו בעד שוויון מלא. לא רצינו לייחד עניין מסוים. אמרנו רק דבר אחד: אם הממשלה תקיים את ההבטחה, ניחא, לא נגיש את החוק, לא יהיה צורך בו. אם לא, נגיש הצעת חוק שרק מאמצת את החלטות הממשלה, לא מתערבת בשאלות אחרות. מה שהבטחתם, תקיימו. לצערי הרב, הגענו למצב שצריך להגיש את הצעת החוק, כי מה שהובטח לא קיים.

מוחמד נפאע (החיות הדמוקרטית שלום ולשוויון):
הוא יכול לקחת את הקרקעות — — —

משה שחל (העבודה):

אני רוצה לומר דבר נוסף דווקא לשר מגן. כשר האנגריה לשעבר, היה לי קטע, שבו אני התקוממתי, כי הוא המשיך לי את מידת חוסר הרגישות הקיימת אצלנו. יש בעיה של חיבורי בתים לחשמל. קיימת סכנה אמיתית, מפני שחשמל יש. בבתים האלה מושכים כבלים ומתחברים באופן לא-חוקי. והנה ועדת-מרקוביץ' החליטה, שהיא מאפשרת לראות כמעט 90% מהבתים האלה, שנכנו ללא רישוי, כ"בתים הלבן" או ב"בתים האפור", כבתים שאינם מיועדים להריסה. אני ניסיתי שלוש שנים לקבל החלטה בממשלה, שאפשר יהיה להתגבר על החלטת קצב ולחבר את הבתים האלה לחשמל, ולא הצלחתי. והגשתי הצעתי חוק, ולא הצלחתי. נתתי הוראה לחבר את הבתים לחשמל על-פי צווים שסוּדס המשפטי לא ברור עד היום, כי ראיתי בזה עניין של התעלמות מהמציאות וחוסר רגישות לשוויון אלמנטרי. רוב הבתים האלה חוברים בינתיים.

דן תיכון (הליכוד):

כמה עובדים דרוזים קיבלת למשרד האנגריה, אחד?

משה שחל (העבודה):

תתפלל, יותר מאחד. אני פתחתי בפעם הראשונה את חברת החשמל בפני דרוזים למועצת המנהלים וקיבלו עובדים בפעם הראשונה, אם לא אכפת לך, חבר הכנסת דן תיכון, אל תהפוך את זה עניין לוויכוח. יש היום ממשלה, אתם חברים בה, אתם הבטחתם הבטחות, תקיימו אותן. אל תבואו אלי. אני באופוזיציה. אתה יודע מה — — —

דן תיכון (הליכוד):

האפליה של המגזר הדרוזי החלה לפני 40 שנה, בתקופתכם.

משה שחל (העבודה):

במקרה שלי לא מצאת את הכתובת הנכונה. כי הראשון שפתח את חברת החשמל בפני עובדים דרוזים — הייתי אני. אז אל תבוא אלי ותגיד את זה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

חגי מירום (העבודה):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חגי מירום, בשמו של חבר הכנסת שחל אני מודיע לך, שהוא יודה לך אם לא תעזור לו, אז הוא יוכל לדבר.

משה שחל (העבודה):

חבר הכנסת דן תיכון מחדש חידוש, ולא בפעם הראשונה. כל פעם שעולה הנושא הזה, שהממשלה הזאת לא מקיימת הבטחה, באים ואומרים: 40 שנה, היו דברים. תסלח לי, אתם בשלטון מ-1977, הגיע הזמן שתקבלו את האחריות למעשים שלכם, למחדלים שלכם, והציבור ידון אתכם על-פי זה. עכשיו הבטחתם, תקיימו, ואל תעזו לבוא ולהגיד דבר אחר. ודי למתכונת הזאת — להיות גם בממשלה וגם באופוזיציה.

דן תיכון (הליכוד):

זו דמגוגיה.

משה שחל (העבודה):

אני רוצה להגיד לך דבר אחד: אתי במקרה זה אין לך ויכוח ולא תוכל להתווכח, כי אני בעניין זה רואה עניין של אחריות לאומית ממדרגה ראשונה. אל לנו להפוך את הנושא הדרוזי לנושא לוויכוח, להתחמקויות מהבטחות. ואני אומר לך בנוכחות הנכבדים הדרוזים הנמצאים כאן: הגיע הזמן שתהיה רגישות לנושא: הגיע הזמן שהשר דוד מגן לא יבוא לבקר כאיש האופוזיציה ויגיד: מותר לי לבקר את הממשלה, אלא יקום ויעשה דבר. חתמתם על הסכם, תקיימו אותו. מאחר שאתם לא מקיימים אותו, אנו הצענו הצעת חוק שבאה להפוך את החלטת הממשלה לחוק שיחייב את משרדיה לנהוג על-פי ההחלטה שהממשלה שלכם קיבלה. אם תרחו את הצעת החוק, אין זו אלא תשובה, שאין לכם כוונה לקיים את הבטחותיכם.

אני מציע שהצעת החוק תועבר — — —

דן תיכון (הליכוד):

זו דמגוגיה — — —

משה שחל (העבודה):

אני מציע שהצעת החוק תועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. כבוד השר דוד מגן, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

— — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, כאשר היה השר דוד מגן בדרכו לבמה, אפשרתי לכולם לצעוק. עכשיו הוא כבר על הבמה, וכולנו רוצים בוודאי לשמוע את דבריו החכמים והנבונים והענייניים. כבוד השר, בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, ברשותך, הייתי מבקש לברך את נכבדי העדה הדרוזית המכבדים אותנו כאן היום בנוכחותם. ואי-אפשר להיכנס ולדון בנושא החשוב — טיפוח ועידוד

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אני דרוזי. הדרוזים הם ערבים ואני דרוזי. הפרד ומשול —
זה לא ילך. אנחנו עם אחד. היית שר החקלאות — — —

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת כ"ץ-עוז. חבר הכנסת
דראושה. אני קורא אותך לסדר.

ראובן ריבלין (הליכוד):

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת ריבלין. אני קורא אותך לסדר בפעם
הראשונה. גם את חבר הכנסת דראושה קראתי לסדר בפעם
הראשונה. אני מבקש, הדיון הוא לא עליכם, הדיון הוא על
הנושא הדרוזי. אני מבקש לאפשר לשר לדבר.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר נ' מסאלחה:

ידידי ועמיתי חבר הכנסת דן תיכון.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, אני יכול להמשיך בלי לענות על
ההתגרות של חבר הכנסת מוחמד נפאע. אתה דרוזי, אבל מי
שפתח אתמול עיתון וראה ידיעה כיצד אתה חוגג על הישגים
כביכול לעידוד השתלטות מצה"ל מול הודעה של משרד
החינוך והתרבות, של ממשלת ישראל, המעניקה הלוואות
ומענקים וסטיפנדריות לסטודנטים בני ערי הפיתוח, דרוזים
וצ'רקסים ביחד — אני יכול לומר, ואני חושב שאני אומר זאת
בשם כל נכברי העדה הדרוזית, שמעשיך בכנסת ומעשיך כנגד
השלטון הם כהם כלפי העדה הדרוזית, ואתה פוגע בעדה. אתה
יודע שאני אומר זאת בשם כל הדרוזים. אתה מיעוט מבוטל,
ולא תצליח לפגוע בעדה היקרה הזאת. אף שאתה דרוזי, לא
תצליח לפגוע בעדה. אני אומר את הדברים באחריות.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מה אתה מסית נגדי? אני נגד האפליה שלכם, נגד מדיניות
האפליה שלכם. אתה מסית נגדי? אני לא מפחד ממך.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

המעשים שלך לא יועילו, תמיד תישאר בשוליים. לא
תצליח להכתים את העדה.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני גאה במעשי.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת נפאע, תירגע בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

חברי הכנסת, ביום ח' בסיוון התשנ"א, 21 במאי 1991,
קיבלה הממשלה, בין היתר, החלטות הנוגעות למגזר הדרוזי.
ברשותך, אצטט את עיקר ההחלטות: א. לתקצב את הרשויות
המקומיות הדרוזיות והצ'רקסיות בשנת התקציב 1991 בסכום
של 15 מיליון שקלים לשם כיסוי פיגורים בתשלומיהן; ב.
לקבוע את התקציבים הרגילים של הרשויות המקומיות

העדה הדרוזית — בלי שנוכיר את הרצח הנחשב, אשר אירע
בשבוע שעבר כנפת ג'נין: קורבנו של הרצח היה יקירנו ג'מיל
חסון, זיכרונו לברכה. בדיוק לפני שבוע בשעה זו ליווינו אותו
בדרכו האחרונה, וכאן, בכנסת, העלינו דברים לזכרו.

אינני רוצה להקדים נושא, אני יודע שחברי הכנסת פארס
וגולדמן וסגן השר עובדיה עלי יפעלו, במסגרת הסעיף הבא
שיעלו לדיון, להכללת הנושא הכאוב הזה של קורבנות
דרוזים בתהליך ביסוסה של מדינת ישראל בסדר-היום של
הכנסת.

הנושא שהועלה כאן על-ידי חברי הכנסת רובינשטיין
ושחל הוא נושא חקיקתי, אשר לדבריהם, ולפי כוונתם, בא
להבטיח קיומה ומימושה של החלטת ממשלה.

חבר הכנסת שחל, אני רוצה להעלות על נס את אומץ לבך.
עמדת כאן והשתמשת במלים כרוות כאשר אמרת כי אתה
מכה על חטא.

משה שחל (העבודה):

אני לא אמרתי כך — — —

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אמרת את המלים הללו. הן נשמעו. אמרת שאתה מכה על
חטא.

ראובן ריבלין (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת ריבלין, יש לי הרושם שבשם השר מגן אני
יכול להגיד לך, שהוא יודה לך אם לא תעזור לו וכך הוא יכול
להשמיע את דבריו.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

כאשר איש אופוזיציה, חבר ממשלות בעבר, מכה על
חטא, מותר לי, כחבר חדש בממשלה הנוכחית, לנסות לערוך
השוואות בין מעשיהן של הממשלות הקודמות — יותר נכון:
מחדליהן — לבין המעשים של הממשלות בשנים האחרונות.

אני שמח על ההזדמנות שנתת לי — אותם חברי כנסת
שהגישו את הצעת החוק — לדווח לכנסת על פעולותיה
הרבות של הממשלה לקידום של בני העדה הדרוזית ובני
העדה הצ'רקסית.

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אז למה כל כך רע?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

חבר הכנסת דראושה, חבר הכנסת נפאע, אני יודע שכאשר
טוב לדרוזים ולצ'רקסים — לכם רע מאוד.

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
טוב לנו כי זה העם שלנו, האנשים שלנו.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני יודע, אתם מוראגים מהתוצאות בקלפי. הדרוזים
הצ'רקסים חכמים ונבונים, והם יודעים להעריך את מה
שהממשלה עושה עבורם.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מיכאל בריזהר (העבודה):

— — —

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, הרי כל חבר כנסת יכול לדבר ברשות. קריאת ביניים — אם הוא אומר לך "הבאתי תקציב", גם זה לא טוב? הוא אומר שהוא הביא תקציב — לא שאני מודה אתו.

מיכאל בריזהר (העבודה):

שאלתי: מה פירוש בסכומים ובכספים?

היו"ר נ' מסאלחה:

הוא אמר כספים, נעביר זאת לוועדת הכספים. מה הבעיה?

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

מיכאל בריזהר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הבנת הנשמע.

היו"ר נ' מסאלחה:

אדוני יושב-ראש ועדת החינוך, הרי במגזר הערבי 75% נכשלו. אתה לא מתפלא אם אני לא מבין.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

חבר הכנסת בריזהר, מותר? יש דברים שאינם מקובלים.

אדוני היושב-ראש, הסכומים הם סכומים מוגדרים, וכספים זה מושג כלכלי. אנחנו תכליתיים יותר. תראה זאת בהצעת התקציב.

אדוני היושב-ראש, ההחלטה שנתקבלה ב-21 במאי 1991, החלטה מס' 1339, אינה אלא נדבך נוסף במאמצי הממשלה בשנים האחרונות, במיוחד בארבע השנים האחרונות, למן המועד שבו נתקבלה החלטה מס' 373, ב-21 באפריל 1987, החלטה שהיתה פרי יוזמתו של השר ארנס, במאמצים אדירים של הממשלה לפצות את העדה הדרוזית והעדה הצירקסית על ביצוע ומילוי חובותיהן כלפי המדינה.

חברת הכנסת ארבלי-אלמוזלינו שאלה בקריאת ביניים, האם בוצעה החלטה זו, התשובה שלי חיובית. היו אי-הבנות לגבי המושג "עצירות אחרות". לפני כעשרה ימים ישבו ראשי הרשויות הדרוזיות במשרד יחד עם נציגי משרד הפנים ונציגי משרד האוצר, וערכו הבהרות בעניין בדברים היומיומיים. מדובר בהשוואה לערי פיתוח בעלות אפיונים הדומים ליישובים הדרוזיים והצירקסים.

חגי מירום (העבודה):

מה זה "בעלות אפיונים דומים", כבוד השר?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

בהיקף האוכלוסייה, בין 2,000 נפש ל-15,000 נפש, וערי פיתוח.

אדוני היושב-ראש, היריעה קצרה מלפרט את העובדות והנתונים המעידים על מימושן של ההחלטות.

אגב, אני רוצה לומר למשפטנים הדגולים אשר הציגו והעלו את ההצעה, חבר הכנסת פרופסור רובינשטיין וחבר הכנסת שחל, הרי ידוע שכבר יש חוק שמבטיח את קיומן ומימושן של החלטות הממשלה, ואני מדבר על חוק מבקר המדינה. מבקר המדינה תפקידו לעקוב, בין היתר, אחר ביצוע החלטות ממשלה ולקרוא את הממשלה לסדר כשהיא לא מקיימת את החלטותיה.

הדרוזיות בדרך של ריכוז הוצאותיהן בשנת 1990 וחלוקתן במספר התושבים בהן. ג. לסגור את הפער בין התקציב לרשויות המקומיות הדרוזיות והצירקסיות לבין עיירות אחרות במהלך שלוש שנים, במנות שוות בכל שנה; ד. להטיל על המשרדים הנוגעים בדבר, בשיתוף עם מרכז השלטון המקומי ונציגי הרשויות המקומיות הדרוזיות, לקבוע תוכנית פיקוח חמש-שנתית על-פי סדרי עדיפויות שייקבעו על-ידי הרשויות המקומיות הדרוזיות; ה. לחייב את המשרדים הנוגעים בדבר לקבוע סעיפים מיוחדים בתקציביהן המיועדים לרשויות הדרוזיות, זאת כדי להבטיח את השימוש בכספים למטרה זו בלבד.

החלטה זו של הממשלה — — —

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (העבודה):

האם כל זה בוצע? זו השאלה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

מייד אסביר, ברשות היושב-ראש.

רענן כהן (העבודה):

תגיד לנו, בבקשה, כמה חיילים דרוזים מובטלים, אילו מקורות תעסוקה יש? זה חשוב כדי להבין את הממדים.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אולי נענה עניין עניין. חבר הכנסת רענן כהן, כל אשר עשיתי — בציטוט ההחלטה מול מלים שנאמרו כאן, אני עונה בשם הממשלה בשטרות ובקבלות. הכנסת צריכה לדעת — יושבים כאן חברי ועדת הכספים. הממשלה הגישה את תקציב 1992 במקביל לתוכנית כוללת של תקציב רב-שנתי, תלת-שנתי, 1992 — 1994, ואני שמח לבשר לכם. לאלו שעדיין לא ראו את הצעת התקציב, יש סעיף מיוחד — — —

קריאה:

אף אחד לא ראה אותו.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

לפחות אני. בפעם הראשונה בתולדות מדינת ישראל יש סעיף מיוחד, תת-סעיף בתקציב משרד הפנים, המדבר על מימוש והגשמה של החלטות הממשלה בדבר השוואת הזכויות של בני העדות הדרוזית והצירקסית.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

קודם כול, זוהי חדשה, והעניין הזה בא לידי ביטוי גם בהצעת התקציב בצורה מוגדרת וחדה.

אני רואה בהחלטה שאותה ציטטתי — — —

משה שחל (העבודה):

מלוא הזכות?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

בוודאי, אמרתי, חבר הכנסת שחל, כשעיינת בניירות, הרי כולנו יודעים שבסיסו של העניין והפתרון יכול לבוא רק בכסף ובתקציב. אמרתי שיש כאלה המדברים בהצעת חוק במלים: אנחנו, הממשלה, לפחות השנה, עונה בשטרות, בקבלות, במספרים, בסכומים ובכספים.

ההחלטה שאותה ציטטתי, אדוני היושב-ראש, אינה אלא

נדבך שלישי — — —

לצורך טיפול בבעיות ביוב הוקצב רק בשנת 1990 סך של 3,040,000 שקלים, ובשנת 1991 — 4,550,000 שקל.

גם לצורך פיתוח כבישים תוקצבו סכומים ניכרים בשנת 1990, בהיקף של 1,070,000 שקל, ובשנת 1991 בהיקף של 6,000,000 שקל.

משרד הבינוי והשיכון מעניק סיוע לזכאים בני העדות הדרוזיות והצ'רקסיות, כמקובל בערי הפיתוח הסמוכות להן. המשרד פועל לפיתוח שכונות לחיילים משוחררים, כאשר התשתית מבוצעת על-ידי המשרד ללא תשלום מצד המשתכנים. במקרה זה יש העדפה למגורים הדרוזי והצ'רקסי על פני ערי הפיתוח.

משרד החינוך והתרבות פועל אף הוא בהתאם להחלטות מס' 373 ו-1339 ומתקצב את הרשויות הדרוזיות בכמה תחומים, כגון גני טרום-חובה — פטור מלא מתשלום — הנחה בשיעור 85% מרמי בחינות הבגרות, השתתפות בשיעור 100% בהסעת תלמידים.

הזכרתי כבר קודם, מי שעוקב אחרי עידוד ההשכלה הגבוהה יכול לראות כי אותן מלגות, אותן הלוואות, אותם תנאים ומענקים ניתנים לבני ערי הפיתוח ולבני היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים כאחד, ואפשר לראות זאת בעצם נתוני ההרשמה.

אדוני היושב-ראש, אינני רוצה לומר שפתרנו את כל הבעיות. הבעיות חמורות מאוד במגזר הדרוזי, במיוחד בתחום החינוך. אינני רוצה להרחיב את היריעה, אבל בנושא החינוך, מחקר שנעשה על-ידי פרופסור שילר, נשיא אוניברסיטת חיפה, מראה כי בחלקו את רמות ההשכלה בארץ לחמישה חתכים, במקום לפני האחרון עומדים בני ערי הפיתוח ובמקום האחרון — בני העדה הדרוזית. אסור לטאטא את הנושאים הללו אל מתחת לשטיח.

אליהו בן-מנחם (העבודה):
אתה מתכוון גם לאזורי מצוקה אחרים, או רק לאזורי הפיתוח? הבעיה היא גם בשכונות.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
המחקר שלו מדבר על ערי פיתוח. יכול להיות שהוא כולל שכונות. אני זוכר את ההגדרה של ערי פיתוח.

אני מעלה את הנתון הזה, משום שאינני חושב שפתרנו את כל הבעיות. להיפך, הרבה בעיות עוד לפנינו, במיוחד בתחום החינוך, ואני מאמין שעיקודם של הנתונים הללו בתחום החינוך ועיקוד הלקחים יולידו פתרונות נמרצים יותר מכפי שנהוג היה לחשוב בעבר.

משרד הבריאות — בכל היישובים קיימת לפחות תחנה אחת לבריאות המשפחה. בפקיעין ובכית-ג'ן — שתיים, באברס-נאן — שלושה, ובמע'אר — ארבע. שיעור כוח האדם הסיעודי והרפואי בתחנות הדרוזיות דומה לשיעור כוח האדם בתחנות היהודיות בנפות טבריה, חיפה ועכו.

משרד העבודה והרווחה — ברוב יישובי הדרוזים הוקמו מחלקות לשירותים חברתיים, כאשר המשרד משתתף, כמקובל, ב-75% מעלות המשרות שהוקצו, אם כי — ואני אומר זאת באותה נשימה — יש צורך להרחיב את היקף המשרות בתחום החברתי.

משרד התעשייה והמסחר — היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים מסווגים לעניין החוק לעידוד השקעות הון לפי

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אז הוא קורא אותה לסדר.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
אתה יודע, אתה מלומד בנושא המשפטי, קטונתי מלהתמודד אתך. אבל מניסיוני, אתה יודע שכל גוף וגם פרט הרואים עצמם נפגעים מאי-ימודש החלטות ממשלה, דלתות בית-המשפט הגבוה לצדק פתוחות בפניהם, ואפשר להראות כמה דוגמאות בעניין. אבל אני מבין, ואני רוצה לומר זאת ברוח טובה, קשה מאוד לשכת באופוזיציה ולראות ממשלה שמניפה דגל של השוואת הזכויות של בני העדות הדרוזיות והצ'רקסיות ולא להיות שותפים. אם בחרתם, באמצעות הצעת החוק הפרטית להיות — — —

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):
קשה לראות ממשלה של — — — ולא עושה כלום.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
— — — למעשה של הממשלה, אני מברך אתכם על הצטרפותכם למאמץ, ואני חושב שמאמץ משותף של הכנסת, אופוזיציה וקואליציה יחד עם הרשות המבצעת — בסך הכול מדיגשים את הקונסנזוס ומקדמים את הנושא.

היו"ר ג' מסאלחה:
אתה בעד הצעת החוק או נגדה?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
מייד אומר. אמליץ משהו.

ראובן ריבלין (הליכוד):
אני מבקש לאפשר לליכוד להצביע בעד הצעת החוק.

היו"ר ג' מסאלחה:
חופש הצבעה, חופש הצבעה.

דן תיכון (הליכוד):
לוועדת הכספים.

ראובן ריבלין (הליכוד):
— — —

דן תיכון (הליכוד):
לוועדת החוקה, חוק ומשפט — שם אין כסף. לוועדת הכספים.

היו"ר ג' מסאלחה:
בסדר. אני אעביר את הנושא לוועדת הכנסת, ושם תחליטו.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
אדוני היושב-ראש, אמסור לכם כמה נתונים. על קצה המזלג. משרד הפנים הגדיל את היקף ההקצבות לפיתוח לרשויות המקומיות הדרוזיות מ-7 מיליוני שקל ב-1987 ל-15 מיליון שקל ב-1990. הסכום הגדול והמדויק לקראת 1992 יגובש ממש בשבועות הקרובים בוועדת הכספים של הכנסת.

במסגרת ההסדר לכיסוי גירעונות הרשויות המקומיות נכללו גם הרשויות הדרוזיות, אשר היקף גירעונן היה כ-25.7 מיליון שקל; ממנו כבר כוסה סכום של 24.6 מיליון שקל, שהם כ-95% מהגירעון.

מתקציב משרד הפנים, מתקציב משרד השיכון ומן הקרן לשיקום מערכות מים הוקצבו מיליוני שקלים לשיפור מערכת המים והביוב ברשויות המקומיות הדרוזיות. לדוגמה, בשנת 1990 הוקצב סך של 2,541,700 שקלים לצורך הזה.

רענן כהן (העבודה):

— — —

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

— — —

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

חברי הכנסת, הזכרתי רק חלק מהדוגמאות לכך שהממשלה פועלת נמרצות ליישום החלטותיה בעניין קידום ופיתוח של המגזר הדרוזי והצ'רקסי.

אשר להצעת החוק עצמה: חברי הכנסת המציעים, שעמם נמנים משפטים מוכרים וידועים, בוודאי יסכימו עמי, שאין צורך בחקיקה כדי ליישם החלטת ממשלה אשר מיושמת בלאו הכי.

חיים רמון (העבודה):

תלוי איזו ממשלה.

עבדאללה בראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
מה מפריעה לכם החקיקה?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אמרתי: יש חוק המבטיח מעקב אחר מימוש החלטות הממשלה, והזכרתי את חוק מבקר המדינה.

חיים רמון (העבודה):

אתה עשית את חוק עיירות הפיתוח, ולא היה בו צורך.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — — שני הצדדים רוצים רק את הקולות של הדרוזים, אבל הם לא נותנים להם כלום.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

לעומת זה, אתה לא רוצה כלום.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב ראש, אבל אני מבין ללבם של המציעים המתפרצים לדלת פתוחה, היודעים שהנושא נמצא בסדר-יומה של הממשלה, בסדר-יומה של הכנסת, וגם הם רוצים להיות שותפים בנושא החשוב הזה. אשר על כן, חבר הכנסת רובינשטיין — ואני מבקש להפחיע אותך —

אמנן רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אתה לא מפחיע אותי.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

— — — הואיל ואתם מבקשים להיות שותפים במעשיה של הממשלה, לפחות בכל מה שקשור בעידוד העדה הדרוזית ובטיפוחה, אתם מומונים, ואם נתיב ההצטרפות הוא הצעת חוק, אני מקבל את זה. אני מסכים שהצעת החוק הזאת תעבור — — —

משה שחל (העבודה):

מה ששכנע אותך זה מספר הידיים בצד ההוא.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

— — — לא לוועדת החוקה, חוק ומשפט, אלא לוועדת הכספים של הכנסת, כי מדובר בתקציב — — —

חיים רמון (העבודה):

אני מבקש: ועדת הכלכלה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

— — — ואני מאמין שהתקציב במסגרת החוק יתרום בהחלט תרומה נוספת.

סיווג היישובים היהודיים הסמוכים להם. אני חייב להביא כאן דוגמה. אחד המפעלים הבולטים במגזר הדרוזי, מפעלי קדמאני בירכא, מעסיק את הממשלה, ואני יכול לגלות שראש הממשלה, שר התעשייה ושר האוצר נרתמו לעניין הזה, ואני מקווה — — —

רענן כהן (העבודה):

אתם הקמתם את זה, אדוני השר.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

למה להתווכח ויכוחים היסטוריים?

רענן כהן (העבודה):

נאום בחירות.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

הזכרתי את מפעלי קדמאני. אני מקווה שהחשב הכללי, אלי יונס, אשר אצלו מרוכזים כל הנתונים, יעביר את הסיוע שהמפעלים הללו חייבים לקבל, לפי דעתנו, בוודאי לפי דעת משרד הכלכלה.

קליטת עובדים במשרדי הממשלה — במסגרת יישום דוח-קורסקי בנושא מבנה השירות הציבורי הוקמה ועדת-משנה לעידוד קליטתם של עובדים דרוזים וצ'רקסים ובני עדות אחרות בשירות המדינה. אפשר כבר היום לראות בדרג הבכיר את יועצי השרים: אלוף-משנה במילואים אסעד אסעד, אלוף-משנה במילואים גדעון עכאס, סמיר ואבה ואחרים, אשר משפיעים על המערכת כולה בכל מה שקשור — — —

רענן כהן (העבודה):

אותם אנשים הם יחידים סגולה. במציאות אין לך הרבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

— — — אחוז האבטלה בין הדרוזים הוא הגדול ביותר. לחיילים המשותחרים הדרוזים אין תעסוקה. מול כל הדברים האלה, מה אתה מציע?

היו"ר נ' מסאלחה:

אדוני השר, אתה לא חייב לענות.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני לא עונה.

חיים רמון (העבודה):

בעיקר כשאין מה לענות.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב ראש, אני מבין ורואה כמון, שלא כל החברים באופוזיציה נהנים לשמוע ושמתים לשמוע את הנתונים המעוררים הללו. מלה אחת להם: תקופת השיחים היהודים שמטפלים בעדות הדרוזיות והצ'רקסיות — — — גם אני, כחבר ממשלה, מופקד על ביצוע — — —

רענן כהן (העבודה):

עכשיו יש שיחים של הליכוד.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

— — — ומימוש של החלטות הממשלה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

הדבר היחיד שעשיתם, כתבתם דוקטורט.

נעביר אותו לוועדת הכלכלה, נדון בו ברצינות ונתמודד על המספרים לגופם.

דן תיכון (הליכוד):
תתבייש לך.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת חוק להבטחת שוויון זכויות, התשנ"א — 1991, של חברי הכנסת אמנון רובינשטיין, שולמית אלוני, יאיר צבן ומשה שחל, והעברתה לוועדת הכנסת שתחליט? זו הצבעה מס' 1.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 50

בעד ההצעה להסיר את

הצעת החוק מסדר-היום — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק להבטחת

שוויון זכויות, התשנ"א — 1991, לדיון מוקדם

בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

50 בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק אושרה ועוברת לוועדת הכנסת.

ג. הצעות לסדר-היום

רצח ג'מיל חסון מדלית-אל-כרמל בג'נין

אין אנו יכולים שלא לבכות על נפילתו של ג'מיל, אבל, חברי חברי הכנסת, איננו יכולים גם להתעלם מהמציאות שבה אנחנו חיים. זוהי מציאות המחייבת יציאה וחיפוש דרך שתביא שלום למזרח התיכון. רק יוזמה מדינית ורצון אמת של ממשלת ישראל ושל התושבים הפלשתינים השכנים ומדינות ערב שמסביבנו יכולים להביא לכך שאחרי 43 שנים נגיע לפתרון שיביא שלום של אמת בין מדינות ערב לבין ישראל, בין הפלשתינים לבין ישראל.

אני שייך לאלה המאמינים ורוצים בכל רגע ובכל דרך למצוא את ההזדמנות להגיע לפתרון של שלום. כולנו רוצים לראות את המזרח התיכון פורח, את המזרח התיכון משקיע מאמצים בפיתוח הכלכלה של האזור הכבוד, של המדינות השכנות ושל מדינת ישראל, כדי שנוכל לחזק את כלל האוכלוסייה במדינתנו. כל מי שחושב שנוכל להגיע לפתרון ביניים שלא יכללו בו שיחות ישירות, או על-ידי מתווכים שיש להם מטרה אחת, להביא את המזרח התיכון לשלום, טועה.

אני יודע שיש גם מי שעוד חיים בתחושה, שאפשר בשנת 1991 להגיע לפתרונות כאילו אנחנו חיים בשנת 1968. עומד כאן לפניכם חבר כנסת שאיננו משתייך לקבוצה היוניית בתוך מפלגת העבודה, אבל העמדה שאני עומד להציג כאן מקובלת על כלל החברים.

רבותי, חייבים להשתחרר מאותן הצעות ומאותם אמצעים שהתייחסנו אליהם לפני חמש ועשר שנים. מדינת ישראל נמצאת במצב חדש לאחר מלחמת המפרץ, לאחר מה שקרה

חיים רמון (העבודה):
אצל פלדמן, במקום כסף לדרוזים יהיה כסף לדתיים.

ראובן ריבלין (הליכוד):
— — — לקיבוצים, ל"כור".

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה לשר מגן. חבר הכנסת חיים אורון מבקש להסיר.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני מבקש לנצל את זכותי הפרלמנטרית במסגרת ההצעה להסיר — — —

דן תיכון (הליכוד):
אתה מסיר?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
בין השאר, משום שכל פעם — — —

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
הכול משחק, זה משחק משני הצדדים.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
משום שכל פעם שעולה סעיף מהסוג הזה, אם הוא קשור בכדורים, אם הוא קשור במגזר הדרוזי, אם הוא קשור במגזר הערבי כולו, השר דוד מגן עולה עם שירת המספרים. כבוד השר, הקשר בין שירת המספרים שלך ובין המציאות בשנים האחרונות נעשה יותר ויותר מצומצם. לכן, מי שמציע להעביר את החוק הזה לוועדת הכספים מתכוון בעצם לקבור אותו.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום — הצעות לסדר-היום מס' 5801 ו-5817 בנושא: רצח ג'מיל חסון מדלית-אל-כרמל בג'נין. חבר הכנסת מיכה גולדמן, בבקשה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, בראשית דברי אני מבקש לשלוח תנחומים למשפחת ג'מיל חסון, לתושבי דלית-אל-כרמל ולעדה הדרוזית כולה. הרצח בכפר זוכובא כנפת ג'נין הוא רצח על-ידי רוצחים, שלא רק רצחו אזורי ישראל, אלא הם ניסו גם לרצוח את יוזמת השלום.

אנחנו נמצאים היום בתקופה שיש בה רצון לקדם את תהליך השלום, ונעשה רצח נתעב על-ידי מוגי לב, אשר התקרבו לג'מיל ושאלו אותו שאלה תמימה, האם יש לו מקום עבודה עבורם, הוציאו אקדח, שלפו, ובקרבת מקום ירו ורצחו את ג'מיל מטבח קצר מאוד.

ג'מיל, זיכרונו לברכה, אשר בא מדי בוקר בבוקר לאסוף פועל לעבודה, שאותה כיצע בעזרת תושבי הכפר זוכובא, קם בבוקר רגיל, הגיע לכפר לאסוף את העובד שעבד אתו, והוא נרצח כאדם חף מפשע, כאדם שהאמין שיש לצאת לעבודה ולהרוויח ולפרנס את משפחתו.

העדה הדרוזית היא חלק ממדינת ישראל, היא נאמנה למדינה, ואנחנו חייבים לה תודה. בניה משרתים בשירות חובה בצה"ל, והעדה רואה במדינת ישראל את מדינתה.

כשטחים הכבושים. אנו חיים היום בעידן חדש עקב כל ההתפתחויות בעולם. אני מנצל את ההזדמנות הזאת כדי לכוון את הממשלה על החלטתה, שהיא מוכנה ללכת לוועידת השלום שתיערך במדיד.

הפלשתינים, בעת קיומה של הוועידה הזאת, מתבקשים להפסיק את האינתיפאדה, והצד הישראלי מתבקש להפסיק את ההתנחלויות בשטחים, כדי לאפשר לשיחות השלום ולמשא-ומתן להתקיים ברוח טובה ובאווירה טובה ומתאימה למטרה הנכספת של כולנו. אם השלום הזה יתממש, ואני מאחל לו שיתממש, הוא עשוי להביא את אזורנו להיות כגן-עדן שאין כמוהו בעולם כולו, על-ידי שיתוף פעולה בין ישראל לבין שכנותיה.

ואם ינסו ראש הממשלה או גורמים אחרים בקואליציה לטרפד את השיחות באמצע על-מנת להרוויח זמן, יעלה העניין שוב במועד מתאים, והעולם לא ישתוק וגם דעת הקהל הישראלית לא תסכים — — —

יהודה פרח (הליכוד):

מי אמר שרוצים לטרפד?

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני אומר: אם יהיו גורמים, עובדה שהתחיה כבר רוצה לצאת מהממשלה. אני אומר: אם יהיו גורמים כאלה בקרבנו.

היו"ר ג' מסאלחה:

חבר הכנסת פרח, סגן השר עובדיה עלי יענה.

יהודה פרח (הליכוד):

אנחנו לא רוצים לטרפד.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני אומר "אם". אתה לא יודע מה זה "אם"? עובדה שהיו גורמים, סיעת התחיה כבר איימה, והיא תבצע, כנראה, את איזמה ותצא מהממשלה כמחאה על הליכת ממשלת ישראל לוועידה. לכן אני אומר, שכסופו של דבר, אפילו תיערכנה בחירות מוקדמות, יצוף העניין שוב והאזרחים הישראלים מכל העדות, מכל הלאומים, וגם דעת הקהל העולמית, לא ייתנו למצב הסטטוס-קוו להימשך, כי שפיכות הדמים תימשך ואיש מאתנו לא מעוניין בזה.

אני מאחל לממשלה הזאת שתצליח ותמשיך בדרך לשלום.

ושוב אני מנחם את משפחת חסון ומקווה שתיערך סולחה בין הצדדים, כמו שאנחנו רגילים לפי המסורת הערבית. תודה רבה.

היו"ר ג' מסאלחה:

תודה. ישיב סגן שר הביטחון, חבר הכנסת עובדיה עלי. בבקשה.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם שאתייחס לנושא הריני מבקש לשלוח מכאן את תנחומי האישיים ואת תנחומיהם של כל באי הבית הזה למשפחת הנרצח ולבני העדה הדרוזית הגאה כאשר הם.

בני העדה הדרוזית, שאחד מבניה נרצח, הקריבו קורבנות רבים על מזבח ביטחונה ובניינה של הארץ הטובה הזאת, ואף קורבן זה היה קבלן שעסק בבניין הארץ כל ימיו.

אשר לאירוע עצמו — ביום 15 באוקטובר 1991, סמוך לשעה 06:50, נכנסו שני קבלנים תושבי הכפר דלית-אל-כרמל

במזרח-אירופה ולאחר ההתפוררות בברית-המועצות. היום יש בעולם מעצמה אחת, והיא ארצות-הברית. יש מזרח תיכון, שבו מדינות ערב לא יושבות על מגש הכסף של ברית-המועצות. אותן מדינות ערב, שזכו בעבר לתקציבים, לסיוע, לדחיפה כדי להכשיל כל ניסיון של קשר בין ישראל לארצות-הברית, ואותם ארגוני טרור המנסים לפגוע ואכן פגעו בג'מיל, כל אלה הם גורמים שלא רוצים שלום, שמטרתם היא רק לפגוע.

היום, כאשר כבר נבחרה משלחת פלשתינית שתשתתף במשא-ומתן בספרד — — —

יהודה פרח (הליכוד):

— — —

מיכה גולדמן (העבודה):

חבר הכנסת פרח, כדאי שתקשיב למה שאני אומר. אני בא ואומר, שגם היום עוד קיימת קבוצת מיעוט, אנשי ה"חמאס", אנשי ג'יבריל, שמנסים לפגוע בתהליך השלום. כולנו צריכים לדחות כל ניסיון של מיעוט, כל ניסיון שיש בו כדי לפגוע בתהליך השלום.

אני רוצה להאמין, שג'מיל חסון היה הקורבן האחרון, שפנינו לשלום, ושנוכל לעשות למען מזרח תיכון פורח ופועל כולו למען השלום.

ומשפט אחד לממשלת ישראל: קיבלתם על עצמכם אחריות כבדה. היא החלה בשלב הראשון, כאשר קיבלתם את ההחלטה החשובה והנכונה. חשוב שתמשיכו, ואנו נסייע לכם, בתנאי אחד: תמשיכו ללכת בדרך של שלום ולא בדרך של השגת המטרה הראשונה ולאחר מכן תצאו למסע של בחירות וכו' תנסו ליהנות מהשלב הראשון ולפגוע בשלב האמיתי, שלב השלום. תודה.

היו"ר ג' מסאלחה:

תודה. הצעה לסדר-היום באותו נושא לחבר הכנסת חסיין פארס. בבקשה.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, בשבוע שעבר התבשרנו על רצח אורח מדלית-אל-כרמל, ג'מיל חסון. אני שולח מכאן את תנחומי למשפחת חסון. ביקרתי עם חבר הכנסת מוחמד נפאע, בערב שלאחר ההלוויה, וביקרתי על ההתאפקות שגילתה המשפחה המכובדת הזאת. אני מעלה על נס את התנהגותה.

גינינו את המעשה הנפשע ומעל במת הכנסת אני מגנה את הפשע הנמנע שהיה בזוכבא. לא רק אנחנו גינינו אותו. קיבלתי שיחות טלפון הבייתה מנכבדים מאזור ג'נין, שגינינו את הרצח הזה. גם הם הרגישו שנרצח אדם חף מפשע, וציינו שלא יסכימו למעשים כאלה ולא יתמכו בהם. המעשה הזה היה מעשה פרטי, של אדם בלתי אחראי, והוא מגונה על-ידי כולם.

כוחות הביטחון עושים מה שהם יכולים לעשות. הם מתבקשים להמשיך ולחפש את הפושע. אני פונה אל תושבי זוכבא, שגם הם יחפשו את הפושע כדי שהוא יועמד למשפט.

אם נשמעו קולות חריגים פה ושם לניתוק קשרים עם תושבי השטחים, הרי היה זה כשעה של אבל וכעס, ואני מקווה שהקולות האלה אינם משקפים את דעת הקהל של העדה הדרוזית.

המשך הכיבוש הוא גורם יסודי — והמשכה של שפיכות הדמים בין אורחי ישראל לבין האזרחים הפלשתינים החיים

איך אפשר לבוא לכאן וליצור קשר כלשהו, ליצור זיקה, לתת הצדקה כלשהי לדבר כזה? איך אפשר לקשור את נושא הרצח עם עמדתנו ביחס לתהליך המדיני, עם תהליך השלום, עם בחירות, עם ועידה כזאת או אחרת? עצם האמירה הזאת, עצם הניסיון ליצור קשר בין שני נושאים שכאלה, יש בהם, לדעתי, משום מתן לגיטימציה כלשהי לרצח נחשב כזה, יש בהם משום השלמה כלשהי עם מעשה שכולנו סולדים ממנו. לכן כדאי שלא ליצור קשר, שלא לדבר על נושאים כאלה, ולהזהר ככל שרק ניתן ולהפסיק עם המזוכיזם הזה.

לסיום דברי אני מבקש לקבוע, שאין לי צל של ספק בכך שזרועות הביטחון ילכדו את הרוצח ואת המחבל שסייע בידו, והם יבואו על עונשם. אנו עושים כל מאמץ להשיג מטרה זו. אנו מצווים, רבותי חברי הכנסת, להתחזק ולהמשיך בחיזוק ביטחוננו ובבניין הארץ, כי באלה כוחנו.

אני מציע למגישי ההצעות להסתפק בדברי. תודה רבה. **היו"ר ש' דיין:**
חבר הכנסת מיכה גולדמן, אתה מסתפק בדברי סגן השר? אתה מסתפק. חבר הכנסת חסיין פארס, אתה מסתפק?

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני מסתפק.

יוסף גולדברג (הליכוד):
— — —

היו"ר ש' דיין:
אם כן, כולם מסתפקים בדברי סגן השר.

אני מקווה שלא ידעו עוד צער.

יוסף גולדברג (הליכוד):
ביקשתי להסיר את ההצעה.

היו"ר ש' דיין:
כן, היות שהם כבר הסתפקו בדברי השר, אין מקום להסרה.

ד. הצעה לסדר-היום הפיגוע בדרום-לבנון

חשוב לדעת, כי בשנה זו הוכפל מספר הפיגועים נגד כוחות הביטחון ברצועת הביטחון ולאורך גבול הלבנון. אין זה מקרה. בשנה זו בוצעו 39 פעולות ופיגועים, לעומת 16 בשנת 1990. יש עכשיו יותר פיגועים, יש לעצרי יותר סיכונים, והתוצאה הישירה — יותר נפגעים. אין זה מקרה. זאת תוצאה ישירה של הסכם האחוזה ושיתוף הפעולה הסורי-לבנוני. כבר ביוני האחרון התרעתי על המתרחש ברצועת הביטחון ובגבול הצפון. כל בר-דעת יודע מי עומד מאחורי הגברת מעשי החבלה ברצועת הביטחון, ואני מצביע לעבר סוריה.

הרי כבר זכינו לשקט יחסי שם. בחמש השנים האחרונות היו שם אירועים, אבל לא בעוצמה שכמה אנחנו רואים בחודשים האחרונים. בחמש השנים האחרונות היו הבנות, ולמרבית הפלא היו הבנות אלה בין הארגונים השונים שפעלו בדרום-לבנון, אם זה הארגון השיעי "אמל", ואם אלה הארגונים הדרוזיים, ואם אלה הארגונים הנוצריים, וכתוצאה מכך הבינו כולם שאפשר לבנות מצב סביר, שאפשר לחיות אתו.

ברכבם הפרטי לאסוף פועל בכפר זוכובא, כמנהגם כבר למעלה מארבע שנים. ברכב היו שני הקבלנים ופועל מקומי מהכפר רומאנה, שנאסף באותו בוקר בכביש הראשי.

במהלך כניסתם לסמטה המובילה לבית הפועל בכפר נתקלו בשני מקומיים, שסימנו להם לעצור ושאלו אותם אם הם צריכים פועלים. הקבלנים השיבו להם, שאם יש להם אישורי עבודה, ייקחו אותם לעבוד. לפתע שלפו שני המחבלים אקדחים וביקשו מהקבלנים לרדת מרכבם. הקבלן שישב לצד הנהג אמר להם בזלזול: "אתם עושים צחוק, האקדחים האלה לא יורים" — שכן האקדחים נראו חלודים, ישנים ובלתי שמישים. המחבלים, ששמעו זאת, ירו ירייה אחת באוויר, על-מנת להמחיש כי האקדחים אכן יורים. למשמע הירייה ירדו שני הקבלנים והפועל המקומי מהרכב, והנהג הכניס את מפתחות המכונית לכיסו. המחבל שביצע ירי באוויר העביר את אקדחו למחבל השני, עלה לרכב וניסה להתניע, אך גילה כי אין מפתחות וירד מהרכב. הנהג, ג'מיל חסון, זיכרוננו לברכה, הושיט את ידו לכיסו האחורי על-מנת להוציא את מפתחות הרכב, וייתכן שדבר זה פורש על-ידי המחבלים כניסיון לשלול אקדח. אז ירה המחבל כדור אחד בפניו של ג'מיל חסון, וזה נפל מתבוסס בדמו.

לאחר האירוע ברחו היורים. הקבלן השני והפועל המקומי מרומאנה יצאו לכיוון הכביש הראשי מגידו — ג'נין, ושם עצרו רכב צבאי שהגיע מולם ועצר לידם.

לאחר קבלת המידע הראשוני הגיעו כוחות הביטחון במהירות ופעלו כפי שהתבקש מהם ובצורה הטובה ביותר. עד כאן אשר התרחש באותו יום.

לפני שאסכם את דברי אני מבקש להתייחס להערות אחדות שהושמעו כאן על-ידי חברי הכנסת הנכבדים. אני מציע לעצמנו, שדווקא באירועים כאלה ננקוט את האמרה "חכמים היזהרו בדברכם". אלוהים אדירים, לשם מה ההלקאה העצמית? מה המזוכיזם הזה? איך אפשר, כשהמת נקבר לא מזמן, כשהיה רצח של אדם חף מפשע, על לא עוול בכפו —

היו"ר ש' דיין:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 5829, בנושא: הפיגוע בדרום-לבנון — של חבר הכנסת יוסי גולדברג.

יוסף גולדברג (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון ירדני עובדיה עלי, חברי הכנסת, ברצוני להביע השתתפותי באבלן של משפחות הנופלים, סמל חיים חנוך, זיכרוננו לברכה, מאופקים, סמל נדב ישראלי, זיכרוננו לברכה, מקיבוץ צובא, ורב סמל בכיר בן העדה הבדואית נאף אל-האיכ, זיכרוננו לברכה, מטובא שבנג'יל. אני מאחל החלמה מהירה לפצועים, למפקד היחידה דורון יונג, הפצוע קשה, ולרב"ט אמיר אברהמי.

מכאן אני רוצה לשלוח ברכה לחיילי פיקוד הצפון ולמפקדיו, ולאלוף פיקוד הצפון, ולחזק את ידיהם במלאכת הקודש שהם עושים במאבק היומיומי נגד הטרור ברצועת הביטחון ובגבול הצפון.

בלבנון מצויים מפקדות ובסיסים של ה"חיזב-אללה" ושל ארגוני טרור נוספים, מגלים חוסר נכונות מופנן לבלום פעילות זו. הם אף מנעו מצבא לבנון לבצע פעילות יעילה נגד ה"חיזב-אללה" וארגוני הטרור הפלשתיניים. אף שאין הוכחות הקושרות את הפיגוע הזה עם הסורים באורח ישיר וחד-משמעי, אין לנו ספק כי המעשה הוא בהשראתם, ועל כן אנו רואים בהם את האחראים לכך.

הרקע הוא זה, ועל-מנת להסיר ספק אבהיר, כי מדינת ישראל תפעל בכל הדרכים הנחוצות והנראות לה הולמות על-מנת להבטיח את שלום תושביה בצפון. השתתפותנו בוועידת השלום האזורית לא תגביל את חופש הפעולה שלנו נגד ארגוני הטרור.

עם זאת אנו מצפים מממשלת לבנון, שתורה לצבאה למנוע פעילות חבלנית משטחה נגד ישראל, כדי לאפשר לאזרחים משני עברי הגבול לחיות את חייהם בשלום ובביטחון.

רענן כהן (העבודה):
האם אפשר לשאול שאלה?

סגן שר הביטחון ע' עלי:
אם היושב-ראש מרשה, בבקשה.

היו"ר ש' דיין:
בבקשה.

רענן כהן (העבודה):
אדוני סגן שר הביטחון, האם אינך חושב שכוח ההרתעה של מדינת ישראל נמוך מאוד? נוכח האווירה שהיתה במלחמת המפרץ, שבה היתה מדינת ישראל כולה חשופה בגלל שיקולים מדיניים, וכן לקראת ועידת-מדריד, אנחנו נמצאים כמצב שאנחנו לא יכולים להגיב על מה שקורה בצפון.

אשמח מאוד אם יוכל אדוני סגן השר בעניין כוח ההרתעה של מדינת ישראל, שכן הוא כעצם הדבר החשוב ביותר.

סגן שר הביטחון ע' עלי:
חבר הכנסת רענן כהן, אני מבקש להרגיע אותך. מדינת ישראל עושה ופועלת בצורה נחרצת ונחושה כדי למנוע פעילות חבלנית מלבנון וממקומות אחרים. מטבע הדברים, אין זו הבמה שעליה אעמוד ואפרט מה היא עשתה, מה היא עושה ומה היא תעשה בתחומים אלה, אבל היא נוקטת את כל האמצעים העומדים לרשותה בתחום זה. לאחרונה התפרסמו בכלי התקשורת פעולות שונות שצה"ל נקט באזור הביטחון.

אתמול ביקרתי באזור האירוע עם שר הביטחון, ועמדנו מקרוב על הפעילות שנעשתה וזו שתיעשה באותו אזור. אני משוכנע, שלא רק אנחנו יודעים שלצה"ל יש כוח הרתעה רציני, גם אויבים מעבר לגבול יודעים זאת היטב. מבחינה זאת אתה יכול להיגיע, כוח ההרתעה שלנו רציני, גם האויב יודע איזו עוצמה עומדת לרשותנו, ולכן החששות שלך במקרה זה אינם במקומם.

אני רוצה להוסיף, שאם לא יהיה שקט בצפון ארצנו ואם לא יהיה שקט לחיילינו בכל מקום שהם נמצאים בו, לא יהיה שקט גם בצד האחר, ומוטב שיבינו זאת כולם.

אני לא מתנגד, אדוני היושב-ראש, להעביר את ההצעה לדיון בוועדת החוץ והביטחון, להמשך הדיון בה.

היו"ר ש' דיין:
תודה רבה. חבר הכנסת שבח וייס, אתה מבקש להסיר מסדר-היום את ההצעה.

"אמל" פעל נגד ה"חיזב-אללה", והצבא הסורי והצבא הלבנוני הם שנטלו את הנשק ואת היכולת של "אמל" להגן מפני ה"חיזב-אללה". ומה בא במקומם? במקומם פועל ה"חיזב-אללה". האם מגמת סוריה ולבנון היא לגרום לאדמה חרוכה בדרום-לבנון? האם הם מעוניינים להביא להסלמה?

ההסכם שגובש בין סוריה ללבנון הוא ההסכם שהביא לשיתוף פעולה מכוון נגד רצועת הביטחון וגבול הצפון. ומה עוד צריך? רק אתמול אמר באירן מנהיג החזית לשחרור פלשתיין, אחמד ג'יבריל: הקשר בין אירן לסוריה הוא המפתח לעתיד. וזו אותה אירן הבוחשת נגד ועידת השלום, וזו אותה סוריה הבוחשת בלבנון, לפעמים בעזרת אירן. יש מקום לחשוף מגמות אלה.

שינויים רבים מתחוללים בעולם. במזרח התיכון גם כן חלים שינויים, אבל לא בהכרח שינויים שאנו רוצים בהם. צבא סוריה מתחמש כטילים, בעזרת מי? בעזרת סעודיה, וגם מייצרים גז שהפך נשק לגיטימי במזרח התיכון. והקשר שבין סוריה לבין אירן הוא קשר מיוחד, שמעוגן בהרכה הסכמים ואולי גם בשתיקות.

מפקדת ה"חיזב-אללה" פועלת במיידון, פועלת בבקעה ופועלת בג'יבשית, מפקדת ה"חיזב-אללה" פועלת, למרבית הפלא, מאזור שבשליטה סורית ובשליטה לבנונית, במיידון. והיכן מקיים דובר ה"חיזב-אללה" מסיבות עיתונאיות? בביירות. ומי מונע בעדו? — אין.

מנהיגים אירניים קיצוניים מגיעים ללבנון, מגיעים לביירות בדיעת הסורים, אולי אף בהכוונה סורית או לפחות בהסכמה סורית. מדיניות סורית חכמה הביאה לריכוז ה"חיזב-אללה" לאורך רצועת הביטחון, ולקראת מה כל ההתרחשויות האלה? לקראת שיחות השלום במדריד.

אני קורא לך, אדוני סגן שר הביטחון, להביא את הדברים האלה לידיעת הממשלה, ואני קורא מכאן לממשלה להבהיר היטב לארצות-הברית את המתרחש פה. ומדוע הדבר חיוני כל כך? משום שרמת-הגולן מחד גיסא ורצועת הביטחון מאידך גיסא חשובות להבטחת קיומם ושלומם של תושבי הצפון, להבטחת שלומם של ילדי יישובי קו הצפון. אלה דברים חיוניים ביותר בעיקר בימים אלה. אלה הן המגמות, אלה הן המטרות, ואת הנקודות האלה חייבים לחשוף לעיני כול.

שלום אפשרי, כאשר ייקבע השלום ויפעל במגמות משותפות, אכן נגיע אליו. אפשרי שלום עם הגולן, אפשרי שלום עם רצועת הביטחון, ובמשך השנים ייציב אותו גם לגבי נקודות אלה ואחרות. זה אולי המסר העיקרי לאשר מתרחש בימים אלה בדרום-לבנון ולאורך הגבולות. תודה רבה.

היו"ר ש' דיין:
תודה רבה לחבר הכנסת יוסי גולדברג. אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון ע' עלי:
אדוני היושב-ראש, כסת נכבדה, ראשית דבר, הריני מבקש לשלוח תנחומים למשפחות אשר שיכלו את יקיריהן בפיגוע בלבנון ובכרת החלמה מהירה לפצועים.

בחודשים האחרונים אכן הגבירו ארגוני הטרור, ובמיוחד ארגון ה"חיזב-אללה", המקבל השראה, מימון וסיוע מאירן, את פעילותם החבלנית בדרום-לבנון, וזאת למרות נוכחותו של צבא לבנון הערוך באזור. אך אינו מונע את פעילותם.

בהקשר זה ראוי להדגיש שהסורים, שבתחומי שליטתם

שבח וייס (העבודה):

אדוני סגן שר הביטחון, אדוני היושב-ראש, אני חושב שאפשר להסתפק בהודעה, מכיוון שהממשלה אכן פועלת, לדעתי, בתבונה רבה מאוד בעניין זה; גם בתקיפות הדרושה וגם לא מסייעת לאנשי ה"חיוכ-אללה" לשים מחסום בדרכו של תהליך השלום.

אך מכיוון שהיתה הצעה להעביר לוועדת החוץ והביטחון, אני רוצה לנצל עוד חצי דקה כדי לבקש מן הממשלה להמשיך לנהוג בדרך זו. הכנופיות האלה הן היום בדיוק השליחות של המחנה הסרבני הקיצוני ביותר. יכול להיות שהם יתגרו בנו עד מאוד. מכיוון שהמדיניות שלנו היתה תמיד תגובה בזמן הנכון ובמקום הנכון — לנהוג בתקיפות ובאיפוק כדי שלא לשחק לידיהם של הרוצחים האלה.

מובן שאני משתתף בצער המשפחות על האסון הנורא שפגע בהן, בתוכן משפחות של דור שני או שלישי של לוחמים, בתקווה שאכן יגיע השלום.

אני, כמובן, באופן פורמלי לגמרי מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. חבר הכנסת גולדברג, האם אתה מסכים להעביר את ההצעה לוועדת החוץ והביטחון?

יוסף גולדברג (הליכוד):

כן.

היו"ר ש' דיין:

אנחנו ניגשים להצבעה, מס' 2.

ה צ ב ה

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 12

בעד ההצעה שלא לכלול

את הנושא בסדר-היום — אין

נמנעים — 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ

והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

בעד — 11, ללא מתנגדים ועם נמנע אחד — — —

יגאל הורביץ (הליכוד):

תצטרף את קולי בבקשה.

היו"ר ש' דיין:

אני מצטרף גם את קולי. בעד — 12. ההצעה תועבר לדיון בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

ה. הצעת חוק החשמל (הגבלת צריכת חינום של עובדי חברת החשמל), התשנ"א — 1991*

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת פורז, סיימת?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

סיימתי לקרוא את רשימת השמות. אני הולך לנמק בקיצור.

אדוני היושב-ראש, הצעת החוק מכוונת להגביל את צריכת החשמל-חינום של עובדי חברת החשמל לכפליים מהממוצע, על כל היתר צריכים לשלם.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. אנחנו ניגשים להצבעה. חבר הכנסת שבח וייס, ביקשת להסיר.

דן חיכון (הליכוד):

ניגשים להצבעה.

שבח וייס (העבודה):

אני כבר נרשמתי.

היו"ר ש' דיין:

נכון, הוא כבר נרשם קודם. בבקשה, מהמקום.

אוריאל לין (הליכוד):

— — —

שבח וייס (העבודה):

יש לי חמש דקות, ולא מהמקום, ואני אנצל אותן פה, דווקא מול החזית הרחבה הזאת. כל הכבוד ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, בענייני תקנון אני מצוי לפחות כמורך.

היו"ר ש' דיין:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום — הצעת חוק תחשט"ו, הצעת חוק החשמל (הגבלת צריכת חינום של עובדי חברת החשמל), התשנ"א — 1991. ינמק מהמקום חבר הכנסת אברהם פורז.

אוריאל לין (הליכוד):

אני כבר מבקש להעביר לוועדת הכספים.

שבח וייס (העבודה):

אני מבקש להוריד.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

אני מבקשת להעביר לוועדת הכלכלה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק שאני מתכבד להביא היום לפני הכנסת היא הצעה משותפת לי ולחברי הכנסת שולמית אלוני, מיכאל איתן, אליהו בן-אלישר, גדעון גדות, יוסי גולדברג, פסח גרופר, שלמה דיין, יגאל הורביץ, צחי הנגבי, אריאל ויינשטיין, עזר ויצמן, מרדכי וירשובסקי, רן כהן, יאיר לוי, יצחק לוי, אוריאל לין, עוזי לנדאו, יהושע מצא, מוחמד נפאע, עובדיה עלי, שאול עמור, משה זאב פלדמן, יהודה פרח, דוד צוקר, יואש צידון, מיכאל קליינר, אמנון רובינשטיין, ראובן ריבלין, יהושע שגיא, יעקב שמאי, יאיר שפרינצק, יוסי שריד ודן חיכון. זו בעצם אחדות לאומית מוחלטת, מקיר לקיר, מימין ומשמאל ומכל המקומות האפשריים.

לאומי, אני לא חושב שניתן לזה יד. אני יודע שזה פופולרי לטפס על החשמל שלהם. טפסו גם על הבנקאים, על המשכורות שלהם, על הכול, לא בקטע אחד של החברה.

אני מציע להסיר את הנושא מסדר-היום.

היו"ר ש' דיין:

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת החוק לוועדה ומי נגד? בבקשה.

שושנה ארבל-אמחלני (העבודה):
לוועדת הכלכלה.

היו"ר ש' דיין:

לא, ועדת הכנסת תחליט.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 20

נגד — 11

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק החשמל (הגבלת צריכת חינוס של עובדי חברת החשמל), התשנ"א — 1991, לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

בעד — 20, נגד — 11, אין נמנעים. ובכן, הצעת החוק תועבר לוועדת הכנסת, שתחליט לאיזו ועדה להעביר את החוק.

אני באמת לא רוצה לשחק כאן משחקים של זמן. חברי הכנסת, מדי פעם בפעם עולה על סדר-היום הצעה שבאה לצמצם זכויות היסטוריות, אולי מופרות, של חברת החשמל.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
יש עוד זכויות היסטוריות.

שבח וייס (העבודה):

חבר הכנסת דדי צוקר, תקשיב לי רגע, אני חושב שאני אפילו אשכנע אותך. יש בארץ הזאת ארגונים לאין ספור שיש להם זכויות מזכויות שונות. בראש הארגונים צועדים חברי הכנסת כעלי ההצעות האלה. אחריהם מנהלים למיניהם, ארגונים למיניהם. כל מי שיבוא לכאן ויציע הצעה לאומית כוללת, שבתוכה גם נבחרו ציבור — ואני לא רוצה פה לעלות עליהם; יש פה כמה אנשים שאמרו לי: אוי, ככל הזדמנות מטפסים על חברי כנסת. אני אומר את זה במכלול הרחב.

חברת החשמל אינה הגורם הציבורי היחיד בארץ הזאת, שבמהלך ההיסטוריה של בניית החברה זכרו לעצמם אנשיה זכויות, שבעיני חלק מהציבור נראות מופרות ובעיני חלק מאנשי חברת החשמל — מנוצלות באופן ציני. אבל אני ממליץ לכל מי שמדי פעם בפעם מעלים את הנושא הזה להסתכל גם על קהל הבוחרים שלהם, רופאים, עורכי-דין ואנשים אחרים. הרי כל אחד פה רץ אל סקטור שחשוד כסקטור שתומך בתנועה אחרת.

אני מבקש מחבר הכנסת דדי צוקר ואחרים להביא בחשבון גם את כותריהם הפוטנציאליים, אולי מהמעמד הבינוני האקדמי וכן הלאה, לטפל בנושא הזה במקרו, בצורה כוללת, ואז לא יהיה בכית הזה מישוה שירים את היד נגד זה. כאשר זה מכונן כל העת נגד סקטור אחד, בתור ספורט וריטואל

ו. הצעות לסדר-היום

ועידת-מדריד

הודעה, גם כשחברי הכנסת מעלים הצעה ביוזמתם בנושא הכי חשוב, תראה איך נראה שולחן הממשלה. זו בושה וחרפה שאנחנו מקיימים דיון כך. היתה צריכה להיות הודעה מדינית חגיגית על הנושא הכי חשוב — — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חיים רמון (העבודה):

אתה יודע שאתה לא מאמין כמה שאתה אומר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חיים רמון (העבודה):

תגן על כבודך, לפחות תסתום את הפה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, התגיגה נגמרה.

חיים רמון (העבודה):

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת חיים רמון, מספיק.

חיים רמון (העבודה):

אני מצפה ממך שתעיר לממשלה.

היו"ר ש' דיין:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום. לפנינו הצעות לסדר-היום מס' 5787, 5788, 5796, 5802, 5813, 5814, 5819 ו-5826, בנושא: ועידת-מדריד. ראשון הדוברים — חבר הכנסת חיים אורון. חבר הכנסת חיים אורון איננו באולם. חבר הכנסת עוזי לנדאו, בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

השר איננו — — —

היו"ר ש' דיין:

אייאפשר להמתין. אנחנו ממשיכים.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, במסגרת שבע דקות, בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ישראל איננה מובילה, ישראל מובלת למדריד.

היו"ר נ' מסאלחה:

רק רגע. אני מבין שגם סגן שר החוץ איננו, אבל הוא יגיע.

עוזי לנדאו (הליכוד):

השאלה היא האם אפשר לדחות את הדיון.

חיים רמון (העבודה):

לא מספיק שכנושא כזה הממשלה לא באה ומודיעה

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

צחי הנגבי (הליכוד):

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת ויינשטיין, חבר הכנסת הנגבי, חברי הכנסת, הצטלמתם לטלוויזיה על חשבון הזמן של הבית.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת ויינשטיין, מה אתה מתווח?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני חושב שהוא צודק, צריך להיות כאן שר מהממשלה, אבל לא לומר "איפה הממשלה".

חיים רמון (העבודה):

מה, זו הצעה שגרתית?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת ויינשטיין, תירגע. הרי הממשלה עדיין בידי הליכוד, לא בידי המערך. מה אתה כועס? מה אתה מתווח?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

היו"ר נ' מסאלחה:

יש לך חבר הכנסת עוזי לנדאו, ועכשיו הוא יתבטא. חבר הכנסת עוזי לנדאו, בבקשה.

יגאל הורביץ (הליכוד):

היו"ר נ' מסאלחה:

אני לא מרשה שום קריאת ביניים. חבר הכנסת הורביץ, אתה מוותרת הבית, אנא ממך. חבר הכנסת לנדאו, בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, רציתי גם לומר: אדוני שר החוץ, לצערי שר החוץ איננו. ישראל איננה מובילה, ישראל מובלת למדריד. השמאל באופוריה, המערך חוגג, מפ"ם שמחה, ר"צ צוהלת, שינוי מתרוננת.

היו"ר נ' מסאלחה:

מה עם חד"ש?

עוזי לנדאו (הליכוד):

ראוי לזכור ברגע זה את חברי דלדיה, ראש הממשלה של צרפת, שהיה שותף לשיחות מינכן, וכאשר חזר וראה את הקהל הצרפתי המריע לו, הבין מה קרה במינכן ואמר למלווי: מה הם שמחים, הטיפשים.

הציבור ברובו מוכן לוועידה, הוא לא באופוריה. הוא הולך לוועידה בעיניים פקוחות לסכנות, בחקוקה מהולה בחשש ובתחושה שאין דרך אחרת ברגע זה ועל כן מוכרחים לומר "כן". מרבית הציבור רואה את החלטת הממשלה כטבעית למדיניותה, ואני אוסיף: כטבעית לטעויותיה. איך אומרים שרים? הגענו עד הלום, איך אפשר לומר "לא"?

רציתי לומר לשר החוץ, שיש לי אמון בממשלה, אבל אין לי אמון במדיניותה. האנשים טובים מאוד, אבל הדרך שבחרו בה מסוכנת מדי, ואנחנו הולכים למדריד כשאנחנו חשופים לסכנות שלא יסוערו.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת דדי צוקר, אתה לא סובל שאיש ליכוד ימתח ביקורת על הליכוד? מה אתה עוזר לו? אני מתפלא עליך.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

רעיון, אתה צודק.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני סבור, שלחברי הכנסת מר"צ יש דברים רבים שהם אינם מבינים. אבל אם ייתן לי כבוד היושב-ראש זמן די הצורך להשיב, על כל שאלה תהיה תשובה.

אדוני היושב-ראש, היו טעויות של הממשלה כבר בניסוח קווי היסוד של המדיניות וגם בביצועה. הטעות הבסיסית במדיניות נובעת מן העובדה, שהממשלה אימצה כבסיס לתהליך המדיני הנוכחי את יוזמת השלום שלה ממאי 1989, שנוסחה עוד לפני מלחמת המפרץ, בלי שהכניסה בה שינוי דגשים וערכונים, הנובעים מן השינויים המהותיים במזרח התיכון לאחר משבר המפרץ.

לא ארחיב כרגע, בשל קוצר הזמן, את הדיבור על הטעויות הקשורות בקווי המדיניות. אני ארוץ במהירות על חלק מן הטעויות הקשורות בהוצאת המדיניות הזאת-אל הפועל ברמה הטקטית.

אנחנו לא הצגנו שום תביעה רצינית לאויבים הערבים לקראת המשא-ומתן; הם הציגו. לא קיבלנו דבר תמורת ויתורינו. האמריקנים הולחנו שולל והתחמקו מעמידה בחלק מהתחייבויותיהם שנתנו לנו. לא נעשתה כל הסברה שהיא, ובמיוחד כאשר הממשל האמריקני מנהל מסע נמרץ להכפשת ישראל ומכין בכך את הקרקע למערכת לחצים ההולכת ומתגברת לווייתורים ישראלים עם תחילת המשא-ומתן המדיני. ההסברה הישראלית ניצבת כמשוחקת ומאפשרת לתעמולת הממשל לתעתע בנו באין מפריע.

אתמול למדתי, אדוני שר החוץ, מן התקשורת, שגם למדריד אין ישראל שולחת אלא שחקני ספסל בתחום ההסברה, ולא את נבחרת ההסברה הטובה ביותר שיש לה. אני מבקש לומר, אדוני שר החוץ, בתחום זה, תחום ההסברה, המחולל הממשלתי הוא נורא, דווקא ברגע שבו ישראל צריכה להשקיע בתחום ההסברה אולי את אחד ממאמציה הגדולים ביותר. כשאני מסכם את כל מערכת ניהול המשא-ומתן עם מר בייקר מרגע תחילת המגעים שלו עם תום מלחמת המפרץ, אניני יכול אלא לומר, שאת המשא-ומתן הזה ניהלה הממשלה ברשלנות.

משה שחל (העבודה):

מותר לשאול שאלה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

לא, סליחה, אני מצטער מאוד, חבר הכנסת שחל, מה שקורה הוא שהזמן צומצם ואני מבקש להגיע לסיום דברי בלי שאופרע.

ובעומדנו מול מדיניות ממשל אמריקני, המסוכנת לכל מה שנאמין בו, חבר הכנסת חיים רמון, אל תשכח — — —

חיים רמון (העבודה):

— — —

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת חיים רמון, אני קורא אותך לסדר. חבר הכנסת חיים רמון, קראתי אותך לסדר בפעם הראשונה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — — כולנו בסירה אחת.

אדוני היושב-ראש, ניזכר בפרשת נח.

חיים רמון (העבודה):

— — —

היו"ר נ' מסאלחה:

אינני יודע. תרשה לי. חבר הכנסת בן-אליעזר עומד לנאום בנושא הזה. אתה רוצה לנאום בכל נושא העומד על סדר-היום? תביא את זה לסיעת המערך. אתה נאמת יותר מחבר הכנסת עוזי לנדאו, תאמין לי. תברוק את הפרוטוקול.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

הוא לא יכול לשבת בשקט כשאני נואם.

היו"ר נ' מסאלחה:

בבקשה, חבר הכנסת לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בפרשת נח, שאותה קראנו כבית-הכנסת לפני כשבועיים, כאשר דובר על "מלאה הארץ חמס" ומכסים אותה במבול, יש שם פסוק האומר "כי השחית כל בשר את דרכו". ואומר על כך רש"י: "גם בהמה, חיה ועוף נזקקים לשאינן מינין". אל תיפגשו עם אש"ף, אל תאמצו את התעמולה הפלשתית, הם אינם בני מינכם.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אתם נפגשים.

קריאות:

— — —

חיים רמון (העבודה):

שר החוץ עומד ללחוץ את ידו של אש"ף.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ובפרשת השבוע הנוכחי, בפרשת עקדת יצחק — — —

קריאות:

— — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מדבר אליכם, זה אתם.

חיים רמון (העבודה):

הוא עומד ללחוץ יד לאיש אש"ף. מה אתה רוצה מאתנו? אני לא מבין.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

הצד הזה עדיין — — —

קריאות:

— — —

אבל הנה אנחנו לפני הוועידה במדרד, ולפנינו משיאומתן אורן וקשה גם אחריה. יש ללמוד מן השגיאות כדי שלא לחזור על הטעויות, וראשית כול יש להסתכל ולהתבונן במציאות ובסכנות כעיניים פקוחות.

מה היא המציאות ומה הן הסכנות? אפשר היה לעמוד על חלקן כבר בביקור האחרון של בייקר — מן התיאום ההולך ומתהדק בין הממשל האמריקני ובין הערבים ומן ההתקרבות ההולכת וגדלה בינו לבין אש"ף, וזו הגיעה לשיא לא רק לאחר הפגישות התכופות במעבד-ירושלים אלא בפגישותיו עם חוסייני וחבורתו בווינגטון, ואחר כך במזרח-ירושלים, ועתה עם פרשת המשלחת המייעצת. כל הדברים האלה נעשים אגב מסע תעמולה בלתי נלאה לפגיעה במדינת ישראל.

כל זאת על שום מה? על שום היסודות החדשים של מדיניות הממשל האמריקני הנוכחי. מה הם קווי היסוד של הממשל הזה? הוא רואה לנגד עיניו סדר חדש במזרח התיכון, שעמו יש יציבות המבוססת על ברית עם מדינות ערב כמצרים, סעודיה וסוריה, והממשל הזה מאמין, כי שורש הסכסוכים במזרח התיכון נעוץ בסכסוך הישראלי-הערבי-הפלשתיני, ואותו יש לפתור בדרך שתביא את ישראל לגבולות 1967 נטו, בלי רמת-הגולן, בלי כעת-הירדן, בלי ירושלים, גבולות שאבא אכן קרא להם: גבולות אושביץ.

חיים רמון (העבודה):

זה חדש, גיליתם את זה היום?

עוזי לנדאו (הליכוד):

זו מדיניות המסכנת את אושיות קיומה של מדינת ישראל. מטרת העימות האחרון בפרשת הערכיות שהיתה לנו עם הממשל — העימות הזה עדיין נמשך — נעוצה ברצונו לשבור את כוח עמידתו כמדינה לקראת התהליך המדיני, כדי שנהיה בו טרף קל.

המאבק שלפנינו, חבר הכנסת רמון, מתחיל במדרד, אבל הוא לא על התנחלויות, הוא לא על ארץ-ישראל שלמה, אלא הוא על הכול, על יכולתנו להתקיים במקום הזה. אנחנו נכנסים מחדש למלחמת העצמאות שלנו במהדורתה המודרנית.

אם היושב-ראש נותן לי עוד דקה, אני מדלג לסוף.

כאשר הממשל האמריקני אומר "התנחלויות", הן בפיו תירוצן. כאילו בגללן העימות בינו לבנינו. הוא מבקש לזרות חול בעינינו כדי להסתיר את כוונותיו האמיתיות, והוא מחפש אותם שוטטים בתוכנו שיאמצו את הסממנים החבוטות האלה, יצאו נגד הממשלה, נסתכסך זה בזה, ובכך הממשל מפצל אותנו ואת הקהילה היהודית לקראת המאבקים שיבואו.

וכאשר מר פרס עומד כאן בכנסת ואומר, כי הליכוד מעלה את ישראל למסלול של עימות עם ארה"ב, וכאשר מפ"ם, ר"צ ושינוי מחרות מחזיקות אחרי — נופלים כל אלה למלכודת האמריקנית ומצטרפים למצעד האיוולת.

יכולים להיות ויכוחים בבית, אבל בחוץ עלינו להציג עמדה מאוחדת, התומכת בממשלה בפני כל לחץ, ובהליכתנו למדרד מאוחדים נהיה — — —

חיים רמון (העבודה):

הממשלה מובלת, אתה אומר. איך אתה רוצה שנלך לממשלה מובלת?

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — — כדי שלא נהיה מובלים.

ראש הממשלה וחלק מן השרים, שאנחנו הולכים אל הוועידה הזאת כמי שכפאו שד, מובלים כצאן לטבח — עוד מעט זה יהיה הדימוי, עכשיו אמרים "מובלים", אבל באסוציאציה של כולנו זה המשך המשפט — ולא כי בחרנו לעלות על נתיב, שאני מאמין שדרכו ניתן להגיע לשלום.

יש בבית הזה ובתוך הממשלה כאלה שמעסיקה אותם כרגע שאלה אחת בלבד: איך ניתן להמציא דרכי מילוט כאלה, שאנחנו נברח מן השלום והאמריקנים לא יתפסו אותנו? זה מה שמעסיק אתכם. הולך להתרגש עלינו אסון, יש סיכוי לתהליך השלום, השוטר העולמי לא נותן לברוח, וצריך למצוא דרכי מילוט כאלה, שניתן יהיה לברוח מהתהליך בלי שבעל הבית יתפוס.

נכון, מי שהאופק שלו נגמר בקרוון האחרון שאריק שרון תקע בגדה, לא מתרומם לגובה השעה. אבל מי שמאמין שהאופק שלנו הוא הרכה מעבר לאופקים שאריק שרון תוקע בכל פעם במקום אחר, בידיעתו ובהסכמתו של ראש הממשלה, יודע שזה האופק שנפתח עכשיו בפני מדינת ישראל. ואני מצפה ומתפלל — — —

אלי דיין (העבודה):

יש לו עודף קרוונים.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני מצפה ומתפלל שהממשלה הזאת תתרומם לגודל השעה.

אני לא רוצה להתחשבן אתכם עכשיו על כל מה שקרה בחודשים האחרונים, עם מי כן יושבים ועם מי לא יושבים. אבל לשיטתכם, כבוד שר החוץ, אני לא מבין: פתחתם עכשיו ויכוח על הוועדה המייעצת — וזו רק דוגמה — פסתם את פייצל אל-חוסייני מכול וכול, והוא יעמוד בראש הוועדה המייעצת. מה אתם רוצים? גשר ישר בין מדריד לתוניס, בלי ועדה מייעצת, כדי לבוא לכאן ולומר, אנחנו אמרנו שלא נדבר עם אש"ף, אל תיפגשו עם אש"ף.

אדוני שר החוץ, הציבור כבר לא מאמין לספור הזה: לא למסכים ולא לוויולנטות שמאחוריהם מסתתרים במשא"ומתן הזה, הם כבר חדירים כולם. נהלו את המשא"ומתן כרצינות ובכנות עם מי שאתם החלטתם, שאתם בחרתם לשכת אתם, ולא ניתן בהם שמות. אתם אל תיתנו בהם שמות, אנחנו לא ניתן בהם שמות. אנחנו יודעים מי הם. העולם יודע מי הם. רוב הציבור כבר יודע מי הם. אתם רוצים לכנות אותם בשמות אחרים, כנו אותם בשמות אחרים.

יש סרבני שלום בכל המחנות, יש סרבני שלום בכל המדינות. סוריה תעמס על המשא"ומתן הזה קשיים חדשים לבקרים. השביתה המוכרזת בשטחים היום על-ידי ה"חמאס" וה"ג'יהאד", והחזית הזאת והחזית השנייה, היא ייצוב החזית של סרבני השלום בשטחים. יש סרבני שלום בירדן, יש סרבני שלום בישראל, וכולם חוכרים יחד, כדי שהתהליך לא ינוע מנקודת ההתחלה שלו. אבל אחריות מיוחדת מוטלת על אותה קבוצה שניהלה מאבק באומץ גם בתוכה. אותו זרם מתוך, אל תיתנו לו שמות, שמוכן לשבת ולהידבר אתנו פעם ראשונה על יד השולחן, אנחנו והם, פנים אל פנים, בגובה העיניים; מוטלת עלינו חובה, אדוני שר החוץ, שהזרם המתון הזה, אנחנו לא נוסיף קשיים על הקשיים שהוא נתון בהם, כי המאבק ברחוב הפלשתיני עולה על פני השטח והוא יתנהל ברחובות, והוא יתנהל בעיתונות, לא יהיה אפשר להסתיר אותו עוד. ולנו יש כמה להשפיע, שהמאבק הזה יסתיים כך, שאומנם אלה שרוצים לחיות אתנו ביחד, אלה יהיו הכוחות המנצחים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ובפרשת עקדת יצחק, בפרשת השבוע הנוכחי, עומד עם ישראל בפני אחד המבחנים הגדולים שידע מעודו, אולי מבחנו הראשון, ושם הולכים האב והבן אל העקדה.

קריאות:

— — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

אומר שם הפסוק — אולי תלמד קצת-תג'ך — אומר שם הפסוק "וילכו שניהם יחדו" ורש"י מוסיף: "וילכו שניהם יחדו בלב שווה".

לקראת המבחן העצום שלפנינו עלינו ללכת כולנו יחדיו בלב שווה, בלב אחד. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

הי"ר נ' מסאלחה:

תודה.

קריאות:

— — —

הי"ר נ' מסאלחה:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, את רשומה להצעה לסדר-היום. אינך יכולה לחכות?

קריאות:

— — —

הי"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, חבר הכנסת כ"ץ-עוז.

עוזי לנדאו (הליכוד):

רציתי להזכיר לחבר הכנסת אורון — — —

הי"ר נ' מסאלחה:

אל תזכיר, הצעה לסדר-היום באותו נושא לחבר הכנסת חיים אורון.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אין דומה לקואליציה הזאת, כולם — — —

הי"ר נ' מסאלחה:

יש לך שר החוץ, והוא יודע לדבר. בבקשה, אדוני.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, למרות מה שחושב חבר הכנסת עוזי לנדאו, אנחנו עומדים בפתחה של תקופה חדשה במזרח התיכון, וראוי לכל ברכה כל מי שנתן את ידו לקידום התהליך הזה, גם ממשלת ישראל, גם ממשלות אחרות, גם אותם פלשתינים שהשתלבו בתוך התהליך הזה.

ראוי היה לה, לכנסת, אדוני שר החוץ, שלא תגיע לכאן למסור את הודעתך בתשובה על הצעות לסדר-היום של שישה מחברי הכנסת, שיש לי הרגשה שכולם יהיו עכשיו מהאופוזיציה, אלה מהאופוזיציה הרשמית ואלה מהמפלגה שלך. שכפי שאתה שומע, הם כנראה אופוזיציה עוד יותר מהאופוזיציה. ראוי היה לממשלה הזאת שיחייב כאן ראש הממשלה, אבל אני מבין שהוא לא רוצה, אך הוא גם לא נותן לך.

מן הראוי היה שביוזמת הממשלה תתייצב הממשלה ותודיע לעם, שהיא הולכת לאחד המהלכים הנכונים, החשובים ביותר בתולדות מדינת ישראל, ושלא תהיה התחושה שמשרים

השטחים הכבושים פושטים את הכיבוש ולובשים את עצמאותם. התהליך יהיה ארוך. ממושך ורצוף משברים, אך במדריד נוסדה המדינה הפלשתינית.

וברוך שהחיינו לראות נשיא אמריקני ואתו מזכיר המדינה שלו, המוכנים להתמסר לעבודת השלום, ואם יש צורך גם לדפוק על השולחן, או יותר נכון לומר: לדפוק על הדוכן, כי אין זה קל לאסוף את כל מדוכאי השלום באזור בחדר אחד.

שמעתי אומרים בימים האחרונים, שמחנה השלום רואה את ממשלת הליכוד הולכת לוועידת השלום במדריד ועיניו כלות. אולי, אינני יודע, אינני רוצה לחשוך בכשרים, אולי למפלגת העבודה יש איזה תסביך בעניין זה, אבל לא לנו.

אריה אליאב (העבודה):

גם לא לנו.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
גם לא לכם, אשרי שזכיתי לשמוע.

אני מודיע מכאן, שאת בשורת השלום אנחנו מוכנים לקבל אפילו מידיו של מצורע.

כבר לפני זמן רב קיבלנו על עצמנו את התפקיד של "לשכב על הגדר". שנים שכבנו ואיש לא עבר. עכשו יצחק שמיר עובר, מהסס אבל עובר, נכה־רוח ומוכה־יגון אבל עובר, וכל עצמותינו אומרות שירה. אנחנו נותנים לממשלת ישראל את ברכת הדרך, והברכה יוצאת מלבנו. וכל עוד תמשיך הממשלה ללכת בדרך השלום, נמשיך גם אנחנו לתמוך בה, אפילו אם תצעד לאט — נתמוך, ובלבד שתמשיך ללכת. כאשר מלאכתנו, מלאכת השלום, נעשית על־ידי אחרים, אין בי שום רגש של קנאה, ויש בי רגש של סיפוק עמוק.

מחנה השלום הבטיח בממשלה רשת של ביטחון פרלמנטרי. אני רוצה לשוב ולהדגיש גם היום, כי הרשת שלנו מתוחה היטב, ואין בה חורים, והיא אמינה לחלוטין, והממשלה יכולה לסמוך עליה בעיניים עצומות כל עוד עיניה פקוחות למציאות החדשה בעולם, באזור ובארץ.

אדוני היושב־ראש, הרדיו לא ישרד על־פי הנחיה — כך אני מכין — שירי שלום, אבל הממשלה מוכרחה לשרד משהו עוד לפני הוועידה, ואני רוצה לומר מה היא צריכה, לפי דעתי, לשרד.

ראש הממשלה — כבר נאמר, וזו האמת כנראה — הולך לוועידת־מדריד כמי שכפאו שד, הלך ובכה. יצא מר שמיר במחילה מדרכו וישרד לכל באי הוועידה רצון טוב וכוננות טובות.

באופן בלתי מותנה תודיע ממשלת ישראל עכשיו על שורה של מחוות חד־צדדיות, המעידות על רצונה לפתוח דף חדש ביחסים, ולפתוח גם את הוועידה ברגל ימין. תפתח הממשלה את האוניברסיטאות בשטחים כולם, תשחרר אסירים ועצירים מינהליים, תפתח בתים שנאטמו, תקל את עול הצנוורה ותאפשר איחוד משפחות.

ועוד המלצה אחת, אחרונה, אדוני שר החוץ, לך ולממשלתך.

יגאל הורביץ (הליכוד):

אולי תמליץ להפסיק את האינתיפאדה?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ניסיתם להגיד את החלון — ואש"ף נכנס דרך הארוכה. חסמתם לאש"ף את הארוכה — והוא עולה מן המרתף. נעלתם

אנחנו נעמוד מאחורי הממשלה לא כמו חלק מהקואליציה ומחברי מפלגתך, אדוני שר החוץ, ככל שהיא תתקדם בתהליך השלום. נפרגן לכם יותר מחלק מחברך. נתמוך בכם הרבה יותר מחלק מחברך. אבל בכל שלב, למרות כל מיני אמירות, אל תגידו ואל תעוררו ו"סכין בגב" וכו' וכו', אנחנו גם נבקר וניאבק ונתמודד כאשר אתם תדרו מאותו מסלול, שהוא לא אינטרס של בייקר, שהוא לא אינטרס של פייצל אל־חסייני, שהוא לא אינטרס של מובארק; הוא קודם כול אינטרס שלנו.

קריאה:

הוא לא אינטרס שלהם?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
הוא גם שלהם.

לכן אני מאמין שנוצרה מציאות, גם במזרח התיכון, גם בעולם כולו, שהופכת את התהליך הזה לדבר נכון, לדבר בשעתו, לדבר במקומו. וכל מי שינסה למנוע אותו, וכל מי שישאר ככול בכבלים היסטוריים של אמירות ודברים והתחייבויות, ולא ייקח על עצמו את האחריות לקידומו, אנחנו נצא נגדו בכל עוצמתנו.

הי"ר ג' מסאלחה:

תודה רבה. הצעה לסדר־היום באותו נושא לחבר הכנסת יוסי שריד, ואחריו — לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב־ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לפתוח אולי בהערות אגב. אני שומע בימים האחרונים, וגם כאן שמעתי לפני כמה דקות, שאת המסבירים הטובים ביותר שלנו, איננו שולחים למדריד. ואני באינטליגנציה הבינונית שלי מבין, שמדובר בעיקר בסגן השר ביבי נתניהו. ואני רוצה לומר במשפט אחד: לעניין השלום שר החוץ בממשלה הזאת הוא המסביר הטוב ביותר, כי אל תסתכלו במלים, אפילו אל תסתכלו במלים האנגליות, אלא כמה שיש בתוכן.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אתה חייב להגיד את זה — — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

קראתי היום בעיתונים, שנאסר על הרדיו להשמיע לקראת הוועידה ובמהלך הוועידה שירי שלום, לבל תזוה דעתו של העם. העם היושב בציון עוד יהיה שרוי חס וחלילה וחס באופוריה.

אם לא הרדיו, אני אדבר שיר לכבוד ועידת השלום הכאה עלינו לטובה בשבוע הבא, ואני אומר: ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.

ברוך שהחיינו לראות את נציגי ממשלת ישראל יושבים סוף־סוף בחדר אחד לשולחן אחד עם נציגי כל אויבינו לדבר שלום.

ברוך שהחיינו לראות את יצחק שמיר מול ד"ר חידר עבד א־שאפי פנים אל פנים, מבט אל מבט, והם שווים והם נשאים ונותנים ביניהם. מרגע שהוועידה נפתחת, ד"ר עבד א־שאפי הוא כבר לא הצמית של שמיר, הוא כבר לא הנתיץ שלו. לא המושל הצבאי יושב מולו, ולא איש השב"כ יושב מולו, אלא ראש ממשלת ישראל, ואין כיסא אחד גבוה מחברו. ההכרה הזאת, שמצמרת את יצחק שמיר, את לבי היא משוכבת.

יקרה בוועידה מה שיקרה, כאשר ישוב ד"ר חידר עבד א־שאפי ממנה, הוא ישוב לגדה ולרצועה, שיצאו לחופשי.

תדמים את הבולדוזרים — היא בעצם תאווה ליתר משתתפי המשלחת ולכל ארצות העולם, שה"כן" שלה איננו "כן".

חברי הכנסת, יש מי שחושב: טוב, נו, מילא, נאלצנו ללכת לוועידה, אבל אנחנו נסכים בוועידה הזאת על מין אוטונומיה שתהיה תחליף לכיבוש, במקום כיבוש לנצח תהיה אוטונומיה לנצח.

חברי הכנסת, מי שחושב שניתן להגיע בוועידת-מדריד לפתרון ביניים בלי להצביע לאן הולך הפתרון בסופו של דבר, בלי להכיר בכך שיש פה שני עמים: העם הישראלי והעם הפלשתיני, ולכל אחד הזכות לחיות בשלום ובביטחון ולשגשג במדינתו העצמאית — אם לא מבינים ולא מקבלים זאת כמטרה ואומרים, יהיו שלבי ביניים, 1, 2, 3, כזה וכזה, ביניהם יכול להיות גם שלב ביניים של אוטונומיה; מי שחושב שתהיה אוטונומיה לנצח בעצם אומר שלא יהיה שלום, ומי שאומר אוטונומיה לנצח מזמין את המלחמה הבאה.

חברי הכנסת, אם אכן תממש משלחת ישראל בוועידת-מדריד את מה שאמר ראש הממשלה בישיבת הממשלה ביום א' השבוע, בתירוץ שאם הנציגים הפלשתינים הם אש"ף, המשלחת הישראלית תקום ותעזוב — אם אכן כך תנהג המשלחת הישראלית, היא תוכיח שהסכמת הממשלה לוועידה לא היתה אלא תרגיל ביחסי ציבור. ריאליזם פוליטי ואינטרס הקיום של ישראל ואינטרס השלום באזור מחייבים להכיר בעובדה, שאין ייצוג אחר המקובל בעולם ומקובל על העם הפלשתיני שאינו אש"ף.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזאת ולומר, שאני גאה ושמחה להכיר אישית את מי שמונה כראש המשלחת הפלשתינית, ד"ר חידר עבר א-שאפי. האדם הזה, שבמשך 50 שנה ויותר נלחם במאבק ציבורי לזכויות עמו, שחמיד הכיר בפתרון המכבד את הזכויות של שני העמים, מינויו כראש המשלחת הוא איתות פלשתיני מהמעלה הראשונה, שהכוונה היא שלום.

אבל אביא גם מדבריו, כפי שנאמרו בריאיון לעיתון "חדשות". אמר הר"ר עבר א-שאפי: "המשלחת הפלשתינית יוצאת לוועידה זו עם ראש פתוח ולב פתוח. יש לנו רצון עז להגיע לשלום צודק ובר-קיימא. הדבר לא תלוי רק בנו, אלא גם בישראל. נוקשות, עמדות נוקשות, יגרמו לנו לאבד את ההזדמנות הבלתי חוזרת הזאת".

וישמו לב, חברי הכנסת, וישים לב הציבור הישראלי, לקריאתו של ראש המשלחת הפלשתינית באוזני כל עמי האזור, שעלינו לסכל את מזימותיהם של הקיצונים משני הצדדים, במטרה לגרום לכך ששני העמים ישכנו יחד בשכנות טובה ובשלום.

חברי הכנסת, קריאת השלום הפלשתינית הזאת, המשלימה את יוזמת השלום הפלשתינית, היא הזדמנות היסטורית לשלום ולביטחון. מה שקורה היום בדרום-לבנון חייב להראות לכלול את הסכנות הנוראות הטמונות במצב של העדר שלום, של העדר הסכם, של כיבוש, של מדיניות כוח. התשובה על חוסר הביטחון איננה שימוש במטוסים ובטנקים. התשובה על חוסר הביטחון היא שלום, ואת השלום אפשר להשיג במשא-ומתן, ואת המשא-ומתן אפשר להתחיל בוועידת-מדריד.

לכן צריך ללכת לוועידת-מדריד, צריך לדבר עם אש"ף, וצריך להסכים לפתרון, שפירושו שתי מדינות לשני העמים, ישראל ופלשתינ. תודה.

את המרתף — והוא יורד מעליית הגג. מי שלא רצה את אש"ף במשלחת — מקבל את אש"ף במשלחת היועצים. מדריד תהיה מלאה אש"ף, ואחם לא תקומו מן השולחן, ואל תשלו את עצמכם ואל תשלו אחרים.

בוועידה יהיו רשעים, רעים, מכוערים, תמים ולא תמימים, שאינם יודעים לשאול, שאינם יודעים להשיב, אנשי אתמול ואנשי מחר — כולם יהיו שם. אבל ממשלת ישראל מתעקשת למלא את התפקיד של שוטה הוועידה. אש"ף מכאן ומכאן, והממשלה שלנו לא רואה, לא שומעת, לא יודעת. לא מכירה.

בבקשה, אל תשחקו את התפקיד הנלעג הזה של שוטה הוועידה. לאחר החלון, לאחר הארובה, לאחר המרתף ולאחר עליית הגג, יש לי בשבילכם עצה מאוד מאוד פשוטה: פתחו את הדלת הראשית לאש"ף, תדברו במישרין עם אש"ף, ויבוא פיוס ותבוא פשרה ויבוא שלום.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה רבה. הצעה לסדר-היום באותו נושא לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

אני מבין, חבר הכנסת יגאל הורביץ, שהשקט הזה מביע הסכמה אתו. זה היה שקט מוחלט.

יגאל הורביץ (הליכוד):
— — — אולי הוא צודק. שלום יהיה? אבדון יהיה.

היו"ר נ' מסאלחה:
רשות הדיבור לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כבוד היושב-ראש, כבוד שר החוץ, חברי הכנסת, יש כאלה הולמים מן הניסיון ומגיעים למסקנות בעוד מועד: ויש כאלה שחייבים לכפות עליהם, כפי שלמדנו: כופין אותו עד שיאמר "רוצה אני".

והממשלה שכפו עליה, כפי שגם העיד חבר הקואליציה, חבר הכנסת עוזי לנדרא, אמרה "כן": בקושי, במאמץ, אבל יצא לה "כן".

אבל אחרי שנאמר אותו "כן", רוצה הממשלה ללכת עם, ללכת עם השטחים, ולהרגיש בלי, בלי הפלשתינים; ללכת לוועידה עם ההכרזה הבלתי הגיונית, הבלתי אפשרית, של אי-ייתור אפילו על סנטימטר אחד. מה מועיל ה"כן" הזה אם מוסיפים עליו איסור ויתור על סנטימטר אחד? הייתכן שעדיין יש במשרד החוץ ובמשרד ראש הממשלה מישהו שחושב, שניתן להשאיר את המצב כפי שהוא לאורך שנים?

ועידת-מדריד, חברי הכנסת, היא סוף עידן; סוף עידן של האשליה של נצח הכיבוש. ועידת-מדריד היא סוף עידן האשליה של שליטה בשטח אך לא באנשים. היא סוף עידן ההתעלמות מהחלטות מועצת הביטחון, מהא"ס, ההתעלמות מתוכנית השלום הפלשתינית, מאש"ף ומזכויותיו הלאומיות של העם הפלשתיני.

חברי הכנסת, הממשלה אמרה "כן" לוועידה, נאלצה להסכים למשלחת פלשתינית שתשב בוועידה, משלחת פלשתינית שהיא משלחת שהורכבה ותואמה עם אש"ף. אבל באותו זמן ממשיכה הממשלה הזאת לחזק את הביצורים של הכיבוש, ובמיוחד את ההתנחלויות.

חברי הכנסת, אם לא תבין הממשלה שעם פתיחת ועידת-מדריד עליה, כמינימום, לפחות, להודיע שהיא איננה עוסקת עוד בהקמת התנחלויות חדשות; כמינימום, לפחות,

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. הצעה לסדר-היום באותו נושא לחבר הכנסת בנימין בן-אליעזר. בבקשה.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, חברי חברי הכנסת, עומר היום לפניכם אורח ישראלי ששירת בשירות הביטחון כמשך 28 שנים, אב לחמישה ילדים, חלקם הגדול סיימו את שירותם הצבאי, ואני מוצא את עצמי היום נדרש לכרך את ממשלת ישראל על כך שהיא הולכת סוף-סוף לוועידת שלום.

יתירה מזו, אני מוצא לעצמי חובה מיוחדת לציין את שר החוץ דוד לוי על כך שידע, אולי בזמן הקריטי ביותר לעם ישראל, למדינת ישראל, לקיום שלנו, לתפוס כיוון אמין, להיאבק עליו, להילחם עליו, ואני אולי יותר ממנו יודע מה מחכה לו בפניה. אבל, אל דאגה. תמשיך בדרך הזאת, ועוד יתברר לך שרבים ייתנו לך את הגיבוי. כמעט אמרתי אולי לא בליכוד, אבל יעמדו מאחוריך.

אני שמח שממשלה זו, אחרי 24 שנים, סוף-סוף מצאה פתאום שיש עם מי לדבר, ושיש פתאום על מה לדבר. אני שמח שממשלה זו, בין שהיא מכירה בכך בין שאינה מכירה בכך, הולכת סוף-סוף לשבת מול אש"ף, נבחרת שאין אפשרות לקרוא לה אחרת אלא אש"ף, ואני אגע בזה אחר כך — קיבלה לגיטימציה מהנהגת אש"ף. היא הולכת לפגוש אותה פנים אל פנים ולהתמודד איתה בשאלות היסוד.

לא הייתי רוצה, אדוני השר, לנצל את ניסיוני בן שש השנים, שבהן שירתתי בשטחים, ארבע שנים כמפקד יהודה ושומרון. כמעט שנתיים כמתאם הפעולות בשטחים, ולהציג לך את עברם של כל אנשי המשלחת. אם תרצה, אני אחשוף בפניך את תיקיהם. חלק מהם הכרתי עוד לפני שנכנסו לבתי-הסוהר. ואם זה לא אש"ף, הרי אני "חמאס".

אבל, לעולם לא מאוחר. חבל רק על הסבל, חבל על השנים שעברו. אולי אתה היחיד שעיקלת מה שהממשלה שלך לא מסוגלת ולא רוצה לעכל, שקרה משהו בעולם, שזו ארצות-הברית אחרת, שזו לא ארצות-הברית של לפני מלחמת המפרץ, אלא זו ארצות-הברית שהיא היום בעצם המעצמה היחידה בעולם, מעצמה שמיתוספים לה היום עוד כמה קליינטים, בחלקם הגדול — לשמחתנו או לצערנו, כל אחד עם הכיוון הפוליטי שלו — הם מאוייביה המושבעים של ישראל. לא נעים לי לומר, אולי אתה היחיד שהבנת בעצם, שמהו מהליריקה הזו, שהיתה נכונה עד עצם היום הזה, שישראל היוותה ערך אסטרטגי לארצות-הברית, הדבר הזה קצת, בוא נאמר קצת, השתנה.

לא פה המקום לתת שיעור באסטרטגיה, שערכה האסטרטגי של ישראל היה מול האויבת המושבעת של ארצות-הברית, ברית-המועצות. ברית-המועצות היום, אדוני השר, אתה יודע יותר מאחרים, היא גרורה של ארצות-הברית.

שאלת השאלות היא, לקראת מה אנחנו הולכים. שאלת השאלות היא, האם ייתנו לך להוביל את התהליך הזה. האם מישוהו בעצם מבין את משמעות השעה?

אינני נוהג להדליף ממה שהיה בוועדת החוץ והביטחון, אבל שמעתי בתקשורת, ששר הביטחון אומר, שהמזרח התיכון הולך לעידן גרעיני. אומנם, הוא אומר, כך נאמר בתקשורת. הוא לא יודע מה שהוא אומר, משום שהמשמעות של מה שהוא אומר יכולה להיות שני דברים: או שאנחנו בעצם מרימים ידיים; או שאנחנו מבינים, שמול אלטרנטיבה של התחמשות גוברת

והולכת במזרח התיכון, מול סכנה גרעינית — ואם תשאל לדעתי, זה אולי אחד הארגומנטים הקשים ביותר שארצות-הברית מודאגת מהם — על ישראל להיכנס למהלך הזה מהר ככל האפשר.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אני מוכרח להגן על שר הביטחון. הוא אמר זאת בהקשר של — — —

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת בן-אליעזר לא אמר שהוא כבר אמר את זה.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אני לא אמרתי שהוא אמר את זה. אני מתייחס למה ששמעתי ברדיו.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אם הוא אמר את זה.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אתה יודע מה? אם הוא אמר.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

חבר הכנסת בן-אליעזר, אני רוצה לשאול: האם הסכם השלום שיהיה בינינו לבין ירדן, סוריה ולבנון ימנע מלחמה גרעינית או חימוש גרעיני מעירק ומאירן?

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אין לי צל של ספק, שהמהלך הזה יאפשר לישראל, קודם כול, גברתי חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, להתארגן קצת אחרת במזרח התיכון ולא להמשיך להיות העילה למלחמות.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' דיין:

היתה שאלה וקיבלתם תשובה.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אדוני השר, אתה מבין עם מי יש לי בעיות? אתה מבין לאן הגענו? אתה מבין אותי וחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו לא מבינה אותי, נו, מה אני אעשה?

חיים רמון (העבודה):

פואד, היחיד שלא בירך את שר החוץ עד עכשיו היה עוזי לנדאו. רק עוזי לנדאו לא בירך את שר החוץ.

משה שחל (העבודה):

אני מבקש להפסיק את המריבה העירקית.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

מי כמון יודע כמה כבוד אני רוחש לחברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו.

אני חוזר ואומר לך, חברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו: דעי לך דבר אחד, אין שלום — ישראל ממשיכה להיות העילה למלחמה של כל מדינות ערב. אין שלום — אי-אפשר לעצור את תהליך ההתחמשות.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

אני בעד שלום.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
עם התנאים שלך, לא יהיה שלום.

טען הנשיא בוש, כי במלחמת המפרץ נלחמו חיילים אמריקנים למען ישראל, והציג את אזרחי ישראל כפושטי-יד כפוי טובה.

אדוני היושב-ראש, הממשל הפר את הבטחתו שלא לקיים שיחות עם אש"ף. בוש ובייקר הפרו את הבטחתם לתמוך בהחלטת ממשלת ישראל שלא לקיים מגעים עם ערביי ארץ-ישראל המזדהים עם ארגוני הטרור, אך ככל שקרב מועד הוועידה נחשפת והולכת זהותם האמיתית של אלה שהאמריקנים כחרו בהם להיות שותפינו למשא-ומתן. ואולי יש צדק היסטורי גם בעובדה, שחבר נכבד בצוות המשא-ומתן הוא מחבל ששוחרר בעסקת ג'יבריל.

אליקים העצני (התחיה):

אז מה אתם עושים בממשלה, חבר הכנסת שפרינצק? איך אתה מסביר את זה?

יאיר שפרינצק (מולדת):

אדוני, אני מייצג לך להתאזר בסבלנות.

תחת לחצו של המכבש האמריקני נענה ראש הממשלה להזמנה לוועידה לפני שנמסרה לו רשימת חברי המשלחת הפלשתינית, שאומנם כבר היתה בידי בייקר, אך הוא סירב לגלותה למר שמיר. זה עתה הופתע מר שמיר לשמוע, שהזמנה למדריך משלחת מטעם אש"ף, שהוטבעה עליה חותמת כשרות כוועדה מייעצת.

קשה למצוא עדות חותכת יותר לאהבת השלום של שר החוץ האמריקני מחיזוריו הנמרצים אחרי רוצח ההמונים הסורי. לא ידוע לנו, חברי הכנסת, מה לחש מר בייקר באוזנו של מר אסד, אבל הצהרותיו הפומביות של בייקר אינן מותירות מקום לספק למי שעניו בראשו, שהממשל יתמוך בכל לב בתביעת הסורים לרמת-הגולן.

אפשר להניח, כי שבוע לפני הוועידה לא תעז הממשלה להקיא את הצפרדעים שהאכיל אותה מר בייקר, ועוד תבלע בהנה וכהנה.

יש המנסים להרגיע אותנו ומבטיחים לנו, שראש הממשלה יעמוד איתן ולא יסכים לשום ויתור על שטחים. אך אנו שואלים: אם כוחו לא עמד לו לעצור כשהובילו אותו אל המלכודת, איך ייחלץ ממנה כשהוא בתוכה?

והנה הקשיבו נא, חברי הכנסת, ועידת השלום עוד טרם נפתחה וכבר קיבלנו ממנה בשורה מעניינת. קיבלנו מידע מהימן על מה שעשו להתרחש בה. כבר יש מי שדואג להקדים רפואה למכה הצפויה לנו בוועידה.

שבח וייס (העבודה):

מה המידע?

יאיר שפרינצק (מולדת):

מדובר בחקיקה נגד גירוש יהודים משטחים שאנו עתידים למסור לערבים. אינני מתלוצץ, רבותי. אקרא לכם ידיעה שהופיעה אתמול בעיתונות.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

גם חבר הכנסת העצני לא מתלוצץ.

יאיר שפרינצק (מולדת):

וזו הידיעה: "הצעת חוק נגד הורדת יישובים במהלך משא-ומתן לשלום אושרה אתמול על-ידי הנהלת סיעת הליכוד. אם היא תתקבל כחוק, תיחפץ למעשה לחיטוק פרלמנטרי. את ההצעה העלה חבר הכנסת חיים קורפו, ונקבע בה כי יישוב שעלה על-פי החלטת הממשלה, ההסתדרות

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

על כן, אני גם רוצה לכרך את שר החוץ על כך שהוא באמת היה היחיד שהבין, שיש גם גבולות לתמיכת הקונגרס בנו, שהקונגרס לא הולך כעיוור אחרינו בכל דבר, אלא רק בשאלות ערכיות, כמו העולים, נניח. אני מברך את שר החוץ על כך שהוא היחיד שהבין, שיש לזכי יהודי מרשים, אבל הלובי הזה לא יכול להמשיך לעמוד מאחורינו בשאלת ההתנחלויות, שאלה שגרמה לקרע, שהיהודים שם — וזאת אתה יודע — אומרים יום ולילה, שהמשך ההשתוללות כפי שנעשית בכל מקום ומקום רק יביא לאנטישמיות.

אבל אני מקווה שאתה תהיה חזק מספיק כדי להפסיק את הטירוף שקורה יום-יום ושעדי-שעה, כדי להפסיק את המשך ההתנחלויות בסילואן. אני פשוט לא מבין את הדבר הזה: האם זו מדינה או זו כנופיה? האם באמת הממשלה הזאת מצד אחד הולכת לשלום, ומצד שני, היא הולכת באותו זמן — אותה ממשלה — לתפוס בתים בסילואן? האם הממשלה הזאת מקבלת שמחת חיים מזה שהיא תוקעת יום-יום אצבעות בעיניים של בייקר? מול מי הולך שמיר להתמודד?

לכן אני רוצה לומר לך, אדוני השר: אני שמח שאתה נמצא שם, אני מקווה שיהיה לך הכוח להמשיך ולהוביל את התהליך הזה עד הסוף. פוליטית אולי זה לא נעים; לאומית, ישראלית, אני אומר לך: הלוואי שתצליח להוביל את התהליך הזה עד הסוף. אין שעה חשובה לנו ולילדינו כשעה הזאת. אני כבר לא מדבר על עיקר הבעיות שמתמודדת אתן מדינת ישראל, והבעיות אינן רק בעיות השלום. השלום חשוב כדי שנתמודד עם בעיות העלייה, עם בעיות החברה, עם בעיות הכלכלה, עם המשך הקיום שלנו.

אני מקווה שזה מיותר, אבל אוסיף ואומר: אל תרגישו בדידות. יעזבו אתכם מפלגות — מפלגת העבודה הצהירה וחזרה והצהירה: כל עוד אתם מובילים את התהליך הזה והתהליך הזה הולך נכון, מפלגת העבודה תמשיך לעמוד מאחוריכם. תודה רבה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת יאיר שפרינצק, ואחריו — לחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

יאיר שפרינצק (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר החוץ, אדוני השר רחבעם זאבי, הנה כי כן, נפל הפור: ממשלת ישראל נכנעה ללחצים הברוטליים של הממשל האמריקני והסכימה לשתף פעולה עם אויבי ישראל המתנכלים לשלמותה ולעצם קיומה כמדינה עצמאית. אם יש משמעות לצדק היסטורי, מקבלת עכשיו ממשלת ישראל את הגמול המגיע לה על מעשה האיוולת שעשתה לפני כשנתיים וחצי, כשהכריזה על "יוזמת השלום" שלה, שנתפרשה כזמנה למבקשי נפשה של ישראל לגנוס כבשרה. מיום שהחל תהליך הכתישה המכונה "תהליך השלום", ועד עצם הימים האלה, לא בחל הממשל האמריקני באמצעים, ובכללם אימים, הפרת הבטחות, השמצה בכלי התקשורת וגיוס כל גורם הנתון להשפעתו, כדי לשבור את התנגדותה של ישראל.

ממשלת ארצות-הברית ביקשה מהקהילייה האירופית שתגנה התיישבות של יהודים בחבל ארץ-ישראל המשוחררים. היא השפיעה על ממשלת גרמניה שתמנע סיוע כספי מישראל אם זו לא תפסיק את ההתנחלויות, והיא יזמה הפצת ידיעות כוזבות על חוסנה הכלכלי של ישראל, שכביכול לא תהיה מסוגלת להחזיר כספים שלוותה. בצניניות שלא תיאמן

גם הרוב המסיבי של הפלשתינים בשטחים והרוב המסיבי של הערבים בתוך ישראל, הערבים הישראליים, תומכים תמיכה מלאה בתהליך השלום, תומכים בהליכה לוועידת-מדריד כדי לתת סיכוי לשלום, כדי לתת סיכוי להסדר שיבטיח את הזכויות של שני העמים, הישראלי והפלשתיני, ושל כל עמי האזור.

אני אומר זאת מתוך הכרה מלאה של מה שקורה בתוך השטחים, בעולם הערבי ובקרב הפלשתינים באופן כללי. אני יודע שבין הפלשתינים יש התנגדות לוועידה. יש גופים קיצוניים שלא רוצים ללכת לוועידה ומפעילים את כל כוחם, הם מאיימים, הם מסיתים נגד התהליך ונגד המנהיגים שרוצים להשתתף בתהליך. מכאן הכובד של המשימה, הכובד של האחזיות של אותם מנהיגים, כמו פייצל חוסייני, חנאן עשראוי, זכריא אל-ערא ואחרים, המוכנים להקריב למען השלום, המסכנים את עצמם למען השלום. הם ממשיכים במה שאמרו ובמה שהם מתכוונים לעשות, להמשיך בתהליך השלום.

אבל קיצונים קיימים לא רק בצד הפלשתיני אלא גם בתוך ישראל, אפילו בתוך הממשלה — אותם שרים שהתנגדו, אותם חברי כנסת שחלק מהם שמענו גם היום, ואיני מדבר רק על שלוש המפלגות הקיצוניות, התחיה, מולדת וצומת. אני מדבר על אותם קיצונים בליכוד, שהיום ייצג אותם כאן חבר הכנסת עוזי לנדאו, שלא רוצים בשלום. בכנות, הם לא רוצים בשלום, הם רוצים בהמשך המלחמות, בהמשך הטרור, בהמשך הכיבוש, בהמשך הסיפוח הזוחל.

יושב כאן סגן ראש הממשלה ושר החוץ, ואני מאמין בכנותו ואני מאמין בראצונו להשיג שלום. אדוני שר החוץ, אני יודע שמערימים בפניך קשיים רבים. גם רוצים למנוע את השתתפות הנציגים של משרד החוץ בוועידה, כדי שלא יביאו שם את דברך. אבל אני מאמין שהרוב בישראל, הרוב בקרב הפלשתינים, הרוב בעולם הערבי רוצה בשלום, תומך בתהליך השלום וימשיך לתמוך בו עד שיושג שלום צודק ובר-קיימא באזור הזה.

זוהי השליחות של אנשי הציבור בימים אלה. קל מאוד לקום ולהסית עם אחד נגד עם שני, קל מאוד לקום ולהסית נגד השלום. אבל אנשים המאמינים בצורך להגיע להסדר של שלום, אנשים כאלה — אני מאמין שהם יכולים לגבור והם יקבלו תמיכה מסיבית משני הצדדים, משני העמים.

דוגמת פייצל חוסייני הפלשתיני צריכים להתרבות אנשים גם כאן בתוך הכנסת. שמעתי היום חברי כנסת שהתבטאו בדיוק כפי שהתבטאו פייצל חוסייני וחבריו הבוקר בביתם במזרח העיר.

אני מאמין שהקהילה הבין-לאומית, בראשות שתי המעצמות, ארצות-הברית וברית-המועצות, תמשיך לפעול למען השגת השלום, תפעל בכל המץ, תפעיל את ההשפעה ואת הלחץ. מי שחושב שאין לחץ על ישראל, הרי הוא טועה. הלחץ קיים, והוא חזק.

יהודה פרח (הליכוד):
אולי תעזרו לנו גם בעניין האינתיפאדה, להוריד אותה?

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
כאשר ייפתחו השיחות ויהיה תהליך של ממש, גם האלימות תדעך.

יהודה פרח (הליכוד):

גם עכשיו צריך — — —

הציונית העולמית או הסוכנות היהודית לא יפונה נגד רצון המתיישבים. פנינו כזה לא יידון במשא-ומתן ולא יהיה תנאי בהסכם שהממשלה צד בו. שינוי ההצעה יהיה אפשרי רק ברוב של 80 חברי כנסת."

רבותי, חוק כזה, בין שיתקבל בכנסת ובין שיידחה, אינו רק רפואה שמכניס למכה. יש בו גם רמז לערבים. רמז דק כחידוק של פיל, למה הם יכולים לצפות מישראל. שימו לב, חברי הכנסת, שבין השיטין אפשר למצוא בנוסח החוק גם עידוד למפונים העתידיים, אסור לפנות אותם נגד רצונם, אך אין אסור להניח להם ללכת מרצונם. אילו נסיבות של פינוי מרצון צופה מנסח החוק, נחשו בעצמכם. תודה רבה.

אליקים העצני (התחיה):

או מה אתם עושים בממשלה?

יאיר שפרינצק (מולדת):

אמרתי לך, תתאזר בסבלנות ותראה מה אנחנו עושים בממשלה.

אליקים העצני (התחיה):

עד מתי? עד אנה?

היור"ש דיין:

תודה לחבר הכנסת יאיר שפרינצק. באותו נושא — הצעה לסדר-היום לחבר הכנסת עבד-אללה דראושה. בבקשה. אחריו — חבר הכנסת חנן פורת.

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הבוקר ביקרתי בכיתו של פייצל חוסייני. פגשתי אותו, פגשתי גם קבוצה של מנהיגים פלשתינים המיועדים להשתתף במשלחת הפלשתינית כחברים או כיועצים. שמעתי את האנשים המוכילים את תהליך השלום בין הפלשתינים. שמעתי על יוזמתם להגיע לוועידת השלום לשבת עם נציגי ישראל, כדי להגיע להסדר של שלום שיבטיח את הזכויות של שני העמים. ראיתי שיש להם הרבה תקוות אבל גם הרבה חששות. הם יודעים שהם הקריבו רבות למען השלום וכדי להגיע לשולחן המשא-ומתן.

הם ויתרו על משלחת פלשתינית עצמאית והסכימו למשלחת משותפת ירדנית-פלשתינית. הם ויתרו על השתתפות נציגים ממזרח-ירושלים. הם הסכימו שאש"ף ישירות לא ישתתף. הוא אומנם יהיה בוועידה, כי כל פלשתיני רואה את עצמו כאש"ף, אבל נציגים רשמיים של אש"ף, הם הסכימו שלא יהיו. הם עשו את כל הוויתורים כדי להגיע לשולחן המשא-ומתן ולשאת ולתת על שלום.

אבל לא רק הפלשתינים ויתרו, כל העולם הערבי ויתר. העולם הערבי מוכן למשא-ומתן ישיר עם ישראל. העולם הערבי ויתר על רעיון הוועידה הבין-לאומית וקיבל את הרעיון של ועידה אזורית בהשתתפות ישראל, כדי לשאת ולתת ישירות עם הנציגים הישראליים. העולם הערבי כולו מוכן היום ללכת למשא-ומתן. אם כמשתתפים במשלחות ואם כמשקיפים. אפילו ארצות המגרב, ארצות המפרץ, כל העולם הערבי מוכן היום לקבל את ישראל כעובדה קיימת. אלה ויתורים מרחיקים לכת, חשובים, שיש להעריך אותם ויש לדעת שהם ויתורים משמעותיים ביותר.

מעל הדוכן הזה גם אני רוצה לברך על ההחלטה שקיבלה ממשלת ישראל ברוב של 16 שרים, ללכת לוועידה, למרות הזעקות של הקיצונים והניסיונות הרבים שהיו ועוד יהיו לטרפד את הוועידה. כאשר מתקבלת החלטה חיובית ונכונה, אנחנו מברכים עליה.

אני יודע שקשה לכם לשמוע שאש"ף נמצא בוועידה, אבל אש"ף נמצא בוועידה. כל פלשתיני שילך לוועידה ידבר בשם אש"ף. יהיה נציג של אש"ף. אתם לא תקבעו לפלשתינים מי ייצג אותם. הפלשתינים כבר קבעו, והתהליך הזה יוביל למשאומתן שיביא לפתרון של שלום, שלום שיבטיח הקמת מדינה פלשתינית עצמאית ליד מדינת ישראל, מדינה שתתאחד קונפדרטיבית עם ירדן. תוקם קונפדרציה ירדנית-פלשתינית, ואני מקווה שהצעד הבא יהיה קונפדרציה ישראלית-ירדנית-פלשתינית ושוק אווריי משותף, שיבטיח שיתוף פעולה בין כל עמי האזור.

אליקים העצני (התחיה):
מים בששון.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
צריך לשפוך מים עליך.

היור' ש' דיין:
חבר הכנסת דראושה, אני מבקש שתאמר מלה אחרונה לסיום.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אדוני היושב-ראש, תור הזהב שהיה בספרד וסימל את שיתוף הפעולה היהודי-הערבי, שאנחנו כולנו גאים בו — תור הזהב הזה, כנראה, יהיה תור של שלום. במרד יהיה תור חדש של שלום, שלום אמת בין יהודים לערבים, בין ישראלים לפלשתינים.

אנו תקווה שהציבור בישראל ילחץ את הממשלה הזאת כדי שתגיע להסדר של שלום אמת, שיבטיח הסדר בין שני העמים.

היור' ש' דיין:
תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת חנן פורת. אחריו יש הצעה אחרת, שאנחנו נשלב אותה יחד עם ההצעות האלה.

אני רק רוצה לומר לחברי הכנסת, שהיום אין שידור ישיר בטלוויזיה בגלל תקלה טכנית, כך שאני מבקש להירגע.

קריאה:
— — —

היור' ש' דיין:
אני לא מעליב. חברי הכנסת הם שמעליבים את הכנסת, יש כאלה. בבקשה, חבר הכנסת חנן פורת.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר החוץ, אני מבקש לפתוח בעניין שולי לכאורה, בהמשך לדברי הסיום המתלהמים של חבר הכנסת חיים אורון, שקבע בסיום דבריו כי: מי שיאמר "לא" לוועידה, נילחם בו בכל הכוח.

ובכן, חיים אורון אומר, וחבר הכנסת רן כהן עושה.

קריאה:

מה הוא עושה?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אתמול הוצבה נוכח לשכתו של ראש הממשלה, באישור המשטרה, משמרת מחאה שקטה, עם שלטים גדולים, שבהם כתבו, לפי טעמים: No to Bush ambush — עמדתם. חבר הכנסת רן כהן, לפי עדויות של אנשים מהימנים, בא עם משאית, פירק את השלטים, דרך ורמס ברגל גאוה, ועד עתה, חרף פנייתו של המשטרה, לא השיב את השלטים למקומם.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

זה יהיה בד בבד עם כל התקדמות בתהליך השלום. אני בעד ההנמכה של רמת האלימות, אני בעד הפסקת כל אלימות. אבל אני דורש שגם ממשלת ישראל תשחרר את האסירים הפלשתינים, העצירים המינהליים, תפתח את כל האוניברסיטאות, וגם את אוניברסיטת ביר-זית, תפסיק את מדיניות הדיכוי היומיומי המתמשך בתוך השטחים.

יהודה פרח (הליכוד):

תראה את הסכינאים שיוצאים — — —

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אני נגד הסכינאים הישראלים ונגד הסכינאים הפלשתינים, אני נגד רצח של ישראלים ונגד רצח של פלשתינים. היו גם סכינאים יהודים והיו גם סכינאים פלשתינים, ואני מתנגד לשניהם.

אליקים העצני (התחיה):
— — —

היור' ש' דיין:
לא, אני לא מסכים.

אליקים העצני (התחיה):
רק שאלה.

היור' ש' דיין:
לא, כי הוא סיים. הוא חייב לסיים.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אני חושש שיהיו אנשים שיפברקו כל מיני פעולות וכל מיני מעשים כדי לטרפד את התהליך. אני חושש שראש הממשלה עצמו ינסה לטרפד את התהליך בכל כוחו, וינסה לפעול בניגוד לרצון העם, לרצון הרוב בכנסת ולרצון הרוב בממשלה.

אליקים העצני (התחיה):

היום היתה שביתה כללית — — —

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
וזאת כדי לרצות את הקיצונים, דוגמת חבר הכנסת העצני, שהולך עם חבריו — — —

אליקים העצני (התחיה):
— — —

היור' ש' דיין:
חבר הכנסת דראושה, רק רגע. חבר הכנסת העצני, אני לא מרשה לך לשאול. חבר הכנסת העצני, אני קורא אותך לסדר.

אליקים העצני (התחיה):
— — —

היור' ש' דיין:
אני לא אתן לשלהב כאן את הרוחות. אני מבקש לסיים, חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אני מאמין שבמרויד יתחיל תהליך אמיתי של משאומתן בין העולם הערבי למדינת ישראל, בין יהודים לערבים, בין פלשתינים לישראלים. אני מאמין שיהיו צעדים אטיים, קשים, אכן יהיה תהליך מסורבל, אנחנו מודעים לכך, אבל תהיה התקדמות אטית, צעד אחר צעד. ואם הממשלה הזאת לא תהיה מוכנה להגיע להסדר של שלום, תהיה ממשלה אחרת שתצעד קדימה, לקידום תהליך השלום.

נוסח סוריה. אם אכן נכונים הדברים, דומני שעברנו איזה קו אדום בלחצים. ומי שלא יראה את הדברים הללו ולא יאמר לעצמו: רגע, הבה נבחן את הדברים — הרי הוא באמת או תם, או צבוע.

אליקים העצני (התחיה):
אז למה אתם בממשלה?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אני עונה.

עבדאללה ראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
הוא רוצה לאכול את העוגה ולהשאיר אותה שלמה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אני רוצה להוסיף דבר, וגם אתייחס לדברים אלה. אני בוודאי אינני חשוד על כך, שאם אני חושב שהדברים אינם עולים בקנה אחד עם האמת שבלבי ועם השקפת עולמי — אינני מהסס לא רק מפרשה מהממשלה, אלא אינני מהסס גם מלפרוש מהכנסת, והדבר כבר הוכח.

השאלה העומדת בפנינו היא, האם אנחנו צריכים להיות בחינת דון קישוט הנלחם ברגע זה בטחנות הרוח, ואומר נכון לעכשיו "לא" לוועידה, שהיא כבר עובדה קיימת; או מי שבוחן בעיניים פקוחות את הוועידה ואומר: נלך לוועידה. השאלה היא עם מה, השאלה היא על מה.

אליקים העצני (התחיה):
— — — ואתה לא שורק לתוך היער האפל? — — —

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
חבר הכנסת העצני, הרשה לי להמשיך. שמע את דברי עד תומם.

אליקים העצני (התחיה):
— — —

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
שמע את דברי עד תומם.

אני מצטער על ששר החוץ איננו כאן ברגע זה, מפני שרציתי לומר לו את הדברים הבאים במישירין. אבל יישמעו הדברים ויירשמו:

שמענו כאן הרבה שירי תהילה לאש"ף, שירי תהילה שבאמת יכולים להביא לטפיחה על הכתף ועל החזה, ובכלל זה גם מחבר הכנסת יוסי שריד, שבעת מלחמת המפרץ אמר: "הם אתי גמרו". כמעט בגדר של שבועה זה היה, אני יכול לצטט את הדברים במדויק, והנה היום שוב בדלת האחורית, בחלון, ואפילו "פתחו את השער, פתחוהו רחב".

אינני משלה את עצמי עם מי אנחנו יושבים.

אליקים העצני (התחיה):
— — — מים רבים לא יכבו — — —

היו"ר ש' דיין:
נא לא לערב את שיר השירים עם דברים אחרים.

חגי מירום (העבודה):
עם שיר השירים.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
הרשו לי, בבקשה, להמשיך.

היו"ר ש' דיין:
עליך לסיים.

לא הייתי נזקק לעניין זה — אף-על-פי שאני חושב שהוא צריך תיקון כשלעצמו — אלא מפני שאני חרד, בשעה שאנחנו עוסקים בערב ועידת השלום, לדבר שאפשר שהוא חמור יותר ממלחמה בנינו לבין שכנינו.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מאז מקרה המחתרת היהודית לא היה מקרה כה חמור.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
הרשה לי, חבר הכנסת שריד, עוד נתייחס גם לדברייך שלך.

מיכאל איתן (הליכוד):
צריך לתת לו פרס.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אני רק רוצה לומר, ואני אומר זאת בכנות — — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — —

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
טוב, אם אתה סבור שזה המעשה הנכון, אני רוצה לומר, שאם זאת התסמונת המאפיינת את מה שצפוי לנו במלחמת היהודים מבית פנימה, עוד לפני פתיחתה של הוועידה, אני צופה בחרדה לבאות. ואני מבקש שדברי יישמעו בכל חלקי הבית, מדגיש: מימין ומשמאל, כי אם אנחנו עצמנו נביא לידי חורבן בשלום שבתוכנו, עוד לפני שנגיע לאיזה הסכם שהוא עם שכנינו, אנחנו עצמנו, כמו ידינו, הורסים את כל אשר בנינו. ואנחנו צריכים להציב לעצמנו קווים אדומים, מפני שאני צופה קשות לבאות, ולומר "לא" למלחמת אחים ולכל גילוי של מלחמת אחים, מימין ומשמאל, יהיה אשר יהיה המחיר שכל אחד יחשוב לעצמו שהוא צפוי לו.

ועתה לוועידת-מדריד גופא. ניסיונם הלידי של כמה מהדוברים שקדמו לי לצבט לעצמם את הלחיים למען תיראנה ורודות וסמוקות, "עלזים, מתרוננים", כדברי השיר — הרשו לי — אינו אלא ניסיון פתחי המעורר חמלה. הוא דומה למעשיו של נער השורק ביער אפל שירים עלזים כדי להפיג את האימה סביבו. יער אפל סביבו, ובין שאר החיות גם זאבים שמתחפשים, עם הגלימה והמצנפת, לסכתא של כיפה אדומה.

לא בכדי לא היה צורך — ואני משער שבוודאי גם אין אמת — במה שנאמר כאן, שנאסר על רשות השידור לשדר שירי שלום. רעיון נואל כזה אפילו על דעתם של ראשי רשות השידור, לעניות דעתי, איננו עולה. אבל זה איננו משנה כלל ועיקר. צאו ובהנו בשווקים וברחובות. גם מי שנוכן ללכת לא מעט בוויחוריו למען שלום איננו מלא התרוננות ושמחה. מפני שהוא יודע מה מצפה לו, מפני שהוא יודע גם מה הביא לכינונה של הוועידה הזאת, מפני שהוא צופה בלחץ הברוטלי של ארצות-הברית, שסימניו אינם רק בדחיית הערביות, שנחפרסמה, אלא גם בכמה סימפטומים המעוררים דאגה רבה יותר, והאחרון שבהם — כי הוא מעורר חלחלה, וכיקשתי משר החוץ לבדוק האם הוא אמת.

נתפרסמה אתמול ידיעה ברדיו. מירון החימוש הנמשך במזרח התיכון גלוי לכול, לרבות ספינת הטילים האמורה להגיע לסוריה. אבל מה שנמסר אתמול הוא שבייקר, שר החוץ, בעת ביקורו בסוריה אפשר — על אף יכולתה של ארצות-הברית להצר את הצעדים — לספינת הטילים הזאת למצוא את דרכה לסוריה. בתנאי שסוריה תסכים להשתתף בוועידת השלום. צאו וראו את המשוואה, מה פירוש שלום

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אני כבר עונה לך.

היו"ר ש' דיין:

לא, לא. אתה לא יכול להשיב עכשיו, כי אתה חייב לסיים.
אם אתה לא מסיים כעת אני אורה לסגור את המיקרופון שלך.
נחתי לך מעל ומעבר. אני לא יכול לנהוג איפה ואיפה. אני נותן
לך כפי שנתתי לכולם.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
היו המון הפרעות באמצע דברי.

היו"ר ש' דיין:

לכולם היו הפרעות. אתה מוכרח לסיים.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' דיין:

רבותי, לא ייתכן שכאשר אני מבקש ממנו לסיים, אתם
מפריעים לו.

חגי מירום (העבודה):

המפד"ל תישאר בממשלה?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

רבותי, אפשרו לי, בבקשה, לסיים את דברי בלי הפרעות.

אני יכול לומר בבירור, שמעבר לאמירותיו של ראש
הממשלה ומעבר לדברים שנשמעו, לא היתה כל החלטת
ממשלה מוגדרת שהבהירה מה הם העקרונות המנחים הניתנים
למשלחת, לרבות אותם עקרונות שנשמעו לא אחת, כמו זה
האומר שירושלים השלמה בירת ישראל תישאר לנצח בריבונות
ישראל ולא תיכלל במשאומתן המדיני, ושישראל לא תשתתף
במשאומתן על ירושלים; זה האומר שהתיישבות יהודית
ביהודה, בשומרון, בעזה ובגולן לא תוקפא בשום שלב של
המשאומתן; זה האומר שריבונות ישראל ברמת-הגולן, על-פי
חוק הגולן, תישמר בשלמותה וישראל לא תהיה נכונה לפשרה
טריטוריאלית בגולן.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' דיין:

רבותי, בבקשה מכס.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

רבותי חברי הכנסת, דבר אחד אני מבקש: תקבע ממשלת
ישראל מה הם הקווים המנחים את המשלחת. יתר על כן, תקבע
ממשלת ישראל, שכל יוזמה שתועלה ויש בה סטייה מן הקווים
האלה תחייב את המשלחת להביא את הדברים לאישורה של
הממשלה ולאישורה של הכנסת קודם שיישאו וייתנו עם
גורמים זרים, לכל תחזור כאן תסמונת קמפ-דייוויד. אם זאת
למצער תעשה הממשלה, נוכל לומר שהיא הולכת בעניינים
פקוחות אל הצפוי לה. תודה.

היו"ר ש' דיין:

תודה לחבר הכנסת חנן פורת.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אינני משלה את עצמי לקראת מה אנחנו הולכים, אבל —

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ועם מי אנחנו הולכים.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

— אני רוצה לומר לממשלת ישראל, ואני רוצה לומר
לשר החוץ שלנו. אם יש דבר שמפניו אני חרד מכול, הרי זאת
תסמונת קמפ-דייוויד, לא רק באשר למהות בלבד אלא באשר
לדרך.

שימו לב מה התרחש בקמפ-דייוויד, ואני פונה בעיקר אל
ספסלי המערך. אין לי ספק, שאילו הועלתה השאלה של עקירת
יישובי חבל-ימית קודם לדיון בקמפ-דייוויד, היה בכנסת רוב
מוצק שהיה אומר "לא" לעקירתם של יישובים. אבל חכמינו
כבר למדו את הכלל הפסיכולוגי הגדול הקיים גם בעת חתונה:
אין אדם טורח בסעודה ומפסידה. אחרי שעושים את הסעודה,
אחרי שמבשלים את הדייסה ואחרי שמביאים לבית הזה דבר
מוגמר, גם אם באופן פורמלי אתה חייב להרים את האצבע, אין
אתה יכול להרים אותה מפני שכבר נוצרה אווירה כזאת, כבר
נוצרה מציאות כזאת, שממנה אינך יכול כבר להמיש את
צווארך. כן אני פונה —

אליקים העצני (התחיה):

אז למה היום אתה — — —

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

— אני פונה אליך, שר החוץ, ודרכך אל הממשלה
כולה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

גם להמר?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אני תוהה ושואל: הממשלה אישרה את יציאת המשלחת.
האם קבעה הממשלה מה הם העקרונות המנחים שעל בסיסם
תישא ותיתן המשלחת באופן קונקרטי, לא רק קווי היסוד של
הממשלה?

ראובן ריבלין (הליכוד):

איך אתה חושב?

היו"ר ש' דיין:

מה זה משנה מה הוא חושב. הוא שואל את שר החוץ.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אבל אני רוצה לדעת מה הוא חושב. אולי זו שאלה
רטורית.

היו"ר ש' דיין:

הוא כבר עבר את זמנו. אחרי שיגמור את דבריו תיגש אליו
ותשאל אותו.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אני רוצה לשאול אותו למען הפרוטוקול.

היו"ר ש' דיין:

לא עכשיו.

ז. שאלות בעל-פה

היור"ר ש' דיין:

נאווה ארד (העבודה):
אדוני השר, תודה על תשובתך. אני רוצה להפנות את תשומת לבך לכך, שאנחנו מתקדים ל-9 בנובמבר 1991, שהוא יום השנה להפיכת הנפל של היטלר. יש להניח, שאל הקברות של הגרמנים, של הרוצחים הנאצים שמכוסים בכרזים, ובהם קבור גם הצורר שהיה מפקד דכאו — יעלו לקבר הזה ב-9 בנובמבר 1991 הנאצינאצים, שונאי הזרים והאנטישמים.

מיכאל איתן (הליכוד):
באמצע הדיון?

היור"ר ש' דיין:
כן.

512. ניסיון גרמני מחודש לטשטש את זיכרון השואה

נאווה ארד (העבודה):

אדוני שר החוץ, בעיירה לנדסברג, הנמצאת 70 קילומטר ממינכן, שם כתב היטלר את "מיין קמפף", אשר בסביבותיה — —

מיכאל איתן (הליכוד):

איוזה מין סידור הוא זה להביא שאלתא באמצע הדיון?

היור"ר ש' דיין:

אני מבקש ממך, חבר הכנסת איתן, אתה רוצה להתחלף אתי? בבקשה. אתה תנהל את הישיבה.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היור"ר ש' דיין:

האמן לי, שאחרי שיקול נכון אפשרתי לחברת הכנסת נאווה ארד לשאול את השאלתא.

נאווה ארד (העבודה):

— — מרוכזים 11 מחנות ריכוז, קאופרינג 1 עד 11, שבהם נרצחו ועבדו עבודות כפייה אלפי יהודים, מתכוונים להרוס את האתר האחרון ולמתוך כך את השריד האחרון לזוועות הנאציות באזור. אתר זה הוא היחיד בגרמניה שעדיין יש בו מבנים מקוריים שבהם חיו האסירים. בדכאו יש צריף לדוגמה.

שאלתי אל כבוד השר:

מה בכונות משרד החוץ לעשות כדי להבטיח שהמבנה לא ייהרס?

היור"ר ש' דיין:

בבקשה, כבוד שר החוץ.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני הישעבר-ראש, רבותי חברי הכנסת, תשובה על שאלתא של חברת הכנסת נאווה ארד.

עם קבלת השאלתא הנחיתי את שגרירנו בבון לפעול אצל שלטונות גרמניה למניעת הריסת אתר מחנה הריכוז בעיירה לנדסברג. שגרירות ישראל פעלה, כאמור, והעלתה כי עד כה לא הוגשה בקשה כלשהי לרשויות הגרמניות להרוס את האתר, ולפיכך יש ספק אם אכן קיימת כוונה כזאת.

עם זאת, השגריר יוסיף לעקוב אחר הנושא מקרוב, ויפעל למניעת כוונה כלשהי, אם אכן תועלה. תודה.

היור"ר ש' דיין:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת, בבקשה.

נאווה ארד (העבודה):

אדוני השר, תודה על תשובתך. אני רוצה להפנות את תשומת לבך לכך, שאנחנו מתקדים ל-9 בנובמבר 1991, שהוא יום השנה להפיכת הנפל של היטלר. יש להניח, שאל הקברות של הגרמנים, של הרוצחים הנאצים שמכוסים בכרזים, ובהם קבור גם הצורר שהיה מפקד דכאו — יעלו לקבר הזה ב-9 בנובמבר 1991 הנאצינאצים, שונאי הזרים והאנטישמים.

על-פי מה שנתפרסם בתקשורת, האנשים בלנדסברג אומרים על המקום הזה, על-מנת להראות איך אנחנו נראים: היהודים שם היו קניבלים, הם אכלו זה את זה. יש שם מחנה צבא גרמני שבתוכו עומד בונקר שכנו אותו היהודים, ובתוך קירות הבונקר הזה יש גוויות של יהודים. היהודים האחרונים שנספו באושיץ היו יהודים שהובאו מלנדסברג.

אדוני השר, על-פי מה ששמענו באמצעי התקשורת, להערכתי לא מספיקה הפנייה הזאת של השגריר לממשלת גרמניה. אנחנו מדברים על 70 קילומטר — — —

היור"ר ש' דיין:

חברת הכנסת נאווה ארד, זו שאלה ולא נאום.

נאווה ארד (העבודה):

אני רוצה לשאול אותך, אדוני השר, האם אתה חושב שדי בפניית השגריר אל ממשלת גרמניה, או שמא צריך לעשות דבר רציני הרבה יותר ולא לשמוע תשובה כאילו לא פנו. על-מנת למנוע מצב שיהרס המקום בפועל גם בלי שביקשו?

היור"ר ש' דיין:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יהודה פרח.

יהודה פרח (הליכוד):

כבוד השר, מאחר שבמקום הזה שבו מדובר נרדפו והוכו ועבדו עבודות כפייה אלפי יהודים, מן הראוי היה בעצם שמקום כזה ייחרב וייחרס ויהיה לדיראון עולם. אבל ברגע שאתה רואה את הניסיונות הבלתי פוסקים שלהם להתחכש לכל מאורעות השואה הגדולה הזאת, המקומות הללו חייבים להיפך למנומנט שלנו, שבא ומעיד: הנה, תראו, במקומות האלה.

ועכשיו, בעצם מה ניתן לעשות? לא מכבר היו כאן נכבדים מגרמניה. באו אלינו אנשים, שתפסו ותופסים עמדות בכירות, במסגרת של אגודת הידידות ישראל-גרמניה. באו לכאן ואמרו בשיחות שנמשכו יום שלם כאן אתם — — —

היור"ר ש' דיין:

מה השאלה?

יהודה פרח (הליכוד):

מדוע לא ננצל אותם גורמים שהבטיחו לנו שהדברים הללו לא יישכחו, לא יימחו, כגורם שיעזור ויסייע לנו בנושא הזה, לכל יהרסו את המקום?

היור"ר ש' דיין:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (העבודה):

כבוד השר, בראשית השבוע הכריזו אלן שטיינברג מהקונגרס היהודי העולמי על התגברות האנטישמיות. אנחנו עדים, במיוחד באירופה המזרחית, בכרית-המועצות, בגרמניה

במדינות מזרח-אירופה. כל אימת שתופעה כזו מרימה ראש, בקשר עם ראשי מדינה, בקשר עם פניות לפרלמנטים. בעניין הזה אנחנו לא נחים ולא ננוח, זוהי מערכה מתמשכת. עם זאת, אני חושב שטעות נעשה אם נניח מעשה של חוליגנים או של ארגון כלשהו למדינה כולה, או לעם כולו באותה מדינה. אנחנו עושים את המערכה הזאת, ונמשיך לעשותה.

עד כה הבאנו גם לחקיקה במדינות מספר כנגד העניין הזה. אנחנו רואים בו ממש מפלצת המרימה ראש, המחזירה אותנו לימים אפלים. לא אחת הוכתרה המערכה שלנו בהצלחה בעניין זה. גם כאשר מבקרים אותנו כאן נשיאים, ראשי ממשלות, שרים וחברי פרלמנטים, אנחנו מעמידים את הסוגיה הזאת בראש השיחות שלנו. גם בנאומי האחרון מעל במת האו"ם, כפי שהיה גם לפני שנה, הקדשתי מקום נכבד לנושא הזה; וכן בפגישות עם כל הנציגים שאנחנו נפגשים עמם, אנחנו ממשיכים במערכה הזאת. זה חלק בלתי נפרד מהשליחות של כל שגריר ומהמסר היוצא ממשרד החוץ לכל מקום ששם הסוגיה הזאת מתעוררת.

היו"ר ש' דיין:
תודה רבה לאדוני השר.

ח. הצעה לסדר-היום

השלום והשפעתו על הכלכלה באזורנו

אני קובע ואומר, רבותי חברי הכנסת, שהדרך היחידה לפתרון האמיתי של בעיית האבטלה, של בעיית קליטת העלייה, של בעיית יצירת מקומות עבודה, הוא הפתרון העובר דרך נתיב השלום ודרך נתיב של הסכמה לחיות במשותף. ללא סכנה וללא צל של מלחמה כפי שאנחנו חיים לאורך שנים רבות מאוד.

ברשותכם, רבותי חברי הכנסת, אני קצת מודאג ממה שהולך להיות במדריד. אנחנו הגענו למדריד מכיוון שהגורמים המרכזיים הסכימו להגמיש עמדות בצד הפרוצדורלי ובצד של הטיפול בעניין.

הפלשתינים הסכימו ללכת לוועידה ללא נציג ממזרח-ירושלים, ללא מגורש, במשלחת משותפת ולא בישיבה ישירה עם אש"ף.

הסורים, שכל השנים טענו שישבו אתנו רק לאחר שיקבלו מחויבות מוחלטת בעניין של ירידה מהגולן ובעניין של החזרת השטחים, הולכים לוועידה בלי התנאים המוקדמים האלה.

ארצות-הברית שינתה את דרך התנהגותה. ארצות-הברית אינה עוד מסתכלת פסיבית על התהליך. ארצות-הברית מפעילה את כל עוצמתה עלינו ועל העמים האחרים, אולי כתוצאה ממעמדה החדש בעקבות מה שקרה בכרית-המועצות ובעקבות מלחמת המפרץ, אבל ההתנהגות של ארצות-הברית כלפינו היא אחרת, וזה שינוי המצב שהיה קודם.

גם אנחנו, עם כל הכבוד לממשלה ולדיבוריה, שינינו, ואנחנו יושבים עם משלחת בסיכומי של דבר, לא פנים אל פנים, אבל בדוגה הראשונה נמצא אש"ף בתוניס, במלון במדריד ישב פיזל אל-חוסייני, ובשולחן בחזית ישבו אנשים אחרים שיתפנו למשלחת, ואני לא צריך יותר מאשר להעיד עלי את השר יובל נאמן, שאמר את הדברים באופן ברור ביותר — אף שהיה נגד פרישה מהממשלה — הצהיר וחזר באופן מפורש את שלוש הדרגות האלה, כפי שתיארתי, ואת המשמעות האמיתית של הישיבה.

המזרחית, לעליית האנטישמיות, להכחשת השואה, כמובן, ולמקרים קשים מאוד גם של פגיעה בגוף וכנפוש.

אני רוצה לשאול: מה עושה משרדך במסגרת הסברה בנושאים האלה בארצות שיש לנו אתן קשרים?

היו"ר ש' דיין:
תודה רבה. אדוני השר, בטוחני שכל סדר-היום לא יספיק על-מנת לתת תשובות. תתחשב בכך.

שר החוץ ד' לוי:
אשר לשאלה הנוספת של חברת הכנסת נאוה ארד ולתוספת של חבר הכנסת יהודה פרח — יותר ממה שאמרתי אינני יכול לומר. אנחנו התעניינו, עומדים על המשמר. והיה אם יהיה סימן כלשהו לביצוע המעשה הזה, שמייחסים בידיעה שנתפרסמה, הרי השגריר שלנו עושה ויעשה את כל מה שדרוש על-מנת למנוע את הדבר הזה. והיו דברים מעולם, היו מקרים אחרים ופעלנו.

אשר לשאלה הנוספת של חברת הכנסת סולודר — הרי אנחנו פועלים בעניין הזה בכל מקום, בכל מדינה, ובפרט

היו"ר ש' דיין:
אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום, מס' 5849: השלום והשפעתו על הכלכלה באזורנו — של חבר הכנסת אברהם שוחט. בבקשה.

אברהם שוחט (העבודה):
אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, רבותי חברי הכנסת, אני לא אשבח ולא אשלח צרור של ברכות לשר החוץ. לא בגלל העובדה שאינו ראוי לברכות, אלא, לפי הערכתי, יותר מרי חברי הכנסת מהצד הזה ומהצד הזה של האולם בירכו. קילסו ושיבחו; ואולי לא. היו הדברים לטעמם של חבר הכנסת מיקי איתן וחבר הכנסת צחי הנגבי, שהיה כאן לפני כמה דקות.

הדברים שאני אומר מתייחסים לנושאים הכרוכים באופן הרחוק מעט יותר ממה שעומד להתרחש בעוד שבוע במדריד. אומנם גם אחזור במלים מספר לוועידה ולמהותה, אבל הייתי רוצה להגיד מה הם הדברים שאנחנו רואים אותם כדברים חשובים, שהם יכולים להיות תוצאה אך ורק של הסכם שלום או של תהליך שלום. לא אכנס לכל הפרטים ולכל הנקודות, אבל אין ספק שיש דברים מספר, שללא תהליך וללא שלום הם לא יתקיימו.

ההשקעות במדינת ישראל לא יוכלו להתקיים בהיקפים הנדרשים, אלא אם כן תהיה במדינת ישראל אווירה של שלום. לגייס הון ולגייס ערבויות לא ניתן, אלא אם כן זאת תהיה מדינה שפניה לשלום. באין סימן של יציבות, באין סימן של ביטחון שאנחנו עומדים לחיות בארץ אשר יהיה בה שלום, ואין סכנה של עוני מלחמה, לא תוכלנה ההשקעות להתקיים.

הוצאות הביטחון תקטנה, כמובן. ייפתחו גבולות, ואנחנו נעמוד בפני שווקים חדשים, שלא ידענו כמותם. הסכמים אזוריים יביאו לפתרון של נושאים מכבידים מאוד בחששות שלנו, בפיתוח תיירות, בפיתוח תעשייה; וכל אותו מכלול של דברים אשר לא היו יכולים להתבצע, יש סיכוי שאכן יתקיים.

מאוד למשכרים בוועידה וחס וחלילה לפירוקה. אבל אני מקווה וכמעט בטוח שאפשר יהיה להגיע, אם אכן ישנו הצדדים את עמדתם ואת תפיסתם.

אני מודאג מאוד ממה ששמעתי בטלוויזיה מפיו של אחד מראשי "אמנה" ו"גוש אמונים", אורי אריאל, אשר אמר כי ראש הממשלה הוכל לוועידה, וברגע הראשון שהוא יוכל הוא יקפוץ מהרכבת ויסתלק ממנה.

זה זמנם של האנשים השפויים, האנשים שרוצים שלום, גם מהצד הערבי וגם מהצד הישראלי. הקואליציה האמיתית אינה קואליציה שבה ייצא עם מול עם. הקואליציה האמיתית תהיה בוועידה ובמה שצריך לקרות בין הקיצונים, שרוצים להרוס את המרקם הזה, והם קיימים גם אצלנו וגם אצל הערבים, ובין אלה שרוצים להגיע לפתרון אשר יאפשר לנו לחיות כאן, לקדם את הפיתוח הכלכלי ולתת תשובות אמיתיות בנושא הציוני הראשון במעלה, והוא קליטת העלייה, ולאפשר לנו סוף כל סוף לחיות כאן כפי שחלמנו וכפי שהיינו רוצים.

כולנו מכריזים את הממשלה וכולנו מקווים שתהיה בידה התבונה ללכת בדרך הנכונה.

היו"ר ש' דיין:
תודה.

ט. הצעה לסדרהיום

ביקור משלחת העבודה בברית-המועצות

"אנשי האסכולה הריאליסטית בברית-המועצות הגיעו להבנה, כי ישראל היא גוף מדיני קבוע במזרח התיכון, שאתו חייבים הם להידיבר. ייתכן שיגיעו למסקנה כי בישראל, ורק בה, יוכלו חלקים גדולים מיהודי ברית-המועצות למצוא פורקן ופתרון לבעיותיהם, ועל-ידי כך יקטנו הלחץ והתסיסה בפנים.

"ייתכן כי בעתיד יקבעו בממשל הסובייטי אנשים אשר הלך מחשבותיהם לגבי העולם, ארצם וחברתם יהיה שונה מזה של אלה השולטים בה כיום. אין להניח כי תהליך השינויים במשטר הסובייטי הוא מאחורי כותלנו, או כי כבר מחרימם מחרתיים ותשלט בה דמוקרטיה סוציאליסטית הומניסטית. אך אין להתעלם מכך כי במבנה החברה הסובייטית חלים שינויים מתמידים ומרחיקי לכת, כי חלק מהאינטליגנציה והנוער רוצים שינויים בכיוון ליברלי יותר ושואפים ליתר ריאליזם ולא חזרה לדינזאוריות. ייתכן כי אנשים אלה, אשר בידם יופקד בעתיד גם גורל היהודים בברית-המועצות וגורל היחסים עם ישראל, יחשבו במושגים אחרים עלינו ועל בעיותינו — — הם מכינים, כי בטווח ארוך יוכלו עלייה גדולה של יהודים סובייטים לישראל להיוקף לזכותם הגדולה ביותר של הסובייטים במזרח התיכון ולהעניק להם אשראי פוליטי לא פחות יציב מהקמת הסכר באסואן, או על הפרת, ומחזירה לסדרן או לתימן.

"אם יעלו לישראל ויחיו בה מאות אלפי יהודים שגורלו, חונכו וגדלו בברית-המועצות, אין זה כלל מן ההכרח, כי הם יהיו גורם אנטי-סובייטי. אין להניח כי הם יהיו גורם פרו-סובייטי וירחשו אהבה למשטר שממנו ברחו, אך הם יכולים בהחלט להוות בארץ 'מושבה' גדולה מאוד של אנשים דוברי רוסית ושוחרי תרבות רוסית, וישתלו כאן את הערכים החיוביים. והם קיימים. של הארץ שממנה היגרו, כשם שדור

הממשלה הזאת, שיש לברך אותה על הליכתה למדריד, ליוותה את המהלך הזה בדברים מיותרים ובקשיים מיותרים שהערימה עלינו מבחינה לאומית. ההתגרירות בעניין ההתנחלויות, שאינני יודע אם כל הממשלה היתה שותפה להן, אבל הן בוודאי ברצונו של ערביי שר הבינו והשיכון, גרמו למתח מיותר, הביאו לקונפליקט גדול מאוד של יהדות ארצות-הברית עם הממשל האמריקני, הביאו לשיבוש במערכות יחסים פנימיות בינינו לבין היהדות האמריקנית, לאיי-קבלת הערכויות, ובסיכומו של דבר היתה פגיעה בעלייה ופגיעה בכל הדברים החשובים לנו והיסודיים ביותר, אשר אותם אנחנו צריכים על מנת לקיים את התפקידים המוטלים עלינו.

רבותי חברי הכנסת, 31 באוקטובר לא יהיה דומה ל-30 באוקטובר. שבוע מהיום, בפתיחת הוועידה, יצולמו יחדיו המשלחות מארצות ערב, המשלחת של הפלשתינים, המשלחת של ממשלת ישראל, יושבות ביתר ונכנסות לתהליך שלום. אפשר לומר, שתקופה ארוכה מאוד, של כמה עשרות שנים, הגיעה לקצה.

אינני תולה תקוות שהדברים יתממשו מהר כל כך. אני יודע שיהיו קשיים, אני יודע שאותם דברים שבהם היו הגמשות, גם אצל האמריקנים, גם אצל הסורים, גם אצל הפלשתינים וגם אצלנו, עדיין לא שינו את העמדות המהותיות של הצדדים, אשר הן סותרות זו את זו, וטמון בחוכן סיכון גדול

היו"ר ש' דיין:

עוד הצעה לסדרהיום, מס' 5850, בנושא: ביקור משלחת העבודה בברית-המועצות — של חבר הכנסת אריה אליאב. בבקשה.

אריה אליאב (העבודה):

כבוד הושב-ראש, חברי הכנסת, ברצוני לפתוח ולקרוא, ברשותכם, כמה שורות הדנות ביחסים שבינינו לבין ברית-המועצות, מתוך ספרי "ארץ הצבי", שנכתב לפני כ-20 שנה:

"בעניין ישראל, כבהרבה עניינים גדולים אחרים, מתרוצצות בחוגי הממשל של ברית-המועצות שתי אסכולות. האחת, שהייתי קורא לה אסכולה של הדינזאורים — והשנייה של ריאליסטים.

"הדינזאורים — הניאוסטליניסטים — צמודים לעולם של אתמול. הם רוצים לראות בברית-המועצות ובעולם כולו את האתמול המוכר להם — מלחמה קרה עם המערב, דוגמטיות קשה ביחסי חוץ ועוד יותר מכך בחיי פנים, ריכוזיות כלכלית ושלטיטה בלעדית של המפלגה על כל המדינה כולה. האסכולה הריאליסטית לעומת זאת, מנסה להעריך מצבים לא לפי קניימדיה מיושנים, שאבר עליהם כלת, אלא לפי חישובים ריאליים. האסכולה הזאת פתוחה גם יותר כלפי פנים בשטחי הכלכלה והטכנולוגיה.

"גם בנושא שלנו — יהודים וישראל — מתנהל מאבק בין שתי האסכולות הללו. ערב מלחמת ששת-הימים, ומיד לאחר, היתה יד הדינזאורים על העליונה. עתה נדמה כי גוברת במקצת ידם של הריאליסטים. המצב יכול להתהפך בן רגע ולחזור לקדמותו. ואסור לנו לתת עליה, ולו הקטנה ביותר, לחיוקן מגמות 'דינזאוריות', העוללות ליהפך לפראיות.

אני מציע כי הכנסת תדון במכלול היחסים עם ברית-המועצות על הרפובליקות שלה, וכן באפשרויות הידוק שיתוף הפעולה התרבותי, הכלכלי והטכנולוגי עם הארץ הגדולה הנתונה בקשיים עצומים בהווה, שהוכיחה פעם אחר פעם, כי תכונה גלומות עוצמות אדירות. בעוצמות הללו, שיופנו בעתיד, כך נקווה, לאפקי פיתוח וקדמה, עלינו להיעזר כדי לבנות גשר של שלום. תודה רבה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. כבוד שר החוץ ישיב על כל ההצעות.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מהדיון הזה למדנו שיש תחושות מעורבות. יש כאלה שהיו סבורים שעל ישראל לגשת, ומייד, בלי לעמוד על ענייניה ועל האינטרסים שלה, כי הזמן אוזל או אול. הם נוכחו לדעת, כי העמידה האיתנה של ישראל הכיאה בעצם להישגים באשר לעמדותיה, ההופכים נכסי צאן ברזל מדיניים לפני המשאומתן ובתחילת המשאומתן, ובוודאי יעמדו לנו תוך כדי המשאומתן, שאני מקווה שאכן יחל ושנוכל להתקדם בו.

ובנשימה אחת הייתי אומר: יש גם כאלה אשר עמדו על כך, כי ישראל תתעקש ולא תוותר ותדרוש אותם תנאים שלרדים. וכצדק, ניתנים להשגה, והם חיוניים לנו כבואנו אל המפגש, שתכליתו להביא למשאומתן ישיר ללא תנאים מוקדמים עם שכנינו.

גם להם אומר: לאחר שעמדה הממשלה על הדברים האלה ולאחר שהשיגה אותם תנאים שעליהם היא עמלה חודשים, האם היא תאמר, אף שהשגתי לא אלא למפגש משום שאני יודעת מראש שיהיה משאומתן קשה? איזה מין גישה היא זו? האם רצינית היא? מהי המטרה מהי התכלית של גישה שכזאת?

לאלה ולא לה אומר, הממשלה פעלה נכון, היא השיגה תנאים טובים שלא היו בעבר, וכעת היא צריכה לאזור עוז ולגשת אל המפגש הזה בוטחת בעצמה. כפי שעמדה לפני כן, עד למשאומתן, כך אני בטוח ומשוכנע, שתעמוד גם במשאומתן על הדברים החיוניים לישראל, על עמדותיה ועקרונותיה.

אדוני היושב-ראש, ב-20 באוקטובר קיבלה הממשלה החלטה להיענות בחיוב לפניית נשיא ארצות-הברית ולנשיא ברית-המועצות, נשיאי שתי המעצמות, להשתתף במדרד בוועידה פותחת לקראת משאומתן עם מדינות ערב וערכי יהודה, שומרון ועזה.

היענותה של ישראל להזמנה נעשתה בכפוף לסוגיית הייצוג הפלשתיני, בדרך שתהלוס במלואה את עמדת ישראל הכלולה במכתב הביטחונות האמריקני.

ישראל היא שיזמה את תוכנית השלום והיא שדחפה למימושה. יוזמתה זו של ישראל יצרה את התאוצה שהולכה לפתיחת הוועידה בסוף חודש זה, אני מקווה, ואשר תפתח את המשאומתן הישיר בינינו לבין שכנינו.

במרכז היוזמה עומד משאומתן ישיר, בלתי אמצעי וללא תנאים מוקדמים בין ישראל לשכנותיה ובין ישראל לחושבים הפלשתינים ביהודה, בשומרון ועזה, במשלחת ירדנית פלשתינית משותפת.

תכלית המשאומתן עם מדינות ערב, מבחינתנו, היא תחיתת חוזה שלום. תכלית המשאומתן עם הפלשתינים היא

הביל"ויים ואנשי העליה השנייה והשלישית שתלו כאן יחסי הערכה וחובה לערכים הגדולים של התרבות הרוסית.

"כל מגע ביני ובין הסובייטים, כל עולה יהודי מברית-המועצות, כל שיתוף פעולה מדעי, תרבותי ואחר, יבהיר לערבים כי אין הם יכולים למצוא בין הסובייטים שותפים להשמדת ישראל, והכרה זו תקרב אותם, צעד אחר צעד, להידברות ולשלום אתנו."

אתם יכולים לתאר לכם, חברי הכנסת, כמה מרגש היה מעמד של פגישה בקרמלין כשבוע שעבר עם מיכאיל סרגייביץ גורבצ'וב, נשיא ברית-המועצות, ראש וראשון לריאליסטים, המוביל בדרך קשה מאוד, מלאות תחתיתם וסכנות, את ברית-המועצות מתוך עידן של "דינזאורים" לעידן של "גלסנוסט" ו"פרסטרויקה", דרך שאין חזרה ממנה.

בפגישה זו הרגשנו, חבר הכנסת שמעון פרס ואנוכי, כי אין אנו רק משלחת של מפלגת העבודה, אלא כי אנו מייצגים גם את עצמנו וארצנו.

יליד מוסקבה אני, והורי הציונים עלו ארצה בשנות ה-20 באונייה "לנין", שהפליגה מאודיסה ליפו, ואתם שלושת ילדיהם הקטנים. חזרתי למוסקבה לפני כ-30 שנה, כמזכיר ראשון של שגרירות ישראל. היו לנו אז יחסים דיפלומטיים מלאים מאוד וקרים מאוד. עלייה לא היתה כלל, חיי הדת היהודית היו אומללים, השפה העברית והציונות היו אסורות.

אנו, הישראלים, ראינו את תפקידנו כמבשרים וכמלבי אשה של הגחלת הלוחשת של יהדות וציונות. עשינו לילות כימים, עברנו את הארץ הגדולה לאורכה ולרוחבה, יצרנו מגעים בגלוי ובסתר עם אלפי יהודים, חילקנו רכבות תג"כים, סידורים, מילונים, לוחות שנה וספרי לימוד עברית.

עתה, כשבוע שעבר, זכינו ונפגשנו, בנוכחות בא"כוח השגרירות שלנו, עם הנשיא גורבצ'וב ועם יועציו הכלכליים הבכירים ביותר, יעקבל וולסקי, ואיתם וולכוב, ראש האקדמיה למדעים, ראש שצרבקוב, ראש האיגודים המקצועיים, ארבטוב ורוגוב, ראשי המכון ללימודים אסטרטגיים.

שוחחנו ארוכות על נושאי קידום השלום ופיתוח עתיד מרהיב של המזרח התיכון, פיתוח משותף עם ארצות ערב ובעזרת מיטב הטכנולוגיות המתקדמות בעולם, ובין היתר בברית-המועצות, בשטחי האנרגיה, התפלת מי ים, שימוש במים מליחים והשקית שטחי מדבר.

זכיתי והראיתי למשתתפים בשיוחת את מודל חבל-לכיש, שבדומה לו רוצים הרוסים להקים, בשיתוף עם ישראלים, באתר קרוב למוסקבה, הנקרא ברוסית, למרכה הפלא, "נוכי ירוסלים", ירושלים החדשה. בראש המפעל עומד ישעיהו פרי, איש קיבוץ מחניים. סיפרתי למארחי גם על כפר הנוער בניצנה, על גבול השלום ישראל-מצרים, ועל פעולות המחקר בנושאי המים המליחים והפרחת המדבר עליידי בני נוער, לרבות נוער עולה מרוסיה, בהדרכת טובי המומחים שלנו.

ביקרנו בשגרירות ישראל במוסקבה, שוחחנו עם עולים רבים. נוכחנו שוב כי הבלימה הקשה בעלייה נעוצה במצב האבטלה בארץ, במכתבים הקשים המגיעים מכאן, והמלה "רבוטה" — עבודה, ו"בורבוטה" — אבטלה, הדהדו באולמי הקונסוליה.

הרימונו כוסית "לחיים" עם העובדים המסורים בשגרירות, ביום חידוש היחסים הדיפלומטיים, ושלחנו ברכה לאריה לוי, השגריר המיועד והמצוין שלנו למוסקבה.

תקבל אותם היא לא תוכל לקדם את התהליך המדיני. אלה טעו. והנה כן נתקבלו עמדות שישראל עמדה עליהן והתעקשה, והן היום חשובות מאוד. מחר הן יהיו חשובות עוד יותר.

שושנה ארבל-אמולוני (העבודה):

— — —

שר החוץ ד' לוי:

כל מה שאמרתי וצינתי עד כה, אם שמעת את נאומי. אם לא, אני אעביר לך אותו בכתב.

אדוני היושב ראש, בסוף השבוע שעבר הגיע שר החוץ הסובייטי, בוריס פנקין, לשיחות בישראל. במהלכן נחתם בישראל הסכם על כינון קשרים דיפלומטיים מלאים לאחר 24 שנות ניתוק. אתעכב בהמשך דברי על המשמעות של ההתפתחות הזאת, השלכותיה, אולי גם סיכוייה.

בחנה שקולה של צעדיה של ממשלת ישראל עד כה מצביעה על כך, שהם הביאו לישראל גם הוקרה בין לאומית בשל חתירתה לממש את רצונה לשלום, וזאת בלי שישראל נדרשה לוותר על עקרונותיה. מדינות ערב הן שנאלצו להסתלק מסרבנותן לשבת עם ישראל ומהצגת תנאים מוקדמים לפתיחתן של שיחות שלום.

יתר על כן, למרות הלחצים הערביים לא נזכר עניין ירושלים במכתב הביטחונות בנושא לדין. כן לא נכלל בו, חרף התביעה הערבית, התנאי של הפסקת התנחלויות. האמריקנים הכירו בקיומם של פירושים שונים להחלטה 242 ובזכותה של ישראל לפירוש משלה. והעיקר — נתקבלה גישתנו, כי יש רק דרך אחת לפתור את הסכסוך הערבי-ישראלי, דרך המשא-ומתן הישיר. בעניין זה נכתב מפורשות במכתב הביטחונות, כי המשא-ומתן הישיר הוא הדרך האחת והיחידה. עוד מצהירה ארצות הברית, כי לא תתמוך בכל זיקה בין המשאים-ומתנים השונים.

חברי הכנסת, אנחנו עומדים בפתחו של אירוע היסטורי, אולי, המציב סיכוי להשגת שלום, שישראל מייחלת לו מאז כינונה. בכל תולדותיה לא השיגה ישראל תנאי פתיחה דומים לאלה שתיארתי. ההישגים האלה הם בעלי משמעות ממדרגה ראשונה. הם משרתים אותנו היום וישתרו אותנו במהלך המשא-ומתן. איש אינו משלה את עצמו, כי הדרך תהיה קלה. נכוננו לנו מבחנים, ואולי גם משברים, במהלך השיחות. אך כשעמדנו בנחישות על השגת מיטב התנאים לקראת פתיחת המשא-ומתן, כך גם נדע לעמוד במהלכו על ענייניה ועמדותיה הצודקים של ישראל.

השלכות השלום המקווה בין ישראל למדינות ערב על ההתפתחויות הכלכליות עומדות ביחס הפוך לנוך הכלכלי האדיר, שנגרם לאזורנו בשל המלחמות התכופות שפקדו אותנו ומצב המלחמה המתמיד בין מדינות ערב לישראל מאז כינון המדינה. מעבר לאכזות בחיי אדם, לסבל האנושי ולהרס שנגרם בעקבות המלחמות, שובשו גם מסגרות כלכליות ועוכב הפיתוח הכלכלי. מכל הצורות של קשרים בין מדינות, הקשרים הכלכליים הם שיוצרים מכשיר של יציבות ואינטרסים הרדיים לתועלת הצדדים. אשר לישראל, ההוועלת הכלכלית שתצמח לה מכינון השלום במזרח התיכון היא כמעט ללא שיעור, והיא נמדדת במושגים של טווח קצר, בינוני וארוך.

גם ביטול החרם הערבי יאפשר מייד קיום של סחר ישיר בין ישראל לשכנותיה וכן כניסתן לאזור של חברות כלכליות, שנמנעו עד כה ממסחר עם ישראל. באווירה של שלום ויציבות תקבל כיטוי מעשי נרחב הנכונות הפוטנציאלית של בעלי הון

הסדר דר-שלי, כאשר השלב הראשון הוא כינון ממשל עצמי, כפי שכתוב בהסכמי קמפ-דייוויד.

המציאות המדינית במזרח התיכון, ובכלל זה סירובן העיקש של מדינות ערב, למעט מצרים, לשבת עם ישראל לשולחן הדיונים, הצריכה את המעורבות של ארצות-הברית כדי להביא את הערכים למשא-ומתן ישיר עמנו.

יש לראות, לפיכך, בפתיחת הוועידה ובהליכי השלום שיבואו בעקבותיה כיטוי לנחישות של ממשלת ישראל בחתירתה לשלום, העומדת במרכז קווי היסוד של הממשלה הנוכחית.

הממשלה נקטה את כל הצעדים האפשריים ומתחייבים כדי להבטיח, שדרך כניסתה של ישראל למשא-ומתן תהיה על קרקע מדינית מוצקה. לאחר שורה של דיונים עם מזכיר המדינה האמריקני ג'יימס ביקר, חתמה ארצות-הברית על מכתב ביטחונות, המפרט סדרה ארוכה של סיכומים והבנות עמנו.

מכתב הביטחונות מטעים, כי תכלית המשא-ומתן היא השגת שלום צודק ובר-קיימא, לרבות כריחת חווי שלום, לרבות יחסים דיפלומטיים מלאים. ארצות-הברית מציינת מחדש, כי נמשכת מחויבותה לביטחון ישראל, בכלל זה המחויבות לקיים את יתרונה האיתותי של ישראל.

הוועידה הפותחת תהיה נטולת סמכויות כלשהן. אין היא מוסמכת לדון, להצביע, או להחליט, ואין היא במה לערעורים כלשהם. ישראל לא תשב עם מי שאין היא רוצה לשבת עמו. הנציגות הפלשתינית חיכלל במשלחת משותפת עם ירדן. הנציגים יהיו אלה המקבלים עליהם מראש את המתווה להסדר דר-שלי ומוכנים לחיות עם ישראל בשלום. לא יימנה עמה. נציג מירושלים ולא נציג ממה שקרוי "הפזורה הפלשתינית". הדיונים על מצעד הקבע, כמסוכס בהסכמי קמפ-דייוויד, יתחילו בשנה השלישית לכינון הממשל העצמי. ארצות-הברית מצהירה במכתב, כי אין היא תומכת בהקמתה של מדינה פלשתינית עצמאית.

אשר לרמת-הגולן — מוסיפה ארצות-הברית לעמוד מאחורי ההכטחה שניתנה על-ידי הנשיא פורד לראש הממשלה דאז, מר רבין, במכתבו מ-1 בספטמבר 1975.

אשר לגבול עם סוריה נאמר במכתב הביטחונות: ארצות-הברית טרם גיבשה עמדתה הסופית לגבי. היה ותעשה זאת, היא תקנה משקל רב לעמדת ישראל, שכל הסכם שלום עם סוריה חייב להיות מושתת על הישארותה של ישראל ברמת-הגולן. ארצות-הברית מוכנה לתת ערובה להסדרי ביטחון כאשר לגבולות שיוסכמו.

אשר לגבולנו עם לבנון, גורסת ארצות-הברית, כי לישראל זכות לביטחון לאורך כל גבולה הצפוני.

ארצות-הברית חזרה והצהירה במכתב, כי לאור היחסים המיוחדים שבין שתי מדינותינו, היא מסכימה לקיים התייעצויות הדקות עמנו ולהביא בחשבון את עמדותינו בסוגיות הנוגעות לתהליך השלום.

אדוני היושב ראש, מי שציפה שארצות-הברית תאמץ את מדיניותה של ממשלת ישראל, הרי שכוונתו טובה, ומשאלת-לבו היתה, הייתי אומר, טובה עליו. אבל בין מדינות, וכאן בפרלמנט יש לומר, כי הדבר הזה הרי היה בלתי ניתן להשגה. וכנגד זה, יש דברים אשר נאמר עליהם שהם משאלות-לב וארצות-הברית לעולם לא תקבל אותם. ואם היא

המשלה רבין מבינים אנו כמה חשובה היא ההסכמה הכתובה והחתומה.

יהיה זה תלוי מאוד מאוד בערכים אם כנים הם בכואם לרון עמנו בשלום. אנו ניגשים בדחילו ורחימו, אבל גם כביטחון בלב, בוטחים בעצמנו ובדרכנו, כי אנו נושאים עמנו גם תקווה של עם שלם שנכפו עליו מלחמות, ששונא מלחמות הוא אבל נאלץ היה לפתח כוח מגן, כך שאלה שרצו להפחיד אותו לא יצליחו ולבסוף ישתכנעו כי דרך השלום היא הדרך הנכונה, היא דרך החיים.

אנו ניגשים למשא-ומתן זה כאשר אנו יודעים כי במהלכו תהייה עוד בעיות. אין ספק, כי כל אחד רואה את הדברים מזווית אחרת, אבל ישראל, ניתן לומר, ניגשת למהלך הגדול הזה בתנאים הטובים ביותר שניתן היה להשיג בתקופה כלשהי. לא היה אפשר, לאחר שהשגנו את מה שדרשנו, שלא ללכת למהלך הזה. אני חושב שהיינו טועים טעות גדולה מאוד ומחלישים את עמדתנו, ומביאים לכך שהעולם כולו היה אז נגדנו והיה מפנה אצבע מאשימה, שישראל לא התכונה למה שהיא אמרה.

אשר לארצות-הברית, אני מבקש בכל לשון של בקשה — לא אחת יש לנו יוכוח אתה. פעם אחת הם צודקים ופעם אחרת אנחנו צודקים. יש כאלה שעושים, מטבע הדברים, באופן שרואים רק את הצד שלנו, ובצדק מכחישים, כי הנה ארצות-הברית אינה לימינו כתמול שלשום.

אני יכול רק זאת לומר, ובל נטעה, יש ומתפתח לפעמים ויכוח רציני מאוד בינינו לבין ידידנו האמריקנים, ולא כל מה שקורה צריך להציג אותם. יש כאלה הרוצים להראות את הפטריוטיזם שלהם ואת הדינמיות שלהם ואת חווקם על-ידי זה שמציעים לנו לרמוס כל קשר ולהישאר לבד, והעולם יבין אותנו, ואנחנו נצליח ונקרא תיגר על הכול — אשריהם.

תוך עמידה על שלנו, תוך קיום הוויכוח ההכרחי, תוך הרצון להתקדם, עלינו לשמור גם על הקשרים הטובים שלנו עם ארצות-הברית.

אני רוצה להרחיב בעניין הזה ולהסביר את משמעותו לנוכח המצב בעולם, ומה האינטרסים של מדינות וכמה ידידים יש לישראל, ומהו הסכר העומד מול הסכנות האורכות לנו.

היחסים בין שתי המדינות, הקשרים, האינטרסים הם רבים, עמוקים ואמיצים. ישראל איננה גרורה, ודאי שאיננה, חלילה, טפיל, כי אם נכס, נכס אמיץ ואמין, אשר עשה והוכיח למען הערכים המשותפים לנו, לארצות-הברית ולמערכ בתקופות הקשות ביותר, ובזכות עמידתה של ישראל האמיצה, החזקה, היציבה, והייתי אומר הנועזת, דברים שאמורים היו לסכן אינטרסים של המערב ואולי להביא לתקופה אחרת מזו שאנחנו חיים בה היום, המשרתת את האינטרס של המערב — לולא ישראל כזו ודאי שלא היה מגיע המצב שהיום נהיה למציאות, שארצות-הברית היא המעצמה העיקרית והראשית.

על עניינינו נעמוד, אנו עומדים, ואם יש צורך בוויכוח נוקב וכואב, אנו עושים אותו ונעשה אותו, כי רק אנו רגשים ומצוים להילחם ולהיאבק על עניינינו הצודקים. ולצד זה, עלינו לזכור תמיד, כי לנו יריד והיא ארצות-הברית, ועלינו לשמור על היחסים האלה, שהם ערובה להרבה דברים שיבואו.

הייתי רוצה שנראה כל דבר עין בעין, שנדבר בקול אחד, שיהיה לנו אינטרס אחד משותף, אבל זה הרי לא ריאלי בתקופה שלנו. משום כך צריך מצד אחד לעשות את המוטל

ויוזמים ברחבי העולם להשקיע בישראל ובמדינות האזור. ישראל תשולב במרחב הכלכלי האירופי כחברה מלאה, על כל היתרונות וההשלכות המפליגות שיהיו לכך על כלכלתה ועתידיה.

האטט מירון החימוש תפנה אף היא מנתיב של איבה ושל הרס משאבים אדירים, לרווחתם של עמי האזור, לרבות לישראל עצמה.

ולבסוף, אדוני היושב-ראש, אתייחס גם לחידוש היחסים עם ברית-המועצות, שהם כשלעצמם אירוע שציפינו לו שנים רבות. הפסקת הקשרים בזמנה היתה תאונה היסטורית וטעות פטלית של ברית-המועצות, כפי שהודו בפני אישים רבים ורמי-מעלה שעמם נפגשתי כאן ובחוץ-לארץ. אבל דבר זה תוקן עתה.

משרד החוץ, בשיתוף עם משרדים אחרים, מרכז את הפעולות של ישראל בברית-המועצות בתחומי הכלכלה, החקלאות, המדע, הכריאות, ומתאם את הפעילות הזאת בתחומים נוספים לעתיד.

בעת ביקור שר החוץ של ברית-המועצות, בוריס פנקין, הוחלט, על-פי הצעתי, להקים ועדה עליונה משותפת לשני משרדי החוץ, שתרכז רעיונות ויוזמות לשיתוף פעולה בתחומים שונים, בראש ובראשונה בתחום הכלכלי, וכן בתחומי מדע, חקלאות, מחקר ופיתוח. בדינוי הוועדה העליונה המשותפת שיתקיימו בקרוב, לסירוגין בירושלים ובמוסקבה, יגובשו רעיונות ויוזמות, כאשר המטרה היא ליישם אופרטיבית את הנושאים שיידונו.

שר החוץ פנקין גילה עניין רב בנושא, והיה מודע לניסיון שהצטבר בישראל בתחומי החקלאות, הרפואה, הרפואה העממית, המדע, הטכנולוגיה, התקשורת והתעשייה. הוא הדגיש, כי בייחוד על רקע מעבר ברית-המועצות לכלכלת שוק הוא מברך על ההצעה.

במהלך השנה האחרונה ביקרו בישראל אנשי תעשייה ומדע מברית-המועצות וכן ראשי האקדמיה. גם מצדנו יצאו משלחות ומומחים המבצעים פרויקטים בברית-המועצות. עם חידוש הקשרים המלאים נפתחת בפנינו תקופה חדשה עם אתגרים גדולים. אם נדע ונשכיל לגבש את הרעיונות ואת הכוחות, ונחזק גם את הדילוג הישיר בינינו לבין ברית-המועצות החדשה, אני חושב שלפנינו אתגר גדול, שמשמעותו לא רק מדינית אלא גם כלכלית וטכנולוגית.

אדוני היושב-ראש, מטבע הדברים, הנושא הראשון, שפתחתי בו, הוא האקטואליה. הוא שמעסיק את כולנו. יש בוודאי חששות בלב ונאמרים דברים וייאמרו עוד דברים, ויש גם התקפות ויש נגיסות ויש כרכות ויש צהלה, ויש גם מין תחושה כבדה, תלוי לאיזה כיוון אתה תסתכל ווגלוי קולו של מי נשמע או מושמע.

אבל לו הייתי מסכם כך — כל מה שעשינו, עשינו על-מנת להסיר מכשולים, לפרק מוקשים שבדרך, להוביל ולא להיות מובלים, להגיע אל המפגש עם התנאים המקסימליים שאפשר להשיג על-מנת ששנעמוד שם, כאשר יפתחו הדיונים, נוכל לעמוד לא כבודדים אלא גם כמי שדברים מרכזיים, מהותיים, סוכמו אתם כמחויבויות ישידות, כתובות, חתומות על-ידי הממשל האמריקני לישראל.

יש המזלזלים בכל התחייבות. רק כאשר אנו משננים היום את החשיבות של אותו מכתב שניתן על-ידי הנשיא פורד לראש

צחי הנגבי (הליכוד):

— נעלה את כולם על ראש שמחתנו. רק כך, כשנהדוף את המתקפה מצד שמאל, גם נוכל להשיג את השלום.

משום כך אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שריר מסדר-היום.

מוחמד נפאע (החיות הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

עבד-אללהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
הכיבוש כבר הלך. ועידת השלום — — —

היו"ר ש' דיין:

רבותי, תירגעו, לא קרה כלום. חבר הכנסת דראושה, חבר הכנסת מיעארי.

חבר הכנסת צבן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בן-אליעזר. בבקשה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, אני מנצל את הזכות הפרלמנטרית ומבקש להסיר את הצעתו לסדר-היום של ידידי חבר הכנסת בן-אליעזר.

אני רוצה לומר לשר, שמענו בהקשבה את הדברים שלך וראינו, נדמה לי, את החיוב שבהם. התעלמנו מנקודות מחלוקת, אבל אני בכל זאת שואל אותך: דיברת בכמה עניינים כאילו לא נשמעו דברים בבית הזה. פנה אליך, למשל, חבר הכנסת יוסי שריד, ושאל, מדוע לקראת פתיחת הוועידה לא תעשה הממשלה כמה מחוות, כדי ליצור אווירה נוחה יותר, כדי לשפר גם את מעמדה הבין-לאומי? אתה לא הגבת, ואיננו יודעים אם לא הגבת משום שאתם מתנגדים לכך, או שמא אתם מתכוונים לכך ורק מכינים לנו הפתעה. אילו יכולת להשכיל אותנו, היינו שמחים. אילו יכולת גם להבהיר לנו מה תגובת הממשלה, אדוני שר החוץ. על הרעיון שהועלה לא אחת, שלאחר פתיחת הוועידה — שוב, כדי לקדם אווירה קונסטרוקטיבית —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— תהיה הסכמה של ביטול כל פעולות האלימות, לרבות האינתיפאדה מצד אחד, ביטול החרם, ומצד שני, הפסקת התנחלויות, כדי לפתוח דף חדש.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. חבר הכנסת שבח וייס מבקש להסיר את הצעתו של החבר הכנסת יאיר שפרינצק.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, חיים רמון אמר, שהנאום האופוזיציוני ביותר היה של עוזי לנדאו, אבל עוזי נמצא כגוש שבו יש איזה איוון כוחות, ואני מקווה שגם יאזנו אותו בתוך הגוש הזה. יאיר שפרינצק מייצג סיעה קואליציונית, אשר באופן שיטתי נוקטת בתהליך הזה עמדה עניינית הנוגדת לחלוטין את התהליך, עמדה תכסיסית של הישארות. במיוחד אני רוצה להסיר את ההצעה הזאת לא רק בגלל הנאום שהוא נאם כאן אלא גם בגלל העמדות של השר שלו, שבאחד השלבים יצר תקלה חמורה מאוד בינינו לכין ארצות-הברית, תקלה בלתי נחוצה, תקלה של יוהרה, ולדעתי עם נזק לטווח רחוק ביותר.

עלינו בעמידה אמיצה, ומצד שני לשמור, לשכנע ולחזק את היחסים עמה. למשבר עמה ישמחו רק אויביו ואלה המחכים לכל מעידה, לכל משבר, לכל שבר. לא צריך לומר נואש באשר לדברים החיוניים באמת לישראל, לעמוד, להתווכח ולשכנע. וכפי שזה קרה, הוכח שכאשר אנחנו צומדים ופועלים נכון, אכן זה ניתן להשגה.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את כל ההצעות שהועלו כאן לדיון בוועדת החוץ והביטחון. תודה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת רמון מבקש להסיר את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת עוזי לנדאו. בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני השר, אני מבקש להסיר את הנאום האופוזיציוני התקיף ביותר שהיה נגדך, ואתה מתקומם נגד זה?

אני רוצה להגיד לחבר הכנסת לנדאו, שהוא ודומיו לא הפסיקו להלך עלינו אימים בכל פעם שהגענו לצומת של שלום או של סיכוי לשלום. מה הם לא אמרו עלינו? מה הם לא אמרו על השלום כאשר הוא נחתם ב-1978? מה הם לא אמרו ב-1975? מה הם לא אמרו כשנסוגנו מלבנון? איימו, הזהירו שהשמים ייפלו עלינו, שהכול יתמוטט, שלא תישאר כאן אבן על אבן.

אני מציע לך, חבר הכנסת לנדאו, תפסיקו להפחיד את העם הזה. תנו סיכוי אמיתי לשלום.

ולך, אדוני שר החוץ, תסיר מעליך את החישוקים האחרונים אשר עדיין יש עליך. בגלל החישוק הגדול ששמתם לעצמכם, שלא לדבר עם הפלשתינים, שאכן מייצגים את ההנהגה הזאת, אני מציע לך לדבר עם מי שבאמת קובע. כי אילו נהגתם כך, אין לי ספק שעוד לפני פתיחת המשא-ומתן הייתם מגיעים להסכם על הפסקת הטרור ועל הפסקת האינתיפאדה.

היו"ר ש' דיין:

תודה. חבר הכנסת צחי הנגבי מבקש להסיר את הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת יוסי שריד. בבקשה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת יוסי שריד ניצב כאן לפני זמן קצר ורגש ונרעש עד עומק נשמתו, וכמיטב הכשרון הרמטי שלו הוא פנה אלינו ואמר: במדריר חוקם מדינת פלשתיין. אני חייב לאכזב את חבר הכנסת שריד, את חברת הכנסת גוֹזֵנְסְקִי ואת כל יתר חבריהם לדעה בבית הזה. לא תזכרו, לא תזכרו, פלשתיין לא תקום, דגל אש"ף לא יונף לא באריאל ולא בירושלים, לא במעלה-אדומים ולא במעלה-אפרים.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

צחי הנגבי (הליכוד):

ובעוד כמחצית היובל, כאשר יהיה חבר הכנסת שריד אולי זקן חברי הכנסת בבית הזה, הרי אני מאחל לו שיחגוג יחד עם כל הכנסת ועם כל עם ישראל את שנת ה-50 לשחרור חבלי המולדת שלנו בארץ-ישראל המערבית, חבל-הגולן, חבל-יהודה, חבל-השומרון, חבל-קטיף, ובירושלים —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חבל דהיישה.

את ה"חמאס" ואת החזיתות. מה רוצה חיים רמון? הוא לא אומר: שם האצבע שמונעת שלום ומונעת הידברות. הוא בא בטענות לליכוד, הוא בא בטענות למחנה הלאומי בישראל. מה רוצה יאיר צבן? תעשו עוד ג'סטות, תפתחו את הגבולות לחוליות הסוריות, תגידו "כן" ל"חמאס" ולחזיתות. לא שמעתי בכית הזה איש מחוגי השמאל, לא שמעתי את דראושה קורא לכל אלה להתיישר עם קו השלום.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

— — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתה קראת לגנדי? אתה קראת לשרון? מה אתה מציע?

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

היו"ר ש' דיין:
חבר הכנסת רן כהן, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, תודה רבה על הסיוע.

חבר הכנסת איתן, אתה שאלת פה הרבה חברי כנסת מה הם דורשים, מה הם שואלים. אתה לא שואל מה אני דורש ממך? אני מבקש ממך לסיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני שר החוץ — — —

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הוא חשב שאתה דורש ממנו שטחים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני שר החוץ, אתה יוצא לוועידה אזורית לדבר. אנשי השמאל אומרים, שעם אויב צריך לדבר. אני אומר לך, שמאויב צריך להיזהר. אנחנו ניצבים מול האויבים הקשים ביותר, ואל תיתן לשמאל לעזור את עיניך, ליצור אשליות ולשנות את הנסיבות. אתה יוצא מתוך גישה ריאליסטית ומפוכחת, מתוך שמירה על הביטחון, ואל תיגרר אחר האשליות — — —

היו"ר ש' דיין:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה.

חבר הכנסת חיים אורון, מסכים?

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

הוא הודיע שהוא מסכים.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

— — —

היו"ר ש' דיין:

אתה צודק, זה הגיע באיחור. חבר הכנסת מיעארי מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חיים אורון. מציעים להסיר את כל ההצעות חוץ מהצעתה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. נראה שכולם מסכימים לה.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

כבוד היושב-ראש, תראו איזה דבר מוזר: ממשלת ישראל, בסופו של דבר, נאלצה להגיד "כן" וללכת לוועידת שלום, והיא עושה את הרושם כאילו היא הולכת לאיזה בית-חולים לכקר שם חולה אנוש.

מכיוון שהבטחנו רשת ביטחון לממשלה הזאת בתהליך הזה, הסיעה הזאת לא נחוצה בממשלה הזאת, ואני חשבתי שמישהו מחברי הליכוד יקום ויאמר להם את זה באמצעות הסרת ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ש' דיין:

תודה. חבר הכנסת חגי מירום מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת חנן פורת.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עליתי כאן להציע להסיר מסדר-היום את הצעתו של החבר הכנסת חנן פורת, שותף בציבור מגלגלי העיניים ומרמי התרמיות. המפד"ל — בפיה דברי שלום, אבל בפיה גם תרעומת, ואתה אינך יודע מה רוצה המפד"ל ולמה היא מוכנה, פרט לכך שברור הוא שלעולם היא לא תוותר על כיסאה בממשלה.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

למה הסגנון הזה? אתה יודע טוב מאוד — — —

חגי מירום (העבודה):

המפד"ל תומכת. חבר הכנסת לוי, בממשלה שאתם יודעים שמוכילה לדיבור עם אש"ף, אתם, חבר הכנסת לוי, בשותפותכם בממשלה, אשפי הסתרת אש"ף, אתם אשפי העלמת אש"ף ואתם אשפי תרמית שלילת אש"ף, ואתה יודע את זה. אבל אתם תבואו פה תמיד ותדברו דיבור כאילו יש לכם טענות כלפי הממשלה, ובסופו של דבר תישארו בה.

מהטעם הזה של גלגול העיניים וחוסר האמינות המינימלי שבהם המפד"ל מנהלת את עניינה, אני מציע להסיר מסדר-היום את הצעתו של חבר הכנסת חנן פורת.

היו"ר ש' דיין:

תודה. חבר הכנסת איתן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אדוני היושב-ראש, הוא לא שמע אותי כלל. איך אתה יכול להסיר אם לא שמעת אותי?

היו"ר ש' דיין:

הוא מבקש להסיר היות שהוא לא שמע. לו היה שומע, לא היה מבקש.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אולי יגידו לו שאני בירכתי את סגן ראש הממשלה?

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת דראושה, שמעתי אותך גם שמעתי אותך, אבל באמת לא הבנתי מה אתה רוצה, ואי-אפשר להבין. אי-אפשר להבין שהיום, כאשר אתם, חוגי השמאל, דיברתם על כך שייפתח תהליך מדיני, נשיג איזה הסדר צבאי, נסדיר ביטחון, אנחנו רואים שסוריה שולחת מהבקעה, מתחום שליטתה, חוליות למלחמה. היום, בשעות האלה, ה"חמאס" והחזיתות משביתות את הרחוב הערבי ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה ושמות ללעג ולקלס את הנציגות הפלשתינית, כביכול ואומרות את מה שאתם, חוגי השמאל, מסרבים לשמוע — — —

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

— — — אנחנו עדיין במצב מלחמה, שפניהם לא לשלום. מה רוצה יאיר צבן? הוא לא מגנה את הסורים, הוא לא מגנה

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אני מסכים.

היו"ר ש' דיין:

תודה. חבר הכנסת פורת? — איננו. מסתמא מסכים. יש לנו עוד הצעות. חבר הכנסת אברהם שוחט?

אריה אליאב (העבודה):

הוא הסמיך אותי לומר שהוא מסכים.

היו"ר ש' דיין:

תודה. אני מבין שגם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

אריה אליאב (העבודה):

אני מסכים.

היו"ר ש' דיין:

תודה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אדוני היושב-ראש, לאחר שכמה מחברי הכנסת ביקשו את רשות הדיבור והציעו להסיר הצעות — אולי אפשר לקיים הצבעה אחת?

היו"ר ש' דיין:

אינני יודע אם אני יכול להתערב בנושא הזה. אנו ניגש להצבעה על כל הצעה בנפרד. אומנם לטובת הנושא אולי כדאי היה להצביע על כל ההצעות יחד, אבל אני רואה שיש התנגדות, ולכן ניגש להצבעה.

תחילה נצביע על הצעתו של חבר הכנסת חיים אורון. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 4.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 31

בעד ההצעה שלא לכלול

את הנושא בסדר היום — 1

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר

הכנסת ח' אורון לוועדת החוץ והביטחון

נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

31 בעד, אחד נגד, אין נמנעים. הצעתו של חבר הכנסת חיים אורון תועבר לוועדת החוץ והביטחון.

אנו עוברים להצבעה על הצעתו של חבר הכנסת עוזי לנדאו, מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 5.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 25

בעד ההצעה שלא לכלול

את הנושא בסדר-היום — 10

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר

הכנסת ע' לנדאו לוועדת החוץ והביטחון

נתקבלה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
"אשפוז" קוראים לזה.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

אני יודע שיש בעיות, המצב קשה, אבל יותר מזה: אולי מיהו רוצה או מכין את עצמו כבר מראש ללכת להלוויה.

מיכאל איתן (הליכוד):

תגיד לי, אתה לא בשביה היום? הכריזו על שביתה. למה באת לעבודה?

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

יש מי שרוצה ללכת כאילו הוא רוצה ללכת להלוויה —

מיכאל איתן (הליכוד):

קיבלת פטור?

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

— — הוא רוצה להרוג עוד מההתחלה את הרעיון של ועידה, של התקדמות לשלום ושל השגת שלום.

מה שאני אומר: מי שהולך לעשות שלום צריך ליצור את האווירה המתאימה, להיות כן עם עצמו, לדרוש מה שהוא רוצה, אבל שתהיה כנות בעניין הזה — —

מיכאל איתן (הליכוד):

תדבר עם ה"חמאס".

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

אתה "חמאס" ואתה פאשיסט, ואתה כל הדברים שבעולם. אתה מעז להגיד על מיהו שהוא קיצוני? יש כמון בכל הארץ ובעולם?

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת מיעארי, אני לא מבין איך חבר הכנסת מיקי איתן מצליח להוציא אותך משלוחך. אני לא מבין.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

אני רוצה להצביע, בין כל מבקרי החולים ומשתתפי ההלוויות — דרכו של שר החוץ, שהוא רוצה באמת לטפל באנשים חולים כדי להבריא אותם. תודה רבה.

היו"ר ש' דיין:

תודה לחבר הכנסת מיעארי. חבר הכנסת עוזי לנדאו — איננו נמצא. חבר הכנסת יוסי שריד, האם אתה מסכים להצעת השר להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לכל מה שהשר מציע, אני מסכים.

היו"ר ש' דיין:

תודה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי?

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני מסכימה.

היו"ר ש' דיין:

תודה. חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר השאיר בידי הודעה שהוא מסכים. חבר הכנסת יאיר שפרינצק?

יאיר שפרינצק (מולדת):

אני מסכים.

היו"ר ש' דיין:

תודה. חבר הכנסת דראושה?

אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר הכנסת יאיר שפרינצק. זו הצבעה מס' 9.

ה צ ב ע ה

- בעד ההצעה להעביר את
הנושא לוועדה — 16
בעד ההצעה שלא לכלול
את הנושא בסדר-היום — 20
נמנעים — אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת י' שפרינצק בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

16 בעד, 20 נגד, נמנעים אין. לצערי, הצעתו של חבר הכנסת יאיר שפרינצק לא תועבר לוועדת החוץ והביטחון.

קריאות:

למה לצערך?

היו"ר ש' דיין:

אני מבקש שלא להתייחס למלה הזאת.

רבותי חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר הכנסת דראושה. מי בעד ומי נגד? זו הצבעה מס' 10.

ה צ ב ע ה

- בעד ההצעה להעביר את
הנושא לוועדה — 29
בעד ההצעה שלא לכלול
את הנושא בסדר-היום — 2
נמנעים — 2

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ע' דראושה לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

29 בעד, נגד — 2, נמנעים — 2. ההצעה תועבר לוועדת החוץ והביטחון.

אני מעמיד עכשיו להצבעה את הצעתו של חבר הכנסת חנן פורת. אני מבקש שלא להפריע בזמן ההצבעה. זו הצבעה מס' 11.

ה צ ב ע ה

- בעד ההצעה להעביר את
הנושא לוועדה — 18
בעד ההצעה שלא לכלול
את הנושא בסדר-היום — 13
נמנעים — 1

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ח' פורת לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

25 בעד, 10 נגד, אין נמנעים. גם הצעתו של חבר הכנסת לנדאו תועבר לוועדת החוץ והביטחון.

מי בעד הצעתו של חבר הכנסת יוסי שריד? מי נגד? זו הצבעה מס' 6.

ה צ ב ע ה

- בעד ההצעה להעביר את
הנושא לוועדה — 35
בעד ההצעה שלא לכלול
את הנושא בסדר-היום — 1
נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת י' שריד לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

35 בעד, אחד נגד, אין נמנעים. גם הצעתו של חבר הכנסת יוסי שריד תועבר לוועדת החוץ והביטחון.

אנו עוברים להצבעה על הצעתה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 7.

ה צ ב ע ה

- בעד ההצעה להעביר את
הנושא לוועדה — 35
נגד — 1
נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלתה חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

35 בעד, אחד נגד, נמנעים אין — גם הצעתה של חברת הכנסת גוז'נסקי תועבר לוועדת החוץ והביטחון.

אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר. זו הצבעה מס' 8.

ה צ ב ע ה

- בעד ההצעה להעביר את
הנושא לוועדה — 35
בעד ההצעה שלא לכלול
את הנושא בסדר-היום — 1
נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ב' בן-אליעזר לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

בעד — 35, אחד נגד, אין נמנעים — גם הצעתו של חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר תועבר לוועדת החוץ והביטחון.

— הצעות לסדר-היום: מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת: הצעת חוק הביטוח הלאומי (הקדמת קצבת זיקנה לעולים חדשים) (הוראת שעה) —

היו"ר ש' דיין:

בעד — 18, נגד — 13, נמנע אחד. גם הצעתו של חבר הכנסת חנן פורת תועבר לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

רבותי, אני מעמיד עתה להצבעה את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אברהם שוחט. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 12.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 31

בעד ההצעה שלא לכלול

את הנושא בסדר-היום — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר

הכנסת א' אליאב לוועדת החוץ והביטחון

נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

31 בעד, אין נמנעים, אין מתנגדים. גם הצעה זו תועבר לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת. תודה רבה, רבותי.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 34

בעד ההצעה שלא לכלול

את הנושא בסדר-היום — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר

הכנסת א' שוחט לוועדת החוץ והביטחון

נתקבלה.

י. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' דיין:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת —

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: הצעת חוק לתיקון חוק-יסוד: משק המדינה (מס' 4); הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשנ"ב—1991; והצעת חוק הפחתת הגירעון, התשנ"ב—1991.

כן הונחו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, מטעם ועדת העבודה והרווחה: הצעת חוק לתיקון פקודת הרוקחות, התשנ"ב—1991; והצעת חוק לתיקון פקודת בריאות העם (מס' 12), התשנ"ב—1991.

עוד הונחו — מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא: הפגנות השבת בכביש מס' 1 בירושלים; וכן תיקוני טעויות בחוק התקציב לשנת הכספים 1990 ותיקוני טעויות בחוק התקציב לשנת הכספים 1991. תודה.

יא. הצעת חוק הביטוח הלאומי (הקדמת קצבת זיקנה לעולים חדשים) (הוראת שעה),

התשנ"א — 1991*

(הצעת חבר הכנסת א' כ"ץ-עוז)

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, מי שמרגיש צורך לפוש, שלא יעשה זאת באולם. אנו ממשיכים בסדר-היום, ואני קורא לחבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז להעלות את הצעת החוק שלו, שסימנה תתש"א: הצעת חוק הביטוח הלאומי (הקדמת קצבת זיקנה לעולים חדשים) (הוראת שעה), התשנ"א — 1991. בבקשה.

חבר הכנסת רמון, האם תאפשר לחבר סיעתך להעלות הצעת חוק חשובה?

חיים רמון (העבודה):

אני אאפשר, אפילו אפנה את הוירה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אם רצונך בכך, לא אעצור אותך. בבקשה.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עניינה של הצעת חוק זו

הוא הטיפול והרגישות לגבי הנושא של קליטת העולים החדשים המגיעים ארצה בשנה-יוחצי — שנתיים האחרונות. מדובר בהצעת חוק זו, כהוראת שעה, על הפחתת גיל הפנסיה לעולים החדשים כלבר, לתקופה של חמש שנים.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

למה רק לעולים חדשים? למה לא לכל אזרחי המדינה? למה אתה לא מוכן לדבר על כלל המובטלים? למה רק עולים חדשים?

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

אולי אתה מוכן לשמוע עד הסוף? אל תפריע לי. תשמע עד הסוף ואחר כך תדבר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת ביטון, הוא עולה ומציע הצעת חוק. אם השר יציע להעביר אותה לוועדה, תוכל להתייחס.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
אני שואל שאלה. אני שואל אותה למה לא לכלול גם אזרחים אחרים.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת ביטון, אל תאלץ אותי לקרוא אותך לסדר. בבקשה, חבר הכנסת כ"ץ-עוז.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):
צריך לזכור, שלאחר שהאנשים האלה מגיעים ארצה, נוסף על הנפילה הכלכלית שיש כאשר עוברת משפחה כזאת למדינה אחרת, בדרך כלל הנפילה הזאת היא נפילה של אנשים שבמקום מגוריהם הקודם הגיעו בהייררכיה החברתית ובמשכורות לרמה הגבוהה ביותר האפשרית בדרך כלל בכרית-המועצות. זאת אומרת, שאלה אנשים שכבר מיצו את יכולתם המקצועית, בין במקומות עבודה אקדמיים, בין במקומות עבודה בתעשייה ובין במקומות עבודה בפקידות.

הם הגיעו למקסימום האפשרי, פשוט לגמלאות וקיבלו את הפנסיה בכרית-המועצות, והנה הם מגיעים ארצה ומתבקשים ללכת ולחפש עבודה שאינה מצויה בארץ. לו היתה מצויה בשפע גם לגילאים האלה, לא הייתי מציע את ההצעה הזאת, אני אומר זאת במפורש. הם אינם מקבלים כאן עבודה. הם חוזרים מדי יומיים ללשכת העבודה, וכאשר הם אינם מקבלים עבודה, הם מקבלים איזו קצבת ביטוח והבטחת הכנסה, שאינה מגיעה אפילו כדי התשלום שניתן בדרך כלל לעולים המגיעים בגילים המתאימים ומקבלים את הפנסיה מהביטוח הלאומי.

שיעור הפנסיה של עולים לפי גיל הביטוח הלאומי בארץ היום הוא בסדר גודל של 920 עד 940 שקל למשפחה לחדוש, ונוסף על זה — וכאן הדבר החשוב — שכן דירה של 560 שקל לחדוש. מי שאינם מגיעים לזה — כלומר, מי שאינם מגיעים לגיל הפנסיה, ועבודה כמוכן אין להם — אינם מגיעים ליותר מ-680 עד 820 שקל לחדוש, בלי שכן דירה.

אתם יכולים להבין בעצמכם שאנשים אלה, משכנתאות והשגת דירות אינן לגילם. אנשים בני 60, 62 או 63 לא ילכו לבנק, ימצאו חמישה ערבים ויתחילו לבנות את דירת העתיד שלהם. לא הייתי אומר שאלה אנשים המסיימים את חייהם, אבל הם לקראת החלק האחרון של חייהם. זאת הקבוצה הכי בעייתית, הכי קשה, הכי בעייתית מבחינת המצוקה המנטלית שלה, ולכן יש מלוא ההצדקה להצעת.

אם מדינת ישראל קמה ומצהירה שהיא רוצה לקלוט עולים, רבע מהאוכלוסייה הזאת נתון בבעיה שאני מגדיר אותה כאן. על כן הצעתי, אדוני היושב-ראש, לקבוע בהצעת חוק, כהוראת שעה, לאותה תקופה שבה אנחנו מניחים שיגיעו רכבות עולים — זאת אומרת תקופה של חמש שנים, וגם היא מוגדרת בחוק — מארצות שבהן קובע חוק הפנסיה גיל נמוך מאשר בישראל, שהם יקבלו פנסיה בהתאם לקבוע בארץ המוצא שלהם, ואת הפעולה הזאת יעשה המוסד לביטוח לאומי, כאשר לפי הצעתי ניתנת לשר האוצר האפשרות, אם הוא רואה זאת לנכון, להאריך את התקופה בשנה נוספת אחת, שכן אינני משער שיהיה צורך בהוראת חוק זו יותר מאשר חמש עד שש שנים.

אני מבקש להעביר את הצעת החוק שלי להכנה לקריאה ראשונה בוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה רבה, חבר הכנסת כ"ץ-עוז. אני קורא לסגן השר לענייני הביטוח הלאומי, חבר הכנסת שמואל הלפרט, להשיב למציע.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
אני רק שאלתי אותה, למה היא לא מוכן להתייחס לכלל המובטלים?

היו"ר מ' וירשובסקי:
שאלת, בסדר. לא יהיו עוד שאלות. אתה רוצה להשיב לו, בבקשה, אבל לא ארשה שאלות נוספות.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):
לא, אני לא רוצה להשיב לו, חס ושלום. אני רק רוצה להגיד לך דבר אחד, חבר הכנסת צ'רלי ביטון: אם אתה מתכוון להפריע לי, אני אדאג לך שאתה לא תוכל לדבר ולא אתן לך אף פעם לדבר במנוחה. תפסיק להפריע.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
אני רק שאלתי שאלה.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):
אני לא רוצה לענות לך.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת כ"ץ-עוז, אני מבקש ממך שלא לאיים. יש לך הזכות המלאה להעלות את ההצעה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
אדוני היושב-ראש, איזמים כאלה — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
הצעקות שלך כאן לא ישנו את העניין.

חבר הכנסת כ"ץ-עוז, אני מבקש ממך, מותר לך לבקש שחבר הכנסת ביטון לא יפריע, אבל לאיים, אני מבקש ממך — לא באולם המליאה ולא בנוכחותי.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):
אני מצטער, אדוני היושב-ראש, וממשיך בהצעת החוק.

כפי שאמרתי, עניינה של הצעת החוק הוא הבעייתיות המיוחדת שנוצרה אצל עולים חדשים מכרית-המועצות, בשונה מעולים ממקומות אחרים ובשונה מילידי הארץ. החוק בכרית-המועצות קובע יציאה לגמלאות לגברים בגיל 60 ולנשים בגיל 55. שיעור העולים מעבר לגיל 55 המגיעים ארצה, על-פי נתוני משרד הקליטה — כלומר בגיל הפרישה בכרית-המועצות, לא בישראל — הוא כמעט 22% — 23%, וזה שיעור גבוה מאוד. כאשר מדובר על 300,000, 350,000 או 400,000 עולים, אתם מבינים שמדובר במקרה זה על 50,000 עולים ויותר.

העולים האלה המגיעים מכרית-המועצות והתחילו לקבל שם קצבת זיקנה על-פי החוק הסובייטי, בהגיעם ארצה הם מוצאים את עצמם במצב שבו הם מתבקשים, על-פי החקיקה הישראלית, שאיננה מקנה להם את הפנסיה הישראלית, לצאת לשוק העבודה, לחפש עבודה ולהגיע ללשכת העבודה, ואלה אותם אנשים ונשים בני 60, 62, 63 ו-64. אני יכול להגיד לכם בכטחה מלאה, שלא רק שאין עבודה לאנשים בגיל כזה, אלא גם אין עבודה לאנשים צעירים הרבה יותר.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
אבל יש כאלה גם בני הארץ הזאת.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אבל, חבר הכנסת ביטון, הוא מעלה הצעת חוק כפי שהוא מבין אותה.

לביטוח הלאומי על ההוצאה שתידרש לתשלום הקצבאות הללו.

מן הראוי לציין, כי תושבי ישראל זכאים לקצבת זיקנה רק בהגיעם לגיל 70 לגבר ולגיל 65 לאשה. כמובן, גבר זכאי לקצבה בגיל 65, רק אם הכנסתו אינה מגיעה להכנסת הקבוצה בחוק, ובתנאים אלה זכאית אשה לקצבה בגיל 60. עוד יש לזכור, כי עקרת בית אינה זכאית לפי החוק הקיים לקצבת זיקנה מכוח עצמה. לקצבה זו זכאית רק אשה שהיא בגדר "עובדת" או "עובדת עצמאית". הצעת החוק של חבר הכנסת כ"ץ-עוז תקנה לעולים החדשים זכאות לקצבה בגיל מוקדם בהרבה מזה הקבוע בחוק לגבי האזרחים הוותיקים, אשר שילמו דמי ביטוח לאומי בכל שנות עבודתם, ואין ספק שהדבר יעורר התמרמרות והרגשת קיפוח בולטת לעומת העולים החדשים.

למעשה, דאגה הממשלה לכסות את גילאי 55 – 65, ובתחשב בגלי העלייה הגדולה החליטה על תיקון בחוק אשר יקנה לעולה החדש זכות לגמלה לפי חוק הבטחת הכנסה, התשמ"א – 1980, כבר בחום שנה מיום עלייתו ארצה. במקום שנתיים כפי שקבוע כיום בחוק, תיקון זה יאפשר מתן גמלה לעולה שאין לו הכנסה, עם תום התקופה שבה ניתנת לו תמיכה מאת המשרד לקליטת העלייה, או מאת הסוכנות היהודית.

לפי נתוני המוסד לביטוח לאומי, עלות תשלום הקצבאות לפי הצעת החוק של חבר הכנסת כ"ץ-עוז עשויה להגיע לכדי 85 מיליון שקל בשנת 1991, בהתחשב במספר העולים החדשים שהגיעו עד כה – כ-200,000 – וזאת בהנחה שלקצבה יהיו זכאים כל הגברים שעלו לישראל בגיל המתאים, וכן כ-80% מהגנשים העולות החדשות.

בהנחה שבשנים 1992 – 1993 יצטרפו כחצי מיליון עולים נוספים, ההערכה היא שבשנת 1995 תגיע עלות החוק המוצע לכדי 256 מיליון שקל בשנה.

חברי הכנסת, שנים רבות ציפינו לעלייה, וברוך השם שזכינו לראות בנס הגדול, כאשר מאות אלפי אחינו מבית-המועצות הגיעו אלינו. אין לי ספק, כי כולנו רוצים לסייע בכל דרך לקליטתם המהירה והטובה של העולים לישראל. אולם ספק גדול אם הצעת החוק המוצעת מוצדקת בנסיבות האמורות, הן לאור הפתרון שנמצא במסגרת חוק הבטחת הכנסה, הן לאור ההתמרמרות שהדבר יעורר בקרב התושבים הוותיקים, והן לאור העלות הגבוהה שלה.

לפיכך, אבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. חבר הכנסת כ"ץ-עוז, יש לך אפשרות להשיב, אם אתה רוצה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש, אני יכול באיזה שהוא אופן –

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא. אין שום אופן כזה. הואיל והשר הציע להסיר, רק לחבר הכנסת כ"ץ-עוז יש הזכות להשיב. אני מבין שאתה מוותר.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

אני מוותר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת הצעתו של חבר הכנסת כ"ץ-עוז לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה ראשונה? נא להצביע.

סגן שר העבודה והרווחה (לנושאי הביטוח הלאומי) ש' הלפרט:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק הפרטית של חבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז, הצעת חוק הביטוח הלאומי (הקדמת קצבת זיקנה לעולים חדשים) (הוראת שעה), התשנ"א – 1991, מציעה לתקן את חוק הביטוח הלאומי כך שקצבת הזיקנה תשולם לעולים חדשים כבר מגיל 60 לגבר ומגיל 55 לאשה, אם היו זכאים לקצבה בארץ המוצא. זאת מכיוון שגיל הזכאות לקצבה בבית-המועצות חל גם הוא בגיל 60 לגבר ו-55 לאשה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

זאת אומרת, גם לא לכלל העולים, שמא איזה עולה מאתיופיה יקבל גם הוא פנסיה בגיל כזה. הוא רוצה שזה יחול רק על עולים מבית-המועצות. תראה לאן מגיעה הגזענות.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

גועל נפש.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת צ'רלי ביטון, אני מבקש להפסיק.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

לא שמעת מה שאמרתי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת צ'רלי ביטון, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. חבר הכנסת צ'רלי ביטון, אולי לא שמת לב מרוב התרגשות, אבל קראתי אותך לסדר פעם ראשונה. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר העבודה והרווחה (לנושאי הביטוח הלאומי) ש' הלפרט:

חבר הכנסת ביטון, חבר הכנסת כ"ץ-עוז מציע להקדים את תשלום הפנסיה לפי ארץ המוצא. הווי אומר, אם באתיופיה, למשל, התחילו לתת פנסיה בגיל 50, הוא לא מתנגד שייתנו לאותם עולים בארץ פנסיה בגיל 50. הוא ביקש להקדים את הפנסיה לפי הגיל שבו נותנים פנסיה בבית-המועצות. אתה לא הקשבת למה שאמרתי. אולי לא ראית את הצעת החוק, חבר הכנסת ביטון. הוא אומר במפורש: אם היו זכאים לקצבה בארץ המוצא.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

נכון, אדוני, זה מה שאמרתי.

סגן שר העבודה והרווחה (לנושאי הביטוח הלאומי) ש' הלפרט:

זאת כיוון שגיל הזכאות לקצבה בבית-המועצות הוא גיל 60 לגבר ו-55 לאשה.

הצעת החוק אמורה לחול לגבי מי שבעת עלייתו לישראל מלאו לו 60, או 55 לאשה, או שהגיע לגיל זה בתוך חמש שנים מיום עלייתו ארצה.

עוד קובע התיקון, כי אוצר המדינה ישפה את המוסד

חוכרת ג', ישיבה של"ז

— הצעת חוק הביטוח הלאומי (הקדמת קצבת זיקנה לעולים חדשים) (הוראת שעה): חילופי גברי בוועדות הכנסת; הצעה לסדר-היום —

היו"ר מ' וירשובסקי:
ברוב של 16 נגד 14 הוסרה הצעת החוק של חבר הכנסת כ"ץ-עוז.

קריאות:

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, ההצעה הוסרה וההתרגשות הסתיימה. אני מבקש לא לצעוק להבא בזמן ההצבעה. דבר זה לא ייתכן.

אנחנו ממשיכים בסדר-היום.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדין מוקדם בוועדה — 14

בעד ההצעה להסיר את

הצעת החוק מסדר-היום — 16

נמנעים — אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (הקדמת קצבת זיקנה לעולים חדשים) (הוראת שעה), התשנ"א — 1991, מסדר-היום נתקבלה.

יב. חילופי גברי בוועדות הכנסת

מטעם סיעת העבודה: בוועדת העלייה והקליטה, במקום חבר הכנסת מרדכי גור יבוא חבר הכנסת יעקב צור. בוועדה לביקורת המדינה, במקום חבר הכנסת מרדכי גור, יבוא חבר הכנסת חיים בר-לב.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה. הכנסת רושמת לפנייה את הודעתו של יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חיים קורפו.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני קורא ליושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חיים קורפו, למסירת הודעה.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אבקש את אישורה של הכנסת לחילופי גברי בוועדות —

יג. הצעה לסדר-היום

התנחלויות מול אשליות — יהודה ושומרון מול הנגב

ממשלת ישראל נכנסת לטרנס של פיתוח והשקעות, של שיפור תשתיות ויצירת מקורות תעסוקה שם.

אלא שיש פה שיטה. בנגב מדברים, בשטחים משקיעים; בנגב משלים, בשטחים מתחילים. והשיטה נוגעת לכל תחום ותחום בחייהם של האזרחים. בתחום המשכנתאות, כמעט כל ההתנחלויות נהנות מסיוע זהה לזה שמקבלות שש העיירות המדורגות במצב החלש ביותר. נוסף על כך, יש מי שדואג שהחברות המשכנות יוכלו להעניק סיוע נוסף דרך הלוואות מקום, המבוצעות באמצעות הקבלנים הבונים.

מובן שמתבצע שם סכסוד גדול של קרקע, תשתית על חשבון המדינה, קביעת איכות בנייה, נוסף על מוסדות הציבור המפוארים, המביאים לניידה של זוגות צעירים.

אט אט הופך המאבק על הדירה למאבק על המשפחה, והמאבק על המשפחה הופך למאבק על השטח, ודרך ההתנחלויות מנחילה הממשלה את האידאולוגיה בקרב אוכלוסייה רחבה. כאשר זוג צעיר קונה בית שם, כי לא מצא לו פתרון במקום אחר, או כי בחר לבנות את ביתו במקום קרוב יותר, כי ממשלת ישראל דאגה שתהיה תשתית ויהיה כביש מוביל מהיר, ודאי שאחרי שאתה גר שם ומוליד שם את ילדיך ומחזק את משפחתך, הבית הזה הופך חלק ממך, ואתה כבר מקיים את המאבק על הבית. אבל אין זה נכון לצייר את הנדידה ליהודה ושומרון כנדידה אידאולוגית. הנדידה הזאת נובעת בראש ובראשונה מהצורך בפתרון בעיות אישיות, מחוסר מציאת פתרון הולם במסגרות הקיימות בתוך הארץ.

הנגב שבע הבטחות פורחות. בכל פעם מחדש מגיע שר שיש לו פתאום איזה רגע של השראה ורוצה להפוך להיות חוזה, עומד אל מול פני המדבר, ממלא את חזונו באוויר ומודיע

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני קורא לחבר הכנסת עמיר פרץ להביא את ההצעה שלו לסדר-היום, מס' 5737, בנושא: התנחלויות מול אשליות — יהודה ושומרון מול הנגב. בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנגב הוא המקום היחיד במדינה שבו ניתן לתכנן ולבצע שינוי יסודי כפריסת האוכלוסייה ויצירת מקורות תעסוקה שיישענו על מכלול חדשני של תשתיות פיזיות, תשתיות טכנולוגיות, מוסדות אקדמיים, מכוני מחקר ופיתוח הידע הגדול והזמין של ההון האנושי.

הנגב מהווה 60% משטחה של מדינת ישראל, אלא שלנגב יש בעיה: אף אחד לא רוצה שיחזירו אותו; שום מדינה לא מאיימת לתבוע את הנגב לעצמה.

לגבי רמת-הגולן, קיים ויכוח אמיתי הנוגע לביטחונה של מדינת ישראל. לגבי יהודה ושומרון, מתקיים ויכוח הנוגע לאותה תפיסה משיחית של זכות האבות, לעומת עתיד הבנים. לגבי עזה, קיים ויכוח שכולנו יודעים שאין בו כל בסיס אמיתי, ואין כמעט איש בבית הזה שמאמין בו. ועל כולם תשובתה של הממשלה: התנחלות, התנחלות; עיבוי, עיבוי והזרמה של תושבים.

אתה מבית על הנגב וחושב לעצמך: אילו חיפשנו לנו מדינה שתתבע את השטח הזה, אילו רק חיפשנו מישור שחלילה יערער על כך שהנגב הוא חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל. רק חלקים בלתי נפרדים באמת ממדינת ישראל אינם זוכים לתשומת-לבה של הממשלה. לו היה חלילה מישור מכריז על כך שהוא רוצה לתבוע לעצמו את הנגב, כי אז היתה

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מבקש ממך לסיים. יש לנו תוכנית גדולה.

עמיר פרץ (העבודה):

אני כבר מסיים. תראה איך רצפות מתפרקות שם. אין שם שום יכולת למצוא חלקי חילוף לקרוונים. לאחר כמה חודשים, המצוקה כבר בולטת. מה יקרה בעוד שנה? כיצד יראה הנגב, שהורמחם לו את כל מצוקות המחדלים של משרד השיכון?

ומשפט אחרון. כיוון שאתה מחליט להחייב כאן, לצערי הרב הנגב ייוושע רק כתעסוקה. אם לא ימצא פתרון לתעסוקה, לא תהיה ישועה לנגב. רק אם יתחילו השקעות, אם יתחילו פיתוח, אם יצרו מקומות עבודה חדשים, יש סיכוי שהתושבים עצמם יפתרו לעצמם את הבעיות. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת עמיר פרץ. אני קורא לסגן שר הבינוי והשיכון להשיב על ההצעה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כנראה כבר לא יכולות להיות הפתעות אם ידידי חבר הכנסת פרץ מגיש הצעה לסדר-היום בנושא זה. דווקא כאיש הנגב הייתי מצפה ממנו, שבתוך ענייני הביקורת — ואני מזדהה עם חלקם — יהיה גם עד נאמן לבניין, ליצירה הגדולה בנגב וכדורים בכלל.

הייתי מוכן לדון את חבר הכנסת פרץ לכף זכות — כנראה היית עסוק בבחירות האחרונות בשדרות, ואני מבין אותך על ניצחונך.

עמיר פרץ (העבודה):

על הבנייה דיברתי.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אתה נימקת את הצעתך ביחס לבנייה.

עמיר פרץ (העבודה):

אני לא החלטתי שאתה עונה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

הנימוק שלך בדברי ההסבר היה על הבנייה. פעמים אנחנו עושים עוול לנושא שאנחנו רוצים להעלות כאשר אנחנו עושים השוואה. אילו דיברת על יהודה ושומרון בפני עצמם בהקשר של השלום — זה נושא. אילו דיברת על הנגב בפני עצמו — זה נושא. אבל הקישור של שני הנושאים גם יחד נראה לי לא הכי מוצלח, עם כל הכבוד.

אני מוכרח לציין, המשרד שאני מייצג כאן לפניכם, משרד הבינוי והשיכון, לא בונה בנגב. הוא מחליף את הנגב. הוא משנה את פני הנגב, לרבות עירך שדרות. עשייה מן הסוג הזה בנושא הבנייה כמובן עוד לא היתה. אני חושב שהיא עשייה ברוכה.

אתה יודע בדיוק כמוני, והזכרת זאת, שהבעיה שלנו כיום היא מה באמת נעשה עם הבנייה הגדולה, הענפה הזאת בנגב, שמה יישארו הבתים בשיממונם משום שלא נספק לאנשים תעסוקה.

אין כל עניין וכל היגיון שאנחנו נבנה עוד ועוד ועוד בנגב. אם נדבר מבחינה תקציבית על העניין הזה, בשנת הכספים הקודמת השקענו בנגב 30% מכל תקציב הבנייה שלנו. בשנה הנוכחית גם כן, 22% מכל תקציב הבנייה של משרד הבינוי והשיכון הושקעו בנגב, על-מנת לשנות את פני הנגב.

על חזונו. רק לפני חודשיים עמד לו שר האוצר בכבודו ובעצמו על אחת הגבעות בנגב ואמר בקול מלא ובפתוס אדיר, לכל הסובבים, שהנה הולך ומתגשם החזון הציוני של שנות האלפיים, הנה יעבירו 400,000 תושבים חדשים לאזור שכיך ערד ליורחם, והנה מוקם לו חבל קרמת שנות האלפיים.

לקחו אלוף בצה"ל, הרצל שפיר, העמידו לרשותו ועדה שלמה של אנשים מטובי המדינה הזאת, מבכיריה. במשך חודשים רבים שקדו החברים והכינו תוכנית מפורטת, שמעמידה את הנגב במרכז סדרי-העדיפויות של מדינת ישראל. אנחנו, חברי הכנסת מהנגב, ניסינו להשיג את החומר תוך כדי עיברו על-ידי הוועדה, כאשר הוועדה עדיין ישבה על הנושא הזה. ביקשנו מהאלוף הרצל שפיר, שייחת לו לבדוק מה הם עושים, שייחת לנו לראות לאיזה כיוון הם הולכים. והוא אמר: בשום פנים ואופן לא. ועוד אמר: הבטיחו לי שאם אבוא עם חוברת מושלמת, היא תגיע לממשלה. שר האוצר יראה אותה ראשון, והממשלה תראה אותה לאחר מכן, ואני אקבל גיבוי פוליטי מלא. אני חושש מאוד לתת לכס ולו קצה קצה של אינפורמציה שמה שתמשו בה, ומחר זה יהיה לנו למכשלה. והנה עומד לו עוד אלוף צה"ל, שהכין תוכנית יפה, מבוקה — הוא ותוכניתו. ממשלת ישראל קיימה שני דיונים, ולא הצליחה להגיע לכלל הכרעה.

ושוב חוזרים אנחנו אל תושבי הנגב, ויודעים שהנגב הפך למדינת החלומות, לארץ האשליות. מה עוד לא הבטיחו לנגב? איפה תעלת-הים? איפה הרכבת לאילת? איפה העברת תע"ש? איפה פיתוח ים-המלח? איפה סלילת כביש חוצה-ישראל? איפה הקמת שדה התעופה בנבטים? איפה הקמת מפעל בניית מטוסים בנבטים? איפה התוכנית הגדולה של תיעוש הנגב? כל התוכניות האלה נמוגו להן אל תוך המדבר.

והיום יעמוד לו כאן נציג משרד השיכון ויאמר, אולי בצדק: אנחנו במשרד השיכון לא הפלינו איש, לא הפלינו אזור, השקענו בכל מקום ומקום. אבל צריך לחדד את האמת. אדוני סגן השר, משרד השיכון נתן עדיפות לנגב רק בשעה שהנגב שימש מקום מתאים להשקעות, עם תשתיות שעלו הרבה יותר כולל מבאזורים אחרים, עם יכולת תכנון מהירה יותר. ואכן, הנגב באמת הרוויח לחודשים מספר. אבל פתאום, כשרק התחילה תחושה שהנה יש עודף דירות, חזרנו לסדרי העדיפויות הקודמים.

עם מה נישאר אחרי אותה תקווה גדולה, שהעלייה הזאת היא שחביא לפריצת הדרך בנגב? עם מה נישאר? עם 5,000 קרוונים, עם עיר הקרוונים שהנחתם במרכז הנגב? איש מכס אינו מסוגל להתחייב על תאריך של פינוי. למה תהפוך אותה עיר של קרוונים? לעיר המסכנות של מדינת ישראל. הרי אתם יודעים מה יקרה שם. גם היום, בושא וחרפה כאשר אתה נכנס לערי הקרוונים, קטנות וגדולות. כשאתה נכנס לעיר קרוונים קטנה, של 100 משפחות עולים מברית-המועצות ומאתיופיה שגורות שם, כבר שם אתה מוצא כמה צבעים של קרוונים. לפי היבואן זה נקבע. אתה רואה כמה עשרות רבות של אנשים התעשרו. כשאתה נכנס לעיר הקרוונים הגדולה, אתה יכול לזהות אותה לפי סוג החומר.

אדוני סגן השר, מתי הסתובבת לאחרונה בקרוונים מאוכלסים? היום הצלחתם לאלסל כסף הכול 300 משפחות באותה עיר קרוונים בבאר-שבע. תיגש לאותם מרכזי קליטה שכבר נמצאות שם ממש משפחות. תראה איך הרצפות התחילו להתפרק.

עמיר פרץ (העבודה):

האם הממשלה יכולה להתחייב על תאריך פינוי? זה מה שמדאיג אותי.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

הממשלה עושה את הפינוי בכך שהיא מאיצה את הבנייה, והבנייה הזאת תבוא במקום בניית הארעי של הקרוונים.

אני מציע להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום.

היו"ר מ' וירשובסקי:

יש פה הצעה אחרת, חברת הכנסת עדנה סולודר מבקשת להעביר את ההצעה לוועדה.

עמיר פרץ (העבודה):

אני מסתפק בדברי התשובה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

כאשר נפתרת הבעיה בצורה כזאת, אינני יכול אלא לברך. אנחנו ניגשים לנושא הבא.

לכן, ודאי שאי-אפשר לבוא בטרזניות בקטע הזה של משרד הבינוי והשיכון, כאשר כנגב, בדרום, נבנו ונמצאות בהליכי בנייה שונים כ-17,000 יחידות דיור. לגבי העתיד, כנראה גם ידוע לך שמשרד הבינוי והשיכון מכין תשתית לכ-100,000 יחידות דיור.

דבר אחד חשוב לומר לחברי הכנסת כאשר להטבות, דווקא הנגב אינו מהווה דוגמה לאפליה לטובה אשר נעשית ביהודה ובשומרון, מכיוון שהנגב ברובו הגדול מקבל כמעט אותם תנאים, ובמקומות מסוימים — תנאים משופרים, בכלל זה הנושא של הלואות מקום, קרקע חינוס, פיתוח חינוס. אתה יודע זאת ממקומך ומסביבתך.

עמיר פרץ (העבודה):

מה עם הקרוונים?

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

בנינו קרוונים, אתה יודע זאת וכולם יודעים זאת, כדי שלא ניאולץ להגיע לבניית אוהלים.

יד. הצעה לסדר-היום

נסיעת חוקרי יאח"ה לארצות-הברית ופניית המשטרה ל-FBI בפרשת דרעי

יש מסקנה אחת בלבד, והיא שהמשטרה רומסת ברגל גאווה כל זכות אלמנטרית ועושה ככל העולה על רוחה.

הפשע הראשון, אדוני היושב-ראש, הוא עינוי הדין הנורא, רצח הנמשך יום יום, שעה שעה, התנהגות נפשית, אנטי-אנושית ואנטי-מוסרית, על-ידי משיכת זמן החקירה עד אין קץ. זהו עינוי דין משווע, שאין לו אח ורע.

ב-15 במאי עמד שר המשטרה כאן מעל הדוכן, ובתשובה על הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת צ'רלי ביטון, ידידי, אמר כך, ואני מצטט: "אנחנו מעוניינים שהחקירה תסתיים — — —

חיים קורפו (הליכוד):

— — —

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

זה אחרי ששפכו את דמו — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אני באמת מבקש. השעה מאוחרת ויש עוד שני נושאים כבדים.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני חוזר ומצטט את דברי שר המשטרה: "אנחנו מעוניינים שהחקירה תסתיים, ואני יכול לומר שהחקירות האלה הן בשלהיהן, ועומדות בפני סיום". כך, לפני חצי שנה, איוו עברית יפה יש לשר: "בשלהיהן". מלים יפות — אבל ריקות מתוכן.

באותו נאום, בתשובה על הערות חברי הכנסת הרב רביץ וצ'רלי ביטון, הוסיף כך: "החקירה של המשטרה עומדת להסתיים בקרוב. בקרוב מאוד נסיים את החקירות האלה במשטרה, והחומר יועבר לפרקליטות". היינו נאיבים להאמין. רק חבר הכנסת צ'רלי ביטון העיר: כבר הרבה פעמים שמענו את ה"בקרוב" הזה.

אדוני היושב-ראש, בתשובה על שאלתא השיב לי שר המשטרה בכתב: "המשטרה עושה כל שאלא ידה כדי לסיים

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים לנושא הבא: הצעה לסדר-היום מס' 5843, בנושא "נסיעת חוקרי יאח"ה — יחידה ארצית לחקירות הונאה — לארצות-הברית ופניית המשטרה ל-FBI בפרשת דרעי". אני קורא לחבר הכנסת אריה גמליאל.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת ביטון, אני מבקש ממך מראש, בלי קריאות ביניים.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

קג"ב כבר אין. אולי נעשה CIA, אולי הוא טועה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

כתוב FBI, ואני קורא מה שכתוב. בבקשה.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, על שלושה פשעי המשטרה אני בא לזעוק ולמחות.

אברהם רביץ (דגל התורה):

מי משיב?

היו"ר מ' וירשובסקי:

רשום לפני שר המשטרה. אם הוא יהיה — יהיה. לא יהיה — נצביע בלעדיו.

אברהם רביץ (דגל התורה):

זאת אומרת, צריך לומר: שתיקה כהוראה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אינני יודע. יש עוד עשר דקות בערך.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אין לו מה להשיב, אז הוא לא יושב כדי להשיב.

אין זו הפעם הראשונה, ואינני חבר הכנסת היחיד שכבר עמד פה, אבל דומה שאל הקיר אנחנו מדברים ואין אוחן קשבת.

את החקירה בהקדם האפשרי". הוא אמר זאת, כתב זאת, ליתר דיוק, לפני שבעה חודשים, כן רבותי, שבעה חודשים, בתאריך 10 באפריל 1991, כ"ו בניסן התשנ"א.

רבותי חברי הכנסת, זה נשמע מדהים ומזועזע, אבל שמעו את דברי שר המשטרה, ציטוטים נוספים, דברים נחרצים, בהירים, כך הוא אמר: "החקירה הזאת, פרשת דרעי, נמצאת בשלבי סיום, בשלב כמעט סופי של החקירה". זה כבר נאמר לא לפני חצי שנה, לא לפני שבעה חודשים, אלא בדצמבר 1990, כאן, מעל הדוכן, בתשובה על הצעה של חבר הכנסת ידידי עמיר פרץ. וכך הוא אמר: "החקירה ממילא מתנהלת זמן רב ואיננו רוצים להאריכה". שמעתם, רבותי, לפני כמעט שנה אמר שר המשטרה שהחקירה בשלבי סיום. כבר אז הוא עצמו אמר, שהיא נמשכת זמן רב מדי.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

למה שר-המשטרה לא יושב פה?

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

למה שר המשטרה לא נמצא פה?

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אין לו מה להשיב, אז הוא לא יושב פה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

הוא היה פה, ואמרו שהוא מתכוון להשיב על ההצעה לסדר-היום.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אינני יודע, אני לא שולט בשר המשטרה. אני לא רוצה ששר המשטרה ישלול בי, אבל אני גם לא שולט בו.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

כעבור שבוע, בתשובה על הצעות לסדר-היום שלי ושל חבר הכנסת אלי דיין, אמר שר המשטרה כך: "המשטרה עושה את כל אשר ניתן כדי למצות את החקירה ולסיימה בהקדם האפשרי". את זה הוא אמר ב-19 בדצמבר 1990.

אדוני היושב-ראש, מה אומר ומה אדבר. האם הוא מתעתע בנו? האם אין זו הולכת שולל? האם אין הוא אחראי לנעשה במשטרה? כבר לפני שנה אמר המפכ"ל שהתיקים בפרשת דרעי הועברו לפרקליטות. האם הוא דיבר אמת?

אדוני היושב-ראש, זהו הפשע הראשון, התמשכות החקירה ועיניו הדין.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

הנה השר — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת צ'רלי ביטון, אני מבקש ממך, חבר הכנסת גמליאל מדבר לפי רוח דברך, אל תפריע לו.

חגי מירום (העבודה):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אתם יודעים עוד איזו תוכנית לפנינו? אנחנו נשב פה עד שנגמור את סדר-היום.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אני רוצה לשאול, לשר שרון היו עושים מה שעושים היום לדרעי?

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

לא היו עושים לשום שר.

ראובן ריבלין (הליכוד):
למה לא היו עושים?

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת ריבלין, אני חייב לשמור כאן שכל הנושאים ימוצו. אנחנו נשב פה עד חצות אם זה לא ייפסק. אני מבקש לאפשר לחבר הכנסת גמליאל להמשיך את דבריו.

אברהם בורג (העבודה):

— — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אני לא יודע מה קרה לכם. אני באמת נדהם, האנרגיה הזאת בשעה כזאת.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני יכול להמשיך?

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא. אני רוצה שכולם יוציאו את הפנינים שלהם כדי שיהיה שקט. זה לא ייתכן. מישוה עוד מוכרח להגיד איזו חוכמה, שיגיד.

חברי הכנסת, אני עכשיו באמת מבקש, אני אהיה רציני מאוד בעניין הזה. אני מבקש שיהיה שקט, ולאפשר לחבר הכנסת גמליאל לסיים את דבריו. בא שר המשטרה כדי להקשיב לו ולהשיב על ההצעה, ואני מבקש שיהיה שקט. בבקשה.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

הפשע השני, כל האמצעים כשרים. אדוני השר, אני מודיע לך, שכדברים שענית לנו בתשובה על שאלותי נכתבו דברי שקר, וזה רק מוכיח עד כמה פשעה המשטרה, שאם לא כן מדוע נאלצו להלוך אותך שולל. הגשנו שאלות בעקבות הפרשה. בתשובות שלך אתה מכחיש את העובדות, ואני מודיע לך שמישהו שיקר. אנשין החוקרים ביחידה הארצית לחקירות הונאה הפרו חוקים, איימו על נחקרים, אמרו דברי דיבה, לחצו על אנשים. אתה מתפלל שהם הדליפו? אני לא מתפלל. הם עשו דברים חמורים הרבה יותר. והכול — משום שהם קבעו מטרה, וכעת כל האמצעים כשרים.

אני יודע שסגן-ניצב מאיר גלבע, שכעת מבלה בארצות-הברית, אמר את המשפט המזועזע הבא: "אריה דרעי ישב, גם אם יתהפך העולם". כך אמר מי שמרכז את החקירות נגד שר הפנים. ומי שמעמ אותו אומר כך נבדק במכונת אמת ונמצא דובר אמת. דרך אגב, יש בידי ביטויים נוספים, חמורים לא פחות — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

האם מי ששמע אותו אומר זאת נתן תצהיר?

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
הוא לא נתן תצהיר, אבל הוא מוכן לתת תצהיר.

ראובן ריבלין (הליכוד):

שייתן ותוגש תלונה למשטרה.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

דרך אגב, יש בידי ביטויים נוספים, חמורים לא פחות, שנאמרו על-ידי קצינים ביאח"ה.

הנה, שניים מחוקרי המשטרה יצאו לארצות-הברית לחקור חשד חדש: הם חושבים שדרכי העביר במשך השנים כספים למשפחת ורדבר כדי שהמשפחה תכתוב צוואה, שהיא מורשה לו כספים. אתם מאמינים למשמע הדברים? האם אנחנו יכולים לשחק על כך?

אדוני השר, אני תובע לדעת מי פנה ל-FBI. אני תובע לדעת מי שלח את חוקרי יאח"ה לארצות-הברית ומדוע. האם אתה יודע, אדוני שר המשטרה, שהאדונים האלה, גלכוב ולוי, המבלים עתה בארצות-הברית על גבו של דרעי, התאנו ליהודי בן 92, אחד החותמים על התצהיר, תבעו ממנו לחזור בו, וזאת כשהם מסבירים לו שהוא מסייע בתצהירו לגנוב? הם גם נכנסו לביתו של רב הקהילה, יהודי בן 80, נגד רצונו.

אדוני השר, אם היו כל כך הרבה חשדות בקשר לצוואה, מדוע בכל חצי השנה האחרונה לא חקר את הנושא נציג המשטרה בארצות-הברית, תת-ניצב דן אוהד?

מורי ורבותי, חברי הכנסת, אני מאשים את המשטרה בהפרת אמונים. אני תובע משר המשטרה להחזיר לאלתר את הצמד-חמד הזה, המשתולל בארצות-הברית. אני תובע משר המשטרה לשים קץ לאלתר למסע הנפשע הזה. עליך — היום, לא מחר.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אולי שר המשטרה לא ידע בכלל שהם נסעו. מי יודע?

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אבל הוא לא מפסיק את המסע הזה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
לא. אני מבקש שתמשיך.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת ביטון. חבר הכנסת ביטון. חבר הכנסת ביטון. אני מבקש ממך.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני שר המשטרה, אני תובע ממך לקחת את כל החומר שבידי המשטרה ולמוסרו מייד לפרקליטות.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
זו המלחמה של האשכנזים נגד הספרדים. נו.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אתה מפרע לחבר הכנסת גמליאל לסיים. בבקשה.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אם לא תעשה כך, לא תוכל לרחוץ בניקיון כפך. לא תוכל לומר: ידי לא שפכו את הדם הזה.

אני מבקש דיון במליאה. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה. אני קורא לשר המשטרה להשיב על ההצעה. בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצוות המשטרי העוסק בחקירה שהיא נשוא ההצעה לסדר-היום מבצע את עבודתו

ואתה, אדוני שר המשטרה, רוצה שנאמין בהם? אתה רוצה שנאמין למסע הלינוץ נגד שר הפנים? נאמין שהמסע הזה חף מכל שיקולים זרים? אתה רוצה שנאמין בניקיון כפיה של המשטרה במקרה הזה? הרי לא היה כדבר הזה במדינת ישראל, לרוץ אדם בכל מחיר, לחפש בכל ימי חייו, לחקור למעלה מ-1,000 איש, העיקר למצוא משהו, ובכל מחיר.

אני מגיע כעת לפשע השלישי, נכון להיום, ובוהו אבקש לסיים. שמענו ברדיו, ששני חוקרים מהיחידה הארצית לחקירות הונאה יצאו לארצות-הברית, וכן שהמשטרה פנתה ל-FBI, שתסייע לה בחקירת השר דרעי.

אדוני השר, רבותי חברי הכנסת, אני לא מאמין למשמע אדוני. ביקשתי את תמליל הידיעה של משה נוסכאום, קראתי שוב ושוב: המשטרה מבקשת את עזרת ה-FBI. הנטרפה עליהם דעתם?

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מה זה? הסגרה?

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
הנטרפה עליהם דעתם? נכון, השר דרעי הוא ספרדי, הוא חרדי, הוא אולי מאיים על הליכוד, הוא אולי מסמל את העלייה המטאורית של ש"ס, של יהדות ספרד. יש לכם בוודאי עניין לשים לזכר קץ. אבל, רבותי, הוא שר בממשלה, הוא חף מפשע, הוא נקי כפיים. תראו לי שר אחד שייבדק בצורה כזאת במשך שנתיים ימים ולא יימצא נגדו מאומה. שר הפנים של מדינת ישראל, ואתם פונים ל-FBI, אולי משם תצמח לכם הישועה. כושה וחרפה.

רבותי חברי הכנסת, אני אגלה לכם סוד. אתם חושבים שאריה דרעי שתק? זה לא נכון. הוא שתק, אבל מסר מאות מסמכים ופרטים ותצהירים שנתבקש למסור, ויותר מכך. לפני חצי שנה, בתחנת המשטרה בהרצליה, הוא אולי שתק כשישבו מולו חוקרים צמאי דם הרודפים אותו, את אביו, את אשתו, את כל מי שיצר עמו קשר במשך כל ימי חייו. הוא ראה אותם, הוא שתק. אבל הוא, באכזריות, מסר חיק עב-כרס. הין שם מלוא הפרטים, הוכחות נחרצות לגבי מהות יחסיו עם המשפחה שאימצה אותו ואת רעייתו, משפחת ורדבר לארצות-הברית. האיש והאשה, עליהם השלום, תמכו בהם כל השנים וסייעו להם גם ברכישת הדירה, הדירה המפורסמת.

היו שם עדויות ותצהירים, אבל המשטרה, שכבר החליטה שאריה דרעי חייב להיות נאשם, כפי שגם אמרו חוקרי היחידה הארצית, היתה חייבת להחליט שכל התצהירים מזויפים. אבל תת-ניצב יורם גונן, נציג המשטרה בארצות-הברית, חקר את כל נותני התצהירים — רב הקהילה של בני הזוג, שכנים, מכרים — הם שיתפו פעולה אף שלא היו מחויבים, ואימתו את הדברים.

יתר על כן, רבותי, רצה הקדוש-ברוך-הוא, ובצוואתה של הגברת ורדבר היא הורשה סכום נכבד ליפה ולאריה דרעי. בכך היא נתנה סטירת לחי מצלצלת למשטרה. הנה מתברר שהכול אמת והמשטרה טועה. פרשת האימוץ נכונה בהחלט. אז מה עושים במשטרה? הם הרי כבר תפרו את התיק. מחליטים שהצוואה מזויפת.

בא עורך-הדין יעקב ויינרוט, מסר למשטרה את הצוואה, את שמות העדים שראו את הצוואה ואת כתיבתה. חשבתם שהמשטרה תרים ידיים ותודה סוף-סוף בטעותה? אתם כנראה לא מכירים את המשטרה.

חבר הכנסת שלמה דיין.

גמליאל, עם כל הכבוד, אינם נכונים. ואני אינני רוצה להיכנס עכשיו לא לשאלה של הצוואה ולא לסכומים שיש בצוואה ולא לדברים אחרים. הפרטים שנמסרו כאן וגרמו קורת-רוח לכמה חברים כאן, וראיתי אותם מחייכים בהנאה גדולה, פשוט אינם נכונים. וכאשר ייחשפו הפרטים כולם, בבוא העת, יתברר מה הם כאמת הפרטים הנכונים.

אני רק רוצה להציע לכנסת, בשלב כזה של חקירה, שהיא מורכבת מאוד ומסובכת מאוד — — —

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
איזה שלב של החקירה, האמצעי, הסופי?

שר המשטרה ר' מילוא:
אתה לא תפריע.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת צ'רלי ביטון, אני מזהיר אותך בפעם השנייה.

שר המשטרה ר' מילוא:
אתה כבר מתנהג כאילו המערך קיבל אותך. עוד לא קיבלו אותך.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
שיגיד לנו באיזה שלב החקירה, אדוני היושב-ראש.

שר המשטרה ר' מילוא:
כאשר תסתיים החקירה הזאת יתבררו העובדות כולן. ואם היו דברים שלא היו בסדר במהלך החקירה, גם זה יתברר.

החוקרים שנמצאים היום בארצות-הברית אכן יצאו לשם כדי למצות ולבדוק את הנושא עד תום באשר לשאלות שהתעוררו שם, וחובתם היתה לנסוע ולבדוק את העובדות האלה. ואני לא מציע לכנסת, בשלב זה של החקירה, או ככל שלב אחר של חקירה משטרתית, לנסות תוך כדי החקירה לקיים דיון במליאה בעניין החקירה, ואפילו לקיים דיון בוועדה מוועדות הכנסת בעניין החקירה. צריך לתת למשטרה לבדוק את הכול. ואם יתברר, חבר הכנסת גמליאל, שהטענות שאחזק מעלה, יש להן יסוד, יצטרכו לתת על כך את הדעת ויצטרכו לבדוק כל טענה לגופה. בשלב זה מדובר בנושאים שאין המשטרה מוסרת פרטים עליהם.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת גמליאל, דיברת ארוכות.

שר המשטרה ר' מילוא:
הפרטים ממהלך החקירה, כפי שאמרתי כאן, לא יימסרו.

חבר הכנסת ריבלין, אני רוצה שגם אתה תשמע את הדברים, כי אני רוצה שגם החברים פה ידעו, שכל שלב משלבי החקירה, לרבות, למשל, שליחת החוקרים לארצות-הברית, מתואם עם פרקליטות המדינה לכל פרטיו, ואין פה קפריסות של המשטרה, ואין פה עצמאות של איזה חוקר, שרוצה להתאכזר לאיש זה או לאיש אחר, ואין פה שום שיקול זר וכוונה זרה. כל דבר נבדק בזהירות ומתוך שיקול דעת, האם צריך לעשותו או לא. יכול להיות שיתברר בסופו של דבר, שהיו טעויות. במהלך כל מעשה, לרבות חקירה, יכולות להיות טעויות. מה שבטוח הוא, שהכול נעשה בזהירות רבה, תוך בדיקה יסודית, תוך התייעצות עם הפרקליטות, תוך התייעצות עם כל הגורמים הנוגעים לעניין, ורק אחר כך מקבלים החלטות בעניין זה.

בתיאום מלא עם פרקליטות המדינה. זה לא עניין של חקירה עצמאית — — —

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
אין גבול לזמן?

שר המשטרה ר' מילוא:
אני לא מסכים שתפריע.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת צ'רלי ביטון, אני מזהיר אותך בפעם הראשונה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
על כל קריאת ביניים?

היו"ר מ' וירשובסקי:
אתה קראת כל כך הרבה קריאות ביניים, שזו בעצם כבר האזהרה השביעית שאני נתן לך.

שר המשטרה ר' מילוא:
פרקליטות המדינה מלווה את צוות החקירה במהלך החקירה כולה, ועוקבת אחרי החקירה, תוך שמירה על ביצוע חוקי וענייני של החקירה. התמשכותה של החקירה נובעת גם ממורכבות הנושא וגם מהחלטה של חלק מהנחקרים לשמור על זכות השתיקה.

עם כל הכבוד לחבר הכנסת גמליאל, העובדה שהשר דרעי הגיש למשטרה חומר בכתב, אין לה ולא כלום עם התשובות שצריך לתת על שאלות חוקרים, כי כאשר אדם נחקר והוא משיב על שאלות אפשר באמת לבדוק דברים עד תומם. כאשר מגישים חומר בכתב, זו תמונה שונה לחלוטין, והיא איננה מקובלת על דרכי החקירה של המשטרה.

המשטרה עושה את כל אשר ניתן כדי למצות את החקירה ולסיימה בהקדם האפשרי, וזאת בהתאם לחוק ובהתאם לנסיבות, כפי שהן עולות מצורכי החקירה. למשטרה אין כל עניין שחקירות אלו תימשכנה, ותפקידה הוא אך ורק לחשוף את העובדות ואת האמת ולהעביר את הממצאים לפרקליטות המדינה.

קריאה:

— — —

שר המשטרה ר' מילוא:
לא שמעתי את השאלה. החברים צוחקים, אני רוצה גם כן ליהנות.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):
היה צחוק, כי כל הזמן אתה אומר את הדברים, כבר שנתיים.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אדוני שר המשטרה, תמשיך.

אברהם בורג (העבודה):
חודש חקירה ושנתיים מוציאים מסקנות.

שר המשטרה ר' מילוא:
תפקיד המשטרה הוא לחשוף את העובדות, ולאחר חשיפת העובדות להעביר את הממצאים לפרקליטות המדינה, כדי שהפרקליטות תחליט מה יעלה בגורל התיק לאור הממצאים והעובדות.

אני יכול לומר כאן, בלי להיכנס לעומקן של עובדות החקירה, דבר אחד בלבד: הפרטים שהביא כאן חבר הכנסת

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני השר, במדינה דמוקרטית התביעה הכללית והמשטרה הן זרועות של המדינה. לא של ההגנה, והן לא מפקחות זו על זו, אלא הן פועלות זו על-יד זו, ואינני רואה את הזכות הגדולה בשיחוף שבין הפרקליטות למשטרה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אתה צודק, חבר הכנסת ריבלין, ואני הייתי מקבל את הדברים כהחלט, אילו דובר כאן באיזה נושא שאין לו יסוד כלל ומתעמרים במישהו.

ראובן ריבלין (הליכוד):

זאת לא אמרתי.

שר המשטרה ר' מילוא:

צריך לזכור שבעניין המדובר המשטרה כבר העבירה למעלה מ-20 תיקים לפרקליטות המדינה, אחרי שסיימה חקירות מורכבות מאוד בתיקים האלה. זה לא סתם מצב. אפשר לבוא ולהגיד, כפי ששמעתי כמה פעמים את חבר הכנסת ביטון: מתי זה ייגמר? מתי זה ייגמר? צריך לזכור איזה היקף של חומר נצבר פה. זה לא חומר שהמשטרה יזמה אותו, זה חומר שבא ממבקרת המדינה, ונבדקו עשרות רשומות מקומיות ומאות עדים ואולי פריטים. זה לא נושא פשוט. גם היום, במצב הקיים, אנחנו נמצאים, כפי שאמרתי, בשלבי הסיום של החקירה. נותר עוד רק נושא אחד, שהוא נמצא עכשיו בבדיקה, והחקירה הזאת תסתיים באמת מהר. אף שכל פעם, לצערי, חשבנו שזה נגמר, עלו נושאים חדשים על סדר-היום. עכשיו אנחנו כבר משוכנעים שזה נמצא בשלבי הסיום, כי כבר מוצו כל הנושאים הנוגעים לעניין.

המשטרה תמשיך לעשות את העבודה בעניין זה עד שתסיים אותה לשביעות רצונה, מבחינת החקירה וגם על-פי דרישות הפרקליטות, שלפעמים מבקשת להשלים חקירה, לשוב ולחקור עוד נושא, כדי למצות את החקירה כולה על כל פריטיה.

על כולנו, חבר הכנסת גמליאל, לתת גיבוי לעבודה הנעשית, כאשר יש כוונה חיובית בעבודה הזאת. אילו חשבתי, או היה מישהו חושב, שיש פה כוונות זרות, שליליות, הייתי שותף לביקורת שלך. אבל אני מציע להפריד בין דברים שבאמת יכולים להיות נתונים לפעמים בביקורת לבין העניין גופו. אין פה שום כוונה להרע במתכוון או ליצור דברים שאינם קיימים. אני חושב שצריך לתת למשטרה את האפשרות להמשיך את עבודתה ולתת לה את הגיבוי.

אני מבקש מאוד מהבית, שלא להחליט על דיון בנושא הזה לא במליאה ולא בוועדה. צריך לתת למשטרה את האפשרות למצות את החקירה עד תום. אני פונה לכל סיעות הבית, אני פונה גם לחברים מהמערך היושבים פה: יהיה זה רע מאוד אם המשטרה תעמוד במצב, שבמהלך חקירה כזאת ובעיצומה של החקירה ולקראת סיומה, פתאום יחליטו בכנסת להביא לדיון במליאה, כמו שהציע חבר הכנסת ביטון כאן, או להביא לדיון בוועדה, את נושא החקירה עצמו — האם לשלוח חוקרים לארצות-הברית או לא לשלוח. את זה תשאירו למשטרה. אחרי שתסתיים החקירה אפשר יהיה למתוח כל ביקורת, לעשות כל בדיקה — יש ועדה בכנסת, ועדת הפנים. אני אשמח מאוד לכל דבר ועניין שיגיע בכוח העת. בשלב זה, תנו למשטרה את הגיבוי ואת האפשרות להמשיך בעבודתה. ואני מבחינתי אומר — וזאת אני אומר לך, חבר הכנסת גמליאל: אני אעשה כל מאמץ כדי שהסיום של כל החקירה הזאת יהיה כאמת מהיר, מהיר מאוד.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מבין שאתה מבקש — — —

שר המשטרה ר' מילוא:

להסיר את ההצעה או להסתפק בהודעתו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת גמליאל, אתה מסתפק בהודעתו של השר?

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

— — —

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

יש לי הצעה אחרת. אני מציע להעביר לוועדה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני רוצה לשמוע את חבר הכנסת גמליאל. חכה רגע, חבר הכנסת צ'רלי ביטון. חבר הכנסת גמליאל, אתה מסתפק בהודעת השר?

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

לא.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אם כך, יש הצעה אחרת לחבר הכנסת ביטון, במסגרת של דקה, מהמקום בבקשה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

מהדוכן אני רוצה, אדוני היושב-ראש, אתה תחליט בשבילי? אני רוצה מכאן.

קריאה:

מפה לא יצלמו אותך.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

שלא יצלמו. אני לא באתי בשביל להצטלם.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, צדק כבוד השר רוני

מילוא כשאמר — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת ביטון, אתה תדבר מהמקום כמו כל חבר כנסת שמבקש להעביר הצעה לסדר-היום לוועדה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אבל אפשר גם מפה לדבר. מי אמר? יש בתקנון סעיף כזה שצריך לדבר משם?

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת ביטון, אני לא מפלה אותך. כל חבר כנסת שרוצה להציע להסיר מסדר-היום או להעביר לוועדה מדבר מהמקום הזה. בבקשה.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

בסדר.

אדוני היושב-ראש, צדק כבוד השר רוני מילוא כשאמר שהמשטרה עושה עבודה נאמנה. השאלה היא, למען מי היא עושה עבודה נאמנה. אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני אומר לכם באחריות מלאה, המשטרה עושה עבודה נאמנה של השלטון הזה. כשהשלטון הזה רוצה להכניס שר לבית-הסוהר, חבר כנסת לבית-הסוהר, הוא עושה שימוש במשטרה. המשטרה הזאת כאמת עושה עבודה נאמנה. היא עושה עבודה נאמנה. שהיא כבר מכוערת עד כדי כך שאני לא יודע איך אנחנו לא נזעקים בבית הזה לבוא ולצעוק חמס; כבר שנתיים מנהלים חקירה משטרתית — רבותי חברי הכנסת, זה מזעזע — נגד

להסיר את הנושא מסדר-היום. אם יתברר שהתקבלה ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום — נצביע האם להעביר לוועדה או לדון במליאה. קודם כול נצביע מי בעד הכללת הנושא בסדר-היום של הכנסת. מי שהוא בעד יצביע בעד, ומי שהוא בעד הסרת הנושא מסדר-היום יצביע נגד. בבקשה. זו הצבעה מס' 15.

ה צ ב ע

בעד ההצעה לכלול את	
הנושא בסדר-היום	— 5
בעד ההצעה שלא לכלול	
את הנושא בסדר-היום	— 18
נמנעים	— אין
ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.	

היו"ר מ' וירשובסקי:

כרוב של 18, כנגד חמישה, ללא נמנעים, הוסרה הצעתו של חבר הכנסת גמליאל מסדר-היום.

טו. הצעות לסדר-היום

כניסת עמותת אלע"ד לעיר-דוד

במשך שנים, אדוני השר, הממשלה הזאת שילמה, מימנה, אפשרה, הפקיעה, השיגה, תיקנה תקנות, והכול כדי לאפשר את מה שקרה באותו בוקר בכפר-השילוח. כדי להיות הגונים בתיאור המציאות, מי שאפשר זאת במשך שנים, מי שניצח על המלאכה הזאת, היה מי שהגיע למסקנה שזאת לא הדרך — השר דוד לוי. במשך חמש שנים היה הוא המנצח על המלאכה הזאת. עכשיו הוא עלול להיות קורבנה של השיטה הזאת. אחד ממטעני הצד הללו — הסילואנים הללו — הטמונים לנו לאורך הדרך, עלול להתפוצץ בפניו של השר דוד לוי, שטיפח, שגידל, שהצמיח, שהשקה, והוא עלול להיות קורבנו של מטען הצד הזה.

הרי הממשלה אפשרה זאת. ועכשיו בכלל לא ברור אם קבלני המשנה, כלומר, אגודת אלע"ד, שהיתה בסך-הכול קבלן משנה, לא ברור עוד אם קבלן המשנה איננו הקברניט. נדמה שהממשלה הזאת טיפחה קבלני משנה שמסוגלים היום להיות כמו אותו זנב שמכשכש בכלב.

כמה סילואנים, אדוני השר, עוד טמונים לנו לאורך הדרך? אתן כמה חסרי-טעם אפשריים. שרון הכין לעצמו לחודשים הקרובים מספר ניכר של אפשרויות לגזירת סרטים. השר שרון יהיה מסוגל בחודש הקרוב, אולי בשבוע הקרוב, אולי לפני כן, הוא או קבלני המשנה שלו, לגזור סרטים ברכבה, שם נחתמו הסכמים על בניית 1,100 יחידות דיור. אפשר יהיה לגזור סרט ברכבה בעיצומו של המשא-ומתן. אפשר יהיה לגזור סרט באבני-חפץ בעיצומו של המשא-ומתן. אבל הוא הכין לעצמו גם כחזית השנייה, הסורית, כמה מטעני צד, ומטעני הצד הללו עלולים להתפוצץ בפניה של הממשלה. הוא יכול לחנוך עכשיו ארבעה יישובים בגולן, כי הרי הממשלה, שביד אחת מצביעה שלום, ביד השנייה הצביעה בעד הקמת ארבעה יישובים נוספים ברמה. במהלך כל המשא-ומתן אפשר יהיה לחנוך שם סילואנים, ואתם תהיו שבויים בידי אותם אנשים, שיחליטו

שר הפנים של מדינת ישראל. שר הפנים הזה עושה עבודה בלתי נלאית, עושה הכול למען הרשויות המקומיות, למען שלטון תקין במדינת ישראל, אך החליטו לחסל אותו בגלל המשבר הממשלתי הקודם.

אני מבקש מכם, חברי הכנסת, לא לתת יד להסיר מסדר-היום את ההצעה. אני מבקש להעביר את הנושא לדיון בוועדה, וסוף-סוף נוכל לשמוע גם מהאנשים המנהלים חקירה, שידם לא בוחלת בשום דבר — נסעו לארצות-הברית, התקשרו עם ה-FBI, שמעתי שמתכוונים ליצור קשר עם ה-CIA, עם ה"שטאסי" במזרח-גרמניה. תפסיקו עם הדברים האלה, חברי הכנסת. אל תיתנו יד לדברים האלה. רוצים את הדיון בוועדה, שם יהיה דיון ממצה. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת צ'רלי ביטון. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. אנחנו נצביע — מי בעד העברת הצעתו של חבר הכנסת גמליאל לוועדת הפנים ואיכות הסביבה — — — אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

לא — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

בסדר. אנחנו נצביע האם לכלול את הנושא בסדר-היום או

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעות לסדר-היום מס' 5728, 5729, 5735, 5743 ו-5760, בנושא: כניסת עמותת אלע"ד — אל עיר-דוד — לעיר-דוד. אני קורא למשתתף הראשון בדיון, חבר הכנסת דוד צוקר; בבקשה. אחריו — חבר הכנסת חיים רמון. חברי הכנסת, מי שמוכרח להירגע ולהינפש — לא במליאה, או שישב בשקט. אני רוצה שנסיים את הדיון בזמן סביר. בבקשה, חבר הכנסת צוקר. שבע דקות, בבקשה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ההצעה לסדר-היום שאושרה כדחופה עניינה פרשה שתחילתה לפני שבועיים. במידה רבה, נראה כך, לכאורה, הפרשה איננה על סדר-היום, אבל היא על סדר-היום. אני אנסה להבהיר ולהצביע עד כמה היא ודמותיה ושכמותה עומדות להיות על סדר-היום.

האירוע בסילואן, כפר-השילוח, איננו אלא משל. ממשלת ישראל יוצאת עכשיו אולי למסע החשוב ביותר בתולדותיה מאז קבלת העצמאות. היא יוצאת למסע מכריע לגבי עתידה, ולאורך כל הדרך, אדוני השר, יהיו מטעני צד. יהיו מטעני צד מן הכיוון הערבי בוודאי, אבל זה איננו נושא הדיון. יהיו גם מטעני צד פה בתוך החברה הישראלית, פה בתוך ישראל. מה שקרה בסילואן איננו אלא משל למה שעלול להתרחש, למה שקרה לממשלה שנפלה שבי בידי כוחות קיצוניים קטנים בהיקפם, אף משל ואף דוגמה.

מה שקרה בסילואן איננו באשמת "עטרת כוהנים", או באשמת אגודת אלע"ד. "עטרת כוהנים", או "עטרה ליושנה", או "שובו בנים" — כולן אינן אלא חברות לנכסי דלא ניידי. לא בהן הבעיה. "עטרת כוהנים" היא חברת מקרקעין. "עטרה ליושנה" היא חברת מקרקעין. האשמה איננה בהן, וגם לא באלע"ד.

תהא הנבחרת של הצד השני? תאמינו לי, אילו יכולנו להכתיב את התנאים האלה לנבחרת שבדיה בכדורגל, היינו מנצחים אותה בגדול.

אברהם בורג (העבודה):
לא בטוח.

חיים רמון (העבודה):
חבר הכנסת בורג, אתה בכדורגל לא כל כך מבין כנראה.

אברהם בורג (העבודה):
אני מבקש את הגנת היושב-ראש.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני חושב שאתה לא צריך להעליב חבר כנסת מעל הדוכן.

אברהם בורג (העבודה):
אתה משתמש בפרוטוקול הכנסת למניעים פוליטיים.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
עם משפט כזה הייתי הולך לוועדת האתיקה.

חיים רמון (העבודה):
לאור קריאות הזעם של הקהל ושל חברי הכנסת, אני פונה ומבקש — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני מבקש להדגיש את העוצמה שיש לספורט. מיד האולם נעשה חיוכים-חיוכים. חבר הכנסת רמון, תמשיך בבקשה.

חיים רמון (העבודה):
אני פונה בכל לשון של בקשה אל הקצרות ומבקש ממנה: במחילה, מחקי את המשפט הזה מתחילתו ועד סופו. אנא ממך. לא שלא התכוונתי לכך, אבל מטעמים מובנים אני מבקש למחוק את המשפט הזה.

את זה ביקשנו. אני משוכנע שבאחד הימים לפני חצי שנה, שמונה חודשים, ישב ראש הממשלה יצחק שמיר עם יוסי כן-אהרן, מנכ"ל, ואמר: אנחנו מוכרחים להמציא משהו כדי שלא יהיה סיכוי שהפלשתנים יסכימו, שיהיה בלתי אפשרי שהם יסכימו לו. ישב יוסי כן-אהרן שבעה נקיים — — —

אברהם בורג (העבודה):
והבן שלו.

חיים רמון (העבודה):
והבן. — — — שבעה נקיים, ואמר: מצאתי. מצאתי. מה מצאתי? מצאתי את הדרך. אנחנו נגיד להם שאנחנו נקבע להם מי יהיה. את זה בוודאי הם לא יקבלו.

מה לעשות? זאת כנראה הסיבה לקדרות האופפת את ראש הממשלה וזו הסיבה, כנראה, למצב רוחו המדוכך בימים אלה: הרעיון הגאוני הזה לא התקבל, וכנראה אי-אפשר לסמוך עוד על הפלשתנים. שיטה שעברה הרבה מאוד שנים לא עובדת עוד. אמרו להם: בלי מזרח-ירושלים — בלי מזרח-ירושלים: בלי פזורה — בלי פזורה: בלי אש"ף — בלי אש"ף: מה שאתם רוצים.

אליקים העצני (התחיה):
אל תהיה בטוח כל כך.

חיים רמון (העבודה):
מה שאתם רוצים, אחר-כך אנחנו כבר נסדר אתכם. אל תדאגו, כי גם אנחנו לא כל כך מטומטמים.

לעלות על הקרקע שם על-פי הכרעתם, לא על-פי הכרעתכם, על-פי שיקול דעתם, לא על-פי שיקול דעתה של הממשלה. אסירים תהיו של אותם קבלני משנה שהפכו כבר מזמן לקברניטים.

אדוני השר, זה יכול לקרות בשבוע הבא, זה יכול לקרות ערב הוועידה. סילואן פה, סילואן שם, וסילואן איננה אלא משל. במשך השנים קשרה הממשלה הזאת לעצמה את הידיים. לא ברור מי מנהיג את מי. לא ברור אם במסע הקריטי הזה, הגורלי לגבי עתידנו, במסע החשוב הזה, שיצאתם אליו ואתם יוצאים אליו עם ברכה רחבה של מרבית הכנסת, של מרבית העם הזה, אם במסע הזה לא הטמנתם לעצמכם את המוקשים.

אני רק רוצה לומר דבר אחד לסיכום, אדוני השר: הישמרו מן הסילואנים שבדרך. היהורו מן הסילואנים שבדרך.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה לחבר הכנסת דדי צוקר. אני קורא לחבר הכנסת חיים רמון. אחריו — חבר הכנסת מוחמד נפאע. בבקשה.

חיים רמון (העבודה):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אומנם מדובר על הצעה לסדר-היום על סילואן, והעניין כאילו נשכח ונדחק בצל האירועים שאירעו מאז ההתנחלות הזאת בלב-לכה של ירושלים. אבל אני מוכרח לומר, שהשיטה עובדת, השיטה עובדת. עד שיתן היועץ המשפטי לממשלה את חוות-דעתו — והערכתי היא שהוא לא ייתן אותה במהרה — נקבעת עובדת: עוד אי של חיכוך, עוד אי שייצור שנאה, עוד אי אשר ימלא אחר הציפיות, שהקיום יחדיו בין יהודים וערבים, ובירושלים בפרט, הקיום הזה יהיה בלתי-אפשרי.

אבל אני רוצה להעביר את הנושא לעניין המדיני. מה היתה למעשה מטרת ההתנחלות בסילואן? למה היא נעשתה כפי שהיא נעשתה? אני מניח שאלה שעשו אותה עשו זאת כי הם האמינו במה שהם אמרו. אבל הם היו הכלי, הם היו מכשיר בידי אלה, אשר במשך חצי שנה עושים הכול, או למעשה עשו הכול ויעשו הכול על-מנת שלא יהיה תהליך שלום בינינו לבין הפלשתנים, בינינו לבין מדינות ערב. והאנשים האלה הם לא אנשי "גוש אמונים", הם לא חשוכים, הם זניחים לצורך העניין. אותם מנצלים, כשצריך אותם — הם ישנם, כשלא צריך אותם — זורקים אותם ככלי אין חפץ בו.

אותם אנשים יושבים כממשלה, וטועה מי שחושב שהם יושבים רק במשרד הביטוי והשיכון. האנשים הללו יושבים גם במשרד ראש הממשלה, ואינני מתכוון רק למנכ"ל משרד ראש הממשלה, אני מתכוון לראש הממשלה עצמו.

התנחלות סילואן היתה עוד ציון דרך במאמצים הנואשים שנעשו על-ידי ממשלת ישראל על-מנת שלא להגיע לוועידה. אנסה לציין שתיים-שלוש נקודות כאלה בעבר. מי מאתנו אינו זוכר את העימות הנורא סביב השתתפותו של נציג או"ם, שהיה צריך להיות חירש, עיוור, אילם, קטין, שאינו יודע את התורה? ואז אמרו: אם הוא יהיה, לא יהיה שלום, לא תהיה ועידה. על זה התווכחו חודש, חודשיים ושלושה חודשים, וקיוו שאולי על זה תתפוצץ הוועידה. ואז באמת אמרו: אתם יודעים מה? אותו נציג או"ם יהיה חירש, שוטה, קטן, העיקר שהוא יהיה. מה לעשות, העניין הזה עם נציג האו"ם לא הצליח. וקורם לכן היתה הפרשה של נציג אירופה.

אבל, מה לא עשו בעניין הפלשתני? מה לא המציאו בעניין הפלשתני על-מנת שנחזה בדבר היוצא דופן הזה, שיש שני צדדים למשא-ומתן ואחד הצדדים אומר: אני אקבע מי

אליקים העצני (התחיה):

היום היתה שבתה כללית.

חיים רמון (העבודה):

אבל אתם לא תוכלו לעשות את זה. יכול להיות שהרווח והישיבה האלה באמת עוד יבואו לכם מהפלשתינים. אני מקווה שלא. אבל בינתיים ראש הממשלה באמת צריך להיות עצוב. כי אי-אפשר לבנות עוד על הערכים, לא על אש"ף ולא על הפלשתינים.

וגם זה לא עבד. וכשזה לא עבד, באה סילואן, ואמר: אולי זה מאמץ של הרגע האחרון, אולי באמצעות העניין הזה, הפרבוקציה הזאת באמצע היום, בלב ירושלים, נעלה שוב את ירושלים, הפלשתינים יתעשתו, יחזרו להיות אותם פלשתינים, כמו הים שנשאר אותו ים, הם לא יבואו לוועידה כי הם לא יוכלו לעשות את זה לאחר מה שקרה בסילואן — וניצלנו, לא תהיה ועידה.

איך אמר מנכ"ל משרד ראש הממשלה יוסי בן-אהרן? — אז לא תהיה ועידה, לא נורא.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא אסון.

חיים רמון (העבודה):

לא אסון. להיפך, הוא רצה להגיד שזו שמחה גדולה. אבל גם סילואן לא עזרה, גם סילואן לא הצליחה לטרפד.

אף-על-פי-כן ולמרות כל הצעדים, לא רק של הקיצונים מימין אלא גם של הקיצונים המתונים, לא הצליחו לטרפד את הוועידה. אני מקווה שהכישלון הזה למנוע תהליך השלום ולעצור את תהליך השלום ימשך ללוות את הממשלה הזאת ואת כל מעשיה. תודה.

היור' מ' וירשובסקי:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מוחמד נפאע, ואחריו — לחבר הכנסת אליקים העצני. אחרון בנושא הזה יהיה חבר הכנסת יהודה פרח. בבקשה, חבר הכנסת נפאע.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מחר הייתי אמור להשתתף בביקור חברי ועדת העבודה והרווחה, בראשותה של חברת הכנסת אורה נמיר, במפעל רפא"ל. השתתפתי בעבר בסיורי ועדות, ועדת הפנים, ועדת הכלכלה, ועדת העבודה והרווחה, בכתיחות, בעריות, גם במפעלים ביטחוניים.

אבל היום קרה משהו — נמנע ממני להשתתף בביקור, ואני מאחל החלמה מהירה לחסינות הכנסת. לתועדת חבר הכנסת, תעודה שאני מחזיק בה, שקרתה לה היום תאונת דרכים בדרך בין הכנסת למפעל רפא"ל. תאונה זו גרמה לה פגיעה קשה, ומצבה מוגדר כאנוש, והיא הועברה לטיפול נמרץ אי-שם.

ביקור הוועדה, כפי ששמעתי, בוטל, כנראה, בתור סולידריות עם קורבן תאונת דרכים זו שקרתה בדיוק באותו יום שבו אישרה הכנסת פה-אחד הצעת חוק שוויון לדרוזים. אני יודע מחיי היום-יום שאני קורבן לאפליה, אבל גם בתור חבר הכנסת יש אפליה כל כך ברורה. זאת לא פגיעה כי, זאת פגיעה בדמוקרטיה, במעמדו של חבר הכנסת, זאת פגיעה בכנסת, זאת החשידה חבר הכנסת, זאת אומרת שאני אדם חשוד, ואני אדם חשוד בנאמנות שלי למדינת ישראל.

ועכשיו, אדוני היושב-ראש, לנושא. כשקיבלתי את הודעת יושב-ראש הכנסת וסגניו על קבלת הצעות לסדר-היום או

אי-קבלתן, ועברתי על הנושאים שנתקבלו, הכנתי את עצמי לערער על דחיית הצעתי בנושא: "ההתנחלות בכפר סילואן בעיר העתיקה והנוזקים לתהליך השלום". כותרת זו לא הופיעה ברשימת הנושאים. גם לא הופיע נושא שיש לו קרבת משפחה לנושא שהצעתי. אחר כך ראיתי את שמי הצנוע מוצא לו מקום בין קבוצת חברי כנסת ומתנחל תחת הצעה לסדר-היום בשם: "כניסת עמותת אלע"ד לעיר-דוד".

לא הבנתי במה מדובר. בהצעה שלי לא היתה המלה "כניסה"; ולא "עמותה", לא "אלע"ד" ולא "עיר-דוד". וזה לא שינוי קוסמטי, זה שינוי במהות, בתוכן, והתערבות בהשקפות חבר הכנסת.

אני ידוע בהשקפתי בקרב ציבור מסוים, ושינוי מהותי זה פוגע בהשקפתי. לכן אני מציין שזה זיוף. בשבילי זו התנחלות. כפר סילואן בשבילי זה כפר סילואן.

אני מוחה, ואומר רק משפט אחד בנושא זה: אני מגנה את ההתנחלות, מציע לפנות התנחלות זו בלי תנאי ועכשיו, ואם כבוד השר יראה לנכון להציע להעביר את הנושא לוועדה, אני מציע שיעביר אותו גם את המשפט הזה שלי. תודה.

היור' מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת נפאע. רשות הדיבור לחבר הכנסת אליקים העצני, ואחריו — לאחרון בנושא זה, חבר הכנסת יהודה פרח. בבקשה, חבר הכנסת העצני.

אליקים העצני (התחיה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, איך ניתן לכבר האם היה צורך לאומי, הכרח ציוני, בכניסת יהודים לעיר-דוד? מנסים ורואים. אם משפחה יהודית "עוברת דירה" לבית-מיוחס כמו מפתח-תקווה לתלאיבי, אף אחד איננו שם לב, לאיש לא אכפת, לא תקשורת ישראלית, לא טלוויזיות זרות, לא מפגיני ומלשיני שמאל, וגם לארצות-הברית לא אכפת, וראש עיריית ירושלים אדיש — סימן שבאמת לא היה צורך בכל הדרמה הזאת. זו ירושלים בירת ישראל, וכמו בתלאיבי אדם עבר דירה.

ואידך זיל גמור, ואם לא כך, אם ראש עיריית ירושלים מתנגד ליישובת יהודים בעיר-דוד וארצות-הברית זועקת כי פלשו לכפר פלשתיני, והשמאל חוגג והערכים פוכרים ידיים — סימן שמבצע עיר-דוד היה נחוץ מאוד, וחבל שלא נעשה קודם.

הנה הגיעה משלחת של חברי כנסת ממפלגת העבודה לניחום אבלים אצל ערביי סילואן הערבית. על-פי הנהוג המקובל, הם ערכו שם פולחן של חציית קווים לתוך מחנה האויב, חגגו באתר האוטנטי של מצודת ציון את הדה-ציוניזציה, עודדו את הערכים, אובייקטיבי, אף בלי רצון, לתקוף את שכניהם החדשים היהודים. הנה המוכתר המסכן, בנוכחותם, כבר איים שכאן ימותו יותר מאשר בהרי-הבית. הרי הוא לא יכול לפגור אחרי היהודים. אותה לכיירק כי אף ירושלים בכלל הנוסחה "שטחים תמורת שלום". הלא למה אסור "ליצור עובדות מוגמרות" של התיישבות? — שמה תצטרך לפנות את המקום על-פי תוצאות המשא-ומתן. אם כן, אנשי המערך הנכבדים, אם בירושלים אינם מתכוונים למסור אדמה תמורת שלום, למה אסור ליצור בה עובדות מוגמרות? גם בתלאיבי אסור?

יש עכשיו התעקשות לקרוא לכפר-השילוח — סילואן. היוונים סירסו "שילוח" ל"סילואס", הערכים עשו מזה "סילואן", בנון, ועכשיו זה מקודש אצל יהודים מתיוונים.

מסתבר שסילואן, במשמעות הזאת, נותנת לאנשים מבחון. שאינם מכירים את המציאות, את התחושה כאילו חס ושלום נכנסו לבתיכם של ערבים. אני הייתי מראשוני המתנגדים לדבר כזה, בשום פנים ואופן לא הייתי מסכים שייכנסו לבית של ערבי וירצו, חלילה, לחפוס את מקומו. זה דבר שלא ייעשה.

אבל למעשה באים אנשים וחוזרים אל אדמות שבעצם רשומות על שמם. מדובר שם על קרקע שרשומה על שמם. ראיתי ניירות שלהם כמו עיני. נפגשתי עם אשה, שביקשה שלא למסור את שמה כאן, שיש לה ביד קושאן של עשר משפחות סתתים, חוצבים כאן, שגרו שם לפני מאורעות 1929. הם בנו שם בתים; סתתים בעלי מקצוע מיומנים ובנו בתים, בנו לעצמם ובנו לאחרים בירושלים הקטנה. האנשים האלה יכלו להתקיים שם ולחיות, לולא זה שנחלצו להוציא אותם מאימת המאורעות, שאני מכיר אותם, כי אני יליד ירושלים. אני מכיר את המאורעות האלה. האנשים האלה, לו נשארו שם, היו נרצחים נפש, לא היה נשאר אחד חי. הם לא באים לא למשפט ולא לדין, היו רוצחים אותם.

כאשר אנחנו מתייחסים אל כפר-השילוח בשמו העברי ואל עיר-רוד בשם הנאור הזה ומבינים שאותה נקבת-השילוח בנה חזקיהו בימים ההם — 500 מטרים אורך הנקבה, שהיום כולם תמהים איך היא בנויה ומי בנה אותה, מבחינת הצד הארכיטקטוני שלה, ההנדסי — הרי זה מקום שחיו בו יהודים והם חזרו.

אליקים העצני (התחיה):

את הנקבה עשה העם הפלשתיני, אל חסלף את ההיסטוריה.

יהודה פרח (הליכוד):

כן, אתה צודק. על כל פנים, בספר הספרים שלנו, בתנ"ך, שדפדפתי בו רק אתמול כדי לראות מי ביצע את הדברים, לא מצאתי את הנתונים שלך.

אני רוצה להדגיש: חשוב, רבותי, איך מציגים את הדברים. אם מציגים אותם כרוח זו של פלישה, כפי שאמרתי, הרי היא חמורה מאין כמוה. אם מדגישים — סילואן, שזה שם ערבי, חושבים שבאמת לסילואן נכנסו. הלא אני הייתי במקום וראיתי. וכי לא יכולים לחיות אלה מול אלה בשכנות טובה, ולא חיים פה כך יהודים וערבים ביחד? ואני מאמין שאפשר לחיות ביחד, באהבה, בידידות, גם בשמחות. אני זוכר אירועים יפים שהיו בירושלים, שאנחנו באנו לשמחות של ערבים והם באו לשמחות שלנו. באו המאורעות ושנו את הכול. היה מי שהתחס אז וגרם לזה: זו היתה הממשלה הבריטית, שיצרה כל הזמן "הפרד ומשול".

אנחנו צריכים להיות ערים לעניין הזה ולראות אותו במתכונתו האמיתית, כפי שהוא נראה היום, ולא כסילופים והצגת דברים כאילו, חס ושלום, באים לנשל מישור. זוהי שיבה, והביקורת היחידה שיש לי על כך, דווקא משום שהדבר הזה כל כך בטוח, דווקא משום שיש נתונים שמוכיחים בעליל שהקרקע הזאת היא קרקע יהודית, היא שצריכים לבוא לשם בקומה זקופה, באור יום, לא להעמיד את המטרה — שיש לה בעיות מעל לראש — בפני בעיות נוספות. אני לא מקנא בשר המטרה שלנו, שעושה עבודת קודש במדינה הזאת, עבודת קודש לדוגמה ולמפת, בקשיים האימים שקיימים כאן. אני לא יודע איך הוא עומד כזה, והוא עומד בכך בכבוד. האם צריך להוסיף לו בעיה על בעיותיו? אם הדברים הם תקינים, סדורים ונכוחים, מדוע צריכים לבוא ולעשות זאת בסתר? באור יום, באישור, בגושפנקה רשמית של הממשלה, כאשר הכול מוסדר, ונכנסים יפה, בחצוצרות ובקול שופר, על שטיח אדום.

האם תקראו מעתה לחברון "אל-ח'ליל", להר-הבית "חראם אל-שריף", למערת-המכפלה "חראם איברהימי", לשכם "נאבלוס", "ניאפוליס"? ואולי נקרא לעיר-רוד "עיר דאוד", עירו של מלך פלשתיני קדום?

שואלים: מדוע נכנסתם "כנגבים כלילה", ומדוע ימים אחדים לפני בואו של בייקר? השיבו נא תשובה כנה: ולו נכנסו יום אחרי בייקר, לא הייתם מתנגדים? אנחנו יודעים שאילו נכנסו ביום, היו פורצות תקריות והיו מוגשים צווי מניעה. ואם לפני בייקר העיתוי לא טוב, הרי בזמן בייקר ודאי שהוא לא טוב, ולפני הוועידה זו פרובוקציה, ובמשך הוועידה ולפני המשא-ומתן הישיר ובמשך המשא-ומתן — כל עיתוי הוא עיתוי שלילי, עיתוי אסור.

נגמר הזמן היהודי. רק הערבים יכולים בהשקט ובכטחה לבנות, למכור, לצאת, להיכנס. אצלם כל עיתוי טוב ודאי. שום מעשה ממעשיהם אינו פרובוקציה, כי רק אצל היהודים שונאי עצמם, עצם קיומם הוא פרובוקציה בעיני עצמם.

ובכן, להווי ידוע לכם, שיש יהודים שכל עיתוי טוב להם כדי ליישב את ארץ-ישראל, וסילואן היא אצלם עיר-רוד ומצורת-ציון, המקום שבו החל הסיפור הציוני כולו.

מלה על הליכוד ההולך ונעשה יותר ויותר מפלגת מרכז. חוץ מחסיד אחד, אשר כדי שלא להזיק לו לא אנקוב בשמו, אף לא אחד מחברי הכנסת של הליכוד דרכה כך רגלו בכפר-השילוח להזדהות עם שכות ישראל לעיר-רוד. יירשם נא גם הדבר הזה ב"דברי הכנסת".

גורל ההתיישבות היהודית בעיר-רוד עדיין מוטל על כף המאזניים, כי כל דבר הוא באחריותו ומצפה להחלטות של ראש הממשלה. אין לנו אלא לשאול אותו, האם אצלו עדיין לא נגמרו לחלוטין כל העיתוים היהודיים. אם לא, אל נא יפעיל את חותמת הגומי של משרד המשפטים כדי להמציא מתחת לאדמה תירוצים ושרקים משפטיים לסגור בפני עם ישראל את ציון יאל נא יפעיל את חותמת הגומי הביטחונית — חוסר כוח-אדם, סיכון הביטחון, מניעת חיכון, ושאר תירוצים רקובים המחללים את שם הביטחון. הוא יודע שכל הניירות של המתיישבים כשרים וטובים, הוא יודע שמגורי יהודים מוסיפים ביטחון. בתוך חודשיים-שלושה חודשים יחדל כפר-השילוח להיות מצודה חבלנית עוינת ורצחנית וישוב להיות חלק מירושלים, לא רק על גבי הנייר.

ולעם ישראל ייאמר: הכו גודל לבחורים הנפלאים משיבת "מרכז-הרב" וישיבות הסדר האחרות, אשר עשו ועושים את המלאכה במסירות ללא גבול, כענווה, בחוכמת המעשה ובמשמעת, מקבלים עליהם באהבה כל סבל ומחסור, כל מאמץ וכל השמצה וגיינו למען מטרה לאומית ודתית קדושה. אשרי העם שבנים כאלה לו. תחזקנה ידיהם.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת העצני. חבר הכנסת יהודה פרח, אחרון המשתתפים בדיון.

יהודה פרח (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא שאנחנו דנים בו הוא נושא שצריכים להתייחס אליו כפרופורציות הנכונות ובמשמעותיות האמיתיות שלו. כאשר מדברים על פלישה לסילואן מתקבל הרושם של איזו פלישה של קלגסים, רוצחי אדם, שרוצים לפנות אנשים מבתיים — לא לפנות, לרצוח אותם ולחפוס את מקומם. פלישה לילית לסילואן. כשמדברים על חזרה לכפר-השילוח, עיר-רוד, זה נשמע אחרת לגמרי.

אני רוצה להציע לחברי הכנסת להסתפק בהודעתו, ואם לא כן אני גם אסכים להעביר את הנושא לדיון בוועדה מוועדות הכנסת, נדמה לי שוועדת הפנים ראויה לדיון בנושא הזה. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. יש כאן הצעה של חבר הכנסת האשם מחאמיד להסיר את הצעתו של חבר הכנסת העצני. אולם תחילה אשאל את המציעים, האם הם מסכימים להסתפק בתשובת השר. חבר הכנסת צוקר, האם אתה מסתפק בתשובת השר?

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): כן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רמון איננו וקשה לי להחליט כאן בשבילי. חבר הכנסת נפאע, האם אתה מסכים להסתפק בתשובת השר?

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): כן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת העצני?

אליקים העצני (התחיה): מסתפק.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת פרח?

יהודה פרח (הליכוד): מסתפק.

היו"ר מ' וירשובסקי:

כאמור, אין לי פה תגובתו של חבר הכנסת רמון, אבל אני מניח — — —

יארד צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת): הוא אמר משם שהוא מסתפק.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): הוא מסתפק במועט.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אם כך, חברי הכנסת, בכך סיימנו את הנושא הזה.

אדוני היושב־ראש, אני לא אאריך בדברים, כי אין מה להאריך כאן. יש לתפוס את המשמעויות האמיתיות של המציאות. אין זו קרקע שבאו לשדוד ממישהו, זו קרקע שתוזרים אליה. יכול להיות שבאחד הימים הקרובים עתידה אותה אשה רצינית, שיש בידיה המסמכים האלה, להפקיד אותם בידי, כבר ראיתי אותם כמו עיני, ואני מודיע לך: בידי אותה אשה קושאן של עשר משפחות, וכך עשרות. 80 משפחות גרו שם, רובן של סתתים וחוצצים כאבן, בימים ההם של ה"כאורד", שהיו עושים בסלעי ירושלים — מי שגדל כאן מכיר את המציאות הזאת — אז על מה מדברים כאן? זה נישול של מישהו? זה ניצול של מישהו? זה גירוש של מישהו? טרנספר עושים פה? באים אנשים לחזור לבתיהם, אלהים אדירים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת פרח. אני קורא לשר המשטרה להשיב על ההצעות.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, המטרות שהוצבו למשטרת ישראל על-ידי הדרג המדיני בכל מה שנוגע לירושלים הן לשמור על הסדר והשקט בעיר, המשטרה איננה מעורבת ואסור לה להיות מעורבת בוויכוחים פוליטיים, ועמדתה לאורך כל הטיפול בנושא ההתיישבות בעיר-דוד היתה מונעת רק מן השיקולים של שמירה על הסדר והשקט בירושלים. זהו יעד ממדרגה ראשונה של הממשלה ושל מדינת ישראל כולה, שכן כל ערעור על נושא ירושלים עלול להביא נזק וכל אי-שקט יכול לערער את הביטחון לגבי אחדותה וריבונותה של ירושלים.

כאשר התעוררה הבעיה המשפטית לגבי יישוב הבעלות על הבתים שנחפסו, ביקשנו חוות דעת של היועץ המשפטי לממשלה לגבי ההיבטים המשפטיים של הנושא. המשטרה תנהג על-פי חוות הדעת של היועץ המשפטי לממשלה. מאז יום ההתיישבות ועד למתן חוות הדעת של היועץ המשפטי חקפיד המשטרה על שמירת הסיכום שהושג במקום ביום האירוע.

אני מייצע לכולם להמתין עד לקבלת חוות הדעת של היועץ המשפטי, ואז יוכרה לכולנו כיצד יש לנהוג בנושא זה. כל ויכוח בנושא זה ובשלב זה הוא, לדעתי, מיותר ומוזיק.

טז. הודעה אישית

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, לפני שנעבור לנושא האחרון בסדר-היום, אני רוצה לאפשר לחבר הכנסת רן כהן למסור הודעה אישית.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית): הודעה אישית מוסרים בסוף הישיבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

כן, אני יודע, אבל הואיל ויש תקדימים אני אאפשר לו למסור עכשיו את הודעתו. בבקשה, חבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב־ראש, אדוני שר המשטרה, חברי הכנסת, על-פי סעיף 54 לחקון הכנסת, אבקש להודיע כי דברי חבר הכנסת חנן פורת שנאמרו כנגדי כאן במליאה ואמש בכלי התקשורת רצופים שקרים ודברי כזב מטעים.

מדובר בפירוק ערמות של חביתות שלטי ענק שהוצבו

בסוף השבוע שעבר נגד תהליך השלום. השלטים הוצבו כרשיון במסגרת הפגנה מותרת של "גוש אמונים" ותנועות ימין קיצוניות, והופקרו שם זה שלושה ימים. החביות הוצבו שם ללא רשיון והושארו כדי לזהם את רחובות ירושלים ואת אוויר חיינו הפוליטיים.

מאחר שסברנו, חברי ואני, כי עיריית ירושלים מתמהמהת לפנות את השלטים המזהמים, החלטנו לנקות את ירושלים מהחרפה, קמנו וסילקנו אותם למזבלת ירושלים.

אשר על כן: 1. השלטים לא הוצבו אתמול, כפי שאמר חבר הכנסת פורת במליאת הכנסת; 2. לא היתה נפש חיה ליר השלטים והחביות, ולכן לא היה אפשר לרחוף שני אנשים שכלל לא היו שם, כפי שטען חבר הכנסת פורת אמש בתקשורת; 3. השלטים הוצבו על-ידי ארגוני הימין הקיצוני,

משוכנע כי רוב עצום של נפגעי הטרור, והמלחמות מבקש שלום בכל נפשו ובכל מאודו, והשימוש בהם פוגע בכל עם ישראל. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה.

תאבי הקרקעות וההתנחלויות ושונאי השלום והביטחון, ולא על-ידי ארגון נפגעי הטרור, כביכול, כפי שסיפרו חבר הכנסת חנן פורת וחבריו אמש בתקשורת.

השימוש שקיצוני הימין עושים בנפגעי הטרור לא רק שאין לו כל סמכות ממשית, אלא הוא ציני ומוזהם ממש. אני

יז. הצעות לסדר-היום

פיגוע חבלני בצומת תל-השומר

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
אני אמרתי את דברי, אני מגיח שהשר יבקש להסתפק בתשובתו, ואני כבר מודיע שאסכים לכך.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
זה יחייב את השר לחובה שאני לא יודע אם הוא יוכל לעמוד בה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
הוא יעמוד בה. הרי נאמר פה שהשר הזה עושה עבודת קודש, והוא בוודאי יוכל לעמוד גם בה.

אני קורא לחבר הכנסת יצחק לוי, ואחריו — לחבר הכנסת יאיר צבן. למרות הרשימה המרשימה של מציעים, אני חושב שאנחנו נסיים את הנושא הזה במהירות מרבית. בבקשה, חבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר המשטרה, או יותר נכון אדוני היושב-ראש ואדוני שר המשטרה, כי אתם היחידים שנשארתם כאן. אף שיש ברשימה עוד עשרה חברי כנסת שצריכים לדבר, נראה שהם נחבאים אל הכלים.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני חושב שהכלים האלה נמצאים מחוץ לתחומה של עיריית ירושלים.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
על כל פנים, רחמיפות הנושא הוכרה בשבוע שעבר סמוך לפיגוע. כרגיל באירועים כאלה, מהשבוע שעבר ועד היום קרו כל כך הרבה דברים; שבאמת קשה להתייחס באותה חומרה ובאותו כאב למותם של החיילים, אף שמותו של חייל נשאר תמיד דבר כאוב מאוד, דבר שכולנו מצטערים עליו. בהזדמנות זו אני שולח שוב את תנחומינו למשפחות החיילים.

אני מבקש להעיר ארבע הערות. דבר ראשון, ביטחון-פנים לחיילים ולחיילות, מי אחראי, האם המשטרה או הצבא? מה הם נוהלי העמידה לטרמפים, מה הן השעות שבהן חיילים וחיילות עומדים בתחנות האלה?

מדוע אני שואל זאת? כי רק אחמול שמעתי באחד מכלי התקשורת: שיש בעיה עם חיילות שחייבות לנסוע בשעות מאוחרות ולצאת בשעות כאלה מאזורים מרוחקים, והן מחכות בתחנות טרמפים עד שעות מאוחרות. השאלה היא, מי מטפל בנושא הזה, כי הדברים מתרחשים בתוך מדינת ישראל, ולכן יש לתת את הדעת על הנושא ולהקפיד יותר על הביטחון של החיילות והחיילות בכבישים.

הערה שנייה, האם מצב הכניסה של ערביי יש"ע לעבודה בארץ היום דומה למצב שהיה יום אחד לאחר מלחמת המפרץ? אני חושב שנפרצה כאן פרצה. הרי בזמן מלחמת-המפרץ ומייד לאחריה עשו המשטרה, הממשלה והצבא יחדיו מעין התחלה

היו"ר מ' וירשובסקי:
אנו ניגשים עכשיו לנושא האחרון בסדר-היום: הצעות לסדר-היום מס' 5739, 5740, 5741, 5742, 5748, 5754, 5759, 5763, 5764, 5773 ו-5777, בנושא: פיגוע חבלני בצומת תל-השומר. ראשון המציעים הוא חבר הכנסת אברהם פורז, אחריו — חבר הכנסת יצחק לוי, כי אניני יודע אם הקודם לו ברשימה, חבר הכנסת יוסי שריד, נמצא. בבקשה, חבר הכנסת אברהם פורז.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בשל השעה המאוחרת יהיו דברי טלגרפיים ממש.

שוב הוכח, שעל-מנת לבצע פיגוע לא צריך נשק, לא חם ולא קר. כל דבר יכול לקפד חיי אדם, וגם מכונית יכולה במובן הזה לעשות זאת.

לכן, במידה מסוימת אניני מבין מה היתה יוזמתו של שר הביטחון שרוצה להטיל עונש מוות דווקא על אנשים שמבצעים פיגועים לא באמצעות נשק חם. וכי עד היום הוציאו להורג מישהו על שימוש בנשק חם ועל פיגוע שאפשר עונש מוות? לדעתי, זה לא מוסיף לנו שום דבר.

דבר שני שצריך לומר אותו בוודאות, כדי שיהיה ברור: כל עוד אנחנו מחזיקים בשטחים, לא נוכל גם לאטום ולסגור אותם. אני יודע שיש בינינו מי משתעשעים באפשרות ש"הקו הירוק" ייהפך לקו כמו חומת ברלין. כל עוד אנחנו מחזיקים בשטחים, לדעתי לא תהיה לנו ברירה אלא ליצור אינטגרציה מהסוג שיש לנו היום, של תנועה פחות או יותר חופשית. וגם אם שר המשטרה וגורמים אחרים ימיינו את תעודות הזהות ואת תעודות הכניסה לישראל לפי צבעים ולפי דוגמאות ומודלים. תמיד יימצא מישהו שהיה כל הזמן איש טוב ומסור, עובד נאמן וממש אוהד ישראל מובהק, ופתאום איש כזה יבצע פיגוע. לא נוכל למנוע את הדבר הזה.

לכן, הפתרון היחיד הוא הפתרון המדיני. טוב עשתה הממשלה שהחליטה ללכת למדריד. כל הציבור בישראל שרוצה וחותר לשלום תומך במאמציה של הממשלה. כפי שאמרו אחרים, ובעניין הזה אין לי שום מנופול ושום תכונה יתירה, אנחנו מפרגנים לממשלת הליכוד. אנחנו יודעים שקשה מאוד לממשלה מסוג אחר ללכת לפשרות כואבות, והליכוד כן יכול לעשות זאת. לא תהיה ברירה, הממשלה הזאת בסופו של דבר תילחץ מכל הכיוונים, ובצדק, ואני מקווה מאוד שיושג הסדר.

בכל מקרה, אדוני היושב-ראש, אני לא מציע להעביר את הצעתי לשום מקום.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אתה גם לא יכול. אתה יכול רק להציע לקיים דיון במליאה.

רצח של אנשים, והפסקת טרור היא הפסקת רצח של אנשים. האם אפשר בכלל ללכת לוועידת שלום כאשר האנשים שהיו מיוצגים בוועידה הזאת, ושידברו בה שלום, עוסקים יום יום בפשע וברצח?

הממשלה צריכה להתייחס לנוקדה הזאת בריצנות רבה מאוד, ואני חושש מאוד, שאם לא תהיה לזה התייחסות חד-משמעית, ילך הטרור ויגבר בזמן הוועידה.

גם אני מודיע מראש, שאסתפק בהצעת השר.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, תראה איזה קרדיט יש לי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אכן, בלתי רגיל. אני חושש שחבר הכנסת יאיר צבן יפתח את הנאום שלו בדברים האלה. בבקשה, חבר הכנסת יאיר צבן.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חוששני שבתקנון הכנסת נצטרך להכניס דירוג שונה של הבעות אי-אמון. עד עכשיו ראיתי רק אמון רגיל, עכשיו אני רואה כאן אמון מופלג. צריך עכשיו לאשר באופן תקנוני את הבעות האמון האלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

לאנשים שעושים עבודת קודש ייתנו אמון מוחלט.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, המוני בתי-ישראל הנמנים עם כנסת ישראל, אדוני שר המשטרה, ליוונו לא רק ביוגן אלא גם בזעם את קורבנות הפיגוע החבלני מקרב חיילינו שניצבו באותו יום בצומת תל-השומר, ועקבנו בחרדה אחרי גורל הפצועים, וכולנו מצפים בתקווה, כי יוגברו ככל הניתן אמצעי הביטחון וההגנה מפני פיגועים נוספים, ואנחנו יודעים שאכן ניתן הדבר, אבל לא באורח מוחלט.

במקרים הללו אנחנו חושבים ורואים עצמנו תמיד כאילו בן שלנו או בת שלנו המשרתים בצבא היו גם הם ניצבים באותו צומת.

עדיין מצפים לנו ניסיונות פיגועים נוספים. הפרדוקס ההיסטורי הוא, שדווקא כאשר מסע שלום יוצא לדרך, יסלימו מטורפי קנאות מכל הצדדים את הפרובוקציות שלהם, כל אחד את הפרובוקציות שלו. ולכן צפויה עליה מסוכנת בפיגועים חבלניים מצד גורמי הסירוב הפלשתיניים. אני מציע לראות את הדברים האלה נכוחה. זה לא עניין של חודש, זה לא עניין של חודשיים. זה יהיה מאבק ממושך, ואני מקווה שבמשך הזמן הוא ילך ויצטמצם, אבל אינני אומר שכל כך מהר יתחשל.

יש שאלה, איך אתה מתמודד במצב כזה עם תופעות של טרור. אינני מסכים לדבריו של ידידי חבר הכנסת יצחק לוי. אני חושב, שאפילו הפלשתינים והנהגת אש"ף יודעים שפעולות של טרור לא הכניעו את ישראל. אגב, היו דיונים שתורגמו גם לעברית, אני קראתי אותם, דיונים שהתקיימו בפורומים שונים של ההנהגה הפלשתינית על האינתיפאדה, ובדיונים האלה, בהם דיונים על השאלה של שימוש בנשק חם וכדומה, נאמר שאומנם פיגועי הטרור כשנים עברו החדירו לתודעה הבין-לאומית את קיומו ומעמדו של אש"ף וחיידו את ההכרה בכעיה הפלשתינית, אבל לא השפיעו על ישראל. מה שכן השפיע על ישראל זו האינתיפאדה. בכל זאת יש הבחנה בין הטרור, כטרור נטו, לבין האינתיפאדה, שיש בה גם גילויים לא נעימים ולא רצויים של אלימות, אבל היא שונה מטרור.

חדשה והתקינו תקנות חדשות, ומנעו כניסה של כל מיני גורמים עוינים, וסידרו סידורי ביטחון ומנעו לינה בלילה. הרושם שלי הוא, שהמצב נהיה שוב נזיל, המצב שוב נפרץ, ושוב יש פועלים מקרב תושבי יש"ע שלנו בתוך "הקו הירוק", ושוב תופסים אנשים שעובדים כאן ללא רשיון, כך שהביטחון התערער.

אני מסכים עקרונית למה שאמר חבר הכנסת פורז, שלעולם אי-אפשר לדעת מי יהיה הרוצח הבא. הרוצח הבא לא חייב דווקא להיות מי שמופיע ברשימה ידועה. הכול יכול להיות, הרי אנשים נתפסים פתאום בשיגעון. ראינו אשה חולמת, הולכת וקונה סכין ודוקרת. סתם חלום. במקום לעשות הטבת-חלום, היא עשתה הרעת-חלום.

בכל מקרה, אין ספק שככל שיהיו כאן בארץ פחות אנשים שידועים כעוינים, כך יגבר הביטחון. אם כן, מדוע יש היום התערערות של אותם נהלים ושל אותם סייגים שאתם עצמכם התקנתם וסייגתם מייד אחרי מלחמת המפרץ?

שתי הערותי האחרונות הן בקשר למצב הטרור לקראת ועידת השלום. מהבוקר ועד עכשיו שמענו הרבה הערכות על ועידת השלום. אני רוצה לומר, שאנחנו הצבענו בעד הליכה לוועידה, אבל מתוך חששות מרובים מאוד: מרובים מאוד. אני חייב לומר שלא מתוך שמחה, בהחלט לא מתוך שמחה הצבענו כך. כיוון שהתנאים שבהם אנחנו הולכים לוועידה הזאת הם תנאים קשים מאוד. אינני יודע אם אפשר היה להשיג תנאים טובים יותר, אבל התנאים הנוכחיים קשים מאוד, ולכן המצב איננו קל, אבל צריך ללכת ולנסות.

יש חשש, שבגלל ההישגים שהפלשתינים השיגו לקראת הוועידה, והם השיגו הישגים לא קטנים, וכן בגלל הטור, התפיסה הזאת תלך ותגבר אצלם. כפי שהיא כבר הולכת ומתגברת. כלומר, בכך זכו הפלשתינים להכרה מסוג כלשהו. ולא רק הפלשתינים אלא גם אש"ף: הם זכו להכרה מסוימת. והרי זו בושה וחרפה שאנחנו לא יכולים להניף את דגל ישראל בוועידה כזאת מפני שאנחנו חוששים שכולם יקנוו וירשו לאש"ף להניף גם את דגלו. מכל מקום, היו להם הישגים. ומה ההסבר המצוי? ההסבר המצוי הוא: בגלל הטרור. ישראל חלשה בגלל האינתיפאדה, ישראל חלשה משום שחייליה נרצחים, ולא כשרה הקרב אלא בטרמפיאדות. ישראל חלשה משום שבקבוקי חבעיה ואבנים ממשיכים לעוף, ועל כן לישראל לא היתה ברירה, אלא ללכת למשא-ומתן.

לא כך היתה צריכה להיות הגישה. ללכת למשא-ומתן, בבקשה, וזאת על-פי נהלים מסוימים וקווים, אבל בוודאי לא מתוך חולשה או מתוך חשש מפני טרור או טרור מתגבר.

לכן, אדוני השר, התופעה של אותו רוצח שדרס שני חיילים בהצטלבות תל-השומר, אף שאולי לא היה שייך לגוף מאורגן והמעשה לא היה מתוכנן, אין ספק שזה חלק מהאווירה האומרת, שככל שיהיה יותר טרור בארץ, כך אנחנו נתקדם יותר במהלך השלום. לכן תפקידה של המשטרה כיום קשה ככל כפליים, וצריך להבהיר בדיוק את ההיפך ולומר, שככל שיהיה בארץ יותר טרור, תהליך השלום לא יתקדם. כדי שתהליך השלום יתקדם, צריך להפסיק את הטרור. חייבים לאותה את הדברים האלה.

אני מתפלא מאוד ומצטער מאוד על שהאמריקנים לא קבעו את הפסקת הטרור כסייג וכתנאי. זה הדבר שאותו צריך היה לעשות כדבר מקדמי, וזה לא עניין של מחווה. כי מה זאת אומרת להפסיק את ההתנחלויות מול הפסקת טרור? טרור הוא

אחרי הרצח ככביש גהה ראינו כשכם את אבי שטיין, האדון שהוצח במצלמות הטלוויזיה, הופך דוכנים ומנפץ פנסי מכוניות. ראינו פלשתינים מבוהלים, מוכי גורל, מול איש או אנשים חמושים, עוזבים את סחורתם וניצלים מידי איש זה או אנשים אלה. ובכן, זה מה שהמצלמה הצליחה להנציח. אבי שטיין אומר שיידו אבינס לעברו, ולכן, הוא אומר: הגנו על עצמנו. ניפץ מכוניות והפיכת דוכנים — הגנה עצמית.

והוא ממשיך ואומר: הגנו על עצמנו, משום שחיילים פוחדים לעשות את אשר עשיתי. ובכן: ממש מיליציות פרטיות, של מי? של יהודה מאיר, שאין צורך להזכיר לכם את מעשיו.

הכיבוש — הסרטן הזה מהווה חממה אידיאלית לרצח והרג ולצמיחת מעשי ייאוש, שנאה ונקם. אני רואה בכיבוש את האחראי לשפיכות הדמים. הוא יהיה אחראי לדם שיישפך גם בעתיד, דמם של שני העמים, הישראלי והפלשתיני, והוא נושא באחריות לאובדן חיים ולאובדן ולהרס של משפחות של ישראלים ופלשתינים.

ומפליא הדבר שאנשים שונים, ובהם אנשים אחראים במדינה, ואף אנשי מחנה השלום, באים ודורשים את סגירת "הקר הירוק" ואת הישארות הכיבוש; רק סגירת ישראל בפני הפועלים הפלשתינים, כאשר הכיבוש מונע מהם לפתח את ארצם, ליצור לעצמם מפעלים שבהם יעבדו. הוא מונע מהם אפילו לצאת לארצות ערב למצוא את פת לחמם. פשוט מונעים מהם את החיים הפיסיים. ברור שדבר זה מכביא להתפוצצות. באים ודורשים לסגור את ישראל בפניהם. אולי זה ירעיב את הפלשתינים, אך זה לא יביא קץ לשפיכות הדמים.

רק נסיגה ישראלית מהשטחים, רק פתרון מדיני יש בידם למנוע תופעות וחוליות דם אלה. המציאות הקיימת היום היא מציאות מטורפת, והיא גורמת לקטל ולהרג.

יש כאלה שאיבדו את שפיות דעתם לאחרונה, ובמיוחד אחרי התקרית הטרגית בכביש גהה, ודורשים עונש מוות. וכי עונש מוות יכול ומסוגל בכלל להרתיע אנשים מתאבדים? האם זהו הפתרון זוהי שפיות הרעת?

השלום הוא הפתרון, הוא התרופה היחידה למצב הכאוב, המר והנורא הזה. אך ממשלה זו, ששתי ידיה ימיניות ואין האחת יודעת את אשר רעותה עושה, אינה מסוגלת ואינה משכילה לקרוא את המפה. ורועותיה ומרכיביה מנסים בכל כוחם לשבש ולעכב את תהליך השלום, דבר שמהווה עידוד להמשך הרצח וההרג של שני העמים, להמשך התנגשויות הדמים ביניהם.

אחזור שנית, ואולי אמרתי זאת כבר כמאה פעמים: בלי שלום אי אפשר למנוע מעשה ייאוש כפי שקרה בכביש גהה. הכיבוש משחית גם שם וגם כאן. לכן חייבים להיפטר ממנו, וככל שיעשה הדבר מהר יותר, כן ייטב לשני העמים, הישראלי והפלשתיני. תודה.

הי"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת האשם מחאמיד. אני קורא לחבר הכנסת מיכאל קליינר. אם לא יתייצבו חבר הכנסת צירלי ביטון וחבר הכנסת יאיר לוי, הוא יהיה האחרון.

מיכאל קליינר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אותו ערבי שביצע את הרצח האכזרי של החיילים בטרמיפיאדה איננו מטורף, וככל שנחשוב פחות שהוא מטורף כן ייטב. ערבי זה הוא אדם שירד למדרגת חיה רעה. הוא אדם שאיבד את הגבול הדק שבין רגש השנאה התהומית לבין מעשה איום של שפיכות דמים: הוא

לכן גם התנאי שמציב חבר הכנסת יצחק לוי הוא תנאי מזור ומשונה. אני אומר את ההיפך בדיוק, אם אני רוצה להשיב מנה אחת אפיים ל"חמאס", לג'ורג' חכש ולאחמד ג'יבריל, אני צריך כמשה מרץ לקרם את תהליך השלום. כי זאת התשובה, כי מזה הם פוחדים.

הלך של ההיסטוריה ברור וידוע, ואני באמת לא רוצה בדיון הזה לשלוח אפילו קורטוב של קנטור לעברו של שר המשטרה, אבל אני אומר שגם הלך שלנו מורה, שאין אפשרות לגורם זה, לגורם חיצוני, לעקור טרור המדבר בשם עם. טרור כזה ייעקר משורש, כפי שזה קרה במקרים אחרים בהיסטוריה, רק על-ידי העם שבשמו מדבר אותו טרור. אין דוגמה אחת אחרת בהיסטוריה.

מי שיעקור את הטרור הפלשתיני של גורמי הסירוב יהיו הפלשתינים עצמם. הם יעקרו אותו משורש, יום יבוא. מתי? כאשר יהיה להם מה להפסיד; כאשר תהיה להם מדינה משלהם, ויהיו להם אינטרסים שיהיו קשורים ומעוגנים בסדר מסוים במזרח התיכון.

ולכן, כאן הפרדוקס, מי שרוצה לשים קץ באמת ובתמים לטרור צריך, לא בלי תמורה, אדוני שר המשטרה, לפתוח שלב שלב ולהשתלח בתהליך השלום. גם כדי שאש"ף עצמו, וגם בו יש זרמים שונים, ירד מנתיב הטרור לחלוטין; ירד לא רק בהצהרות אלא במעשים, לא רק במעשים שניתנים כהוראה מגבוה, אלא גם במעשים ספורדיים. ויותר מכך, שהוא יכבד את אוכפו ואת ידו הקשה על גורמי טרור שמחוצה לו שמנסים להפר את התהליך, לשבש אותו ולהכשיל אותו. תודה רבה.

הי"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת יאיר צבן. אני קורא לחבר הכנסת האשם מחאמיד, ואחריו — לחבר הכנסת מיכאל קליינר.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בראשית דברי אני רוצה להביא את עמדת סיעתי, להביע צער עמוק על אובדן חיי אדם ולאחל החלמה מהירה לפצועים בתקרית הדמים בכביש גהה ובתקריות האחרות.

אדוני היושב-ראש, האזור נתון לשרשרת נוראה של שפיכות דמים, של קורבנות ישראלים ופלשתינים — אשר נפלו, ולעצרי הרב ממשיכים לפול כחוצאה מהעדר שלום צודק בין מדינות האזור ועמיו. זוהי שרשרת נוראה של שפיכות דמים — לפני האחרון היה הרצח בכביש גהה, אשר מבצעו הוא בן הכפר קיביה, ואין צורך לדבר על הכפר קיביה. האיש שביצע את המתקפה, מתברר, איבד שניים מקרובי משפחתו כמשך האינתיפאדה. ואני מדבר על כך כדי להצביע על מעגל הרמים, שעדיין לא חס, ולא כדי להצדיק שפיכות דמים.

יום נהגים פלשתינים בשטחים על-ידי כוחות הכיבוש. יום נומסות הזכויות האלמנטריות של האדם הפלשתיני. אלפים נמצאים בכתיהכלא ומאות מכוניהם עדיין מצויים במעצרים מניהליים ללא משפט וכלי שידעו מדוע הם עצורים. מאות אלפי פלשתינים סובלים חרפת רעב ואבטלה.

ובכן לא די, באו חברי כנסת מתנחלים וניצלו את החסינות שלהם לפרובוקציות בפלשתינים בירושלים המזרחית. המתנחלים התאכסנו בבתים בסילואן, חמושים בנשק ומאיימים, והמשטרה שומרת עליהם. זה שלב נוסף באלימות המכוונת של מיעוט קיצוני, שנדר לחבל בתהליך השלום. אלה הם אבות הפרובוקציות.

של עונש היא לא רק הרתעה, היא גם גמול. אנו, בבית זה, חייבים להיות קשובים לרחשי לבו של הציבור. הציבור שלנו לא משלים ולא מקבל שפושעים מהסוג הזה ייוותרו בחיים ויכו לפנסיון חנים על חשבון המדינה עד שישוחררו בעסקה זו או אחרת.

יכול להיות שבשווייץ או בכלגיה הייתי מתנגד לעונש מוות. אך באזור שלנו, אי-הנהגת עונש מוות בנסיבות המצדיקות אותו, על-פי כל אמת מידה שהיא, מתפרשת כהעדר כוח, ואנו כבר יודעים שכוח וצדק הם לעתים שני נזלים במערכת של כלים שלובים.

כאשר תלויות החול על הקברים הטריים עדיין לחות והפצועים עדיין נאנקים ממכאובים בכתיחחולים, זה הזמן לתבוע בשמם צדק ולהעביר מסר לכל הרוצחים הפוטנציאליים, שאין להם עוד חסינות והם לא יצאו מזה חיים. אני שמח שאזוניו של שר הביטחון, כפי שמתפרסם, קשובות למסר הזה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת קליינר. אני מבין שאתה אחרון המשתתפים.

צריך לציין, שכל הנאומים היו קצרים מהמועד שהוקצב להם. אני קורא לשר המשטרה להשיב על ההצעות.

יאר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, עד נאומו של חבר הכנסת קליינר רציתי להציע לשר פרוצדורה חדשה: שהוא יסתפק בנאום הנואמים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

הרעיון, יש בו משהו. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני יכול לומר לחבר הכנסת צבן, שגם דבריו של חבר הכנסת קליינר יכולים בהחלט להיות חלק מזה, אלה בהחלט דברים שאני לפחות מרגיש שלם אתם.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתאריך 11 באוקטובר 1991, בשעה 06:40, נסע רכב "פולקסווגן" מסחרי כבשי גהה, מצפון לדרום, נהוג על-ידי ערבי כבן 26, תושב הכפר קיביה שבאזור רמאללה. נהג הרכב חצה את צומת גהה—תל-השומר באור אדום, ותוך כדי נסיעה מהירה סטה לעבר תחנת הסעה של חיילים ופגע בחוקה בקבוצת חיילים שעמדה במקום בהמתנה להסעה.

כתוצאה מהפגיעה נהרגו שני חיילים, רב סמל מתקדם אהרן קלוזני-אגמון וסמל שמואל מיכאלי, וזיכרונם לברכה. כמרכן נפצעו בפגיעה 11 חיילים.

אני שולח מעל במה זו את תנחומי ממשלת ישראל וכנסת ישראל למשפחות החיילים שנהרגו, וכן איחולי החלמה מהירה לפצועים.

המחבל פגע והרס ברכבו את תחנת ההסעה, פגע בחיילים כפי שפגע בהם, והמשיך לנסוע במהירות עד שהתהפך. בשלב הזה הוא יצא מתוך הרכב והחל לברוח מן המקום. כמה אזרחים שהבחינו במתרחש רדפו אחריו, תפסו אותו והעבירו אותו לידי אנשי משטרה, שהגיעו למקום מייד.

בחקירתו של המחבל הוברר, כי הרכב שיך לחברת "בזק", והוא נגנב כשעות הלילה ממקום חנייתו ליד ביתו של

אדם שאיכד כל מעצור — תרתי משמע — במתכוון, ומתוך תחושה של ביטחון.

מדינת ישראל במקרה זה היא אחד משני הגורמים שצריכים לתת דין-וחשבון על יצירתה של תחושת הביטחון הזאת. אנו פשוט נשחקים. רצח רודף רצח, רודף פיגוע, רודף שפיכות דמים, ומפעם לפעם לאט לאט, בלי שרגיש. נשחקת תגובתנו הרגשית, ועמה גם תגובתנו המעשית. רצח על רקע לאומני, בניגוד לרצח על רקע פלילי, מבטיח למבצע את הילת הגיבור ותהילת הגיבור כקרב הערבים; ומן הצד שכנגד, גינוי ועונש מאסר.

"אפשר לחיות עם זה"; "אפשר לחיות עם זה" — כך חושב אותו ערבי, שנוסע במכונית גנובה, במהירות של 100 קמ"ש, אל תוך שורה ארוכה של חיילים שעומדים מול חשופים, חסרי אונים וחסרי כל הגנה. החוק במדינת ישראל נותן לחיית אדם כזאת את הביטחון, שאם היא תיתפס בחיים — חיה מובטחים לה. יפה מאוד להציג את ישראל כמדינה נאורה, שאין בה עונש מוות. אך השאלה היא, האם את המותרות האלה נוכל עוד להרשות לעצמנו.

אדוני היושב-ראש, האם גם בארצות-הברית היו מפקקים, היו חושבים פעמיים, או שהיו מובילים מייד את הרוצח המתועב הזה אל הכיסא החשמלי? אותה ארצות-הברית, שלא היתה מהססת להטיל עונש מוות, היא הגורם השני שצריך לשאול את עצמו, האם לא תרם ליצירת אותה תחושת ביטחון של המרצח הזה וחבריו. ג'ורג' בוש וג'יימס בייקר אינם נקיים מהצורך לבחון מה חלקם באחריות. קל מאוד לשבת במרומי האולימפוס הלבן ולשגר איגרות רועים מנוסחות בקפידה; גינוי לפה וגינוי לשם. אבל, לעשות זאת בלי לבדוק מראש כיצד נשמעות ומתפרשות הצהרות אלה באזוונים מזרח-תיכוניות, זהו משחק באש.

נשיאה של ארצות-הברית, ידידתה הגדולה של ישראל זה שנים, יחד עם מר בייקר, מצמידים את ישראל לקיר רצולבים אותה מסמר אחר מסמר. מסר שלילי רודף גינוי וגינוי רודף ביקור פגע-וברח של בייקר ומשיטת המקל והגזר שארצות-הברית נוטת כלפי ישראל מאז ומתמיד נותר יותר ויותר מקל ופחות ופחות גזר. וכל זה מתפרש בעיני העולם הערבי כמסר ברור וחד-משמעי, שדמה של ישראל הותר.

כאשר ארצות-הברית אומרת "לא" לערבויות המיועדות לקליטת עלייה, "לא" להתיישבות, "לא" לטיסות הגנה עצמית בשמי זיקר, ובעיקר "לא" ללגיטימיות של ההזדהות של הלוכי היהודי עם צורכי ישראל, הרי היא בגדר מי שהתיר את רצועת הכלב הערבי השוטה, כדי לשסותו בחילי הטרמפאדה. ואם בארצות-הברית נפלה שלהבת, מה יאמרו אזובי האינתיפאדה?

מדינת ישראל למדת את חיליה, אדוני היושב-ראש, להשתמש ברובים, בפצצות, ברימונים, במרגמות. אנו מלמדים אותם, שבעת מלחמה אפשר שיישארו חשופים בצריח וגם יפלו בקרב. אנו מחנכים אותם, כי יש לכן ערך להגנת המדינה, להגנת עצם קיומנו כאן. אבל קשה יותר ללמד חייל צעיר, שגם בדרך לחופשה וגם בדרך ממנה, חייו אינם בטוחים. אין ברירה, גם עם זה נצטרך להתמודד, יותר מיגון, יותר עירנות, החזית מול האינתיפאדה היא בכל מקום, צריך לחיות עם זה. וכן, החשוב ביותר הוא לדאוג, אדוני השר, שגם פשעים מסוג כזה תהא מולם ענישה הולמת. והענישה היחידה ההולמת רצח אנשים כדם קר בשל לאומיותם היא עונש מוות.

יכול להיות שהנהגת עונש מוות תגביר את ההרתעה במידה רבה, ויכול להיות שלא. הדעות חלוקות. אבל מטרתו

לעשות כל מאמץ אפשרי כדי להילחם בטרור ולהבטיח ביטחון למדינת ישראל, לאזרחיה ולתושביה.

אדוני היושב-ראש, הנושא כואב ורציני, ואני מוכן הן להצעה שהחברים שהגישו את ההצעות יסתפקו בדברים שנאמרו, והן להצעה להעביר את הנושא לוועדה או לדיון במליאה. כל האפשרויות מקובלות עלי.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני מסתפק בהודעת השר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מבין שחברים שכבר עזבו יסתפקו בהודעת השר. שמעתי את חבר הכנסת יאיר צבן. אני שואל את חבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מסתפק, אף-על-פי שהייתי מעדיף לשמוע כמה רשויות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני חושב שלעצם העניין אתה מסתפק בהודעת השר. חבר הכנסת קליינר?

מיכאל קליינר (הליכוד):

לא יעלה על הדעת, שאם חבר הכנסת יאיר צבן מסתפק, אני לא אסתפק בדברי השר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני חושב שאתה צודק. השימוש במלים "לא יעלה על הדעת", מעורר את הספק אצלי. כאשר אומר פוליטיקאי: לא יעלה על הדעת, זה דווקא מעלה על הדעת יותר מכרגיל.

מיכאל קליינר (הליכוד):

אני מבקש לחזור בי ולומר שאני מסתפק בדברי השר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אם כך, אנחנו מסיימים את הנושא הזה. תם גם הדיון בסדר-היום, ואני נועל את הישיבה. הישיבה הבאה תתקיים ביום ב' הקרוב, כ' בחשוון, 28 באוקטובר 1991, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

עובד החברה, בדרום תל-אביב. המחבל טען בחקירה, כי פגע בחיילים במתכוון, וזאת כדי לנקום את נקמת כל חללי המוסלמים, גם בקיביה וגם בהר-הבית. כמובן הוברר, כי היה בידו אישור כניסה חקף לישראל. החקירה עדיין נמשכת ומתנהלת על-ידי המשטרה ושאר גורמי הביטחון.

משטרת ישראל תמשיך בפעולתה האינטנסיבית בשמירה על ביטחון-הפנים במדינת ישראל, והיא מפעילה מגוון רחב של אמצעים וכוחות לשם השגת מטרה זו. אולם יש לזכור, שאין, לצערנו, פתרונות פלא למצב, ויש אירועים שקשה מאוד לצפותם, כגון הפיגוע בתל-השומר. אנחנו שמענו את עדויות החיילים שעמדו שם, והם אמרו, שהרושם שלהם היה שזה נהג שאיבד את השליטה על ההגה, והם אפילו לא חשבו שמדובר כאן על פעולה של מחבל, שאלמלא כן ייתכן שהיו גם משתמשים בנושקם לצורכי הגנה.

המשטרה נערכת בשיתוף יתר גורמי הביטחון ופועלת במאמץ מקסימלי כדי להגיע לתוצאות הטובות ביותר, עד כמה שניתן.

אני הצעתי לממשלה הצעה המדברת על הגבלה משמעותית של כניסה לישראל של ערביי יהודה, שומרון ועזה אשר יש להם מקדם סיכון גבוה, בין שזה מקדם סיכון בחברות בקבוצות דתיות קיצוניות ובין שזה עבר שמצביע על סיכון באותם אנשים. לשם כך הצעתי להחמיר את הקריטריונים המזכים באישור כניסה לישראל, ועל-ידי כך להגביר את יכולת ההתמודדות שלנו עם הבעיה.

לדעתי, קבלת החלטה כזאת תקטין את הסיכון לפיגועים מן הסוג שאנו רואים בו במידה משמעותית, וכולנו בסופו של דבר מעוניינים למנוע פיגועים כאלה ולמנוע ממי שרוצים לחבל בתהליך השלום, במאמצי השלום, להשיג את זממם. אנחנו מעוניינים בחיים תקינים בין יהודים לערבים, בחיים של שיתוף, של עבודה, של התקדמות, של שלום. אנחנו מעוניינים גם למנוע מגורמים קיצוניים שמחבלים בכל כוונה לחיים של שלום ושיתוף, למנוע מהם את האפשרות לעשות זאת. ובכך עלינו להתאמץ ולעשות את הכול כדי להגיע לזה. אנו נמשיך

הישיבה ננעלה בשעה 18:30.

נספחות

ישיבות של"ד — של"ו

א. הצעת חוק הרשויות המקומיות (מהנדס רשות מקומית), התשנ"ב — 1991

1. הגדרות
בחק זה —
- "צורכי ציבור" — כהגדרתם בסעיף 188(ב) לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה — 1965¹ (בחוק זה — חוק התכנון והבנייה);
- "בנייה ציבורית" — בנייה לצורכי ציבור המבוצעת על-ידי הרשות המקומית או מטעמה, לרבות עבודות פיתוח, תכנון, בנייה ושינוי בנייה, פיקוח ואחזקה;
- "מהנדס" — ברשות מקומית פלונית — מי שנתמנה להיות מהנדס הרשות המקומית כאמור בסעיפים 2 ו-13;
- "פיקוח ורישוי" — מילוי תפקיד שהוטל על-פי חיקוק על מהנדס;
- "רשות מקומית" — עירייה או מועצה מקומית;
- "תכנון עיר" — הכנת תוכניות מתאר, תוכניות מפורטות וכל יתר התוכניות והמסמכים האחרים הדרושים לרשות מקומית לצורכי תכנון תחומה או לצורכי תכנון מרחב התכנון המקומי שתחומה של הרשות המקומית נכלל בו, וכן בקרת תוכניות המוגשות על-ידי יומים אחרים למוסדות תכנון לפי חוק התכנון והבנייה.
2. מינוי מהנדס חובה
לכל רשות מקומית יהיה מהנדס.
3. המהנדס עובד הרשות
המהנדס יהיה עובד הרשות המקומית —
- (1) אם מספר התושבים של הרשות המקומית הוא 10,000 לפחות — במשרה מלאה;
- (2) בכל מקרה אחר — במשרה חלקית או במשרה מלאה, כפי שתחליט הרשות המקומית.
4. תנאי הכשירות
מי שנתמלאו בו כל אלה כשיר להיות מהנדס:
- (1) הוא מהנדס רשוי או אדריכל רשוי לפי חוק המהנדסים והאדריכלים, התשי"ח — 1958²;
- (2) כמהנדס רשות מקומית כאמור בסעיף 13(1) — הוא בעל ניסיון של חמש שנים לפחות בתחום של תכנון עיר ובאחד התחומים המנויים בסעיף 5(ב)(2), (3) ו-4 ובמהנדס רשות לפי סעיף 3(2) — הוא בעל ניסיון של שלוש שנים לפחות בתחומים כאמור;
- (3) הוא בעל ניסיון בניהול צוות עובדים טכני ומנהלי;
- (4) הוא לא הורשע בעבירה שבנסיבות העניין יש עמה קלון.
5. תפקידי המהנדס וסמכויותיו
- (א) מהנדס הרשות המקומית הוא הסמכות המקצועית בתחום תפקידיו.
- (ב) זהו תחום תפקידיו וסמכויותיו של מהנדס, בכפוף להוראות כל דין:
- (1) תכנון העיר;
- (2) הפיקוח והרישוי;
- (3) הבנייה הציבורית;
- (4) העבודות הציבוריות המבוצעות על-ידי רשות מקומית או מטעמה.
- (ג) ברשות מקומית שמועצתה היא ועדה מקומית כאמור בסעיף 18 לחוק התכנון והבנייה יהיה המהנדס, מהנדס הוועדה המקומית, וכל תפקיד וסמכות שיש לו בתחום הרשות המקומית, יוקנו לו גם במרחב התכנון של ועדה מקומית כאמור.
6. אצילת סמכויות
מהנדס באישור ראש הרשות המקומית ובכפוף לכל דין, רשאי להאציל סמכויותיו ומתפקידיו, כולם או מקצתם, או לעניין מסוים, לעובד אחר של הרשות המקומית ובכלבד שמי שהואצלו לו סמכויות כאמור, הוא מהנדס רשוי או אדריכל רשוי ובעל הכשירות המקצועית הנדרשת לתחום שבו הואצלה לו הסמכות.
7. תיקון חוק התכנון והבנייה
במקום סעיף 20 לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה — 1965, יבוא:
- "20. מהנדס ומוכיר הוועדה המקומית
- (א) בוועדה מקומית לפי סעיף 18, מהנדס הרשות המקומית יהיה מהנדס הוועדה.
- (ב) במרחב תכנון שסעיף 19 חל עליו, תמנה הוועדה המקומית את מהנדס הוועדה מבין הכשירים להיות מהנדס לפי חוק הרשויות המקומיות (מהנדס רשות מקומית), התשנ"ב — 1991.

¹ ס"ח התשכ"ה, עמ' 307; התשנ"א, עמ' 220.
² ס"ח התשי"ח, עמ' 108; התשנ"א, עמ' 94.

עיר, מהנדס רשות מקומית, מהנדס ועדה מקומית או מזכיר ועדה מקומית, יראו אותו כאילו מונה לפי חוק זה. אף אם אין הוא ממלא אחר תנאי הכשירות כמפורט בסעיף 4, ובלבד שהוא משמש בתפקיד כאמור משך שנה לפחות.

(ג) מהנדס הוועדה המקומית ישמש גם כמזכיר הוועדה.

8. הוראות מעבר

מי שביום כניסת חוק זה לתוקף משמש בתפקיד מהנדס

ב. הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 85), התשנ"ב — 1991

1. תיקון סעיף 227

בסעיף 227 לפקודת מס הכנסה¹, בסופו יבוא:

"(3)(א) להשמש בסמכות קצין ממונה כמשמעותו בסעיף 9 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט — 1969², לשחרר אדם בערובה, וסעיפים 10 עד 15 לפקודה האמורה יחולו לעניין זה;

(ב) שוחרר חשוד בערובה לפי פסקת משנה (א) ולא הוגש נגדו כתב אישום תוך מאה ושמנים ימים מיום שחרורו, יופטרו הוא וערביו מערכותם, ולעניין זה יחולו הוראות סעיף 55(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב — 1982³."

¹ דמ"י, נ"ח 6, עמ' 120; ס"ח התשנ"א, עמ' 86.
² דמ"י, נ"ח 12, עמ' 284.
³ ס"ח התשמ"ב, עמ' 43.

ג. הצעת חוק עבודת נשים (תיקון — קרן השתלמות), התשנ"א — 1991

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

1. תיקון סעיף 6

"להבטחת הזכות האמורה" יבוא "להבטחת הזכויות האמורות".

בחוק עבודת נשים, התשי"ד — 1954, בסעיף 6(ה)(1), אחרי "להבטחת פנסיה" יבוא "ולקן השתלמות" ובמקום

דברי הסבר

הנ"ל. חשוב לזכור, כי לעובד היוצא למילואים נשמרות הזכויות בקרן ההשתלמות, ואין הדעת סובלת, שעובדת היוצאת לחופשת לידה תקופת בהשוואה למקובל לגבי עובד היוצא למילואים.

במקומות עבודה רבים קיימת קרן השתלמות, לה משלמים מדי חודש העובדים (בדרך כלל — 2.5% משכרם) והמעבידים (בדרך כלל — 7.5% מהשכר). קרן זו היא אחת מדרכי החיסכון של ציבור העובדים, ולכן חשוב שאשה עובדת היוצאת לחופשת לידה לא תפסיד את זכויותיה בה בחודשים

ד. הצעת חוק הרשויות המקומיות (מעמדם של עובדים), התש"ן — 1990

(הצעת חבר הכנסת מ' וירשובסקי)

1. הגדרה

וכל תשלום אחר המגיע לו, משמעת, פיטורין, גמלאות ופיצויים כדן עובד מדינה.

בחוק זה —

3. תיאומים

שר הפנים, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, יקבע את ההתאמות לחיקוקים הנוגעים בדבר לפי העניין.

"עובד רשות מקומית" — עובד רשות מקומית המשמש בקביעות במשרה מלאה.

2. דין עובד רשות מקומית

דין עובד רשות מקומית לעניין קבלה לעבודה, תנאי שכר

דברי הסבר

המדינה (מינויים), התשי"ט — 1959, חוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג — 1963, ותקנון שירות המדינה — יחולו בשינויים המחויבים גם על עובדי רשויות מקומיות.

מן הראוי לעגן בחקיקה את העיקרון, שעובד רשות מקומית המקבל את משכורתו מן הציבור, מעמדו שווה וזהה למעמדו של עובד מדינה. מגמת החוק היא, שחוק שירות

ה. הצעת חוק העונשין (תיקון — פיצוי על הוצאות להצלת חיי אדם), התשנ"א — 1990

(הצעת חבר הכנסת א' בורג)

1. הוספת סעיף 77א

אחרי סעיף 77 לחוק העונשין, התשל"ז — 1977 (להלן — החוק העיקרי) יבוא:

"77א. פיצוי על הוצאות להצלת חיי אדם

(א) הורשע אדם בעבירה, ובגלל ביצוע העבירה על-ידו נגרמו למדינה (או לאדם אחר) הוצאות להצלת חייו או להגנה על שלומו או ביטחונו, רשאי בית-המשפט לחייבו להחזיר למדינה (או לאדם אחר) את ההוצאות שנגרמו להם.

(ב) קביעת הפיצויים לפי סעיף זה תהא לפי ערך ההוצאות שנגרמו, כיום ביצוע, העבירה או כיום מתן ההחלטה על הפיצויים, הכול לפי הגדול יותר.

(ג) לענין גבייה, דין פיצויים לפי סעיף זה כדין קנס; סכום ששולם או נגבה על חשבון קנס שיש בצדו חובת פיצויים, יזוקף תחילה על חשבון הפיצויים."

2. תיקון סעיף 78

בסעיף 78 לחוק העיקרי, במקום "לפי סעיף 77" יבוא "לפי סעיפים 77 ו-78א".

דברי הסבר

שהושקעו על-ידי המדינה בחיפושם, באיתורם ובהחזרתם של שני מטיילים שיצאו אל הסלע האדום.

על-פי הצעה זו רשאי יהיה בית-המשפט לחייב את המורשע בעבירה להחזיר למדינה או לאדם אחר את ההוצאות שנגרמו להם.

ו. הצעת חוק לתיקון דיני המשפחה (מס' 4 — אי-תשלום מזונות), התשנ"א — 1991

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

1. תיקון חוק העונשין

בחוק העונשין, התשל"ז — 1977¹, אחרי סעיף 361 יבוא:

"361א. אי-תשלום מזונות

(א) בסעיף זה, "פסק-דין" — פסק-דין חלוט של בית-משפט או של בית-דין דתי מוסמך, אשר ביצעו לא עוכב.

(ב) מי שתחייב בפסק-דין לשלם מזונות לילדו הקטין או לבן-זוגו, ונמסרה לו התראה בכתב, בדרך שנקבעה בתקנות, על אי-תשלום מזונות, והוא פיגר בתשלום המזונות, כולם או חלקם, יותר משלושה חודשים, שלא מחמת חוסר יכולת וללא צידוק כדין, דינו — מאסר שנה."

¹ ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

דברי הסבר

סעיף 362 לחוק העונשין, התשל"ז — 1977, עניינו הונחת ילדים ומושגחים אחרים, והוא קובע לאמור:

"362. הורו של ילד שלא מלאו לו ארבע-עשרה שנים או של מי אינו מסוגל לדאוג לצורכי חייו (בסעיף זה ובסעיף הבא — מושגחים), וכל המחויב על-פי דין או הסכם לדאוג לצורכי חייו של מושגח הנתון להשגחתו, והוא אינו מספק מזון, לבוש, צורכי לינה וצורכי חיים חיוניים אחרים במידה הדרושה לשמירת שלומו ובריאותו, דינו — מאסר שלוש שנים, וזולת אם הוכיח שנקט אמצעים סבירים לפי הנסיבות להשגת הדרוש כדי לספק את הצרכים ואין בידו לספקם."

סעיף זה כולל אפוא את היסוד של אי-סיפוק צרכים חיוניים לילד הנתון להשגחתו עד גיל 14.

הוראה זו מקורה במשפט האנגלי, והיא קיימת אצלנו מלפני קום המדינה. בינתיים חלה התקדמות בהתייחסות החברה לעבירות של נטישת ילדים והזנחתם, ובחוקי מדינות שונות העבירה מתייחסת לכל קטין ללא הגבלת הגיל עד 14, ובלי להתחשב בידי מי מוחזק או מתפרנס הקטין למעשה.

החידוש העיקרי בהצעה הנוכחית הוא בכך שאין להסתפק

בסעד הקיים בהוצאה לפועל, של מאסר "אזרחי" על אי-תשלום חוב מזונות ל-21 יום, אלא יש לראות אי-תמיכה בכך-זוג או בילדים, לאחר פסק-דין חלוט, כעבירה שעליה יש להעמיד את הנאשם לדין פלילי. יודגש כי קיים הבדל בסיסי בין חוב של אדם לפי פסק-דין רגיל לבין חוב של הורה או בן-זוג לפי פסק-דין למזונות. בתביעת מזונות, להבדיל מכל תביעה אזרחית אחרת, בית-המשפט או בית-הדין בודק ומתחשב, בין היתר, ביכולתו הכלכלית של הנתבע, ויכולת זו היא נידון פסוק המהווה מעשה בית-דין. לעומת זאת, בכל חוב אחר, יכולת התשלום של החייב אינה חלק מעילת התביעה אלא היא נושא לדיון נפרד בדרכי ההוצאה לפועל של פסק-הדין.

לפיכך יש מקום לחדש ולראות אי-כיבוד פסק-דין למזונות כעבירה פלילית. ההרתעה שבכך אך תתרום להקלת העומס התקציבי מעל המוסד לביטוח לאומי לפי חוק המזונות (הבטחת תשלום), התשל"ב — 1972.

התיקון המוצע מבוסס על ההנחה, במסגרת ההלכה, כי מימוש חובת המזונות של הבעל הוא אמצעי ראוי ביחסים בין בני-זוג, ובעל שאשתו תובעת גירושין, המבקש להיפטר מעול חובת המזונות, יכול לעשות כן, אם יהא מוכן ליתן גט לאשה.

ז. הצעת חוק לתיקון דיני המשפחה (מס' 6 — כפיית ציות), התשנ"א — 1991 (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

או מקרקעין, רישום עיקול עליהם בפנקסי המקרקעין או מינוי כונס נכסים עליהם, ולהורות מה ייעשה בנכס ובפירותיו כל עוד הצו בתוקפו; צו לפי פסקה זו לא יפגע בזכותו של נושה, לרבות כל מי שתלוי בנחבע, לרדת לאותם נכסים;

(2) שלילת שירותים קונסולריים;

(3) ביטול דרכון ישראלי שניתן לפי חוק הדרכונים, התשי"ב — 1952², או קיצור תקופת תוקפו, או קביעה שהוא יהיה תקף לשיבה לישראל בלבד, ועל החזרתו למשרד הפנים."

1. תיקון חוק בתי-דין דתיים (כפיית ציות)

בחוק בתי-דין דתיים (כפיית ציות), התשט"ז — 1956¹, אחרי סעיף 4 יבוא:

"4א. ירידה לנכסים ולזכויות

הגיש אדם לבית-דין רבני תביעת גירושין שבשיפוטו הייחודי, והנתבע נמלט מהארץ או מסתתר ואין אפשרות למצואו, רשאי בית-הדין, לבקשת התובע, ואם הוא סבור שהדבר עשוי להביא להתייצבותו של הנתבע, לצוות על —

(1) תפיסת כל נכס מנכסיו של הנתבע, מיטלטלין

¹ ס"ח התשט"ז, עמ' 40.

² ס"ח התשי"ב, עמ' 260.

דברי הסבר

ותפיסת הנכס עשויה לפגוע בפרנסתו, לבקש מבית-המשפט לבטל את הצו או לשנותו."

מוצע לחקן את חוק בתי-דין דתיים (כפיית ציות), התשט"ז — 1956, בהוספת הוראה דומה, וכן הוראה בדבר שלילה או סיוג של דרכונו הישראלי של בעל נמלט או שלילת שירותים קונסולריים, באופן שיחזק את הסמכויות לכפיית ההתייצבות של בעל נמלט. אמצעים מסוג זה נחוצים, מפני שמעשה הגירושין מצריך את שיתופו של הבעל במתן הגט.

מוצע כי הסמכות לנקיטת אמצעים אלה תהא נתונה לבית-הדין.

יש לציין, כי היועצת למעמד האשה במשרד ראש המשלה העלתה הצעה דומה, המאפשרת הכרת סרבן גט שנמלט כעבריין נמלט.

חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב — 1982, כולל הוראה בלשון זו:

"104. תפיסת נכסי נאשם שנמלט

(א) נאשם שנמלט או מסתתר ואין אפשרות למצואו, רשאי בית-המשפט, לבקשת פרקליט מפרקליטות המדינה, ואם הוא סבור שהדבר עשוי להביא להתייצבותו של הנאשם, לצוות על תפיסת כל נכס מנכסיו של הנאשם, מיטלטלין או מקרקעין, על רישום עיקול עליהם בפנקסי המקרקעין או על מינוי כונס נכסים עליהם, ולהורות מה ייעשה בנכס ובפירותיו כל עוד הצו בתוקפו.

(ב) צו לפי סעיף זה לא יפגע בזכותו של נושה לרדת לאותם נכסים.

(ג) ניתן צו לפי סעיף זה, רשאי כל מי שתלוי בנאשם

ח. הצעת חוק לתיקון דיני המשפחה (מס' 10 — הצמדת מזונות), התשנ"א — 1991 (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

(1) לתת הוראה אחרת הכאה להבטיח את שמירת ערכו של סכום שפסק;

(2) לגבי מזונות זמניים — להורות שהסכום לא יהיה צמוד.

1. הצמדה

סכום מזונות שפסק בית-משפט או בית-דין יהיה צמוד לתוספת היוקר המשולמת לעובדים במדינה לפי הסכם קיבוצי כללי, ואולם רשאי בית-המשפט או בית-הדין, מטעם מיוחד שירשום —

דברי הסבר

מטעם מיוחד מותר יהיה לפסוק הצמדה אחרת, ולעניין מזונות זמניים — גם להורות שהסכום לא יוצמד.

כדי להבטיח ששיעור הפרשה למזונות המוטלים על החייבים בהם יישמר, ולא תישחק ההכנסה הנוותרת לו אחרי התשלום, מוצע שסכום מזונות, שפסק יהיה צמוד לתוספת היוקר המקובלת במשק.

ט. הצעת חוק להבטחת שוויון זכויות, התשנ"א — 1991 (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

1. רשויות המדינה, וכל רשות, גוף או מוסד הפועל על-פי דין, ינהגו בתחומי אחריותם בהתאם להחלטת הממשלה מס' 373 מיום 21 באפריל 1987.
2. ביצועו של חוק זה יסתיים בתוך שלוש שנים מיום פרסומו.

דברי הסבר

- היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בישראל אינם זוכים לאותן זכויות, לעזרה ממשלתית ולפיתוח כיישובים היהודיים במדינה. אפליה זו קיימת במתן משכנתאות, בחינוך, בסיוע לעידוד תעשייה, בשירותי רווחה ובסיוע בתקציבים שוטפים ובתקציבי פיתוח.
- האוכלוסיה הדרוזית בישראל קשרה ברית נאמנות עם העם היהודי במדינה. בני העדה הדרוזית משרתים בצה"ל, נאמנים למדינה, ושלמו מחיר דמים יקר בהגנת הארץ וביטחון תושביה.
- הצעת חוק זו מיועדת לתקן עיוות הנובע מאי-הפעלת החלטת הממשלה מס' 373 מיום 21 באפריל 1987.
- אף שהממשלה החליטה ביום 21 באפריל 1987 (החלטה

י. הצעת חוק החשמל (הגבלת צריכת חינום של עובדי חברת החשמל), התשנ"א — 1991 (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

1. הגדרות
בחוק זה —
"החברה" — חברת החשמל לישראל בע"מ;
"עובד" — עובד החברה;
"צריכת יתר" — צריכה העולה על כפל הממוצע של
2. תשלום עבור צריכת יתר
על אף האמור בכל הסכם, נוהג או הוראה אחרת יהיה עובד החברה חייב לשלם לחברה את מלוא המחיר בגין צריכת יתר.

דברי הסבר

- צריכת חשמל חינום על-ידי עובדי חברת החשמל היא אחת התופעות הפסולות. יש בחברת החשמל עובדים המנצלים זכות זו לרעה וצורכים כמויות חשמל אדירות.
- משפחה ממוצעת בישראל צורכת בממוצע כ-4,000 קוט"ש לשנה, ובקרב עובדי חברת החשמל יש כאלה הצורכים מעל 25,000 קוט"ש לשנה. הרבר מטיל כחם על רוב עובדי חברת החשמל, הצורכים חשמל בכמות סבירה.
- כל הניסיונות להביא לצמצום בצריכת החשמל חינום לא עלו יפה.
- מוצע בזה לקבוע, שעובדי חברת החשמל יוכלו לקבל חשמל חינום בשיעור של כפל הצריכה הממוצעת של משפחה בישראל, ועל צריכה מעבר לסכום זה ישלמו מחיר מלא.

יא. הצעת חוק הביטוח הלאומי (הקדמת קצבת זיקנה לעולים חדשים) (הוראת שעה),

התשנ"א — 1991

(הצעת חבר הכנסת א' כ"ץ-עוז)

1. זכאות לקצבת זיקנה מוקדמת
גבר שמלאו לו שישים שנים ואשה שמלאו לה חמישים וחמש שנים (להלן — הגיל הקובע), וערב עלייתם לישראל היו זכאים לקצבת זיקנה בארץ מוצאם לפי החוק הנוהג בה, יהיו זכאים עם עלייתם לישראל לקצבת זיקנה מאת המוסד לביטוח לאומי כאילו מלאו להם שישים וחמש או שישים שנים, לפי העניין, אף אם טרם הגיעו לגיל האמור.
2. תחולה
הוראות סעיף 1 יחולו על מי שעלה לארץ בתקופה שבין 1.1.1991 ל-31.12.1995 ובעת עלייתו היה מעל הגיל הקובע או שהגיע לגיל האמור תוך חמש שנים מיום עלייתו.
3. שיפוי
אוצר המדינה ישפה את המוסד לביטוח לאומי בשל כל קצבה ששולמה לפי חוק זה.

4. הארכה

שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי להאריך בשנה נוספת את תקופת התחולה האמורה בסעיף 2.

5. ביצוע ותקנות

שר האוצר ושר העבודה והרווחה ממונים על ביצוע חוק זה והם רשאים להתקין תקנות ככל עניין הנוגע לביצועו.

דברי הסבר

החוק מוצע כהוראת שעה למשך חמש שנים, בהנחה שבתוך תקופה זו תצליח מדינת ישראל ליצור מקומות עבודה רבים, אשר יאפשרו אף קליטת עולים מבוגרים, וכן כדי לעבור תקופת מעבר קשה.

לחוק השלכה חברתית חשובה, אשר תקנה כבוד אנושי למבוגרים מקרב העולים, ותמנע מהם התרועעות בסכני הביורוקרטיה והמשרדים הישראליים.

בברית-המועצות גיל הפרישה הוא 55 לאשה ו-60 לגבר. עולים המגיעים ארצה נקלעים למצב של מחפשי עבודה, אף שכארץ מוצאם כבר יצאו לגמלאות.

הסיכוי לעולים מבוגרים למצוא עבודה במצב הנוכחי הוא קטן מאד, ובמצב זה יקבלו מאוצר המדינה בדרך זו או אחרת דמי קיום מינימליים.

הצעת חוק זו באה להסדיר את צורת התשלום והגמלה לקבוצת גיל קשה מבחינת קליטתה בישראל.

יב. מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא: הפגנות שבת בכביש מס' 1 בירושלים

1. הוועדה קובעת כי בכיש מס' 1 הינו עורק תחבורה ראשי, חיוניותו הביטחונית לירושלים רבה והפעלתו הכרחית.
2. על עיריית ירושלים להשלים אלמנטים נוספים כגון: גידור והפרדה לאורכו של הכביש, במיוחד בקטעים רגילים, וזאת על-מנת להקטין פגיעה ברגשות התושבים הדתיים.
3. ועדת הפנים קוראת ומחייבת התאפקות של קיצונים מכל המחנות והפלגים.
4. חברי הוועדה רואים חובה לעצמם לציין לשבח את הריסון העצמי של שוטרי משטרת ישראל וקציניה בהפגנות האלימות, תופעה המעידה על בגרותה וביטחונה העצמי של המשטרה ומבטיחה שליטה והחזרת הסדר.
5. הוועדה מגנה כריזנות והפגנות לא-חוקיות.
6. במאבקים המדיניים שירושלים נתונה בהם, מן הראוי להימנע מכל פעילות או הפגנה שיוצרת מתח וחיכוך בין חלקי אוכלוסייה בעיר.

הכנסת החליטה כישיבתה מיום א' בחשוון התשנ"ב, 9 באוקטובר 1991, להעביר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה לדיון והסקת מסקנות הצעות לסדר-היום בנושא הפגנות שבת בכביש מס' 1 בירושלים של חברי הכנסת: חיים רמון (5685), יוסי שריד (5686), חנן פורת (5687), יאיר צבן (5688), אברהם פורז (5690), תמר גוז'נסקי (5698), צ'רלי ביטון (5709), שלמה דיין (5722), משה זאב פלדמן (5725).

הוועדה קיימה ישיבה בנושא ביום ח' בחשוון התשנ"ב, 16 באוקטובר 1991, בהשתתפות סגן השר לענייני ירושלים, ממלא-מקום ראש עיריית ירושלים ומפקד מחוז ירושלים במשטרה.

הוועדה שמעה מפי מפקד מחוז ירושלים ומפי ממלא-מקום ראש עיריית ירושלים על השתלשלות האירועים ועל הפגישות שקיימו עם נציגי התושבים. כן שמעה על האמצעים שנבחרו על מנת להקטין את הרעש הנובע מפתחת הכביש בעיקר בשבת.

בתום הדיון הגיעו חברי הוועדה למסקנות הבאות:

יג. הודעת סגן השר לאיכות הסביבה בעקבות מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא:

"בטיחות קרינה רדיואקטיבית וטיפול בחומרים רדיואקטיביים"

לחקר איכות הסביבה במפעל "שוריאן", וזאת בהתאם לדרישת ועדת העבודה והרווחה, הכלולה במסקנותיה בנושא מיום 5 ביוני 1991.

לעיוןך.

בברכה,
יגאל ביבי
סגן השר לאיכות
הסביבה

לכבוד
מר דב שילנסקי
יושב-ראש הכנסת
ירושלים

נכבדי,

הנדון: מפעל "שוריאן" — מסקנות ועדת העבודה, 5.6.91

רצוף בזה דוח הביקורת שערך צוות הפיקוח של המכון

* הנתון על שולחן הכנסת ביום כ"ו בסיוון התשנ"א (5 ביוני 1991).

ההודעה נמסרה לעיונה של יושבת-ראש הוועדה. לא היו הערות.

דוח בטיחות קרינה — מפעל "שור-ואן"

דהיינו — לא הורגשה נכונות ההנהלה להיענות במהירות לכל דרישות הבטיחות כפי שחייב המצב, מאחר שהמפעל המשיך לפעול תקופה ארוכה (כשנה!) במקביל לחיקון הליקויים הבטיחותיים.

הביקורות שנערכו במפעל בתאריכים שצוינו לעיל מאשרות ביצוע כל ההמלצות המפורטות במכתבו של מנכ"ל המשרד "שור-ואן" מתאריך 1 ביולי 1991, אל המכון לחקר איכות הסביבה. יישום ההמלצות לא היה מלא בתאריך הנקוב במכתב אלא רק כחודש לאחר מכן.

ראוי להדגיש, שרוב ההמלצות שהמפעל נדרש לבצע הינם בתחום האחרייות של משרד העבודה בתוקף חוק בטיחות בעבודה. בגלל דרגת הסיכון הגבוהה של המקורות הרדיואקטיביים במפעל, הושם דגש בביקורות של צוות הפיקוח של המכון, גם על היבטים שאינם מוגדרים כגורמים סביבתיים.

לסיכום, כל הדרישות וההמלצות שפורטו במסמכים הנ"ל יושמו, למעט ההמלצה ל"שיפור הלוגיקה של המפסק האחראי להודעה על הורדת המקור לתחתית הבריכה". יש לציין שעדיין לא נמצא פתרון טכנולוגי לבעיה זו.

1. לפי דרישות ועדת העבודה והרווחה בסעיף א' 7 במסמך מספר 3340 מיום 5 ביוני 1991 — "בטיחות קרינה רדיואקטיבית וטיפול בחומרים רדיואקטיביים", נערכו ביקורות של צוות הפיקוח של המכון לחקר איכות הסביבה בתאריכים 24 ביוני 1991 ו-18 ביולי 1991. מטרת הביקורת הייתה לבדוק, האם מולאו כל הדרישות הנוגעות לשיפורים הטכנולוגיים במפעל כפי שנדרשו בעקבות התאונה.

כבסיס לבדיקה שימשו המסמכים הבאים:

א. דוח ועדת החקירה לעניין חשיפת היתר במפעל מתאריך 14 ביוני 1991.

ב. מכתב ד"ר דן ליטאי — מנהל אגף הרישוי כוועדה לאנרגיה אטומית לד"ר ש' ברנר, המשנה למנכ"ל משרד איכות הסביבה, מתאריך 14 במרס 1991.

ג. מסמך ההמלצות שגובשו בישיבת צוות משותפת של משרד העבודה, משרד איכות הסביבה והמחלקה לבטיחות קרינה בממ"ג-שורק מתאריך 8 בינואר 1991.

2. באופן כללי ניתן לומר, שתהליך ביצוע ויישום ההמלצות הנ"ל על-ידי הנהלת מפעל "שור-ואן" התנהל בעצלתיים

יד. הודעת שר התחבורה בעקבות מסקנות ועדת הכלכלה בנושא: שדה התעופה בנבטים*

רכ מול המקורות המוגבלים לפתוח השירות התעופתי באחרים חיוניים.

3. א. בעבר נבחנה כדאיות הטסת מטענים חקלאיים מנבטים, ולדעת נציגי חברת "אגרסקו", עלויות התפעול המפוצל (נבח"ג, נבטים), יהיו גבוהות וייקרו את היצוא לחקלאי.

ב. נושא הטסת עולים לנבטים מחייב הכנת תשתית מתאימה, כדי שלא ייקר את עלות התפעול של כל הגורמים (משרד הקליטה, מכס, משטרה, סוכנות) ולא יפגע בשירות הניתן לעולים כיום.

ג. העתקת תנועה סדירה של מטוסי נוסעים ומטען דורשת השקעות עתק, ותטיל עול כלכלי כבד.

4. אנו פועלים כדי לשמר את התכנון הכולל והמתואם בשדה נבטים, כדי לשמור את הפוטנציאל לשדה תעופה אזרחי עתידי, לרבות אישור תוכנית המתאר הארצית הכוללת את השדה.

לכבוד

מר דב שילנסקי

יושב-ראש הכנסת

ירושלים

שלום רב,

הנדון: מסקנות ועדת הכלכלה מס' 26 בנושא: "שדה התעופה בנבטים" מיום 23.7.91

בהתייחס למסקנות הנ"ל הריני מתכבד להשיבך:

1. שדה התעופה בנבטים עשוי להיות פרויקט לאומי לפיתוח הנגב, והדבר יביא לפיתוח תעשייה תעופתית מתוחכמת במקום, תוך חנינת האפשרות להעתקת התובלה הצבאית הכבדה והטיפול באחזקת המטוסים.

2. א. פיתוח שדה התעופה נוסף על טיסות בין-לאומיות סדירות יידרש רק לאחר מיצוי קיבולתו של נבח"ג.

ב. אנו רואים בשדה התעופה נבטים אתר מועדף להקמת שדה תעופה בין-לאומי נוסף.

ג. היקף המשאבים הנדרשים להקמת פרויקט זה הוא

* הונחו על שולחן הכנסת ביום י"ב באב התשנ"א (23 ביולי 1991). ההודעה נמסרה לעיונה של יושבת-ראש הוועדה. לא היו הערות.

בברכה,
משה קצב
שר התחבורה